

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת שופטים

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	ד"ר.30 מודיעין ע.	בני ברק	ירושלים	עיר
18:33	18:46	18:53	18:42	18:36	18:51	18:46	18:44	18:53	18:36	כניסת שבת
19:49	19:48	19:48	19:49	19:47	19:50	19:50	19:38	19:49	19:47	יציאת שבת
20:23	20:27	20:26	20:23	20:26	20:24	20:27	20:15	20:25	20:26	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני הדרשו

לפרשת עקב יד - כ אב | דף היומי - סנהדרין בא - כו | משנה בורה - חזרה מתחילת סימן תמ"ז עד סימן רמ"ח אמצע סעיף ד' | ואם נכנס' | מוסר - פרק ד' | והנה ידוע שבבבול הוזה' עד פרק ד' | קנין חכמה - 'יש בענין השקר' עד שער האמת 'אמר החכם'

יום המישי ב' אלול תשע"ז | פניני פרשת שופטים | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

Dirshu

דרשו ד' ועוז

קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

סיפר המשגיח: "היה יהודי שהופיע בכל הקרקסים בעולם, והיו שמים עליו קרש גדול ומכוניות היו עוברות עליו, והיה שוכב על קרש עם מסמרים כאילו זה מיטה נוחה. האנטישמים ראו יהודי מפורסם עם כזה כוח, ובאחת הפעמים הרעילו את המסמרים שעל הקרש וכך הרעילו אותו"

הרב משה ויטו מספר בספרו על גדלות הליכותיו של הגר"ש וולבה זצ"ל

מסוים של בחורים. וטעמו היה שיותר ממספר זה, לא יכול להכיר היטב כל בחור באופן פרטי, ולא יוכל להדריכו כראוי ולהתמסר אליו באופן אישי.

מוכרות הדגים - במקום של מוסר

סיפר המשגיח בשם הר"י הוטנר זצ"ל, בזו הלשון: ר' ישראל ייסד בתי מוסר בעיירות בליטא, שנועדו לציבור של יהודים פשוטים שהתאספו שם ללמוד מוסר או לקבל שיעור. על השפעת בתי מוסר אלה, שמעתי ממו"ר הגאון ר' יצחק הוטנר זללה"ה, שהוא פגש יהודי זקן בליטא ששימש עוד את ר' ישראל שאמר לו: "המקום הגס ביותר בעיירה הוא שוק הדגים, שהמוכרות שם זורקות קללות מפיהן על ימין ועל שמאל... והנה בעיירות שהיה קיים בהן בתי מוסר, לא שומעים קללות בשוק הדגים גם חמישים שנה אחר פטירת ר' ישראל... סביר להניח שנשים אלו בעצמן לא ביקרו בבית המוסר, אבל עצם העובדה שהיה קיים בית מוסר בעיירה, ויהודים ביקרו שם, השפיעה על כל העיירה",

עכ"ל המשגיח [הובא באג"מ]

המשגיח תאר פעם איך שבעיירות של פעם האמונה היתה יותר מוחשית, ואפי' אצל אנשים ירודים, והביא דוגמא מעיירת מיר, שפעם בהמתנה להסתפר שמע איך ששני אנשים שאינם שומרי מצוות, משוחחים ביניהם, וכל הזמן הזכירו או בעזרת השם, או ברוך ה' וכו'. עוד סיפר שראה פעם ברחוב שם שני בחורים גלוי ראש, שאינם שומרי מצוות, מתחילים לריב, וכמעט הגיעו לתגרת ידיים, ולפתע עברה שם אישה יהודייה מהעיירה והעירה להם:

המשך בעמוד 12 <<<

"נְבִיאָתָא אֶל הַכְּהֵנִים הַלְוִיִּם וְאֶל הַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּיָמֵים הָהֵם" (דברים י"ז, ט')

פעמים רבות כאשר היתה למשגיח תגובה קצת חריפה, הוא המתיקה בהומור ובבדיחות הדעת, ובדומה לכך כתבו בספרו על ענין תוכחה, שלפעמים אמירה אחת של בדיחותא, מועילה יותר ממשפטי תוכחה רבים...

להלן חלק מזיכרונתי בתחום זה:

באחד מן הימים, לאחר הוועד של המשגיח בבית המוסר, ניגש בחור מתחזק משיבה תיכונית להתייעץ עם המשגיח שלו בשיבתו. הבחור הגיב שאצלם אין משגיח יש רק ראש ישיבה... וכשהמשגיח תמה על כך, ואף הוסיף לומר כי מחמת כן יש בשיבה בחורים עם כאלו שאלות... ענה הבחור בתמימות, שאצלם זו לא ישיבה רגילה, אלא ישיבה למתחזקים (תיכוניסטים). המשגיח שהגיב עד עכשיו בחריפות ענה לו כעת בחיוך - אם כן אתם צריכים שני משגיחים... עוד מעשה, בבחור שמיד בעת כניסת המשגיח בבוקר לחדר היה קופץ ומתיישב במיטתו, ולאחר שהמשגיח היה יוצא מהחדר היה בקביעות חוזר לישון... באחד הימים כאשר ראה את הבחור יושב על המיטה, פנה אליו ואמר לו: "אל תדאג, אני כבר גומר ויוצא מן החדר ותוכל לחזור לישון"...

תלמידים אינם שק תפו"א

פעם מגיד שיעור פלוני ניגש למשגיח, ודיבר איתו בענין חינוך תלמידים. אינני זוכר את כל הדו-שיח ביניהם, אך זכור לי שבאמצע שיחתם המשגיח אמר בזו הלשון: "אכן כבר אמר הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל: 'תלמידים אינם שק תפוחי אדמה...'". וכוונתו היתה אז באמירה זו, שאין להתייחס בכלליות לכל התלמידים באופן שווה, אלא כל תלמיד הוא יחודי לכשעצמו, וזו צורת ההתייחסות, לכל יחיד בתוך הכלל.

וכך שמעתי, שהמשגיח עמד על כך שלא יכניסו לישיבה יותר ממספר מסוים של בחורים, ואף לפני בניית בנין הישיבה (בב"י), המשגיח תכנן את מבנה הישיבה מלכתחילה שיוכל להכיל מספר

תמונה-Mimi4040

פעם נתבקש חתן לפני נישואיו מהרבי להכין תכנית רוחנית מפורטת, במה עליו להתחזק לקראת יומו הגדול. הרבי התבונן ברשימה שכתב ואמר לו: "הכל טוב ונכון, אך שכחת לציין את הדבר העיקרי", ותוך כדי דיבור הוציא הרבי עט מחיקו והוסיף לרשימה...

כ"ק מרן אדמו"ר מסלונים זי"ע, בעל ה'נתיבות שלום', על החינוך והתלמידים

את ישיבת 'בית אברהם' (בשנים ת"ש - תש"א), שאל אותו פעם המשגיח של הישיבה: "מה סוד כח השפעתך על התלמידים, עד שהעונש הגדול ביותר עבורם הוא, כשאני מאיים עליהם שאספר את מעשיהם לראש הישיבה?", לתמיהתו של המשגיח השיב רבינו: "אני רוחש להם בליבי אהבה רבה, לכן הם לא רוצים לצער אותי".

• • •

כשהיה צורך פעם במלמדים לאחד מהתנ"ים, ביקש רבינו מציבור האברכים, שמי שסבור שביכולתו ללמד ילדים, יציע עצמו לנסות את התפקיד. והוסיף שתחילת דרכו כמגיד שיעור היתה בהיותו אברך צעיר בטבריה, כשביקשוהו לומר שיעורים לבחורים כממלא מקום של הגה"ח ר' מתתיהו לוריא, בעת שנסע 'נסיעה' לאדמו"ר מוהרשד"י הי"ד. אחד מהנוכחים שאל את הרבי שכאן הלא מדובר בילדים בגיל הרך ולא בבחורים, אמר לו רבינו: "לא הבנת את כוונתי, הנסיון הוא לראות האם אתה אוהב את תלמידיך כפי שהנך אוהב את בניך, ולנסיון מסוג זה, לא משנה גיל התלמיד".

בשנתו האחרונה התבטא רבינו לאחד מתלמידיו: "אני מתבונן על תלמידי ורואה שיש ביניהם גדולי תורה וחסידות, במה זכיתי לכל זה? משום שאהבתי אותם אהבת נפש". במאמר מוסגר יצויין, שרבינו היה אומר שגם החניך צריך מצידו להתרומם ולהגביה עצמו לכיוון המחנך. לאחר תפילת שחרית כשהגיע בחור בר מצווה להנחת תפילין, היה עורך מעין 'לחיים טיש' קצר, בו היה מרעיף מברכותיו על חתן המצוות הטרי, ומדבר על מעלת התפילין הקדושות שהתחיל הבחור להניח זה עתה. ארע פעם כשהמשמש בקודש מזג יין בכוסיות, כדי שהרבי יאחל "לחיים" ויברך את חתן הבר מצווה, נשפך מעט יין על המפה. כשראה זאת רבינו אמר לו: "בא אלמד אותך כיצד מוזגים" - נוטלים את הכוסית, מרימים אותה לעבר הבקבוק, וכך מוזגים לתוכה, והפטיר: "כדי שהמחנך יוכל להשפיע, על החניך להגביה את עצמו לכיוון המקבל, כי אם לא יגביה עצמו יישפך לצדדים"...

• • •

הרבי אמר: "מכיר אני הורים שלוחצים על ילדם להתפלל כדבעי, בצורה כזו מה הילד יעשה כשיגדל? הוא יצחק על ילדיו שלו! העצה היא שהאב יתפלל כראוי, בכדי שהילד יקלוט מהי תפילה כדת וכנכון, ובבוא העת גם הוא יתפלל כראוי". אחד ממקורביו התלונן באזניו שכשהוא חוזר מבית הכנסת בליל ש"ק ורוצה להתחיל 'שלום עליכם', שוכבים ילדיו על הספה ומשחקים ולא יושבים על יד השולחן, וזה מפריע לו מאד. "איך מגיעה אליך כזו מחשבה?!", תמה רבינו, והוסיף: "תשיר אתה לעצמך זמירות, ושלא יעניין אותך מעשיהם כלל וכלל".

"ימי האישי אשר ארש אשה" (דברים כ', ז')

כ"ק מרן אדמו"ר מסלונים זי"ע, בעל 'נתיבות שלום', התברך במכלול מידת האצילות. איש אשכולות היה רבינו, "מאי אשכולות", שואלת הגמ' - "שהכל בו".

אך אין ספק, כמה שידניו, יד קצרה, מגעת, שענין החינוך עמד בראש מעייניו כל הימים, וכפי שאחד מאנשי החינוך הגדולים

שבדור, התבטא בפני כותב השורות: "הרבי מסלונים היה כל כולו חינוך", ואף הוסיף, שבאי ביתו שעסקו במלאכת החינוך הצליחו במלאכתם, לא משום שלמדו מקצוע החינוך, אלא משום שהם גדלו בבית שהחינוך זרם בעורקיהם. וכפי שהוא עצמו זי"ע התבטא פעמים רבות, שהחינוך הינו אצלנו כדוגמת 'משרד המופקד על הבטחון' - החשוב שבמשרדי הממשלה, אשר ענייני המדינה המהותיים ביותר מופקדים במשרד זה. וכלשונו: "נושא החינוך הוא העומד בראש סולם העדיפויות שכן הוא הבסיס והיסוד להמשכיות הקיום שלנו".

• • •

לפני שנים רבות, רבינו ראש ישיבה צעיר, נקרא אחד הבחורים אל חדרו לקבל 'נזיפה' על איחוריו לתפילת שחרית בישיבה. כשנכנס הבחור לחדרו של ראש הישיבה האהוב, פתח רבינו ואמר: "כדי לקבל נזיפה אנו צריכים להיות בקשר אחד עם השני, לכן הזמן לתת מוסר לא ראוי כרגע, נמתין כמה ימים כדי לחזק את הקשר שלנו, ואז - כשהאהבה תשרור בינינו - תכנס שוב ואתן לך מוסר על איחוריך לתפילות בהיכל הישיבה".

בדומה לזה שמענו מפיו של הגה"ח הישישי, מגדולי תלמידיו של רבינו, רבי דוד שלזינגר שליט"א, כי בעת ששימש כמשגיח בישיבת 'בית אברהם' הגיע אליו אחד הבחורים ואמר לו: "ברצוני לעזוב את הישיבה ולחפש מקום לימודים אחר", ולתמיהתו של רבי דוד הוסיף הבחור ונתן טעם להחלטתו: "לצערי אני לא לומד רוב שעות היום אלא יושב בטל, וכשראש הישיבה עובר בהיכל הישיבה ורואה את מעשיי, גורם לו הדבר צער, ואיני מסוגל לצער כל כך את ראש הישיבה, לכן ברצוני לעזוב את הישיבה". רבינו היה מספר שבהיותו ראש ישיבה בתל אביב, לפני שהקים

ניגש אליו אחד, ללולייין: "גלה לי, מה הקטע הקשה ביותר, כשאתה פוסע במורד, למרכז החבל או כשאתה מטפס במעלה אל הקצה השני?" ענה הלולייין: "לא זה ולא זה. הקטע הקשה ביותר, הוא להסתובב!"

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, איך יעשו עמנו ניסים שלא כדרך הטבע, לזכות בשנה טובה ומאירה

ואז מגיע ראש השנה, וכצפוי המצב אינו מרנין, וכך גם גזר הדין. והוא, אוכל משמנים ושונה ממתקים...

אבל אם יקום ויתנער. ויאמר: גם אם קשה, ומנוגד לטבעי, מתאמץ אני לכבוד בוראי. "מוסר נפשי" [נפשכם], רצונכם (רש"י בראשית כ"ג, ח') על קדושת השם. ואין זה משנה אם יצליח לחלוטין או למחצה לשליש ולרביע, אבל אם הוא פועל בניגוד לטבעו לכבוד המקום, ממשיך הוא כלפיו הנהגת מידה כנגד מידה (סנהדרין צ', ע"א), והקדוש ברוך הוא פועל בניגוד לטבע ולהנהגת המשפט ועושה לו נס. ובזה, סמוך הוא ובטוח. כי זה נס בגדרי הנהגת הבורא יתברך, נס מובטח!

וראיה לדברינו, ראייה מוכחת: במשנה (אבות פ"ד, מ"א) אמרו: "בן זומא אומר,

איזהו חכם הלומד מכל אדם, איזה גיבור הכובש את יצרו, איזהו עשיר השמח בחלקו". ואינו מובן. ראשית, מדוע פתח בשאלה, היה לו לומר שהלומד מכל אדם הוא חכם, והכובש יצרו - גיבור, והשמח בחלקו - עשיר! ועוד, הרי מצינו שאיזהו חכם - הרואה את הנוול (תמיד ל"ב ע"א), וגם בעשירות מצינו דעות שונות (שבת כ"ה ע"ב).

אבל ב"מדרש שמואל" פירושו על פי דברי הגמרא (נידה ט"ז, ע"ב), שלפני הולדת האדם נגזר האם יהיה גיבור או חלש, חכם או טיפש, עשיר או עני. ואמר התנא שגם אם נגזר שיהיה טיפש, אבל יגע בתורה ולמד מכל אדם, יתקיים בו "יגעת ולא מצאת אל תאמין" (מגילה ו' ע"ב), ומידה כנגד מידה ישנה הקדוש ברוך הוא טבעו ויהיה חכם. ואם נגזר שיהיה חלש, אבל הוא פועל כנגד טבעו וכובש את יצרו, אף הקדוש ברוך הוא יפעל שאויביו יפלו לפניו שלא כדרך הטבע.

אף אנו, אם נתגבר על טבעינו להשתנות ולהשתפר, יפלו אויביו במרום לפנינו, ויסתמו פיות משטינינו ומקטרגינו, ויעשו עמנו ניסים שלא כדרך הטבע, לזכות בשנה טובה ומאירה.

(מתוך 'הגדת' אלול ור"ה)

"יאמרו מי האיש הירא יראך ה' (דברים כ', ח')

וברש"י: "רבי יוסי הגלילי אומר הירא מעבירות שבידו" עומד האדם בחודש אלול, ימי הדין מתקרבים, עורך חשבון נפשו ועולמו, ונחלשת דעתו. הכל היה צריך להראות אחרת: הלימוד, התפילה, החסד. ועיניו בראשו, הוא יודע בדיוק מה לא טוב, מה יש לשפר. הצרה היא, שבידיעה גרידא אין ד': "אם היתה ידיעה רחבה ועומדת על לב בני האדם, לא היו חוטאים לעולם. אך לא היה אפילו היצר קרוב אליהם ושולט עליהם, כמו שאינו שולט במלאכים!" כתב הרמח"ל ("דרך עץ החיים"). ואין המדובר בענייני חסידות. שולחן ערוך, מחייב? אז בסעיף הראשון נאמר: "יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו", איפה הוא ואיפה האריות. בשולחן ערוך כתוב: "ישכים אדם לבית הכנסת, כדי שימנה עם עשרה הראשונים" (או"ח צ', י"ד). בשולחן ערוך נפסק: "המתפלל צריך שיכוון בליבו פרוש המילים, ויחשוב כאילו שכונה כנגדו" (או"ח צ"ח, א'), כדאי ללמוד שם את כל הסעיף. ומה, מתיאשים מראש.

ומדוע? כי קשה, וזה נכון. על כל פנים, בשלב הראשון: "אם עתה תקבלו עליכם, יערב לכם מכאן ואילך. שכל התחלות קשות" (רש"י שמות י"ט, ה').

המונים התקבצו על גדות הנהר. שני כלונסאות הוצבו, וחבל נמתח על פני המים הגועשים. לולייין טיפס, מוט בידיו, ופסע על פני החבל הלך ושוב. הנשימה נעתקה, ומה אם ימעד. אך לא, השלים מספר הקפותיו, וירד לקול תשואות הקהל.

ניגש אליו אחד: "גלה לי, מה הקטע הקשה ביותר? כשאתה פוסע במורד, למרכז החבל, או כשאתה מטפס במעלה, אל הקצה השני?"

ענה הלולייין: "לא זה ולא זה. הקטע הקשה ביותר, הוא להסתובב!"... וזה נכון כל כך! מי שרגיל לישון "עוד חמש דקות" ומחליט להקיץ בזמן.

מי שרגיל להשתהות בלבישה וברחצה, ומחליט להזדרז ולמהר. מי שרגיל להתפלל בפיזור הדעת ומחליט להתרכז ולכוון. מי שרגיל לאחר לסדר ולפטפט במהלכו, ומחליט להקפיד ולהתמיד.

אך יתרגל - יקל ויערב. אבל השינוי, כה קשה! אז מה, האם תרפינה ידיו, ויגרף בזרם העצלות? יסתחרר במערבולת המידות, יסחף בטבעיו? אמת, זה הכי קל. להיכנע לטבעים, המכתיבים את מהלך החיים.

גם כאשר ניסו לטעון באוזניו של ה'חפץ חיים', ולהסביר כי גם אם יפשוט אי מי את הרגל, בשל השקעתו בפרוייקט כה חשוב, אין ספק כי ישראל קדושים יעמדו לימינו ויסייעוהו, לא השתכנע ה'חפץ חיים'... "אין זו חכמה להיות צדיק על חשבון אחרים!" - הבהיר נחרצות...

מרן הגרא"מ שך זצוק"ל על מה שסיפר לו דודו, מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצוק"ל, על מדוע הח"ח לא הדפיס פירוש על התלמוד הירושלמי

הפירוש שלא הודפס

ועוד היה מוסיף רבינו בשם דודו, מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, שסיפר כי בטרם ניגש מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל לחבר את ספרו הנודע, ה'משנה ברורה' על שולחן ערוך 'אורח חיים', היה בדעתו לחבר פירוש על הירושלמי, כאשר יכולים אנו להניח בנקל, כי חיבור מעין זה בודאי היה מאיר את עיניהם של ישראל, בסוגיות העמוקות והסתומות שבתלמודא דבני מערבא, שהרי הסיבה העיקרית לכך שלימודו של התלמוד הזה אינו נפוץ כיום, הינה מחמת שטרם נערך עליו פירוש בהיר אשר יהא בו כדי לסבר את אזנם של אנשים מן השורה כמונו...

אכן, בסופו של דבר, כידוע, לא יצאה התוכנית אל הפועל... על שום מה ולמה? פשוט מאוד... בתבונתו הבין הכהן הגדול מראדיון, כי לא רבים יקפצו על חיבור מעין זה, העוסק בתלמוד שאינו נחלת הכל... מעתה, הוא חושש כי מי שיעסוק בהדפסתו ובהוצאתו של חיבור זה - עלול לפשוט את הרגל, וסבר כי אין זה נכון לצאת למשימה, ולו תהא חשובה מאין כמותה - במקום בו ישנו חשש כי הספר לא יהיה בר קיום מבחינה כלכלית!

ואכן, ראייתו של ה'חפץ חיים' למרחוק - הוכיחה את עצמה ברבות השנים... לימים, חיבר הרידב"ז זצ"ל מסלוצק חיבור על הירושלמי, כאשר מדפיס כלשהו מקבל על עצמו את המלאכה, אולם בסופו של דבר - פשט את הרגל וברח מפני נושיו, אחר שהתברר לו כי הביקוש הזעום אינו מאפשר לכסות את ההוצאות הרבות...

ואגב, כאשר היה רבינו מביא את המעשה הזה - היה מוסיף ולמד ממנו אודות צדקותו של רבינו החפץ חיים... שכן הנה, על אף התועלת הרוחנית שיכול היה החפץ חיים עצמו להפיק מיישום הרעיון, ולמרות השאיפות הרוחניות הכבירות שהיו תלויות בו, באשר אין לשער את זכותו של מי שהיה מעמיד ומקיים את לימוד הירושלמי על מכונו - החליט הכהן הגדול לגנוז את הרעיון כולו, וזאת בשל חששו מפני פגיעה כלכלית שעשויה להיגרם לאחר אם יצא הרעיון אל הפועל...

גם כאשר ניסו לטעון באוזניו של ה'חפץ חיים', ולהסביר כי גם אם יפשוט אי מי את הרגל בשל השקעתו בפרוייקט כה חשוב - אין ספק כי ישראל קדושים יעמדו לימינו ויסייעוהו, לא השתכנע ה'חפץ חיים'... "אין זו חכמה להיות צדיק על חשבון אחרים!" - הבהיר נחרצות...

וזה המקום להזכיר, כי גם ברבינו עצמו הוה עובדא מעין זה... היה זה לאחר פטירת הגאון הנודע רבי משה סוקולבסקי, בעל ה'אמרי משה', שהיה ראש ישיבת 'תורת חסד' שבבריסק - כאשר מרן הגרי"ז ביקש להפקיד בידי רבינו את ראשות הישיבה המעטירה, אולם מאחר ולא היה לישיבה בסיס כלכלי איתן שיאפשר את החזקתה - סירב רבינו להצעה, ונמנע מלקבל על עצמו את התפקיד הנכבד!

המשך בעמוד 14 <<<

"שְׁפָטִים וְשִׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ" (דברים ט"ז, י"ח)

פעם הגיע אל רבינו תלמיד חכם מסוים, אשר נוהג היה לנסוע לחו"ל מפעם בפעם, בכדי לגייס כספים לטובת מוסד אשר הוא עומד בראשו, ושאלתו בפיו: היות וכעת הוא צריך להשיא את ביתו - האם מותר לו לקחת אחוזים מהתרומות, אשר הוא מגייס לטובת המוסד, כפי הנהוג בין השדר"ם, או שמא אין זה מן הראוי שישליך את יהבו על דרך זו, המצמצמת לכאורה את כספי הקדש, ומוטב שיבטח בקדוש ברוך הוא שישלח לו את עזרתו ממקום אחר?

תשובתו של רבינו היתה חיובית באופן חד משמעי. הוא אמנם סייג את דבריו והבהיר, כי אין כוונתו להתיר הפרשת ארבעים ותשע אחוזים מסכום התרומות לכיסו של המשולח... אולם סכום הגיוני של אחוזים - מותר בהחלט לקחת, ואף חובת השתדלות מחייבת את האדם לעשות זאת - בכדי שיוכל להשיא את צאצאיו בכבוד!

הרי לנו הנחיה ברורה: אמנם בודאי כוונותיו של אותו מרביץ תורה היו טהורות, אולם לגופו של ענין סבר רבינו כי אין בכך כדי לפטור אותו מחובת השתדלות בהשאת צאצאיו... אם נחוץ לו הכסף - הרי שעליו לקחתו, וכל

שיקול שהוא, טהור ככל שיהיה - אינו יכול לעמוד במקרה מעין זה! ואגב, אם עסקנו בנושא הנסיעות לחוץ לארץ לצורך גיוס כסף למוסדות התורה - הרי שכאן המקום לציין, כי רבינו סבר שגדרי ההשתדלות מחייבים כל ראש מוסד לצאת ולגייס כספים מעבר לים, בכדי שיוכל לקיים ולהחזיק את מוסדותיו, כאשר ל'ביטחון' בנושא זה - אין כל מקום, וזאת משני טעמים:

האחד, משום שלא שייך ביטחון בנוגע לאחרים, והחזקת מוסד הרי כרוכה בתשלום משכורות לעובדים, ואספקת מזון לשהים בין כתליו. ואילו הטעם השני הינו, משום שברוחניות אין שייך מקום להסתמך על 'ביטחון'... ברוחניות צריך האדם לעשות כל שביכולתו בכדי להרבות תורה, ואין הוא יכול לפטור את עצמו בטענה כי הינו בוטח בה' שיעשה את שלו...

דוגמא לדבר היה רבינו מביא מכל גדולי הדורות, אשר נטלו לא אחת את מקל הנדודים בידם, ויצאו למסעות נדודים מעבר לים - בכדי להחזיק את ישיבתם, כאשר מסעות אלו נמשכים לעיתים חודשים ארוכים. "אין ספק בכך שאותם גדולי תורה היו 'בעלי בטחון' במלוא מובן המילה, אולם למרות זאת - הם לא סברו כי די בבטחונם בכדי לפוטרם מלעשות כל אשר לאל ידם, בכדי להחזיק את מוסדותיהם להגדיל תורה ולהאדירה!"

פעם שאלתי אותה למה היא צועקת ומזכירה לו כ"כ הרבה פעמים, והיא ענתה לי: מכיון שאם הוא לא ידליק את התנור לפני שהוא מתחיל ללמוד גם אם הקור יתגבר, הוא לא יפסיק בשביל זה את הלימוד ולכן אם היא לא תתפוס אותו קודם הוא ילמד ללא חימום שעות מרובות.

הגאון רבי אברהם צבי ישראלזון שליט"א על מאה שנות לימוד של מרן הגרי" ש אלישיב זצוק"ל

בשקיקה רבה ובחשק גדול במשך כארבע וחצי שעות רצופות. היא שאלה את עצמה וכי אתמול בסעודה באמת לא היה לו כח לאכול ולא היה לו כח אפי' לזוז?

הרי עכשיו כוחו במותניו כמו נער צעיר שלומד עם ברען נפלא... "כן אני זוכר כי בלילי שבתות של החורף היה כבר משכים קום בשעה 12 בלילה, וכך הוא המשיך ללמוד עד תפילת שחרית בשעה שבע וחצי בבוקר במשך 7 שעות ברציפות בקור הירושלמי, בניגון במרץ ובשמחה מבלי להפסיק וכמובן מבלי להירדם ולו לרגע אחד. "מי שעמדה לימינו כל השנים הייתה הסבתא ע"ה, תמיד הייתה משכימה קום לפנות בוקר ביחד עמו בלי שעון כאשר היה לה עול ושיעבוד מכך כדי לשמשו. אולם בשנות זקנותה כשנחלשה כבר, הייתה רק מתעוררת משנתה ובימי החורף הקרים בירושלים דאז הייתה צועקת ממיטתה למו"ז ומזכירה לו להדליק את התנור, לפעמים היא צעקה הרבה פעמים עד שהוא הדליק. פעם שאלתי אותה למה היא צועקת ומזכירה לו כ"כ הרבה פעמים, והיא ענתה לי: מכיון שאם הוא לא ידליק את התנור לפני שהוא מתחיל ללמוד שוב לא ידליק אח"כ באמצע הלימוד, וגם אם הקור יתגבר יותר הוא לא יפסיק בשביל זה את הלימוד אף לא לרגע אחד של הדלקה, ולכן אם היא לא תתפוס אותו קודם הוא יישאר ללמוד ללא כל חימום שעות מרובות.

לרגעים תבהננו

עובדה אופיינית על התמדתו הנדירה מספר לנו הגרא"צ שליט"א: באחד הת"תים בב"ב היה מנהג שבכל סוף שנה היה המלמד של כיתה ח' נוסע עם הילדים למו"ז להתברך מפיו, וזה היה הטיול השנתי שלהם שכל תלמיד מקבל ברכה ממו"ז ולוחץ את ידו. וסיפר לי המלמד, שפעם אחת אחרי שיצאו התלמידים מבית מו"ז סיפר לו אחד הילדים בהתפעלות בכהאי לישנא: "נכנסתי הראשון מבין הילדים, וראיתי שהרב אלישיב יושב רכון על הגמרא ולומד בקול רם עם האצבע בתוך הגמרא. כשנכנסנו כולנו ועמדנו בקודש פנימה וכל הילדים המתינו שהרב ירים את ראשו מהגמרא ויביט בהם, אך הרב בשלו ממשיך ללמוד בריכוז מוחלט ואינו שם לב לכל הרעש וההמולה של הילדים, והמתנו כולנו שהרב יפסיק מלימודו. וכשזה לא קרה ניגש אליו נכדו ר' אריה שליט"א ואמר לו שהתלמידים הגיעו כמתוכנן.

מיד הרים הרב את ראשו כשהאצבע עדיין נעוצה בגמרא, וכשראה את קבוצת התלמידים מיד החליף הרב את אצבעו הימנית באצבעו השמאלית והצביע בגמרא עם אצבע ידו השמאלית והושיט לנו הילדים את ידו הימנית, וכל הזמן אצבעו השמאלית נעוצה בגמרא. אני נשארתי לעקוב עד הסוף, התחבאתי שלא יראו אותי וראיתי שאחרי שגמר להושיט יד לילדים עוד לפני שהילדים עזבו את חדרו ועוד לפני שהחליף את האצבעות כבר התחיל ללמוד כשידו השמאלית עדיין מצביעה בתוך הגמרא הוא כבר למד בקול רם, כשהילדים עדיין לא הספיקו להתחיל לצאת מחדרו".

המשך בעמוד 14 <<<

"שפְּטִים וְשִׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ" (דברים ט"ז, י"ח)

הגאון רבי אברהם צבי ישראלזון שליט"א מו"צ בב"ב, נכדו חביבו ומי שזכה שנים רבות לקרבתו הנדירה של מרן הגרא"ל אלישיב זצוק"ל מספר ממה שזכה לראות: לדעת, ההסתכלות על כל הסיפורים על מרן מו"ז ז"ע צריכה להיות, שאין כאן פרשיות ותקופות חלוקות, אלא הכל היה סיפור אחד ארוך של כמאה שנה של דביקות בתורת ה' ללא כל הפסקים.

בירושלים של אז, לפני שבעים שנה ויותר כבר פקיע שמיא כענק בתורה וכמתמיד בה"א הידיעה. גדולי אותו הדור כבר שוחחו עליו בהתפעלות מיוחדת. שמעתי ממקור נאמן שמרן הגרא"י פינקל זצ"ל שהיה זקן ראשי הישיבות כשמו"ז עוד היה אברך צעיר, אמר פעם: "מהרב אלישיב למדתי איך עושים דאצ'א (הבראה), כל השנה הרי צריכים למסור שיעורים, לענות על שאלות, לקבל קהל, לדבר עם נדיבים וכו' כל מה שיש לראש ישיבה על הראש, מהרב אלישיב למדתי שבדאצ'א עושים נופש מכל הדברים והטרדות ואפשר ללמוד בשקט. לפנות בוקר לומדים, אחרי שחרית לומדים, בתחילת הלילה לומדים, בסוף הלילה לומדים, עושים חופש מהכול ורק לומדים זה נקרא 'דאצ'א'.

"לא יאומן כי יסופר עד היכן הגיעה דבקותו בתורה. היה זה בליל שבת לפני הקידוש כשנה ומחצה לפני הסתלקותו, כשכבר עבר את גיל מאה, אז לא היה לו כוח להרים את הכוס כפשוטו, לא מדובר בכוס מיוחדת או גדולה שקשה להרימה אלא כוס רגילה, כוס ששוקלת 150 גרם לא היה לו כח להחזיקו! וכל זמן הקידוש היה צריך לתמוך בו מתחת ידו להחזיק את הכוס. כ"כ חלש היה ואפילו לאכול בקושי יכל, והיה צריך לשכנע אותו לאכול עוד קצת ועוד קצת. והנה לאחר שגמר את סעודתו הלך לישון שזה הסתכם כידוע בשלוש שעות. וסיפרה בתו א"מ שתח"י שכל הלילה היא ישיבה על ידו משום שחששה לבריאותו, שמא ח"ו יקרה לו משהו עקב החולשה הנוראה, או שמא יהיה צורך לעזרה כלשהיא, ותוך כדי ישיבה ממושכת היא נרדמה ופתאום התעוררה והנה היא שומעת קול גדול בוקע מהחדר הסמוך, "זאגט די גמרא..." בניגון נפלא ושובה לבבות ובקול גדול וברוב מרץ! אמי שתח"י סיפרה כי הכירה היטב את קולו, אך היא פשוט לא האמינה שזה באמת הוא, היא הלכה מהר לראות, ואכן היא ראתה אותו יושב ולומד

כולם ירדו, הרבנית ביקשה, כמעט התחננה: "לך איתם!" כולם ידעו שלרבינו יד ושם בתורת הנסתר, הוגה בתורת רבי שמעון בר יוחאי ובנו רבי אלעזר הקבורים במערה, אבל הוא ענה: "אני ואשתי נתפלל מכאן"...

רבי בן ציון אבא שאול בעל ה'אור לציון' וצוק"ל ברגישות לזולת

ט"ו, א') מנה את "מידות החסידים העולים במעלות העליונות, השוכנים בהר קדשו" (רבינו בחיי, הקדמת וישלח), ובהן: "חרפה לא נשא על קרובו", ופירשו בגמרא: "זה המקרב את קרוביו" (מכות כ"ד, ע"א).

אחות סיפרה, שאחר נישואיה יצא בעלה לעבודה ונשארה בבית לבדה, בודדה. ורבינו, בכזו פשטות מגיע היה לעיתים קרובות לבקר, לשוחח, לעודד ולשמח

ארוחת צהרים לאחינית

אחיין רבינו עבר מישיבה לישיבה, ונתקל בקשיים. יעץ רבינו להוריו שיכנס לשיעוריו בישיבה. בהתמדה הגיע יום יום. אחד נעדר, היה חולה. בו ביום צלצל הטלפון בבית הוריו והבחור ענה. רבינו על הקו: "מדבר בן ציון, איפה היית היום? דאגתי לך..."

לרבנית היתה קרובת משפחה שסבלה מסחרחורות. גם בתקופה בה נבצר מרבינו לקבל קהל, גם בשעות בהן היה טרוד ועסוק, עבורה נמצא פנאי. לברך, לעודד. להקל על סבלה. בניי המשפחה ידעו, ואף אומרים היו למכריהם: "הלא קרובים אנו לחכם בן ציון, ונשאל בעצתו, נקבל ברכתו". לעולם לא השיב פניהם.

ופעם אף יזם מעצמו. כשומעו על קרוב משפחה, בחור מצטיין שחשקה נפשו ללמוד בישיבה פלונית ונדחה, קרא לאחד ממכריו שלמד באותה ישיבה וביקשו: "גש למשגיח הישיבה, ואמור בשמי שאם לא יקבלוהו, אגיע בעצמי לישיבה!" והפטיר: "אני ערב שלא יאכזבו!"...

האוהב את שכניו

אומרת הגמרא (סנהדרין ס"ו ע"ב): "המקרב את קרוביו והאוהב את שכניו, עליו הכתוב אומר: 'אז תקרא וה' יענה, תשווע ויאמר הנני' (ישעיה נ"ח, ט), ופירש רש"י: לעיל מיניה כתיב 'ומבשרך אל תתעלם', והאוהב את שכניו גם הוא כמקרב את קרוביו, ככתוב: 'טוב שכן טוב מאח רחוק' (משלי כ"ז, י)".

הרה"ג רבי יעקב שראבני, ר"מ בישיבת "מאור התורה", סיפר, שזוכר כיצד דאג רבינו לאברך שהתגורר בשכנות ברחוב אלקנה, ולא מצא כולל. פוגש היה אברכים שהכיר ומברר: "יש אצלכם מקום פנוי בכלל?" כשפנה אליו, שאלו רבי יעקב האם בן עליה הוא. ורבינו תמה: "אברך שרוצה ללמוד תורה, זה מספיק בשביל להכניסו לכולל!". לא נח ולא שקט עד שמצא עבורו כולל מתאים, כאילו היה בנו.

מדוע התאחרה החופה?

סח שכן, וליתר דיוק בנו של שכן. רבינו גר ברחוב אלקנה, והם גרו ברחוב חנה. מאיפה הכירו? מהרחוב. כי תמיד, כשעבר שם, כילד קט, הקדים לו רבינו שלום. כשראהו בכובע וחליפה, ברכו בחום להכנסו למצוות. כעבור שנה, התעניין לאיזו ישיבה נרשם. כעבור שלוש שנים, התעניין בישיבה הגדולה. היעלה על הדעת שלא להזמין ידיד כזה לחתונה? עיין רבינו בהזמנה, חקר

המשך בעמוד 12 <<<

"שִׁפְטִים וְשִׁפְרִים תִּתֵּן לָךְ" (דברים ט"ז, י"ח)

עד כדי כך מסור היה רבינו לגמול חסד בביתו, עד שפעם אחת בבואו לכולל ערב בישיבת "ישועות יעקב", מיסודו של חמיו, הגאון רבי יוסף חיים שראבני זצ"ל, עטו לקראתו אברכים והקיפוהו בשאלות. ורבינו בסבלנות עונה לכל אחד. לפתע נכנס חמיו, ורעם עליהם בקולו: "הניחו לו ללמוד!", התערב רבינו ואמר: "אני עוסק בתורת חסד!", ורבי יוסף חיים הפטיר: "גמילות חסדים עושה כבודו מספיק בביתו!"...

בן משפחה סיפר שבתקופה שחלתה אשת רבינו, הכל עשה בעצמו, ניקה וכיבס ובישל. ואף בימים כתקנו, בכל בוקר הלך למכולת, חזר עם הסל. לא אחת, בענוותנותו המופלגת, סייע לרבנית במטבח, בניקיון. התלווה לקניות כשביקשה.

"אני נשאר ברכב"

סיפר תלמיד: נסענו לקברי צדיקים בגליל, ורבינו נסע עם הרבנית. ירדנו לאכול. התלמידים אכלו יחדיו, ורבינו והרבנית אכלו לחוד. סיימנו וחזרנו לאוטובוס. ראיתי שרבינו מתמהמה. הבטתי לראות במעשיו. הרבנית ירדה, ורבינו רוקן את הצלחות לאשפה וניקה את המקום. בטבעיות. כשהגענו למירון, הרבנית הרגישה שלא בטוב, אמרה לרבינו: "תלך איתם, נתפלל גם עבורי על הציון הקדוש. אני אשאר ברכב".

אמר: "אשאר איתך".

כולם ירדו, הרבנית ביקשה, כמעט התחננה: "לך איתם!". כולם ידעו שלרבינו יד ושם בתורת הנסתר, הוגה בתורת רבי שמעון בר יוחאי ובנו רבי אלעזר הקבורים במערה, יודע גם את סוד ההשתטחות, העתירה על הקברים. התדבקות רוח ברוח, כלשון המקובלים. והשכינה שורה בקברות הצדיקים, שהיו מרכבה לשכינה בחייהם, והתפילה שם רצויה ומקובלת ביותר, כדברי רבינו הר"ן (בדרוש השמיני)

וענה: "אני ואשתי נתפלל מכאן"...

הגיעו עד מירון, ונשארו ברכב.

כפי הנראה, הרווח מהוויתור הזה, מההקרבה הזו, גדול יותר מהרווח מהתפילה על הציון הקדוש!

המקרב את קרוביו

האישה היא קרובה ביותר, אך חובת האדם לעזור לכל קרוביו. כששאל דוד: "ה', מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך" (תהילים

כשפגש את הרב גוסטמן הצעיר, שיער מיד הרב מטשיבין שהדיין מבית דינו של ר' חיים עוזר היה אביו. הרב גוסטמן השיב: "לא, לא היה זה אביו". "אולי היה זה דודך?", ברר הרב מטשיבין, שחפץ לברר את זהותו של המשיב למכתביו עשרות שנים קודם לכן. בשלב זה הודה הרב גוסטמן, שהוא היה זה ששימש כדיין והשיב למכתביו

הרב יהושע ליה בספורים מהיכלם של גדולי ישראל

"שְׁפָטִים וְשִׁפְטִים תִּתֶּן לָךְ" (דברים ט"ז, י"ח)

הרב ישראל גוסטמן היה ראש ישיבת 'נצח ישראל', שבשכונת רחביה בירושלים. בתור בחור ישיבה הייתי לפעמים בשבת בצהריים צועד ממאה שערים לרחביה, כדי לשהות במחיצת הרב גוסטמן ותלמידיו. ישיבת נצח ישראל לא הייתה ישיבה גדולה. היא מנתה רק חמישים או שישים בחורים, שחלקם היו חברי הטובים. הרב גוסטמן התפרסם כאחד מגדולי התורה הגאונים ביותר בזמנו. שיעוריו היו בנויים לתלפיות, ובדרך כלל נמשכו כשלוש וחצי שעות! את שיעוריו מסר בעיקר בשעות הצהריים, לעיתים הייתי יוצא מיישיבת מיר ונוסע לצדה השני של העיר כדי להקשיב לשיעור, המדהים בהיקפו ובעמקותו. ישיבת נצח ישראל הייתה דומה בסגנונה ובמאפייניה לישיבת גרזונא של הרב שמעון שקופ. הרב גוסטמן היה תלמידו, ומבחינה מסוימת הייתה מורשתו של ר' שמעון מוטבעת בהיכל הישיבה.

כשהגיע הרב גוסטמן לארץ ישראל, ביקר אצל הגאון מטשיבין, בעל ה'דובב מישרים'. במהלך השיחה שאלו הרב מטשיבין האם הוא בנו של הרב גוסטמן, ששימש כדיין בבית הדין של הרב חיים עוזר בוילנא.

האמת הייתה, שהרב גוסטמן בעצמו התמנה לדיין בבית הדין החשוב ביותר באירופה בגיל צעיר מאוד. בהזדמנויות רבות הפקיד ר' חיים עוזר בידי את המשימה להשיב למכתבי שאלות שנשלחו לבית הדין מכל רחבי עולם התורה.

הרב מטשיבין שלח גם הוא שאלות לבית הדין וקיבל תשובות מהרב גוסטמן.

כשפגש את הרב גוסטמן הצעיר, שיער מיד שהדיין מבית דינו של ר' חיים עוזר היה אביו. הרב גוסטמן השיב: "לא, לא היה זה אביו". "אולי היה זה דודך?" ברר הרב מטשיבין,

שחפץ לברר את זהותו של המשיב למכתביו עשרות שנים קודם לכן. בשלב זה הודה הרב גוסטמן, שהוא היה זה ששימש כדיין בית דינו של ר' חיים עוזר והשיב למכתביו של הרב מטשיבין.

בבת אחת התרומם הרב מטשיבין והתעטר בכובעו ובקפוטתו שלו, כדי להראות את הערכתו לגדלותו של הרב גוסטמן בתורה. הרב גוסטמן היה אומר בבדיחות, שהכבוד אינו משמעותי בעיניו כלל, לאחר שזכה לכבוד הגדול ביותר מאת ר' חיים עוזר, שהיה קם על רגליו בכל פעם שנכנס הדיין הצעיר אל החדר.

הרב גוסטמן נהג להשקות את הצמחים מחוץ לבניין הישיבה בקביעות. כשנשאל אודות מנהגו הבלתי מקובל, הסביר שהוא

עושה זאת מתוך הכרת הטוב לצמחים, שהצילו את חייו. "הצמחים הצילו את חיי הרב? כיצד?"

"בזמן מלחמת העולם הייתי במנוסה מתמדת. צעד אחד מאחוריי היו הנאצים, שהיו נחושים בדעתם להשמיד כל יהודי ויהודי. הייתי נחוש לא פחות להמשיך לחיות, ולשרוד למרות שלטונם האכזרי. רציתי בכל מאודי לזכות יום אחד לשוב ללימוד תורה.

הסתתרת עם הפרטיזנים ביערות, וסבלתי מרעב בלתי פוסק. באותו זמן הצמחים שביער הם שהצילו אותי, וסיפקו לי את המחיה הדרושה לי כדי להמשיך הלאה. מאז אני משתדל להשיב לצמחים טובה על החסד הגדול שעשו עימי בשעת צרתי".

איזו דרך הסתכלות ייחודית.

בכל פעם שר' חיים שמואלביץ והרב גוסטמן היו נפגשים, היה המפגש ביניהם מחזה מיוחד: ברגע שראו זה את זה, היו רצים אחד לקראת השני ומקדמים איש את רעהו בחיבוק עז ובנשיקה.

הידידות העמוקה ביניהם והחיבור העמוק בלב ובנפש הביאו דמעות התרגשות לעיני הצופים.

כשנזכר אני בשני ידידים אלה, צף בזיכרוני דבר תורה ששמעתי מפי השניים, ועליו אני חוזר פעמים רבות כשאני מדבר בסעודת ברית מילה.

הגמרא במסכת נידה אומרת, שהעובר במעי אמו לומד את התורה כולה מפי מלאך (הרב גוסטמן היה מדגיש ומפרט, "את כל התורה כולה- תלמוד בבלי, ירושלמי, ספרא, ספרי וכל השאר").

ואז היו הרב גוסטמן או ר' חיים שמואלביץ מעלים שאלה: "אם כל אם יהודייה נושאת ברחמה ספר תורה חי", הם הקשו, "האם לא צריך היה לקום בפני כל אם כזו לכבוד התורה?"

והם היו מתרצים בשתי תשובות נפלאות:

"התורה, שלומד העובר במעי אמו, נרכשת ללא עמל ומאמץ. ואנחנו מכבדים רק את תורתו של האדם הנרכשת בעמלות ויגיעה". והם היו מתרצים תירוץ נוסף: "מלבד זאת התורה שלומד העובר היא רק 'פאר זיך' - לתועלת עצמו. ואילו תכליתה של התורה היא לשתף בה אחרים".

הרב גוסטמן התברך בחכמה אמיתית, כשהייתי מבקש את הדרכתו, תמיד ידע בדיוק מה אני צריך לשמוע, ומהו האופן שבו אני צריך לשמוע. זוהי תכונה נדירה, שבודדים התברכו בה. היא נקראת פקחות.

הגאון רבי ירוחם אלשין שליט"א ראש ישיבת ביהמ"ד גבוה לייקווד, סיפר פעם, מה ששמע מאת הגאון רבי שניאור קוטלר זצ"ל, שאחד מהגדולים באירופה רצה לדעת מהו התפקיד העיקרי של רב ומנהיג ישראל, ולזה נסע לכמה מגדולי הדור לשמוע מה בפיהם

שיחות מרתקות של הרב שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב ליקווד

"שפטים ושפטים תתן לה" (דברים ט"ז, י"ח)

היה מיד סוגר את הגמרא ורץ עם בנו לעבר האוטו כדי שבנו יסע ביחד עם כל הילדים העירה... עוד מספר רבי ראובן, שזוכר בילדותו, שאביו רבי משה היה כבר שוקד על תלמודו בשעות המוקדמות של הבוקר, וזוכר איך שהיה רבי משה נכנס לחדרו בימים הקרים – בעת שהיה עדיין באמצע השינה – ומניח את בגדיו (של בנו) על התנור שיתחממו, ומיד כשהקיץ רבי ראובן, היה אביו מלבישו עם הבגדים החמים כדי שיהיה לו חם

מספרים, שאצל הרה"ק מרן בעל "אמרי חיים" מוויזניץ זי"ע נכנס יהודי אחד מודרני עם בנו בחור "בר מצוה", כדי שהרבי יניח לו תפילין. לאחר התפילה הביא הלה לעקעך לציבור לכבוד שמחת ה"הנחת תפילין", אך בהיות שעל פי חזונו של היהודי היה ספק גדול אם אפשר מטעם כשרות לטעום מה'כיבוד', לכן לא ניגש שום אדם לטעום מהלעקעך, והיהודי עמד בצד נכלם ולא הבין למה לא ניגשים לאכול מהמטעמים שהביא. כשהבחין ה"אמרי חיים" זי"ע במה שאירע שם, הבין מיד את סיבת הדבר, וניגש ליטול מהלעקעך והתבטא בקול "אני מבין שאף אחד לא רוצה לטעום מהלעקעך קודם שמניחין תפילין דרבינו תם, אבל כולכם יכולים לעשות כמו שאני עושה, לוקחים חתיכה לכבוד השמחה, ומברכים את בעל השמחה, ומניחים בצד לאכול לאחר שיניחו תפילין דרבינו

תם... והורה למשמש בקודש שיטול שני חתיכות ויכניס לחדרו... כל הנוכחים הבינו מיד את הרמז, ותוך כמה דקות לא נשאר כלום מהלעקעך, והלה הלך לדרכו בשמחה וששון מבלי להיפגע. לפני שנים נולדה לי בת בערב שבת, היה נידון אצלינו מה לעשות, אם להישאר בבית החולים שם או לעבור לבית חולים בעיר אחרת שיש שם יותר מומחים, ולכן התקשרתי אז למו"ר הגה"צ רבי אליהו שמחה שוסטאל זצ"ל ראש ישיבת בית בנימין בסטעמפערד, להתייעץ עמו בנידון, ולבסוף הוחלט להישאר שם בשבת קודש. והנה בבית החולים שם לא היה אז התארגנות לאנשים שומרי תורה ומצוות לעזור להם בסעודות שבת קודש וכדו', ולכן לא היה לי במה לסעוד את סעודות השבת כדבעי, אך מחוסר ברירה נשארתי שם. והנה ביום שישי אחה"צ אני רואה שני אברכים נכנסים לבית החולים שם, וניגשים אלי עם חבילה גדולה בידיהם, ומושיטים לי את החבילה. אני פותח את החבילה, ורואה שם כל מאכלי שב"ק ערוכים ומסודרים באופן נעלה ביותר, ושאלתי אותם בתימהון "מי אתם ואיך אתם יודעים שאני נמצא כאן", והם משיבים לי, שהם גרים ביישוב לא רחוק מכאן, ולפני זמן קצר הם מקבלים טלפון מאת הרבנית שוסטאל ע"ה, אשת

לפני זמן מה אמרתי, שלדעתי "גדול" הוא אחד שמצטיין בכמות ה"לב" שיש בו לזולתו - דהיינו ה"עקסטרע געפיל" - ה"הרגשה המיוחדת" - שיש לו לאחרים וכעת ברצוני להרחיב עוד הדיבור בנידון. הגאון רבי ירוחם אלשין שליט"א ראש ישיבת ביהמ"ד גבוה לייקווד, סיפר פעם ב"מלוה מלכה" בבית מדרשינו, מה ששמע מאת הגאון רבי שניאור קוטלר זצ"ל ראש ישיבת לייקווד, שאחד מהגדולים באירופה רצה לדעת מהו התפקיד העיקרי של רב ומנהיג ישראל, ולזה נסע לכמה מגדולי הדור לשמוע מה בפיהם בנידון. והנה נסע הלה להגה"ק מרן ה"חפץ חיים" זי"ע, ושאל אותו מהו תפקידו של רב בישראל, אמר לו ה"חפץ חיים", שעיקר תפקידו של רב הוא הרבצת תורה, שיעשה כל מאמץ להרביץ תורה להגדיל תורה ולהאדירה. לאחר כן נסע אל הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל, שאמר לו, שעיקר תפקידו של רב הוא ההוראה, לפסוק שאלות, ובזה הוא צריך להשקיע כל מרצו וכוחו לפסוק כדבעי, כח הפסק - וכן ענה לו הגאון בעל "ערוך השלחן" זצ"ל. הגאון רבי איצ'ל פטרבוגער זצ"ל - בתור תלמיד של הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל - אמר, שעיקר תפקידו של רב הוא להשמיע דברי מוסר במקהלות עם ולרומם את כל עדתו ברוחניות ולשיפור מעשיהם. לאחר כל זה, נסע אל הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל, ושאל גם לחוות דעתו, ובין הדברים אמר את כל התשובות הנ"ל ששמע מקודם, אמר לו רבי חיים: כל הדברים ששמעת הם באמת דברים חשובים מאוד, כי אכן כל אחד ואחד שמנהל עדה קדושה בישראל צריך להרביץ תורה ולומר תוכחה וכו', אך לדעתי עיקר תפקידו של רב בישראל הוא "צו טראגן דעם ציבור" - והוא עיקר שבעיקרים - את הנשיאת עול עם כל אחד ואחד מבני קהילתו - שיהיה להם לעזר ולאחיסמך בכל הצטרכויותיהם, ויעמוד לימנם בכל מה שהם צריכים, זה מה שרב בישראל צריך לעשות...

סיפר הגאון רבי ראובן פיינשטיין שליט"א - בנו של מרן הגאון האדיר שר התורה רבי משה פיינשטיין זצ"ל - שבהיותו ילד, בעת ששהה עם אביו הגדול בחדשי הקיץ בקאנטרי, ובאותם ימים עדיין לא היו המתקנים והמשחקים לילדים שישחקו שם בקאנטרי, והדבר היחידי שהיו משחקים היה, שהיו נוסעים עם בעל הקאנטרי כשהיה נוסע לעיר לקנות דברים, והיה לו גורר לאוטו שלו, והילדים הקטנים היו מתיישבים שם ונוסעים אתו. ומספר רבי ראובן, שכשהוא היה לומד עם אביו בחוץ, מיד כשהיה רבי משה רואה את בעה"ב שמגיע, והילדים עולים על הגורר לנסוע לעיר,

חבר של מו"ר הנ"ל (בתו של הגה"צ אב"ד מאטערסדארף זצ"ל), והיא אומרת להם שהיות שבבית החולים לא רחוק ממושבותם נמצא כעת אברך אחד, והוא נשאר שם לשבת קודש, ואין לו כלום לשבת, לכן היא מבקשת מהם שיביאו לו כל הדברים לשבת, ולעזור לו במה שהוא צריך, וזה מה שאנו עושים...

סיפר לי ידידנו הרב החסיד הנעלה ר' חיים יודל אסטרייכר שליט"א מחשובי מרביצי תורה בעיר התורה לייקווד, שכידוע שכ"ק מרן האדמו"ר מסקולען שליט"א היה מגיע להשתתף כמעט בכל חתונה וחתונה שהיו מזמינים אותו, ורק בזמן האחרון, שהרבי ממרום גילו המופלג בליעה"ר הוא כבר חלש מאוד, הוחלט שהרבי אינו משתתף בשום חתונה, ואף כשאחד ממשמשי הנאמנים מהמקורבים אליו ביותר חיתן אחד מיוצאי חלציו, לא בא הרבי להשתתף – וזאת כדי להראות שהרבי אינו משתתף בשום שמחה יהיה מי שיהיה – לבד מנכדיו או ניניו. פעם – סיפר ר' חיים יודל – בשמחת הנישואין של אחד מקרובי, הופתעו הנוכחים לראות את הרבי שליט"א מסקולען מגיע להשתתף בשמחת החתונה, והיה הדבר לפלא גדול, שהרי ידוע היה שהרבי לא יוצא מביתו כלל לשמחות, ולאחר חקירות אצל הגבאים נודע דבר נפלא, שאבי הכלה נכנס עם בתו הכלה לקראת החתונה להתברך אצל הרבי שליט"א, ובאמצע פרצה הכלה בבכי, והרבי שאל למה היא בוכה, ואמרו להרבי שהכלה אומרת ששמעה שהרבי לא ישתתף בשמחת נישואיה והדבר כואב לה מאוד, ולכן היא בוכה. והנה כשהגיע זמן החתונה, אמר הרבי לפתע להפתעת הגבאים, שהוא רוצה להשתתף בהחתונה, והשתוממו מאד, שהלא עשו גדר חזק שהרבי לא ילך לחתונות, ואף לשמחת החתונה שעשה אחד מהמשמשים הקרובים לא הלך הרבי, ומה ראה כאן הרבי, שנחוץ כ"כ לשבור את הגדר החזק, וענה הרבי "הלא הכלה בכתה"...

פעם התבטא אחד על יהודי מסויים שהוא "צדיק נסתר", ישב שם אדם חשוב, וכששמע את התבטאותו הנ"ל, הגיב ואמר: זה שהוא "נסתר" – אכן באמת יתכן שהוא כך, אבל "צדיק" – הוא רק מי שחושב ודואג לשני גם כן... זכורני שלפני שנים שהה כ"ק מרן אדמו"ר מויז'ניץ – מאנסי שליט"א בלייקווד, והתאכסן בבית בעל האכסניה לאדמו"ר בית ויז'ניץ, ה"ה הנגיד החסיד המפורסם ר' יוסף אטלס הי"ו ראש הקהל דויז'ניץ לייקווד, נכד הרה"ח ר' לייבל איינהארן ז"ל ראש הקהל דויז'ניץ בארא פארק, שגם הוא היה בעל האכסניה של אדמו"ר בית ויז'ניץ לדורותיהם. כשנפרד הרבי שליט"א מקהל עדתו, הייתי שם גם אני, וראיתי איך שהוא נפרד מבעל האכסניה בהתרגשות נפלאה, ואח"כ ניגש בעינים עצומות לעבר המטבח – שם שהתה באותה עת בני ביתו של בעל האכסניה – והרבי הודה לה במאור פנים מכל הלב על כל מה שטרחה למענו, והאציל עליה ברכות לרוב.

שמעתי סיפור נפלא על כ"ק מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א – איתן מושבו במרכז חסידי וויז'ניץ בני ברק, שכשביקר בחוץ לארץ לפני תקופה, בטרם חזר לארץ ישראל ביקש ממשמשו שיקנה עבורו "בובה", (וכשראה שמשמשו תמה על כך, שכן בקשה מוזרה היא לכאורה, סיבר הרבי שליט"א באזנו את פשר הבקשה, וכך אמר הרבי: בנוהג שבעולם, כשאבא מבקר בחוץ לארץ, אזי כשחוזר מביא האבא עמו מתנות עבור ילדיו הקטנים, והנה לאחרונה נפטר רח"ל אחד מהאנשים בקהילתנו – אברך צעיר לימים, והשאיר אחריו יתומה קטנה, ועכשיו שאני חוזר מחוץ לארץ לארץ ישראל, הנני צריך להביא לה מתנה, שכן כעת אני הנני ה'אבא'...

איתא בילקוט שמעוני (פרשת אמור רמז תרנ"ד) דבר נורא: אתה מוצא שלש שמחות, כתיב בחג ושמחת בחגך, והיית אך שמח,

ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים (ויקרא כ"ג, מ'), אבל בפסח אין אתה מוצא שכתוב בו אפילו שמחה אחת, למה, שבביל שמתו בו המצריים. וכן אתה מוצא כל שבעת ימי החג אנו קורין בהן את ההלל אבל בפסח אין אנו קורין את ההלל אלא ביום טוב הראשון ולילו, למה, משום בנפול אויבך אל תשמח, ע"כ. והדברים נוראים, שכן המצריים הם אלו שהרגו וטבחו והשתעבדו בפרך בעם ישראל, ואח"כ כגמולם השיבו בראשם שנטבעו בים סוף, אך מ"מ משום בנפול אויבך אל תשמח אין יכולים לשמוח! אכן מגיע להם מכות, אבל 'שמחה' – לשמוח, לא! אי אפשר לשמוח, לכל הפחות קצת רגש, והדברים נוראים! וידוע בשם האבן עזרא שביאור מילת 'אכזר' הוא אך- זר, שהוא זר מהקב"ה ומתכונת בני ישראל שהם רחמנים. ההשתתפות בצערו של הזולת יש בה עדות לדרגת ותכונת הנפש וכושר הנשמה הפנימית החבויה במכמניו של האדם.

סיפר לי אחד מבני חוץ לארץ, שפעם אחת שהה בארץ ישראל ביו"ט במחיצת מרן האדמו"ר מויז'ניץ שליט"א – על ישראל

הדרתו בקרית וויז'ניץ בני ברק, וביו"ט שני של גליות – שהוא יום טוב לבני חוץ לארץ – ערך הרבי שליט"א סעודה לכבוד יום טוב לכל בני חוץ לארץ ששהו אצלו, והוא עצמו השתתף עמם ונטל ידיו לסעודה זו. לאחר הסעודה עברו הקהל איש איש לפני הרבי שליט"א לברכת "גוט יו"ט", והרבי אמר לכל אחד "ישר כח" – על השתתפותו בסעודה. והיו אלו שתמהו, שהרי הרבי הוא שהכין את הסעודה ולא הם, ולמה מגיע להם

ברכת ישר כח על כך – אדרבה, מגיע ייש"כ לרבי על שהכין להם סעודת חג. והנה כששמע הרבי את שאלתם, ענה בענוות קדשו "בצדק מגיע לכם יישר כח! – תארו לעצמכם איזה פנים היה לזה אם לאחר שהכנתי את הסעודה לכבודכם לא היה אף אחד מכם מגיע לסעודה"...

הגה"צ רבי שמעון זעליכאווער זי"ע המשגיח המפורסם דישיבת "חכמי לובלין", אירח פעם אחת אורח זקן על שולחנו בליל הסדר, מספר תלמיד אחד שהתארח גם הוא באותה שנה, שכאשר רבי שמעון הבחין ששיני הזקן נשרו, אמר לו שיטבול את המצה במרק לרככו, וכשהזקן חשש לאכול געבראק"ס (מצה שרויה), אמר לו רבי שמעון, שאם הוא חושש לאכול מצה שרויה אזי גם הוא יאכל עמו מהמצה שרויה... ואח"כ סיפר לו על הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל מוולנא, אשר פעם בחג הסוכות היה מצונן ושוכב על מיטת חוליו, ואז הגיע אליו איזה אורח לבקר, והוא הורה לבני הבית שיערכו את השולחן בסוכה לכבוד האורח, וכשהתחיל האורח לאכול, פתאום רואה הוא את הגאון כשהוא מעוטף במעיל עבה מגיע, גם כן לאכול בסוכה. נחרד האורח ואמר לו: רבינו, הרי חולה אתה ומצטער פטור מן הסוכה, ענה לו ר' חיים עוזר: צודק אתה שהמצטער פטור מן הסוכה, אבל המצטער אינו פטור מהכנסת אורחים, ואיזה הכנסת אורחים הוא זה כשאתה יושב ואוכל בסוכה לבדך, ולכן באתי הנה...

(מתוך 'נועם שיח' יו"ל ע"י מכון אפריון לשלמה תזריע מצורע תשע"ז)

**בטרם חזר
כ"ק מרן אדמו"ר
מויז'ניץ שליט"א
לארץ ישראל
ביקש ממשמשו
שיקנה עבורו "בובה",
תוך כדי שהוא
מסביר לו את פשר
הבקשה התמוהה...**

ואת האמת? קשה לנו כבר לפחד בכל שנה, להיות חודש וחצי במתח אטומי, להתחלחל ולחיות בחשש נוראי. זה לא יפה לומר זאת, אך אנחנו אנשים עם עצבים חלשים. וקשה לנו, פיזית, וגם נפשית, להיות תחת "פלצות".

ואם אנו לא מפחדים, רועדים כדגי הים ואחוזי פלצות, אזי לפחות נתעלה באלול מתוך שמחה ורוממות רוח, על כך שזיכנו הבורא יתברך ונתן לנו את אלול.

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

"בין הזמנים" הסתיים לו, הרבה יותר מהר ממה שחשבנו שהוא יעבור. הספקנו רק שלושים אחוז מהתוכניות והחלומות שתיכננו לנו, להספיק מסכת זו וזו, לחדש על סוגיה זו, לנוח ממש סוף סוף ואולי גם לשמוע את הרעש המקסים והלא מוכר של השקט, אך הנה, הסתיימה לה עונת המרגוע ולוח השנה מורה לנו: "אלול!"

כולנו גדלנו על דבריו חוצבי הלהבות של רבי ישראל מסלנט על כך שלפנים בישראל, כל איש יהודי אחוז פלצות מקול הקורא: "קדוש אלול". כולנו למדנו, שמענו וגם נחרדנו, באמת ובתמים, מסיפורי הבכיות והפחד, הפלצות הנוראה והחלחלה, שאפפה את העולם היהודי בדורות קודמים באלול.

ואת האמת? קשה לנו כבר לפחד בכל שנה, להיות חודש וחצי במתח אטומי, להתחלחל ולחיות בחשש נוראי. אולי זה לא יפה לומר

זאת, אולי יש בכך חסרון, אך אנחנו אנשים עם עצבים חלשים. כל דבר קטן מוציא אותנו מדעתנו וקשה לנו, פיזית, וגם נפשית, לחיות תחת "פלצות".

מסיבה זו, ככל הנראה, נותרה הפלצות האמיתית וחרדת האלול המבעיתה, דוקא

ובעיקר בהיכלי הישיבות והכוללים, שם שומעים שיחות חיזוק, שם מצוי מרכז העצבים של החברה היהודית. שם, מקום הנבחרת המובחרת של כולנו, יכולים לצעוד עם האלול האמיתי.

ואנו, אם אנו לא מפחדים, רועדים כדגי הים ואחוזי פלצות, אזי לפחות נתעלה באלול מתוך שמחה ורוממות רוח, על כך שזיכנו הבורא יתברך ונתן לנו את אלול.

--- אלול ושמחה, האם אין זה שני דברים סותרים?

יהודי אחד, נקרא לו ר' מוישה, נכנס לו לאכסדרת בית הכנסת "שבת אחים" ופגש את קלמן המנקה, אחוז בידו האחת במטלית רצפה ובידו השניה במקל ספונזה. ר' מוישה מביט בקלמן המנקה ורואה כיצד הוא מקרצף את הרצפה, מטאטא לאחר הקירצוף במטאטא הגדול וכף האשפה ומנסה להסיר בכל כוחו את שכבות

עטיפות הסוכריות, שהותירו הזאטוטים מחלוקת ממתקי "אבות ובנים". קלמן הרים עטיפות ממתקים, קילף מדבקה סוררת של תמונת רב פלוני, שאחד הילדים הדביק בטעות על הרצפה, במקום באלבום התמונות, וניקה את הרצפות. ר' מוישה, שחמל על גבו הכפוף של קלמן, שהיה יהודי מבוגר, טפח על שכמו של המנקה ושאל בחביבות: "תאמר לי ר' קלמן, שלשום נערך בבית הכנסת מעמד סיום הש"ס והרצפה שלאחרי החגיגה היתה שחורה משחור. אמש למדו כאן ילדים ואבות במסגרת "אבות ובנים" ומחר, לאחר שתנקה שוב ביסודיות את המסדרון וחדרי בית הכנסת, יגיעו שוב הילדים וילכלכו. אז מדוע לטרוח שוב ושוב, כאשר אתה ואני יודעים נאמנה שגם מחר תצטרך להרים עטיפות ממתקים ולנקות את הרצפה מטביעות נעליים, כוסות חד פעמיות זרוקות ועלוני פרסומת מעוכים וקרועים?! למה לטרוח כל כך הרבה, כשמחר תנקה הכל שוב?"

הביט קלמן המנקה בר' מוישה בארשת פנים לא מבינה בעליל. "תמה אני עליך, ידידי ר' מוישה, שיהודי פיקח אתה. נכון שמחר שוב ילכלכו הילדים את האזור. אך לולי הניקיון היומי שאני מבצע, לולי שלאחר ה"סיום" עמלתי לנקות את הרצפות, ואילמלי שביום אתמול טיטאתי שוב את הרצפה, היתה מצטברת לה אשפה כפולה ומכופלת. הררי הלכלוך היו גבוהים פי כמה ואיש לא היה יכול להיכנס כך לתוככי בית הכנסת."

כשהמנקה מנקה את ביתנו, את בתי הכנסיות שלנו ואת רחובותינו, אנו שמחים ומרוצים. ובאלול, כך קיבלנו מתנה מופלאה מהקב"ה, אנו מנקים את הליכלוך הרוחני השנתי שלנו, מסירים את הררי האשפה שהצטברו בתוככי לבבנו, מטפלים בחורים ובסדקים שהצטברו באמצעות דבק-גבס פנימי, צובעים מחדש את חדרי הלב, מזמינים אינסטלטור לתיקון סתימה שכוחה, מוסיפים נורה במרפסת, במקום זאת שנשרפה, והנה אור חדש מאיר על ביתנו, דף חדש נפתח לו, ואנו יכולים להתחיל שוב מהתחלה, כשהכל כל כך נקי, כל כך מואר.

כל יהודי באשר הוא מתרומם בתקופה נפלאה זו, מי יותר ומי פחות. גם אם לא זכינו, בעוונותינו, להפוך ממש את עורינו ולהיהפך לבני אדם שונים בתכלית השינוי, הרי כל יהודי מתקדם בחודש אלול, מוסיף קבלות טובות, חיזוקים לנשמה. באלול, כמו באלול, הרי חוטאים פחות, מקפידים יותר ויותר על קיום המצוות והמעשים. לומדים טוב יותר, מתפללים טוב יותר, מברכים בקול ובכוונה, מכבדים יותר איש את רעהו ומשתדלים בכל הכוחות

להיכנס טובים יותר לימי הדין והרחמים. גם אם ישנן נפילות, ימים פחות טובים, עדיין כל אחד יודע בעצמו שהאלול שלו אינו נראה ככל ימי השנה. שהרי אלול זה אלול...

ואם כן, אין שמחה גדולה מזו, שהנה אנו מתקדמים, אנו רוצים באמת להתעלות ולהתחזק, להשתפר ולהיות מרוצים וטובים לפני אבינו שבשמים. גם אם לא נצליח להשתנות מהקצה אל הקצה, הרי אנו משקיעים באלול יותר בלימוד התורה, בדקדוק הלכה, במידות טובות, בהוספת מצוות. מדברים פחות ופחות לשון הרע ורכילות, מברכים ברכות בכוונה יתירה ומתקרבים באמת אל אבינו מלכנו, ה"ידיד נפש אב הרחמן" שלנו. זוהי באמת סיבה לשמוח! הדברים מבוססים המה על דברי ספר החינוך, שכותב שהקב"ה עשה עמנו חסד מופלא, בכך שאיפשר לנו בכל שנה ושנה לעצור משגרת החיים, לעמוד ולתקן את מעשינו הרעים, לערוך בדק בית ולשוב בתשובה על החסרונות שלנו. עצם פקידתנו בכל שנה, כותב החינוך, מגיע ממידת רחמי ה' אלינו, כדי שסאת עוונותינו לא תעלה על גדותיה. בדק הבית והניקיון השנתי שלנו מאפשר לנו לשנות את המאזן, להתחבר אל ה"אדמה לעליון" הפנימי שלנו, אל הרצון הכנה והאמיתי שלנו לעשות נחת רוח ליוצרינו ולהפיק מעצמינו את המירב.

בעל התניא צו"ק"ל מגדיר את קרבת האלוקים המיוחדת של חודש אלול כ"המלך בשדה". בכל ימות השנה שוה המלך בארמון המלוכה, המצוי אי שם בעיר המלוכה, סגור ומסוגר, מוקף בחומת ברזל ובטבעת שומרים הדוקה ומיומנת. והנה, בחודש אלול יורד המלך אל העם, מגיע לשדותיהם של פשוטי נתיניו, משוחח עמם, רוצה בקרבתם ובא עימם בדברי פיוס ואהבה. בחודש אלול יכולים כל נתיני המלך לצאת מבתיהם, לעבור את הכביש ולפגוש את המלך בכבודו ובעצמו, להתחכך עימו, להתקרב אליו, לשטוח קשיים ומצוקות ולזכות לחנינה מלכותית בגובה- העינים, ללא פרקליטים ושרים, אמרכלים ופקידים.

--- והנה דודי ירד לגנו, אל גננו שלנו, הקרוב כ"כ, ו"אני לדודי ודודי לי". הבה וניפגש עם המלך!

•••

לפני מספר שנים עליתי ירושלימה. שם נעצרתי בדרכי למול ערימות הספרים המשומשים, שעמדו למכירה במעלה רחוב גבעת שאול. דפדפתי, הרחתי ועלעלתי, שבוי בקסם הספרים, ספרי ההלכה, הפרשנות, השו"ת והקבצים התורניים המרתקים. עד שלפתע צדה עיני ספר בכריכה כתומה, בשם "החיים במחויבות", אותה כתבה רעבעצן אסתר יונגרייז. דפדוף זריז בספר הוביל אותי לגמוע מספר דפים משובבי לב ונפש, ולהחלטה זריזה, לרכוש את הספר לבני ביתי וגם לי. מאז הפך הספר המשומש, לאחד הספרים השימושיים ביותר בבתינו.

וכשאנו מתחילים כעת את ימי הרחמים והסליחות, ימי תשובה וכפרה, הנה קטע מתוך מדבש מתוך ספרה. בפרק שנקרא "סליחה" מספרת המחברת, ראשת ארגון התשובה האמריקאי "הנני", את סיפורה של ג'ודי תלמידתה, שניתקה קשר עם אחותה היחידה במשך 8 שנים ותבעה אותה על ירושתה של אמה לבית משפט הנכרי, ולאחר השיחה עמה, שיחה רוחנית מופלאה במעלת בקשת הסליחה, המובאת בספר, היא טלפנה לאחותה.

הרבנית יונגרייז מסיימת את הפרק בקטע הנפלא הבא: "לסיום אני רוצה להוסיף, שאף שנוצר רושם מהסיפור כאן, שהצלחתי לשכנע את ג'ודי לטלפן לאחותה במהלך שיחה מהירה, זה בהחלט לא היה פשוט כל כך. זה דרש הרבה שכנועים והפצרות. התנגדותה של ג'ודי משקפת דעה רווחת, שלפיה מי שמתקשר לבקש סליחה

הוא החלש. אבל בעולם התורה ההפך הוא הנכון. זה אשר מסוגל להתנהג בענווה, להתגבר על האגו ולמחול על כבודו, הוא הגיבור האמיתי. התפיסות האלו מיוחדות לילדים מגיל צעיר מאד. את המידה שבה ערכים אלה משפיעים עליהם, הבנתי אחרי התקרית הקטנה שאירעה בבר המצווה של נכדי יעקב."

"זה היה באחד מאותם ימי קיץ לוהטים, אבל שמחת חגיגת הבר מצוה האפילה על החום. בני ישראל ואשתו רבקה אירגנו יום נהדר, ותשומת הלב שהקדישו לכל פרט ניכרה בזרימה החלקה של האירוע. הדרשה שיעקב נשא בקלות וברהיטות היתה המשמעותית מכל. היה רק פגם אחד, החלל הנורא שכולנו הרגשנו בשל חסרונו של בעלי, הוא היה כה מיוחד- האופן שבו בירך את כולם לשלום, דרשותיו מעוררי ההשראה שפשוט חדרו ללב והאופן שבו רקד עם הגברים במעגל בעיניים עצומות, מודה לאלוקים. תמיד בשמחות

אנו מרגישים יותר בחסרונם של יקירנו, אבל חזרנו ואמרנו לעצמנו שעלינו להודות על הזיכרונות מהשנים שהיה איתנו. החגיגה עמדה להסתיים. אנשים החלו להיפרד, ואני חיפשתי את נכדי הקטנים ביותר. "איפה הם?" שאלתי את רבקה.

"הם איבדו את הסבלנות ויצאו לשחק בחוץ".

קודם לכן, כשהגעתי לבית הכנסת, שמתי לב שהרבה ילדי חסידים שיחקו בחוץ. תמיד ראיתי בילדים אלה שמשחקים ורבים ביידיש, משהו חביב ומקסים. אהבתי להתבונן בהם, לשוחח איתם ולשאול אותם שאלות בנושאי פרשת השבוע. לפיכך שקלתי אם למרות החום כדאי לי להצטרף לנכדי ולראות כיצד הם מתקשרים עם ידידיהם

החדשים. בדיוק אז הגיע אלי בריצה נכדי בן החמש יוסף, אחיו הצעיר של יעקב והכריע את הכף.

"סבתא, בואי מהר!" הוא קרא. "כמה ילדים צוחקים על עקיבא". עקיבא הוא בנה בן החמש של ביתי סלובי, ושני בני הדוד האלה הם חברים נהדרים.

"מה?" קראתי בקול דרמתי בכוונה, "זה נורא! איך ילדי חיידר יכולים לעשות דבר נורא כזה, ועוד בשבת קודש! בוא נלך לחקור את העניין".

בחיוך מלא סיפוק אחז יוסף הקטן בידי, סמוך ובטוח שאטפל בעניין. הוא הוביל אותי החוצה, ואכן מצאנו את עקיבא עומד לבדו ונראה מנודה.

"מישהו לעג לך?" שאלתי.

עקיבא המשיך לנעוץ מבטים במדרכה וסירב לענות.

"כן", יוסף התערב. "בואי, אראה לך איפה הילדים האלה". ושם במרחק צעדים ספורים בלבד, עומדים במקום שבו ראיתי אותם קודם לכן, היו שישה או שמונה ילדים קטנים. הם היו הילדים הכי מתוקים שאתם יכולים להעלות על דעתכם. לבושים בבגדי

• • •

בראיון לתקשורת האמריקאית הובא בהרחבה, פעמים רבות, סיפור חייה המיוחד של רעבצען יוגרייז, כפי שהיא נקראת בארה"ב. "יש אנשים שכשנשברות להם ביצים, הם בוכים ומתלוננים. ויש אנשים שיקחו את הביצים שנשברו ויעשו מהן חביתה טובה", אומרת הרבנית יוגרייז, כשהיא נדרשת לתאר את פילוסופיית החיים שלה. "אני מלמדת אנשים לעשות חביתה טובה. כשהיינו בגטו, אבי ז"ל, רבי אברהם יוגרייז, לימד אותנו שחייבים לחשוב שיהיה טוב, אפילו אם זה אומר שלפעמים אתה צריך להשלות את עצמך. בשואה, בשביל להחזיר לנו תקווה, הוא היה לוקח מדי יום חתיכת לחם קטנה מהמנה הזעומה שהיתה מוקצבת לנו והיה אוסף את החתיכות לשבת, כדי שנוכל לברך בשבת המוציא לחם מן הארץ. פעם, כשאבא שר את 'שלום עליכם מלאכי השרת', אחי הקטן אמר לו, 'אני לא רואה את המלאכים'. אבא אמר לו, 'המלאכים זה אתם, ילדי היקרים'. הייתי רעבה, מלאת פצעים וחלשה, אבל הרוך של אבא והדברים שאמר בקולו הנעים נתנו לי להבין שאנחנו נעמוד בזה. אבי איבד בשואה את הוריו, אחיו ואחיותיו, את ביתו, כבודו ובריאותו. הוא יכל בקלות לשקוע בדיכאון או לנסות לברוח מהמציאות. אבל הוא אמר לנו, 'אנחנו פותחים בחיים חדשים. לא סתם נשארנו בחיים, אנחנו חייבים לשנות את העולם, להפיץ את היהדות'.

• • •

לפני כשנה התוודענו בצער על פטירתה של הרבנית יוגרייז ע"ה, שחוללה שינוי רוחני עצום בקרב רבבות יהודים בארה"ב וספריה, המעוררים לחשבון נפש פנימי ותורתי, נמכרו בכל רחבי העולם במליוני עותקים. יהי זכרה ברוך.

השבת שלהם, עם הפאות הארוכות והכיפות השחורות הגדולות, הם נראו כמו תמונה.

"האם יכול להיות שמישהו כאן, חס וחלילה, לעג לעקיבא?" שאלתי בידיש.

השתררה דממה, כשכולם מביטים בי בפליאה.

"אם לא עשיתם זאת, הגידו לי", המשכתי, "אבל אם כן עשיתם זאת, עליכם להתנצל. כולכם יודעים איזה דבר נורא זה לפגוע במישהו. בוודאי למדתם ב"חידר" שאסור להלבין פני אדם ברבים. זה החטא הכי גדול!" עדיין היתה דממה.

"מי יהיה הראשון", שאלתי, "להראות את הדרך ולבקש מעקיבא סליחה?" בלי לחכות לתשובה הסתובבתי וצעדתי לעבר עקיבא, שעדיין עמד לבדו. הילדים כולם הלכו בעקבותי, ואחד אחד ניגשו לעקיבא ואמרו: "אני מצטער".

צחקתי בשמחה, ושוב נדהמתי מכוחו של החינוך על פי התורה. אילו באתי בבקשה כזאת לכל קבוצת ילדים אחרת, רוב הסיכויים שהייתי זוכה בזלזול. אבל הילדים הקטנים האלה, בגלל הרקע התורני שלהם, באו לבקש סליחה. בעודי מתבוננת בהם, התנגן בראשי השיר שאנו נוהגים לשיר בבית הכנסת לכבוד התורה: "זהו עץ החיים בשביל אלה שאוחזים בו... דרכו היא דרך הנועם וכל שביליו שלווים".

ומסיימת הרבנית יוגרייז וכותבת: "אילו ג'ודי קיבלה חינוך תורני, לא הייתי צריכה להתאמץ כל כך כדי לשכנעה להתקשר לאחותה. כמו אותם ילדי חסידים היא היתה מבינה שלעשות את הצעד הראשון, לבקש סליחה, אינו מעיד על חולשה, אלא על כבוד וכוח. אבל אילו היתה לה מחויבות לתורה, אולי כל סיפור הניתוק ביניהם כלל לא היה קורה".

להחזיק עפרון הקב"ה צריך לתת כוח".

כוח הראייה

באחת מהשנים אושפז המשגיח בבית החולים לצורך ניתוח בעיניו, וכאשר חזר למסור שיחות בבית המוסר, שיחתו הראשונה היתה קשורה לעינים. וזכורני דבר אחד מתוך מה שאמר המשגיח אז, על נוסח התפילה: "ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים", שאין כאן בקשה רק על חזרת השכינה, אלא גם על העינים שלנו, שתהיינה ראויות לראות את חזרת השכינה...

אגב, המשגיח ז"ל סיפר פעם סיפור נפלא, שהגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל ביקר פעם אצל פרופסור גדול לעיניים, ואמר לו כי הגר"א זי"ע אמר שע' בגימטריא שבעים, משום שיש שבעים עצבים בעיניים, והפרופסור ממש נדהם לשמוע זאת, כשהוא מפטיר: "הרי את העצב השבעים גילו רק בשנים האחרונות!", ואילו הגר"א כבר ידע מזה בקדושתו וגדלותו בתורה, לפני כמאתיים שנה.

(מתוך 'דמות' מאת הר' משה ויטו)

"אלול", ותכף מיד כל כך נבהלו עד שכל א' ברח לכיוון אחר. ע"כ. [ואולי הייתה כאן גם רוח הישיבה ששכנה בעיירה].

סיפר המשגיח: בשנת התר"פ או התר"צ היה יהודי גיבור גדול (בשם בליכבוד) שנסע בכל העולם והופיע בכל הקרקסים, והיה כל כך גיבור ששכב על הרצפה, והיו שמים עליו קרש גדול מאוד ובעוד הקרש על גופו היו נוסעים על הקרש מכוניות... ועוד דברים משונים, שהיה שוכב על קרש עם מסמרים כאילו זה מיטה נוחה ומרופדת. לאנטישמים זה לא היה נוח, שקיים יהודי מפורסם עם כזה כוח, ולכן באחת מהפעמים הרעילו את המסמרים שעל הקרש וכך הרעילו אותו עד שנהיה חולה אנוש, וכשרצו לנתחו ביקשו שיחתום, ונתנו לו עיפרון ולא יכול לחתום מרוב חולשה, ואז הוא אמר: "היד ששברה שלשלאות של ברזל כמו נייר, לא יכולה להחזיק עיפרון". ואז התפרסם הדבר והגיע לאוזנו של מו"ר המשגיח דמיר, והוא דיבר על זה וכך אמר: "בליכבוד חשב שכוח צריך רק כדי לשבור שלשלאות של ברזל, הוא לא יודע שגם בכדי

לכתיבת הכתובה. בסביבות השעה תשע ניגשו לחופה - והנה רבינו מופיע! זירז את החופה בתל אביב, ומיהר לחתונת בנו של השכן מהרחוב הסמוך, בדירה הקודמת!

החתן מיהר אליו: "כל עכבה לטובה, עכשיו אני יודע מדוע התאחרה החופה!". ראש הישיבה סידר קידושין, ורבינו בירך את שבע הברכות!

(מתוך 'רבינו האור לציון')

אודות הכלה ומשפחתה, בירך בחום, והתנצל: "בדיוק באותו יום עלי להיות בתל אביב, לסדר קידושין אצל תלמיד", "ב"אולמי תל אביב", למי שזוכר. "אשתדל, בלי נדר. מכל מקום, שיהיה הקשר של קיימא והבנין עדי עד, ותקימו בית של תורה וגדולה לשמחת הורכים!". "אמן", ענה נרגש.

ראש ישיבתו, הגאון רבי יששכר מאיר זצ"ל, אמור היה להגיע בהסעה עם הבחורים, ולסדר את הקידושין. ההסעה התאחרת, והשעה התאחרת. בשמונה וחצי הגיעו. התפללו ערבית, ישבו

'אני לא יודע לבחור ארבעת המינים, אני מבקש ממך ריבונו של עולם שאתה תבחר לי את ארבעת המינים!'

הרב בנימין גולד

"תמים תהיה עם ה' אלקיך (דברים יח', יג')

וכתב רש"י - התהלך עמו בתמימות ותצפה לו וכו'.

ההולך תמים עם ה', מלבד עצם הציווי שמקיים רצון ה', הרי יש לו הבטחה כפי הכתוב במשלי (י, ט) "הולך תמים ילך בטח" - מי שהולך תמים עם ה' ילך בטח, יקבל מבוקשו כמעלת תמימותו ובטחונו בה' יתברך.

ידוע מה שאמר מרנא החפץ חיים זיע"א שבתפילה צריכים לבקש מהקב"ה כל מה שאדם צריך ואפילו הדברים הפעוטים ביותר, יש לבקש כעניי המבקש בפתח, וכך היה אומר לכל יהודי שהיה פונה אליו, יש לך את האפשרות לדבר עם הקב"ה באופן נוכח ולבקש כל דבר, וכן הוא היה נוהג בתפילתו לדבר עם הקב"ה כדבר בן אל אביו.

וכמו שסיפר בנו רבי אריה לייב הכהן פופקא זצ"ל: "דרכו היה גם בימי נעוריו להתבודד לפעמים, ולחשוב עם נפשו. זכורני כי בימי נעורי סיפרו לי אנשי עירו איך שמר אבי גם בתחילת בואו לראדין - והוא היה אז עלם צעיר - היה לפעמים מתבודד בעליית הנשים של ביהמ"ד ומדבר עם נפשו. והם,

נערי ביהמ"ד, היו מטפסים על הארונות של הספרים, לראות דרך החלונות של העליה מעשהו, והיו מתלוצצים אח"כ ממנו כדרך נערים. וגם אני, זוכר עוד מימי קטנותי, שהיה מתבודד פעמים הרבה בשדות העיר ועושה חשבון עם נפשו על כל מעשי יום ויום. תפילה שיהודי מתפלל בתמימות, בבטחון כי הקב"ה בידו הכל והוא קונה הכל, היא התפילה המקובלת יותר לפניו יתברך.

בספר אמונה שלמה מביא מעשה נפלא ששמע מהגאון רבי חזקיה מישקובסקי שליט"א מה שהוא שמע מראש ישיבת כפר גנים הרב גריינמן שליט"א, וכך הוא סיפר: הרב גריינמן סיפר שכשהתקרב חג הסוכות הוא ישב וברר ארבעת המינים, כמובן שבוררים את המהודר שבמהודר, והיה שם איזה שהוא מו"צ רב מירושלים שברר איתו יחד וסיפר לו את הסיפור הבא.

בבני ברק ארגנו מכירת ארבעת המינים בזול לבני תורה, הסחורה היתה לא הכי יפה אך בהחלט מהודרת ונחמדה, מורי הצדק שם החליטו שיענו רק על שאלות ספציפיות כדי לחסוך זמן, רק אם למישהו יש שאלה ספציפיות יבוא ישאל ויענו לו, וכך יוכלו לתת מענה לכולם.

הגיע איזשהו יהודי שנראה פשוט רוסי בעל מבטא רוסי, שאמר 'כבוד הרב אני מבקש סליחה' הרבנים אמרו שיענו רק על דבר

מסויים 'אני רוסי אתה בטח שומע לפי המבטא, כשאני הייתי ילד הרוסים לא אפשרו ליהודים לשמור תורה ומצוות, אני בכלל לא ידעתי שיש אלוקים כולם פחדו ולא סיפרו לי כלום על היהדות, ידיעותי בנושא יהדות שאפו לאפס, אך נאמר לי שאני משתייך לעם היהודי, הגעתי לארץ התחלתי לאט לאט להכיר את האלקים לאט לאט אני לומד, אני עליתי לארץ לפני שנים, ולגבי ארבעה מינים אני לא יודע אפילו איזה שאלות לשאול, אני בחרתי לי מספר סטים שנראו לי מבחוץ יפים, בבקשה תגייד לי אם מה שבחרתי טוב או לא טוב'.

הרב הסכים לבדוק לו סטים שלו ושל בניו, מה אפשר לומר ליהודי רוסי שבאמת רואים את הרצון שלו לדעת וללמוד והכל בתמימות. הרב לקח את האתרוג הראשון ולא האמין למראה עיניו האתרוג היה מושלם נקי נקי בלי בליטות ובלי שקיעות! חשב הרב נו מילא יכול לקרות, הוא לקח את האתרוג השני ופליאתו היתה עצומה, האתרוג השני היה מהודר ברמה גבוהה מאוד לא פחות מהאתרוג הראשון! הרב היה המום, הוא לקח את האתרוג השלישי הוא היה מהודר להפליא ממש כמו האתרוג הראשון והשני! הוא חשב שאולי הוא לא רואה טוב ולכן הוא הלך להראות את הפלא הזה לשאר הרבנים שהיו שם, הם הסתכלו ונדהמו מהאתרוגים המהודרים, ואמרו האתרוגים האלה זה פסגת ההידור, הלוואי שנזכה השנה לקיים את המצוה עם כאלו אתרוגים מהודרים. לאחר מכן המורה צדק בדק את הלולבים, הלולב הראשון היה

מהודר להפליא סגור לגמרי וירוק! הרב כמעט יצא מכליו, הלולב השני היה מהודר לא פחות מהראשון! והלולב השלישי היה מהודר לא פחות מהשני! הרב פשוט היה המום, חשב לעצמו זה הרי לא יתכן יש פה כנראה כישוף או משהו כזה, הרי היהודי הרוסי לא יודע לבחור איך הוא זכה בכאלה סטים ארבעת המינים לו ולבניו. היהודי הרוסי, ראה שהרב היה ממש המום ממה שראה, ושאל אותו לגבי סיבת פליאתו? הרב הסביר לו את האוצר הגדול שנפל לידי, ארבעת המינים שממש בפסגת ההידור שעולים הון רב בכל מקום, והוא מתפלא איך הוא זכה לכך? ענה היהודי הרוסי 'אני חי עם האלקים, דיברתי אל האלוקים לפני שהגעתי לכאן, אמרתי, אלוקים אתה יודע שאני אוהב אותך יודע מה שאני עברתי ברוסיה, לא הרשו לי לדעת שאתה קיים, לא נתנו לי ללמוד אותך, אם היו מרשים לי אתה יודע שאני הייתי דבוק אליך, הגעתי לארץ ואני משתדל לאט לאט ללמוד ולדעת אני לא יודע הלכות אני לא יודע לבחור ארבעת המינים, אני מבקש ממך; ריבונו של עולם שאתה תבחר לי את ארבעת המינים!'

אומר הרב מישקובסקי. אין לנו מושג כמה הקב"ה אוהב כל יהודי ויהודי, והכי חשוב "תמים תהיה עם ה' אלקיך" אותו יהודי זכה לכך בזכות אמונתו התמימה בבורא עולם.

המידות, שבו היו התלמידים משקיעים כוחם ומרצם ותשומת ליבם לעבודת המידות. נכדיו מספרים שכשהיו מראים לרבי את התעודות שלהם שקיבלו בחיידר, היה דבר ראשון שם עינו על הציון במידות ודרך ארץ. הוא היה מדגיש שזה המבחן האמיתי על מהותו של האדם, עוד יותר מההישגים בלימוד.

פעם ראה שני בחורים אשר כל אחד מהם החזיק בידו מזוודה, אמר להם הרבי: "אם כל אחד מכם היה מחזיק את חבילתו של רעהו הייתם מקיימים חסד בגופכם, עתה שכל אחד מכם אוזח את חבילתו שלו, הנכם סתם סבלים פשוטים".

פעם נתבקש חתן לפני נישואיו מהרבי, להכין תכנית רוחנית מפורטת בכתב, במה עליו להתחזק לקראת יומו הגדול. הבחור נכנס לאחר כמה ימים אל הרבי והציג לפניו את אשר כתב. הרבי התבונן ברשימה ואמר לו: "הכל טוב ונכון, אך שכחת לציין את הדבר העיקרי!", ותוך כדי דיבור הוציא הרבי עט מחיקו והוסיף לרשימה: "מידות מעל הכל".

(מתוך 'המודיע' ה' במנחם אב תשע"ז)

בהזדמנות אחרת סיפר אותו חסיד לרבי, שבעת אמירת ה'הלל' בבית הכנסת הפריעו לו ילדיו מאד, ואחר ה'הלל' ממש כעס עליהם. ענה לו הרבי: "הלל הוא מצווה דרבנן, ואילו איסור כעס הוא דאורייתא!"

בעודו צעיר לימים, כשנכנס ליל התקדש חג לעריכת הסדר, הלכה בתו הקטנה, משכה את המפה הצחורה וכל השולחן הערוך התהפך על הרצפה בקול רעש גדול. באותו רגע רץ הרבי לביתו, הרגיעה ופייס את מבוכתה הגדולה.

בחג הסוכות היו בני הישיבה מברכים על הד' מינים המהודרים של ראש הישיבה הנערץ. קרה פעם שאחד התלמידים ניגש בדחילו ורחימו לאתרוגו של רה"י, ומיד כשקיבל את פרי ההדר, נפל האתרוג מידו ונפסל לתדהמת העומדים במקום. הרבי רץ מיד לאותו בחור להרגיעו על מה שקרה, ולראות שלא יתעצב על ליבו.

חינוך למידות טובות

רבינו היה דוגל תמיד בסיסמה כי "המידות הן מעל הכל". הוא חינך למידות טובות ודיבר על זה בהזדמנויות רבות. בעידודו ובהשראתו היו מונהגים בבתי החינוך של חסידות סלונים 'חודש

להתמודד עם הפן הכלכלי: "האם אתם ערוכים מבחינה פיננסית לפרויקט מעין זה? האם ערכתם חשבון הוצאות משוערות בצורה מסודרת?" - ברר רבינו, ומשהשיבו מנהלי המכון בשלילה, תוך שהם תולים את יהבם באביהם שבשמים - נענה רבינו והבהיר: "סבורני שהחפץ חיים לא היה נוהג כך!", ובזה סתם את הגולל על הפרויקט כולו...

(אורחות החיים' ממרן הגרא"מ שך זצוק"ל)

הרי לנו, כי אין ליטול סיכונים חסרי אחריות, ואין לפעול אפילו במילי דשמיא- בטרם ברור כיצד ניתן יהיה להחזיק מעמד מבחינה כלכלית. אם נפעל לאור הדברים הללו, לאור ההוראה הברורה הזו מבית מדרשו של רבינו- אין ספק כי קשיים כלכליים רבים לא יצוצו מלכתחילה, והצורך להתמודד עמהם בשלב מאוחר יותר- יחסך מטבע הדברים...

ואמנם, כאשר הציגו מנהליו של מכון תורני מסויים, תכנית מסודרת ונרחבת לפרויקט גדול וחשוב- התעלם רבינו מהתוצאות הברוכות שעשויות היו להיות לפרויקט, או מגודל הזכות הכרוכה בו, וביקש לברר בראש ובראשונה כיצד בדעתם של המנהלים

"מדהים לראות עד היכן הייתה זהירותו בכבוד הבריות. עקבתי אחר תשובותיו והבחנתי כשהוא מצטט אחרונים אפילו מבני דורו ומקשה עליהם לפעמים קושיות עצומות, מעולם הוא לא מסיק בלשון 'ודלא כפלוגני' או 'ואין הלכה כדבריו' וכדו' אלא כותב את ההשגות ולא מסיק כלום, ועל הקורא מוטל להבין הכוונה.

"בלתי ניתן לסיים מבלי להביא את העובדה על יהודי ת"ח בלונדון שבתקופה מסוימת היה מגיע למו"ז דבר יום ביומו עם שאלות בהלכה והיה דן לפניו ואף היה רושם את תשובותיו. לאחר תקופה החליט הלה להו"ל ספר מכל הפסקים שרשם ממו"ז, הלה עבד על הספר זמן רב וקרא לספר בשם "שו"ת הגרי"ש אלישיב שליט"א". כשנודע הדבר למו"ז חרה לו הדבר מאוד, כי הרי בענוותנות מעולם לא הסכים להדפיס את תשובותיו באופן רשמי. אולם, לאחר שהבין כי הלה השקיע זמן והון רב, החליט מו"ז לא לאכזבו אולם תחת השם "שו"ת הגרי"ש אלישיב שליט"א" שיקרא לו שם אחר, מו"ז בירר ושמע שהספר נמצא עדיין בכריכה, ובירר מיד כמה יעלה לו להחליף כריכות ולרשום שם אחר, ואכן מו"ז הוציא מכיסו הפרטי את כל סכום החלפת הכריכות ושילם למחבר כדי שיוכל להחליף את כל הכריכות ללא כל נזק. כמו"כ בירר מו"ז אם יוכל להיות למחבר עוד נזקים ח"ו, ורק לאחר ששמע שזה הנזק היחיד נרגע מו"ז ואכן המחבר קרא בסוף לספר "השיב משה".

(מתוך המבשר תורני תשע"ז/יעקב היזלר)

עובדה נוספת ומעניינת אנו שומעים במהלך השיחה המיוחדת: "בצעירותי כשהייתי בשבת עם משפחתי בבית מו"ז, היינו אמורים במוצ"ש ללכת ביחד עם מו"ז לבר מצוה. בינתיים ישב מו"ז ליד השולחן והנה בשמונה ורבע אני רואה אותו לובש את החליפה בכדי לצאת מהבית, אמרתי לו 'הרי סיכמנו שיוצאים בשעה שמונה וחצי לבר מצוה?' ענה לי מו"ז אני הולך ל'אהל שרה' ולא לבר מצוה, לא הבנתי את דבריו, ואמרתי לו פעם נוספת שעכשיו כבר שמונה ורבע ועוד מעט צריך לצאת, הרים מו"ז את קולו ואמר לי: 'חמש דקות הלוך, חמש דקות חזור וחמש דקות לימוד לא כדאי! ועוד לפני שהספקתי לקלוט מה הוא אמר, כבר שמעתי את הדלת למטה נסגרת... בכזו תקיפות בכזו חוזקה... ולא ניסה בכלל לראות איך אני מגיב. מזמן כבר היה בחוץ, ושלא תטעו בשמונה וחצי הוא כבר היה בבית בחזרה, חשבתי שאחרי המשפט הזה אולי עכשיו הוא כבר יתעכב שם עוד איזה חצי שעה... אולם כמסוכם הוא חזר בשמונה וחצי אז יצאנו לבר מצוה.

"מעובדה זו למדתי שמלבד ניצול הזמן, הוא העדיף את הלימוד האיכותי ללא כל הפרעות ב'אוהל שרה' אפילו אם זה יהיה פחות זמן, מאשר ללמוד יותר זמן בבית שזה לרוב עם הפרעות.

כבוד הבריות

לסיום, שח לנו הגרא"צ שליט"א על כבוד הבריות של רבנו וכבוד ת"ח כפי שראה אצלו.

גם כאשר הגיעה אל ביתה היא לא רצתה לבכות, כי אביה, הלא הוא בעל ה'לשם', התגורר אצלם, והיא לא רצתה לצערן. היא פנתה אל מחסן צמוד לבית ושם פרצה בבכי רב, שהיה עצור אצלה כבר יותר משבועיים

התפילה האמתית שבזכותה נולד הרב אלישיב

הרב ישראל ליוש

"הוא ינוס אל אחת הערים האלה וְחָי" (דברים י"ט, ה')

הגולה לעיר מקלט יושב שם עד מות הכהן הגדול. הגמרא במסכת מכות (דף י"א ע"א) אומרת, שאמו של הכהן הגדול היתה מספקת ליושבי ערי המקלט מים ומזון, כדי שלא יתפללו על בניהן שימותו. שתי תמיהות תמהו המפרשים על דברי הגמרא: האחת, מדוע חששו האמהות מתפילות של רוצחים, וכי תפילות רוצחים עלולות להתקבל ולהמית את הכהן הגדול? ועוד תמוה, מה יועיל להן נתינת מים ומזון לרוצחים, וכי בעבור זה יפסיקו כבר להתפלל, והרי הם רוצים לצאת משם בכל מאודם, ולשוב לביתם? אלא, תפילה הבוקעת ממעמקי הלב, יש בכוחה לבקוע שערי מרום, גם אם המתפלל הוא רוצח, כשם שהחרב בכוחה להרוג, אף אם יחזיק אותה אדם חלש, כך התפילה, כאשר היא נובעת ממעמקי הלב יש בכוחה להועיל, אף אם המתפלל רוצח. ובזאת תתיישב אף התמיהה השניה: אכן, גם אחרי שקיבלו מאם הכהן הגדול לחם ומים, הם המשיכו להתפלל שימות, אבל התפילה הזו כבר לא היתה ממעמקי הלב, כמו התפילה ההיא לפני הלחם והמים, ואם כן לתפילה כזו, האם כבר לא חששה...

• • •

שנים אחרי שנישאו ר' אברהם ורעייתו, הם לא נפקדו בזרע של קיימא. בעצת ידידים הם החליטו לנסוע לוינה, לרופא בעל שם עולמי, מומחה גדול בתחום, ולשאול בעצתו אולי ימצא מזור למכאובם. שבועיים ימים ארכה הדרך לוינה. הם עברו אותה בשלום, אך הם יצאו מהרופא בפחי נפש, גם הוא לא היה איש בשורה, להיפך, הוא רק ייאש אותם יותר, שבדרכי הטבע לא נראה כי יהיה להם אי פעם פרי בטן. בשורת האויב נפלה על אזנם כרעם ביום בהיר, הרי כל תקוותם בעת האחרונה היתה הביקור אצל הרופא המפורסם.

שבועיים ימים ארכה הדרך חזרה הביתה, ובכל הזמן הזה עצרה האם את דמעותיה, ולא נתנה לבכיה דרוו. היא התביישה לבכות לפני כולם, גם כאשר הגיעה אל ביתה היא לא רצתה לבכות, כי אביה, הלא הוא בעל ה'לשם', התגורר אצלם, והיא לא רצתה לצערן.

היא פנתה אל מחסן צמוד לבית ושם פרצה בבכי רב, שהיה עצור אצלה כבר יותר משבועיים.

לאחר שנרגעה מעט חזרה אצל ביתה, וכשראה אביה את עיניה האדומות שאל אותה: "מה לך ביתי? מדוע עינייך אדומות כל כך?", בתחילה היא ניסתה להתחמק וטענה שיש לה דלקת עיניים קלה, אבל אביה החכם והרגיש לצרת בתו, הבין כי היא בכתה, ושאל אותה על סיבת הבכי. לא נותרה בידיה ברירה והיא ספרה לאביה - כשנחל

של דמעות שוב פורץ מעיניה - שתקוותם האחרונה גם היא נגזזה, והוחלפה בבשורה מייאשת. "הפסוק אומר" - אמר בעל הלשם לבתו - "קרוב ה' לכל קוראיו, לכל אשר יקראוהו באמת, מהי התוספת 'באמת'?, מהי קריאה של אמת ומהי קריאה שאינה של אמת? אלא" - הסביר הלשם - "יש שקוראים אל

ה' אבל הם תולים תקווה גם במושיעים נוספים, ברופא או ביועץ כאלו ואחרים, אבל יש שקוראים אל ה' אחרי שאבדו כל תקוה אחרת, או-אז קריאתם אל ה' היא 'באמת', היא פורצת מעומק הלב, ובכוחה לפתוח שערי שמיים!". ואז פנה הלשם אל בתו ואמר לה: "הבכי הזה שבכית אחרי ששמעת את דברי הרופא, הוא קריאה אל ה' 'באמת', קריאה זו אחרי שאת מרגישה ש'אין עוד מלבדו' ורק הוא יכול לעזור לך, היא בעזרת ה' תיענה!". ואכן כך היה, לתקופת השנה ההורים נענו ונולד להם בנם יקירם, הלא הוא מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, שהאיר את העולם בתורתו.

<< המשך מעמוד 7

הרב גוסטמן בלט במגוון תכונות נוספות: הוא היה מקורי בחשיבתו, למדן מיוחד, בעל חסד גדול ועצותיו היו טובות ונבונות. כל רגע במחיצתו הפך לזיכרון יקר, כי הוא היה צדיק יחיד ומיוחד. (מתוך 'בהיכלם' - הרב יהושע לייף ר"י נר יעקב בסיפורים מהיכלם של גדו"י)

זכיתי לפגוש בפקחות יוצאת דופן כזו אצל ראש ישיבתי ר' בייניש פינקל, וגם אצל הרב גוסטמן. פקחות זוהי היכולת הנדירה לקלוט את המצב לאשורו ולדעת איך להגיב בדיוק באופן הנכון. והיא מכילה הרבה יותר מאשר החכמה והתבונה.

פעם הבחין בו אדם והחל לצעוק עליו: "מה אתה משתטה כאן?" צעק, וצעק ולא נחה דעתו עד שנגש אליו וסטר בחזקה על לחיו. כשיצא מהמקוה קרא למשמשו נתן בידו מעטפה והורה לו ללכת לבית הפוגע ולתת לו את המעטפה.

ענוותנותו המופלאה של כ"ק מרן האדמו"ר ר' שלומקה מזוועהיל זצוק"ל.

הרב מנשה גליקזאהן

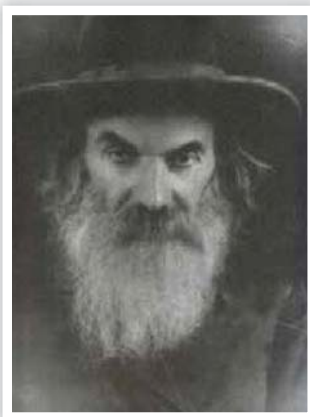
"לְבַלְתִּי רוּם לְבָבוּ מֵאֲחָיו" (דברים י"ח, כ')

בפירוש הרמב"ן על התורה כתב על פסוק זה וז"ל: נרמז בכאן בתורה, איסור הגאות. כי הכתוב ימנע את המלך מגאות ורוממות הלב, וכל שכן האחרים שאינן ראויים לכך. כי בראוי להתרומם ולהתגדל יזהירונו להיות לבבו שפל ככל אחיו הקטנים ממנו, כי הגאווה מידה מגונה ונמאסת אצל האלוקים אפילו במלך, כי לה' לבדו הגדולה והרוממות ולו לבדו התהילה. ובו יתהלל האדם כענין המבואר ע"י המלך שלמה (משלי ט"ז ה') "תועבת ה' כל גבה לב" וכתב (ירמיה ט' כ"ג) כי אם בזו יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי וגו' ע"כ.

של מידות ואצילות נפש שאין דומה להן.
רץ לקבל בזיונות

בירושלים עיר הקודש היתה אישה שכונתה 'ענטלה די משוגינע'- ענטלה המשוגעת. לא לחינם זכתה בכינוי הנכבד הזה ביושר גדול היא הרוויחה אותו. מנהג היה לה לעמוד בחוצות ירושלים, ולפתוח את פיה כנגד העוברים ושבים. הבעיה הגדולה ביותר היתה, שהיא היתה מדברת בטוב טעם ודעת... לא לכולם אמרה את אותם דברים- למלמד היתה אומרת מה ההורים חושבים עליו, לראש כולל היתה אומרת מה שהאברכים מדברים עליו. כל אחד קיבל בנפרד, וכמובן בקול רעש גדול.

במלחמת תש"ח, כשהתעופפו פגזים. מצאה ענטלה משכן באותו מקלט שבו היה הרבי מזוועהיל רבי גדליה משה גולדמן זצ"ל. כשהפגזים עפו היא היתה שותקת, אבל כשהשתק בחוץ, התחילו הפגזים שלה. היושבים במקלט, שלא היו יכולים לשאת את ההתקפות שלה, החליטו שבהפוגה הבאה יחליפו לה מקלט. למה שלא ייהנו עוד כמה יהודים ממנה?... אבל, לפני שנקטו בצעדים מעשיים, חשבו הלא הרבי יושב כאן, ניגש אליו ונשאל אותו אם מותר לעשות כך. נגשו ושאלו האם מותר להחליף מקלט לאותה אישה שיושבת כאן ומביישת אנשים? אמר הרבי "בוודאי מותר, איזו שאלה בכלל. רק לפני שאתם עושים את זה ברצוני לספר לכם מעשה מאבי ר' שלומקה

מזוועהיל זצ"ל בהיותו בגולה היתה לי אחות, היא היתה חולה במחלה שגרמה לה להיות במצב של סכנת נפשות בכל פעם שחומה עלה. פעם אחת, טיפס החום ועלה לארבעים מעלות, ולא הצליחו להורידו בשום צורה שהיא הילדה קדחה, והרופאים שהוזעקו אליה לא הצליחו להועיל. והודיעו להורי, שבעוד זמן קצר תהיה הילדה בגן עדן ח"ו. אבי התעטף במעילו, ורץ החוצה. קראה אחריו אמי הרבנית, לאן אתה הולך במצב כזה? אמר לה: 'רץ אני לחפש בזיונות.'

אבי היה ממונה על שכר הלימוד ובמסגרת תפקידו ניגש לאשה אחת ואמר לה משהו, בתגובה היא יצאה אחריו והחלה לצעוק עליו בקולי קולות. תוך רגע נהייתה סביבו התקהלות של אנשים שניסו להבין במה מדובר. הוא נשם עמוק את הבזיונות, ולאחר מכן חזר הביתה ואמר ברוך ה' לא יקרה לה כלום. וכך היה. החום ירד והבת יצאה מכלל סכנה. זמן מה לאחר מכן חזר הסיפור ונשנה, הוא יצא החוצה לחפש בזיונות אבל לבסוף חזר הביתה נאנח ואמר: לא מצאתי בזיונות... ובאותו יום הבת נפטרה.

פנה הרבי לשואלים: "מותר להוציא את האישה אם היא מביישת אנשים, אבל הקב"ה שלח לנו אותה כמתנה, שהרי בבזיונות נפדים ממוות, הנוותר על כזאת מתנה דווקא כעת?"

ענק שבענקים היה כ"ק מרן האדמו"ר רבי שלומקה מזוועהיל זצוק"ל. ישועות ומופתים מעל לדרך הטבע הרבה לעשות בקרב עמך בית ישראל שהיו באים להתברך מפי קדשו. וכגודל גדלותו ורוממותו כך גודל ענוותנותו ושפלותו. תדיר היה מתהלך בשפלות הרוח כאחד האדם. בספר 'אדרבה' הובאו סיפורים מרטיטים, אודות מידת הענוה שפיעמה בו במלוא העוז בכל עת מצוא.

מופת של מידות ואצילות

סיפר רבי אלימלך בידרמן, רבי שלומקה מזוועהיל זצוק"ל היה נוהג לעשות ישועות ומופתים רבים במקוה. פעם הבחין בו אדם והחל לצעוק עליו: "מה אתה משתטה כאן?", צעק וצעק ולא נחה

דעתו עד שניגש אליו וסטר בחזקה על לחיו. כשיצא מן המקוה, קרא רבי שלומקה לרבי אליהו רוט, נתן בידו מעטפה והורה לו ללכת לבית הפוגע ולתת לו את המעטפה הזו. כשהעביר ליעדה את המעטפה עם סכום הכסף הנכבד שהכילה, הודה לו המקבל נרגשות: "החיית את נפשי! הייתי זקוק לזה ביותר!". חזר וסיפר על תגובתו של האיש לרבו. אמר לו רבי שלומקה: "כשצעק עלי חשבתי לעצמי, הלא לא עשיתי לו כלום, מפני מה הוא צועק עלי? אין זאת אלא שמשוהו כואב לו. מה יכול לכאוב כל כך? או שיש לו בעיות בשלום בית, או שקם היום על צד שמאל, או שחסר לו כסף. חשבתי, שאם הבעיה היא כסף, ביכולתי לעזור לו."

את ההשלמה לסיפור קיבל ר' אליהו רוט ביארציט הראשון של רבי שלומקה מזוועהיל. מקבל המעטפה קם והכריז "יש לי מופת מהרבה. וסיפר כי בביתו היה עוני נורא, כמו בבתים רבים בירושלים של אותם ימים. כשהגענו למצב שלא היה אפילו לחם לאכול, הזהירה אותי זוגתי שבלי כסף אני לא אחזור הביתה. בדיוק באותו רגע דפק משהו בדלת. ר' אליהו רוט הגיע אלי עם המעטפה... והיו הבריות משתאות אח! מופת מהרבה. ואין איש יודע, כי המופת אכן מופת הוא. אלא שהוא התחיל עוד הרבה קודם לכן. בעצם הנתינה, ואין הוא מופת של נבואה, אלא מופת

בחלומות הגרועים ביותר לא העלה האב בדעתו שזו תהיה קבלת הפנים של בנו. הוא מנסה ניסיון אחרון: "בבקשה, תן לי להיכנס לרגע, אני רוצה לחבק אותך... אני רוצה להניח את המזוודות, הן כבדות..." אך הבן בשלו: "זה לא הזמן... לך למלון, נפגש בצהריים..."

"מלך אוהב צדקה ומשפט" • חיזוק לחודש אלול

הרב אהרן כהן

"שִׁפְטִים וְשִׁפְטִים תִּתֶּן לָהּ בְּכָל שְׁעָרֶיהָ" (דברים ט"ז, י"ח)

בכל שנה דן אותנו הקב"ה בימים נוראים אלו, או כפי שכתב הגר"י לוינשטיין זצוק"ל "ימים מיוחדים אלו", במשפט צדק. באחת משיחותיו של הגר"י לוינשטיין, אמר שהאדם צריך לדעת, שאם לא יעמול לקרב את רעיון המשפט ללב, הוא יהיה מאד רחוק מהרגשותו, ולכן יש צורך בעמל מיוחד בחודש אלול, לקרב ללבנו את מציאות המשפט, עד שישב אל ליבו. הרוצה לראות יבחין בכל אשר יפנה, כי הכל תלוי במשפט, אין שום ויתור, וכבר אמרו חז"ל: "כל האומר הקב"ה ותרן הוא, יוותר ח"ו".

אנו נמצאים בפתחו של חודש אלול. ידוע שרבי יצחק בלאזר זצוק"ל כשהגיע ר"ח אלול, היה עולה על הבימה, פותח את ארון הקודש ומודה להקב"ה על המתנה הנפלאה של חודש אלול. ר' שלום שבדרון זצוק"ל כשהיה דורש על אלול ועל "קול דודי דופק" היה מביא את המשל הבא:

הייתה פעם משפחה אחת באמריקה שבנה הגדול התחתן, הקים משפחה ועבר להתגורר בארץ ישראל. במשך כמה שנים לא התראה עם הוריו, משום שבאותם ימים הנסיעה הייתה כרוכה בהוצאה כספית גדולה ומצבם הכלכלי של ההורים ושל הבן לא היה שפיר. כשהזקינים ההורים, כתב האב מכתב לבן שמעבר לימים:

'בני יקירי, אנחנו כבר לא צעירים, ונפשנו יוצאת מגעגועים אליך. שנים רבות לא התראינו אתך, איננו מכירים את משפחתך, לא זכינו לראות פנים אל פנים את ילדיך.

'בני מחמד, הגיעה העת שנתראה, ואם לא עכשיו – מי יודע אם עוד נזכה לכך. ומכיוון שאתה טרוד לפרנסת בני ביתך – הוסיף האב במכתבו – אני מוכן לנסוע אליך, לארץ ישראל. טרדות הדרך קשות מאד לאמא, ועל כן אבוא בגפיי.

הבן קיבל את המכתב, והשיב כי הוא נענה להצעה בשמחה, ומצפה בקוצר רוח לביקורו של האב בביתם.

מועד הנסיעה נקבע לעוד חודש. מאז ועד מועד הנסיעה הרבה האב לפקוד את החנויות השונות בעירו, ורכש על ימין ועל שמאל

כל מיני חפצים נאים, אותם יקח עמו בנסיעתו לבנו, כדי לחלקם כמתנות לבני הבית, איש איש ומתנתו. בכל לילה, לפני שהיה עולה על יצועו, היה משוחח עם אשתו על המפגש המיוחל, מפרט באזניה את המתנות שרכש היום, וציין למי מיועדת כל מתנה... יום לפני הנסיעה ארז האיש את חפציו במזוודה, ובמזוודה השניה – ארז את שלל המתנות שרכש. בלילה הוא לא עצם עין מרוב התרגשות. עם שחר, מיד לאחר התפילה, עזב האיש את ביתו ושם פעמיו אל הנמל, משם יפליג אל בית בנו שמעבר לימים. הנסיעה ארכה כמה שבועות. בכל שיחותיו עם שאר הנוסעים, חלק עמם את הרגשותיו ותחושותיו לקראת המפגש עם בנו ועם בני משפחתו. הוא סיפר להם על נכדיו, פרט את שמותיהם ואת גילם וספר על המתנות הרבות שהביא עמו לבני משפחתו האהובים. בלילה, כשהיה עולה על יצועו בחדרו באניה, היה מהרהר על המפגש הצפוי לו עם בנו ועם נכדיו, שבודאי יקבלו את פניו ברציף הנמל בארץ ישראל. לבו פעם בחזקה מרב התרגשות והוא צפה בקוצר רוח לסיימה של ההפלגה הארוכה והמתירה.

והנה סוף סוף הגיעה האניה לארץ ישראל ועגנה בנמל. ירד האב מן האניה, בקושי רב נשא את שתי מזוודותיו הכבדות, צפה לפגוש בנמל את בנו יקירו שאותו לא פגש שנים רבות, ואת נכדיו שאותם לא ראה מעולם. אך מה רבה היתה אכזבתו כשנוכח שאיש לא בא לקבלו.

הוא לא ידע לפרש את הסבה לכך. חשב על אפשרויות שונות, ונחם את עצמו: כנראה אינם יודעים את התאריך המדויק של הגעתו, ומי יודע, אולי נבצר מהם להגיע מחמת איזו סבה. "אני מקווה" – הרהר בלבו – "שכולם בריאים ושלמים ושום דבר רע לא ארע להם".

גרר את המזוודות בכבדות ונאלץ לעשות לבדו את דרכו לבית בנו. מקום מגוריו וכתובתו היו רשומים בפנקסו, והוא שכר את שירותיו של נהג שיוביל אותו אל היעד. כל הדרך גאו רגשותיו. הוא הרהר בלבו כיצד תיראה קבלת הפנים בבית בנו. פנה לנהג בהתרגשות ואמר לו: "הם ודאי תלו על דלת הכניסה שלטי 'ברוך הבא' ססגוניים לכבוד בואי... עוד מעט אני עתיד לפגוש את נכדי, שלא ראיתם מעולם. הם ודאי יתנפלו עלי ויקראו 'סבא, סבא' ואני אחבקם ואנשקם בכל כחי..."

והנה סוף סוף מגיעים אל היעד. נפרד מהנהג, משלם לו את שכרו, נוטל את מזוודותיו ופונה לבית בנו. זו שעת בוקר מוקדמת מאד, עדין לא עלה השחר ואין נפש חיה ברחובות. מגיע אל הבית, מביט אל שער הכניסה – ואינו רואה שום שלט או סימן

אחר המקבלים את פניו. פניו נפולות: מה קורה כאן? הוא מתפלל בלבו שהכל כשורה. דופק בדלת. לבו פועם בחזקה. עוד רגע יפגוש בבני משפחתו היקרים, ואז בודאי גם תבוא התעלומה על פתרונה – מדוע לא קבלו את פניו, כפי שמצופה מהם. הוא דופק דפיקות חרישיות, כדי לא להעיר את השכנים בשעת בוקר מוקדמת – אך אין קול ואין עונה. מגביר את הלמות הדפיקות, אך אין מענה. הוא נבוך: מה יעשה עתה? לאן יפנה?

כמוצא אחרון הוא מנסה שוב את מזלו, אולי הפעם מישהו מבני הבית ישמע את דפיקותיו. ואכן, סוף סוף יש מענה. הוא שומע קולות של צעדים מתקרבים באיטיות.

הדלת נפתחת, ומי בפתח? הבן-יקיר, בכבודו ובעצמו. אלא שהבן היה לבוש בגדי שינה, עיניו עצומות למחצה, נראה שהדפיקות העירו אותו משנתו. הוא מביט באביו שאותו לא ראה כמה שנים, ואומר לו: "אה, זה אתה?... מדוע בשעה מוקדמת כל כך? אני מצטער, כל בני הבית ישנים, אני לא רוצה להפריע להם... ברחוב הסמוך יש מלון קטן, תוכל לשהות שם בינתיים..."

האב לא ידע את נפשו. לא לזה ציפה. בחלומות הגרועים ביותר לא העלה בדעתו שזו תהיה קבלת הפנים של בנו. הוא מנסה ניסיון אחרון: "בבקשה, תן לי להיכנס לרגע, אני רוצה לחבק אותך...אני רוצה להניח את המזוודות, הן כבדות". אך הבן בשלו: "זה לא הזמן... לך למלון, נפגש בצהריים..."

האב משרך דרכו למלון. מתיישב על המיטה בחדרו ובבת אחת פורץ בבכי מר. נפשו סוערת. הוא מחליט להתקשר לסוכן הנסיעות שלו באמריקה. זו שעת לילה מאוחרת שם, והוא מתקשר לביתו הפרטי. הוא מתנצל על הטלפון הלא-שגרתי ואומר לו: "תכננתי לשהות בארץ ישראל שבוע ימים, אולם לצערי חל שינוי בלוח הזמנים. בבקשה תסדר לי מקום על האניה הראשונה שמפליגה לאמריקה – אפילו עוד היום!" הגיעה שעת צהריים, אך האב לא הגיע לבית בנו. הבן החליט

האב פרץ בבכי והתקשר לסוכן הנסיעות - "תכננתי לשהות בארץ ישראל שבוע ימים, אולם לצערי חל שינוי. בבקשה תסדר לי מקום על האוניה הראשונה שמפליגה"

לבוא בעצמו למלון לברר מה קורה. נגש אל פקיד הקבלה ושאל אותו על האורח מאמריקה. הפקיד השיב לו: "אכן התארח כאן יהודי מבוגר מאמריקה. מעניין ששם משפחתו – כמו שם משפחתך. הוא שהה במלון שעה-שעתיים ועזב. בקושי גרר את שתי המזוודות שלו... שאלתי אותו למה הוא עזב מהר כל-כך, ולאן פניו מועדות? והוא סיפר לי שהוא חוזר היום לאמריקה..."

"פתחי לי" – אפילו פתח קטן...
אומר ר' שלום: "קול דודי דופק! הקב"ה דופק על מפתחי הלב, פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל... רסיסי לילה".
הקב"ה מגיע לעם ישראל באלול – "קול דודי דופק", ומבקש: "פתחי לי!". הוא בא עם מזוודה מלאה מתנות. ועוד אילו מתנות! אריכות ימים, בריאות, פרנסה, נחת מהילדים, שידוכים טובים. הכל! הוא מלא אהבה אלינו – "אני לדודי ודודי לי". הוא פונה אלינו בכינויי חיבה – "אחותי רעיתי יונתי תמתי". איזו אהבה, איזו התרפקות! הוא מבקש מאתנו: 'אנא, בבקשה פתחו את השער, תנו לי להיכנס' – "שראשי נמלא טל... רסיסי לילה".

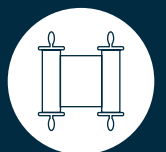
ומה אנחנו משיבים? – "פשטתי את כותנתי איככה אלבשנה, רחצתי את רגלי איככה אטנפם"... אוי, ממש כמו אותו בן! מה הפשט? איך אפשר להסביר את ההתנהגות של הבן הזה – שהוא בעצם אנחנו? ההסבר הוא פשוט: אנחנו לא מוכנים להתאמץ, לא מוכנים להשקיע. קשה לאדם לשנות את עצמו, האדם עצל, לא כעת – אחר כך... כעת אני ישן, אני עייף, אין לי כח. נכון, תפילת שחרית היא בשעה שבע, אבל קשה לי לדייק. אני אף פעם לא 'יקה'... בקושי הספקתי לישון כמה שעות, וכבר אני צריך לקום. קשה לי מה יקרה אם אאחר קצת? לא יקרה שום דבר...

אלול עובר, מגיע ראש השנה, יום כיפור. ואחרי זה ח"ו באים ייסורים, צרות רח"ל! ואז פתאום נזכרים בבורא עולם. אלא שכבר מאוחר מידי – "דודי חמק עבר". אני רוצה את הקב"ה, אני צריך אותו, צריך ישועות ורפואות, צריך רחמים, אבל אז – "ביקשתי ולא מצאתיו... ולא ענני". הוא היה – ואיננו. החמצנו את ההזדמנות. חודש שלם הקב"ה היה כאן עם מזוודה של מתנות. הוא התגעגע אלינו ורצה בקרבה שלנו. הוא בא אלינו כדי לתת. הוא כ"כ רצה להעניק לנו, לתת עוד ועוד. רק תפתחו לי את הדלת. בעצם לא צריך לפתוח את כל הדלת, מספיק לי פתח קטן, חרך. אני כבר אמצא דרך להיכנס.

נסיים במדרש רבה (ה', ו'): "כך אמר הקב"ה, מכל האומות שבראתי איני אוהב אלא לישראל שנאמר 'כי נער ישראל ואוהבהו', מכל מה שבראתי איני אוהב אלא את הדין שנאמר 'כי אני ד' אוהב משפט' אמר הקב"ה נותן אני מה שאהבתי, לעם שאני אוהב, הוי שופטים ושוטרים".

- האם ראוי לשקר כדי להוציא את האמת לאור?
- האם שייך לכבד הורים במחשבה?
- מדוע די בזכות 'שמע ישראל' כדי לנצח במלחמה?
- כיצד היינו סבורים לומר שיש לשמוע בקול ההורים לעבור על דברי תורה?

השאלות בפרשת השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

בחודש אלול, גם כשאבא היה חבר כנסת, הוא שכר חדר במושב תפרח, לקח איתו תיק ונסע לישיבה כאחד הבחורים, למד שלושה סדרים בחברותות. ואכל עם הבחורים, ממש נהפך להיות בחור ישיבה לכל דבר.

מ"מ ראש העיר ביתר עילית, הרב יצחק רביין, מספר על ה'אלול' של אביו הבלתי נשכח, שלווחא דרבנן הרב אברהם רביין זצ"ל.

ממילא פגרת הקיץ של הכנסת היא מחודש אב ועד אחרי החגים. לא שלח"כים חרדיים אין עבודה כי יש פניות מעל הראש, אבל כל נושא העבודה השוטפת בכנסת נעצרת. במשך שנים שהוא היה שוכר חדר במושב תפרח, היה לוקח איתו תיק ונוסע. יושב בישיבה כאחד הבחורים, ולומד שלושה סדרים בחברותות. גם בשבתות הוא היה נשאר בישיבה ואוכל עם הבחורים, ממש נהפך להיות בחור ישיבה לכל דבר. לפעמים היה שוהה בכפר חסידים לפעמים בתפרח או בישיבת

חברון. בשנה האחרונה לחייו, בחודש אלול תשס"ח הוא למד בישיבת מיר בחברותא של גיסי הרב סטפנסקי, תלמיד חכם חשוב בפני עצמו, והם למדו מסכת נדרים. לאחר מכן הוא הוציא חוברת של חידושי תורה מאותו אלול, ברמה מאד גבוהה.

באותה תקופה החליטו על הקדמת הבחירות, ואז הוא החליט להפסיק להתמודד

ולפרוש מהרשימה. הוא לקח את החוברת שהוא הדפיס, וכתב שם הקדמה שזה לדעתי צוואה או בכלל מורה דרך לכל מי שעוסק בצורכי ציבור לדעת מה העיקר ומה הטפל. והוא כותב שם שהיות שהוא נפרד מהחיים הציבוריים ועובר לחיים אישיים והנפרד מחברו צריך להיפרד בדבר הלכה, ולכן אני שולח לכם את החוברת הזאת. כמו שאנחנו יודעים שנשמתו של אדם מרגישה את מה שהולך לקרות לו, נשמה שמגיעה ממקומות עליונים. כעבור שבועיים נפל אבא באופן פתאומי למשכב ובתוך חודש הוא נפטר.

נמצאנו למדים שהוא ניבא ולא ידע מה ניבא. זו היתה הפרידה שלו מהחברים והפרידה מהחיים בצורה הכי מכובדת שיכולה להיות. באותה תקופה שלח אבא אותי להביא את החוברת הזאת לכל ראשי הישיבות, הייתי אצל כל ראשי הישיבות בארץ עד ועד באר שבע להביא להם את החוברת הזאת והם התפללו בעניין וכתבו הערות וחלקם אפילו התכתבו אתו בעניין.

מה עושים במסדרונות העירייה? מרגישים איזה שינוי באלול?

אני יודע על הרבה אנשי ציבור שמשנים באלול את אורחות חייהם. בכלל בביתר אתה רואה את זה או כקבוצות או כיחידים זה נכנס בהרבה מקומות. יש פה כמה ישיבות, ואתה יכול לשמוע שבחודש אלול מתרבים הספסלים, לא אברכים אלא אנשים שאחרי צהרים ובערב מתיישבים ללמוד ולא מסתפקים רק בדף היומי שזה חשוב מאד, ח"ו מלזלזל במי שמצליח לעמוד וללמוד כל יום שיעור דף היומי או חברותא, מה שלא יהיה. קביעות דבר חשוב. אבל ביום שישי כשאין עבודה, אתה יכול לראות מהבוקר עד שעות הצהרים המאוחרות יושבים ולומדים, יש כאלו שמגיעים ללמוד עם הילדים שלהם וזה דבר מפעים לראות את הדבר הזה.

כבר ארבע עשרה הרב יצחק רביין מכהן כחבר מועצת העיר בית עילית, ובארבע השנים האחרונות התקדם לתפקיד סגן וממלא מקום ראש העיר. לצד חברותו במועצה הוא עוסק במגוון תפקידים ציבוריים, פועל יומם ולילה למען הכלל בתחומים שונים, ומקדיש כל רגע לעזרה וסיוע ליהודים הזקוקים לכך.

"אני חושב שהדבר המרכזי שצריך ללוות אותנו זה ההפנמה שקודם כל אנחנו בני תורה", אומר הרב רביין בראיון מיוחד ל'דרשו'. "כל

השאר זה תוספת. כל השאר צריך להתחבר איכשהו לסדר יום הנוסף שלך, דבר ראשון אתה בן תורה. כשאתה בן תורה זה מחייב אותך בכל מיני דברים כמו למשל 'אלול'. כשבו אדם נפטר יושבים בני המשפחה ומנסים לתמצת בכמה מילים את האישיות שלו כדי לכתוב נוסח מתאים למצבה. הרי לא כותבים מגילה על הקבר, כותבים כמה משפטים בודדים. כשאבי ע"ה נפטר ישבנו

לנסח את המצבה, והמשפט הראשון שכתבנו היה זה: "פ.ג. הרב אברהם רביין, תלמיד ישיבת 'כנסת ישראל' חברון".

תבוא למצבות של להבדיל אחינו הטועים, לא תמצא לעולם נוסח כזה: פה נטמן בוגר אוניברסיטת תל אביב. זה לא קיים. המהות של אבי ע"ה הייתה, תלמיד ישיבת חברון - 'כנסת ישראל' כל ימיו. עד יומו האחרון. גם על הקבר של אבא שלו ז"ל, שהיה דיין חשוב ורב שכונת מונטיפיורי בתל אביב נכתב נוסח דומה: תלמיד ישיבת חברון - 'כנסת ישראל'.

כל מי שהכיר את אבא שלי, ראה את הדבר הזה. קודם הוא תלמיד ישיבה ורק אחרי זה הוא חבר כנסת ועוסק בצרכי ציבור. איפה זה בא בעיקר לידי ביטוי? באלול!

אלול היה שבירת שגרה. בישיבות יש את האווירה של 'חיל ורעדה יאחזון', זה גם התחלה של שנה חדשה וגם ה'אלול'. אלול בישיבה זה חשמל באוויר, וככל שמתקרבים לימים הנוראים קל וחומר. עשרת ימי תשובה יש אוירה חזקה מאד של אלול, של רצינות ושינוי דרך. הלימוד יותר רציני, הכל משתנה.

איך בן אדם שיוצא מהישיבה ולא ממשיד ככולל, יוצא לעסוק בצורכי ציבור או שהולך לעבוד, איך הוא גורם לשמור את הדבר הייחודי הזה לקחת את האלול אליו הביתה, שכל הבית ייהפך לאלול שכל הבית יהיה באווירה של החיל ורעדה יאחזון שקיים בישיבות?

אם אבי המשפחה שובר את השגרה וכשמגיע אלול סדר היום של הבית משתנה, מפסיקים הכל ועושים סדר יום חדש, כל הבית סופג את האווירה הזאת. זה מה שאבא היה עושה.

במשך שנים מאז שאני זוכר את עצמי, חודש אלול היה כולו מוקדש לה' גם בזמן שהוא היה חבר כנסת. זה היה יוצא לו טוב, כי

מתחילים עם ספרי

ארגון 'אחינו ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף מגוון רחב של כלי כסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה

להלן מגוון אפשרויות

מתנה בשווי 533 ש"ח
חסל מס 15

בתרומה ע"ס 23 ש"ח לחודש 18X חודשים

סה"כ 414 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר

'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'

ספר 'הפץ חיים'

כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף

2 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 533 ש"ח

מתנה בשווי 514 ש"ח
חסל מס 3

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים

סה"כ 360 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר

ספר 'הפץ חיים'

'דרש דוד מועדים' 2 כרכים

סכין לחלות מְקֻסָּף

2 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 514 ש"ח

מתנה בשווי 508 ש"ח
חסל מס 14

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים

סה"כ 360 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר

סט 'הפץ חיים ושמירת הלשון'

סכין לחלות מְקֻסָּף

2 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 508 ש"ח

מתנה בשווי 320 ש"ח
חסל מס 1

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים

סה"כ 240 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר

בהוצאת 'דרשו'

כרטיס להגרלה הגדולה

50.000 ש"ח

מתנה בשווי 320 ש"ח

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

את 'אלול' 'דרשו'

בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך:
1.340 ש"ח. על כל תרומה חודשית מ-20 ש"ח ומעלה.
גדולה בשווי 50.000 ש"ח.

התרומות וקבלת המתנות:

מתנה בשווי 1,052 ש"ח
מסלול מס' 16

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים
סה"כ 700 ש"ח
מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'
גביע יוקרתי מְקֻסָּף
כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
סכין לחלות מְקֻסָּף
7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 1,052 ש"ח
מסלול מס' 7

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים
סה"כ 700 ש"ח
מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
ספר 'חפץ חיים'
הספר החדש 'מועד לדוד'
גביע יוקרתי מְקֻסָּף
כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
סכין לחלות מְקֻסָּף
7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח
מסלול מס' 6

בתרומה ע"ס 27 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 486 ש"ח
מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר
גביע יוקרתי מְקֻסָּף
4 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 650 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח
מסלול מס' 5

בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 450 ש"ח
מקבלים:
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
גביע יוקרתי מְקֻסָּף
כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
סכין לחלות מְקֻסָּף
5 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 594 ש"ח

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

האם מותר לאדם לומר בדרך הלצה: "קבלתי בנבואה", "גילו לי בחלום", "שמעתי מאחורי הפרגוד"?

ובס' תורת נביאים (למהרי"ץ חיות פ"א עמ' יז), מבאר דמה שמצינו לשונות בהשגות הראב"ד (פ"ח מלולב ה"ה ופ"ז ממטמאי משכב ומושב ה"ז ועוד) שאומר "הופיע רוח הקודש בבית מדרשינו", או "וכבר נגלה לי מסוד ה' ליראיו", אין כוונת הראב"ד רק דרך הפלגה כי ערב לו פירושו והיה ה' בעזרו לכונן אל האמת, והעיר שלפי היראים משמע שגם זה אסור. (ועי' אור שמח פ"ה מהל' ע"ז ה"ח שמעיר מאליעזר ומדוד) ובשו"ת חיים ביד (להגר"ח פלאגי זצ"ל סימן לא) דן האם אדם יכול לומר בדרך בדיחותא "כך נאמר לי בנבואה", או אם רוצה שיאמינו לדבריו אומר "כך נאמר לי בחלום", והביא את היראים הנ"ל, אולם כ' דנראה דאם רוצה להאמן את דבריו בדבר מצוה שיקבלו דבריו נראה דיכול לשנות ולומר "שכך נאמר לו בחלום" ויש להביא ראיה על זה ממה שהובא בספרי צדקה חיים דרוש כ"ח ודרוש

”אֲךְ הַנְּבִיא אֲשֶׁר יֵיָד לְדַבֵּר דְּבַר בְּשֵׁמִי אֵת אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי לְדַבֵּר” (דברים יח, כ) בסנהדרין (פ"ט). ילפי' מהכא שהמתנבא מה שלא שמע, והמתנבא מה שלא נאמר לו, והמתנבא בשם עבודת כוכבים, מיתתו בחנק.

וכ' היראים (סי' רמ"א) והובא בהגהות מיימוני פ"ה מהל' ע"ז ה"ח ובמהרש"ל על הסמ"ג לא תעשה ל"ה) "הלכך יזהר אדם אפי' דרך בדחנות ושחוק הקב"ה אומר לי כך ולפי שראיתי בני אדם אומרים כך ואינם מרגישים בעון הדבר כתבתיו".

ועי' בס' תולדות אדם (תולדות הגר"ר זלמן מוולאזין זצ"ל פרק ו' עמ' כ"ב) על חכם א' מארצות המזרח שבא לוילנא להשתוקק להיות בחברת

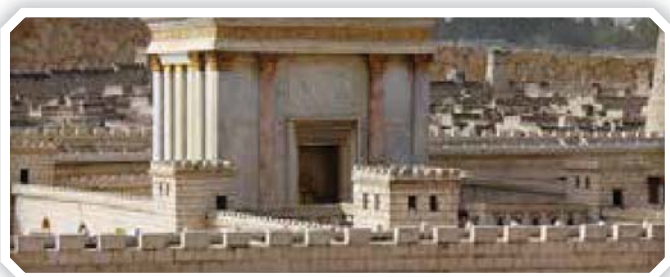
ר' זלמן זצ"ל ולנסות עד היכן מגיע בקיאותו בספרי הרמב"ם, וכשפגשו אמר לו החכם "הנה דעתי ורצוני היה זה מכבר לנסוע לוילנא ולחדות בשובע שמחות את פניך אולם ה' אמר אלי לא תעבור (וכוונתו היתה לרמז שמן השמים עכבו אותו מפני הקור והצנה שנתהוו בעת ההיא), והשיב לו מיד ר' זלמן מדברי ההגהות מיימוני הנ"ל בשם היראים שאסור לומר כן, ועי"ש אריכות בזה.

ל"ד ודוק כי קצרת.

ויש לעיין האם מותר לומר את הלשון "שמעתי מאחורי הפרגוד", ד"פרגוד" פי' רש"י (ברכות יח:) שהוא מחיצה המבדלת בין מקום השכינה, ובשלמא כל מי שכ' עליו בחז"ל שאמר "שמעתי מאחורי הפרגוד" (ברכות שם, יומא עז. חגיגה טו. טז. סנהדרין פ"ט:) באמת שמעו שם, אולם לומר זו בלשון מליצה מי שרי

מה מקור המנהג להכות באגרוף על הלב בשעת וידוי?

יד העדים תהיה בו כראשנה להמיתו (דברים י"ז) בספר איגרת הטיול (לרבי חיים בן בצלאל אחיו של המהר"ל חלק הרמז אות יד) הביא את הפסוק באיוב (לז, ז) 'ביד כל אדם יחתום', שרואים שהידים הם עדים על כל מעשה האדם. וכיון דכתיב (דברים יז, ז) יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו, לכך נהגו העולם שלוקין על לבם בידים בשעה שאומרים הוידוי

"בית המקדש השלישי" האם יבנה על הר הבית או על הר אחר?

”וְקָמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ” (דברים י"ז, ח') בקידושין (ס"ט). ילפי' מ"וקמת ועלית" מלמד שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל.

במלבי"ם (יחזקאל מג, ז) כתב (בביאור הפסוק שם מח,ח) שירושלים שלעתיד לבוא תהיה רחוקה מן המקדש מ"ה מיל, וסביבות הקדש יהיה אחוזת הכהנים והלוים, אבל המלך והעם אשר בירושלים ישכנו מ"ה מיל רחוק מן המקדש.

וברש"ש בבא בתרא (קכב. ד"ה ואגב) מבאר ג"כ את הפסוק כן שירושלים תהיה רחוקה מבית המקדש שיהיה על הר אחר, וכתב לבאר לפי"ז מש"כ בישעיה (בב, וכן במיכה ד,א) "והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים". דרצונו לומר שיהיה אז על הר אחר אשר הוא ראש ההרים בגובה.

אם הלבנה מכוסה בעננים וכן אם יש מסך בינו ללבנה, אם הוא עבה עד שאין ניכר אורה אין לברך, אך אם הוא דק וקלוש יכול לברך

האם ברכת הלבנה היא על חידוש מעשה בראשית או על הנאת האור, והאם עורר שאינו רואה מברך על הלבנה, ומה הדין כשהלבנה מכוסה בעננים?

סנהדרין דף מא:

בסוגייתנו אנו לומדים מצוות קידוש לבנה, דנו הפוסקים האם הברכה היא על חידוש מעשה בראשית או על הנאת האור, והאם עורר שאינו רואה מברך על הלבנה, ומה הדין כשהלבנה מכוסה בעננים, בעזהשי"ת נשתדל לבאר דעות הפוסקים בתמצית, והכרעת המשנ"ב להלכה.

ברכת הטוב והמטיב על הירח

בסוגייתנו הגמרא שואלת למה לא מברכים על הלבנה ברכת הטוב והמטיב, ודעת רש"י שהכוונה רק כשעבר זמן ברכת הלבנה שיברך על האור הטוב והמטיב, אבל כשמברך על הלבנה א"צ לברך הטוב והמטיב, וב"י המהרש"א שברכת מחדש חדשים היא גם על טובת האור, וכן נראה מדברי רבינו יונה סוף פרק תפילת השחר שפירש מה שכתוב במסכת סופרים שאין מברכים על הירח

עד שתתרשם, ר"ל משעה שמתוק האור שלה ואדם נהנה ממנו אבל ירח בן יומו מתוך קטנותו אין האור שלה מתוק שאין האדם נהנה ממנו, וכ"כ הרמ"א בסימן תכ"ו שאין לקדש את החודש אלא בלילה בעת שהלבנה זורחת ונהנין מאורה, מבואר שהברכה היא על הנאת האור. המהרש"ל כתב דיש לפרש שאלת הגמרא שגם כשברך על הלבנה יברך הטוב והמטיב שברכת הלבנה היא על בריאת

השם ומעשה הטוב והמטיב יברך כשנשלם אורה על הנאת האדם. **הברכה על הנאת אורה**

כתב הרדב"ז (ח"א סי' שמ"א) שאם הלבנה מכוסה בעננים וכן אם יש מסך בינו ללבנה, אם הוא עבה עד שאין ניכר אורה אין לברך, אך אם הוא דק וקלוש יכול לברך, ומדמה את זה לברכת מאורי האש שמבואר בגמ' שצריך שיוכל להבחין באורו בין סלע לפונדיון, וכתב עוד א"ת למה לא יברך כשאינו נהנה הרי זה על מנהגו של עולם, זה אינו שהרי אמר רב יהודה הרואה לבנה בחידושה אמר ברוך וכו' (נראה שהיה כזו גירסא בגמ') עכ"ד, מבואר שברכת הלבנה היא רק כשנהנה מאורה, והובא להלכה במגן אברהם ובמשנה ברורה.

קידוש לבנה לעיוור

כתב המהרש"א (בשו"ת סי' ע"ז) שעיוור יכול לברך ברכת הלבנה אף שאינו רואה אותה, שאינו דומה לברכת מאורי האש כי הברכה על בריאת עולמו וחידושו ואף שאמרו בה עד שיאורתו לאורו א"צ שהוא יראה אלא שהעולם יראו, האש צריך שיראה ויהנה, והובא

ג"כ במגן אברהם ובמשנ"ב.

בפשטות המהרש"ל חולק על הרדב"ז, שלהרדב"ז קידוש לבנה על הנאת האור ודומה לברכת מאורי האש, ולמהרש"ל אינו דומה, אך מדברי הפוסקים שהביאו גם את הרדב"ז וגם דברי המהרש"ל מורה שאין סתירה בפסקיהם.

וכתב הבאור הלכה תחילת סימן תכ"ו שהמהרש"ל מודה לדין הרדב"ז שכשהלבנה מכוסה אין לברך, שאף שא"צ שהוא יראה אבל צריך שאחרים יראו וכשהלבנה מכוסה א"א לראותה, ומצינו במגילה כד: שהעיוור נהנה במאורות שע"י זה אחרים רואים אותו ומצילין אותו מבורות וקוצים, אך הרדב"ז אינו מודה לדברי המהרש"ל שבדבריו מבואר שצריך לראותה ולהנות מאורה עכ"ד המשנ"ב.

בספר שו"ת יהושע (סי' י"ד) רצה לחדש שגם כשהלבנה מכוסה בעננים ואין רואים אותה אבל רואים את אורה בחצי החודש יכולים

כיון שנהנים ממנה וע"פ המהרש"ל שא"צ דוקא לראות ואפילו סומא יכול לברך, וכתב אליו הגאון הנתיבות זצ"ל שא"א לברך כיון שמבואר בשו"ע שאין לברך אלא כשהלבנה זורחת, ותמה על דברי המהרש"ל, שאין הברכה על ההנאה רק על הראיה כמו שמברכים על ברקים ורעמים ע"ש.

נהנה לפי המשנ"ב גם המהרש"ל סובר שצריך שלפחות אחרים יוכלו לראותה.

העולה מן הדברים להלכה:

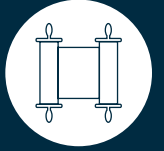
א. בזמן קידוש לבנה צריך לראות את הירח כמבואר בשו"ע סי' תכ"ו שתולה עיניו, ובמשנ"ב (ס"ק י"ג) הביאו דעות הפוסקים אם רואה פעם אחת או עד סוף הברכה או עד סוף הסדר.

ב. אם ברך עם הציבור ולא הביט בלבנה, יש לחוש שלא יצא ידי חובתו, אך יש לחוש לדעת המהרש"ל שסומא מברך א"כ אינו יכול לחזור ולברך, כיון שלמהרש"ל יצא ידי חובה, וראוי שישמע את הברכה מאחר, וכעצת הבאור הלכה בסומא, וכ"כ הגרמ"מ קארפ שליט"א בספרו הלכות חג בחג ראש חודש פרק י"ג ס"ז (ועי' שבט הלוי ח"ה סי' קכ"ה וצ"ע)

ג. אם עננים מכסים את הירח אינו יכול לברך, ואם כשהתחיל לברך ראה את הירח ובאמצע הברכה נתכסית הלבנה ימשיך לברך, אבל אם משער שעד שיגמור לברך תתכסה לא יתחיל, משנ"ב סק"ג.

ד. סומא אינו מברך רק ישמע הברכה מאחר, מסקנת הבה"ל. ויה"ר שנזכה במהרה למילוי פגימת הלבנה, ולשלמות מלכות השי"ת בעולם ע"י החזרת מלכות בית דוד משיחנו במהרה בימינו אמן.

באיזו שעה מוציאים את הנשמה מהגיהנום בערב שבת? אילו מלאכות מותר לעשות בערב שבת אחר הצהריים? והאם מותר להשכיר רכב לגוי סמוך לכניסת השבת?

הכנת צורכי השבת

- מצוה - ויתכן שאף חובה - על כל אדם להכין בעצמו את צורכי השבת, כלומר, לפחות את אחד מצורכי השבת; ואף אם יש לו בני בית ומשרתים רבים.
- השומר שבת בעולם הזה, אינו נענש בגיהנום ביום השבת; וזמן שבת נחשב לכל אחד מהזמן שבו התחיל בעולם הזה להתעסק בערב שבת בהכנת צורכי השבת.

עשיית מלאכה בערב שבת

- אין לעשות מלאכה בערב שבת מזמן מנחה ואילך, בין בחינם ובין בשכר, כי אם לצורך שבת. ואם מקבל שכר עבור מלאכתו זו, יפסיד בדבר אחר כנגדו.
- כאמור, מלאכה לצורך שבת מותרת בערב שבת במשך כל היום. ולכן, לדוגמה, מותר לתפור בגדים או לתקנם לצורך השבת.
- מי שאין באפשרותו לרכוש את צורכי השבת ועונג שבת, עבורו ועבור משפחתו, רשאי לעבוד בערב שבת אף לאחר זמן מנחה, בכל מלאכה שהיא - על מנת לרכוש בשכרה את צורכי השבת.
- מותר להסתפר בערב שבת אף לאחר זמן מנחה, ואף אצל ספר ישראל, כיון שזו מלאכה הנעשית לכבוד השבת. ומכיון שניכר שהיא נעשית לכבוד שבת, מותר אף ליטול עליה שכר.
- מותר להתחיל בערב שבת בעשיית מלאכה אשר תסתיים מאליה בשבת. ונחלקו הפוסקים אם מותר לעשות בערב שבת פעולה אשר תגרום להתחלת המלאכה בשבת.

מסירת עבודה לבעל מלאכה גוי שעשוי לעבוד בשבת

- מותר למסור עבודה לבעל מלאכה גוי, בקבלנות, עבור סכום קצוב מראש, אף בערב שבת בסמוך לשקיעת החמה, אך אסור לישראל לומר לגוי לעבוד דווקא בשבת.
- 'סכום קצוב מראש' הנ"ל, היינו אף אם סיכם עמו שיתן לו את השכר המגיע לו ללא פירוט הסכום, או שבהמשך ידונו על גובה התשלום. ובאופנים מסוימים די אף בכך שיאמר לגוי שיתן לו שכר.
- אסור למכור, להשכיר, להשאיל, או להלוות, חפץ כלשהו לגוי, בערב שבת, בסמוך לשקיעת החמה, אלא כאשר עדיין יש פנאי לגוי להוציא את החפץ מרשותו של ישראל לפני תחילת השקיעה.
- המוסר עבודה לבעל מלאכה גוי בקבלנות, ולא סיכם עם הגוי מאומה בנוגע לתשלום - מותר למסור לו העבודה רק כאשר ניתן לסיימה לפני שבת. ולדעת הרמ"א, עד ליום חמישי מותר למסור כל עבודה שהיא, אף ללא סיכום על תשלום.
- המוסר עבודה לבעל מלאכה גוי, ובשבת עושה הגוי את המלאכה בפני ישראל - אם מדובר בעבודה שנמסרה בקבלנות בשכר קצוב מראש, אינו צריך למחות בידו. ויש אומרים שבכל עבודה שנמסרה בקבלנות ובשכר, אף שכר שאינו קצוב מראש - אינו צריך למחות בידו.
- מצוה המוטלת על אדם מסוים, או על כל אדם ואדם - "מצוה בו יותר מבשלוחו", כלומר, ראוי שיקיימה בעצמו ולא ישלח שליח לקיימה.
- יש אומרים שבגילוח 'פאת הראש' - דהיינו השיער שבצדי הפנים - עוברים באיסור דאורייתא אף במספרים כעין תער, דהיינו שהגילוח נעשה בסמוך לעור.

גליון ר"ע
שנה ו' תשע"ז

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

סיפורי חז"ל

שלח לחמך על פני המים מעשה בספינה גדולה שנסעה בים הגדול, נשבו רוחות עזות והובילוה למקום שאין בו מים. כאשר ראו הנוסעים שהם בצרה גדולה, אמרו האחד לחברו בואו ונשתתף כולנו במזון שיש לנו, ומי שיש לו יתחלק בתור צדקה במידה שוה עם זה שאין לו, ואם נמות ח"ו נמות כולנו. ואם נחיה נחיה כולנו. האיר הקדוש ברוך הוא עיניהם, לקחו גדי אחד, צלו אותו ותלו את בשרו בתורן הספינה. הרגישה חיה גדולה בריח הצלי, והתחילה לגרור את הספינה עד אשר הגיעה למים ויכלה להמשיך בהפלגתה. כאשר הגיעו לרומי, סיפרו על המאורע לרבי אליעזר ורבי יהושע, אשר קראו עליהם הפסוק (קהלת י"א - א') "שלח לחמך על פני המים".

קהלת רבה (א' - א')

נדבת
הר"ר **פינחס צבי שיינברגר** הי"ו
לרגל אירוסיו בתו תחי עב"ג
החה"ח **אליהו חיים ניילינגר** הי"ו
ב"ר **יצחק יעקב** הי"ו
יזכו לעונג, שמחה ונחת מכל יוצ"ח

פרשת השבוע

את הישנים כבר לקחו קהל החסידים בשביל הרבי.

ולא תקח שחד (ט"ז - י"ט)
פעם אמר שופט רוסי אל רבה של בריסק הגה"ק רבי יושע בער זיע"א, גדולה מעלתם של חוקינו מחוקי ישראל, למשל החוק נגד שוחד, על פי חוקינו משודע שאחד השופטים לקח שוחד, אנו מענישים גם את הנותן וגם את המקבל. ועל פי חוקיכם רק הדיין לבדו מוזהר על איסור לקיחת שוחד, ואילו על מתן שוחד אין איסור כלל. אדרבה, השיב לו רבי יושע בער, על ידי כך דווקא החוק שלנו מרתיע יותר, על פי חוקיכם אין לו לשופט לחשוש משום דבר, הוא סמוך ובטוח שהנותן לא יגלה זאת לאיש, שאם יגלה הרי אף הוא יהיה צפוי לעונש חמור. ואילו על פי חוקי ישראל, תמיד יחשוש השופט שמא יבוא הנותן את השוחד, שעליו אין כל איסור ויגלה את הסוד ברבים.

לא תטע לך אשרה כל עץ (כ"א - ל"א)
איתא בגמרא (סנהדרין ז') אמר ריש לקיש כל המעמיד דיין שאינו הגון כאילו נוטע אשרה בישראל. שאל הגה"ק רבי חיים מבריסק זיע"א למה נמשל דיין שאינו הגון דוקא לאשרה? והשיב: סתם עבודה זרה כגון צלם או פסל, תיכף כשרואים אותם יודעים שהם עבודה זרה. רק אשרה נראית כמו כל עץ אחר. כך הוא דיין שאינו הגון, מבחוץ הוא לבוש במלבושי כבוד, זקנו מגודל ואין אתה יודע שדיין כזה הוא אינו הגון, וכאילו עובד עבודה זרה.

לבלתי רום לבבו מאחיו (י"ז - כ')
מסופר על המגיד הקדוש ממעורייטש זיע"א, שקיבל פעם מכתב מחסידי ובראשו תארים מופלגים ביותר. אמר הצדיק בחיוך: כתוב בתהלים "שירו לה שיר חדש תהילתו בקהל חסידים" צריך למצוא שבחים חדשים לריבונו של עולם, שכן

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 7:48 ת"א: 7:50 ר"ת: 8:28

פרשת שופטים

זמני כניסת השבת
ירושלים: 6:36 ת"א: 6:51

היהודים הם עם מיוחד במינו

מסופר על יהודי חסיד שהיה מחסידי הרה"ק בעל ה"צמח צדק" מליובאוויטש זיע"א, שחי בדווינסק אשר על גדות הנהר דוינה, שם האיש היה ר' לייב בטלן, הוא היה תלמיד חכם גדול, ואמרו עליו כי הוא בקי בכל הש"ס, ולא זו בלבד, אלא שהוא היה מנותק ומרוחק מהבלי העולם הזה, ישב בבית המדרש כל היום ועסק בתורה ועבודה, הוא גם ישן בבית המדרש, והלך לביתו פעם אחת בשבוע בערב שבת.

לר' לייב בטלן זה היה בן שהיה סוחר גדול ועשיר מופלג, הוא היה קבלן שביצע כל מיני עבודות בשביל הממשלה הרוסית, וכאשר בנו את הביצורים ליד דווינסק, הוא זכה במכרז וחתם חוזה עם הממשלה, כדי לבנות שם מבנים לחיילים, הוא ביצע את העבודה בדיוקנות על הצד הטוב ביותר, וכאשר הושלמה הבניה, הגיעה למקום משלחת של פקידי ממשלה בכירים, וקציני צבא גבוהים כדי לבדוק את הבניינים וכל השירותים הצמודים לקטרקטין.

ומעשה בצאר ניקולאי הראשון, שפעם עבר בקרבת לדווינסק, והחליט לסור ולראות את המתקנים הצבאיים, ואת הבניינים החדשים של הקטרקטינים שהוקמו שם. הצאר היה מלווה פמליה מלכותית שלכבודה נערכה קבלת פנים מפוארת, במסגרת קבלת הפנים הציגו בפני הצאר גם את הקבלן היהודי שבנה את הפרוייקט. ניקולאי הראשון היה שונא ישראל גדול, ששמו נשאר לדיראון עולם הודות לגזירת הקנטוניסטים – ילדים יהודיים רכים שנקרעו מהוריהם, כדי לשרת בצבא, ואשר כונו "חיילי ניקולאי", העובדה שלצורך בנית הקטרקטינים ליד דווינסק, נאלצו להשתמש בשרותו של קבלן יהודי, לא נעמה לחיכו של הצאר, אם כי הוא נאלץ להודות לפחות בליבו פנימה, כי המלאכה שנעשתה היתה טובה, בכל זאת התחשק לו לצאר ניקולאי לחמוד לצון עם הקבלן היהודי.

בעוברו ליד אחד מבנייני הקטרקטין, נעצר, סקר את הבנין ואמר, כי נראה לו שאחד הקירות איננו ישר, "לא זה לא יכול להיות" פלט מפיו הקבלן היהודי את המילים הבלתי זהירות הללו, לאחר שהוא נדהם מדברי הביקורת הבלתי מוצדקים והבלתי מבוססים של הצאר. כמובן שהוא מיד התחרט על כך, אולם כבר לא היתה לו אפשרות לקחת את הדברים בחזרה, הצאר התרגז על כי היהודי העיז לחלוק על דבריו, ופקד לחבוש אותו בבית הסוהר. לאחר מכן הוא נסע מהמקום בליווי פמלייתו.

הידיעה על מעצרו של הקבלן היהודי, נפוצה חיש מהר בכל

העיר, ואף הגיעה לביתו של ר' לייב, אשתו של ר' לייב רצה מיד לבית המדרש וסיפרה על האסון הגדול לבעלה, ואמרה שמוכרחים לעשות משהו, אולם ר' לייב עצמו לא נתפעל כלל מהשמועה על מעצר בנו, הוא אמר לאשתו שאין מה לדאוג כי עוד מעט ישחררו אותו, ומיד המשיך בלימודיו.

בינתיים התרחקה השיירה של הצאר מדווינסק מרחק הגון, לפתע נעצר הצאר, וציווה על אחד ממלוויו לשלוח תיכף ומיד שליח לעיר, כדי להעביר את הצו המלכותי בדבר שיחרורו המייד של הקבלן היהודי מבית הכלא. לא עבר אלא זמן קצר והשליח חזר ובפיו הידיעה כי הוראתו של הצאר נתמלאה, והקבלן היהודי אכן שוחרר ממעצרו. מלוויו של הצאר השתוממו שניקולאי טרח כל כך כדי לבצע את שחרורו המייד של היהודי, הם ידעו כי הוא לא נמנה על אוהבי ישראל המושבעים, אלא להיפך, ועל כן לא הבינו מדוע לא יכול היה הצאר לחכות עד שהיה מגיע הביתה, ומשם היה שולח מכתב ובו חנינה לידי העצור, וכי למי היה איכפת אם היהודי היה יושב בכלא כמה שבועות, ובינתיים טובל ודואג לגורלו עד שישוחרר.

אחד מידידיו הקרובים של הצאר אור עוז ושאל את ניקולאי, מה ראה לזכות את היהודי הלז בחסד מלכותי כה מיוחד במינו? מה מצא ביהודי הזה? ניקולאי השיב ואמר: לפני שנים אחדות ערכתי ביקורת של הכוחות המזויינים בבסיס הצבאי שליד פטרבורג, ונערך לכבודי מסדר חגיגי שבו השתתפו מספר גנרלים שהופיעו בראש הדיוויזיות שלהם.

החיילים המצוחצחים והמגוהצים צעדו בסך איש על מחנהו ואיש על דגלו, והכל דפק במאה אחוז, ואז הבחנתי שרק יחידה אחת לא הגיעה לרמה הדיוק הדרושה, כעסתי על כך מאד וראיתי בכך זלזול בכבודי, ואת הגנרל שהיה מפקדה של אותה יחידה העמדתי לעמוד הקלון, וציוויתי להכניסו לכלא. לאחר מכן חזרתי לארמון ושכחתי לגמרי מהגנרל העצור.

כעבור שנתיים ערכתי ביקורת בבית הכלא אשר במבצר פטהופלובסק, ביקרתי בתאים אחדים ושאלתי את העצורים על העוונות שבידיהם: כמה זמן הם יושבים? וכו', באחד התאים ראיתי את הגנרל הנזכר, ושאלתי אותו: איך זה שגנרל כמוהו חבוש בבית הסוהר? הגנרל השיב לי כי כלאו אותו לפי פקודה שלי, כעונש על כך שהחיילים שלו לא הגיעו בשעת המסדר לרמה הדרושה של הדיוק, ציוויתי מיד שישחררו אותו. כפי שאתה רואה המשיך הצאר לספר לידידו, הגנרל ההוא ישב בכלא שנתיים על איזו שטות קטנה, ובמשך כל הזמן לא עלה בדעתי המחשבה לשחרר אותו, פשוט שכחתי ממנו.

צִיּוּן וּנְמֻשׁ

אי אפשר להתעלם מחודש אלול

מעשה בשועל רעב, שהגיח מן השדות ומצא את שערי העיר פתוחים לרווחה, חמק השועל פנימה וחסף מאכלים כאוות נפשו, השגיוחו בו האנשים, והתחילו לרדוף אחריו, ברח השועל מסימטה לסימטה, והרודפים – אחריו. הוא הצליח להתחמק מהם ולהגיע אל שער בעיר ומצא שהשערים ננעלו, כמנהג מידי ערב, עמד ותהה: מה יעשה עתה, קול הרודפים כבר נשמע, הם יעלו מיד על עקבותיו, הוא לכוד כאן בעיר, האם יברח כאן בין הסימטאות, עד שיותש כוחו והוא ילכד? החליט להשתרע ארצה ולהתחזות כמת, כך, קיוה, יניחוהו לנפשו. קרבו האנשים ומצאו את נבלת השועל, אמר אחד "אני רוצה את זנבו השעיר, לעשות ממנו מטאטא". שמע השועל את הדברים, ולא נע ולא זע, אמר לנפשו: "אקריב את זנבי ובלבד שתינצל נפשי". קצץ הלא את זנב השועל והלך לו. אמר אחר: שמעתי ששיני השועל הן סגולה כנגד עין הרע, ברצוני לעשות לבני מחרוזת משיניו. אמר השועל לעצמו: אתן להוציא את שיני, ובלבד שאציל את נפשי והניח לאותו אדם לעקור את שיניו בלי לגלות סימני חיים, בא אדם שלישי ואמר: ואני אפשיט את עורו של השועל, כדי לתפור לי פרווה נאה, אמר השועל: עכשיו אין זה דבר של מה בכך, אלא חיי תלויים בואת, התנער והמשיך בבריחתו.

והנמשל: האדם בכל ימות השנה, מעלים עין מהנהגתו ומתמהמה מלשוב בתשובה, אבל בהגיע חודש אלול, אינו יכול להרשות לעצמו להתמיד בהתעלמותו, כי חיי תלויים בכך, עת עליו להתנער ולהתאמץ בכל כוחו לשוב בתשובה לפני בוא יום הדין הגדול והנורא.

(ילקוט מעם לועז שמות)

אולם כאשר הוריתי להושיב בכלא את הקבלן היהודי, נחרתה דמותו בויכרוני, ומאז אינני יכול להסיח את דעתי ממנו, כל הזמן אני רואה את פרצופו החיוור והנפחד לנגד עיני, ובמשך כל הדרך מאז שעזבנו את הביצורים של דווינסק ועד הנה, אני לא מסוגל לחשוב על משהו אחר מלבד הקבלן העצור, וכמה שאני מנסה לעלות בראשי מחשבות אחרות קופץ דמותו שלו נגד עיני. הבנתי אפוא כי אין לי ברירה אחרת כי אם לצוות על שחרורו המידי, כדי לשחרר את מחשבותיי ממנו.

הצאר ניקולאי שקע בהרהורים, ולאחר מכן המשיך ואמר: לקבלן היהודי הזה עמדה כנראה איזו זכות מיוחדת, ואולי זוהי זכותו של אביו, שמעתי שאבי הוא רב גדול ואדם קדוש. הבה ואספר לך עוד סיפור שממנו תראה מה כוחו של רב יהודי. פעם הייתי במסעות ונודמן לי ללון בעיירה קטנה, באמצע הלילה שמעתי פתאום קולות משונים, מוזרים ובלתי מובנים, שלחתי לקרוא את הכומר, וכאשר הוא בא אמרתי לו: תשאל אותם מה הם רוצים? הכומר הביט סביבו, לא ראה דבר ולא שמע דבר, הוא השיב לי אפוא בשאלה, כשהוא מבוהל ונבוך כאחד: "את מי עלי לשאול?" אמרתי לו: אתה שוטה, ושלחתי אותו לנפשו. לאחר מכן ביקשתי שיביאו לפני את הרב של העיירה, שאלתי אותו את אותה שאלה עצמה מה הם רוצים? והרב השיב לי: הם רוצים שיתנו להם מנוחה, ואני הוספתי ושאלתי ומי מפריע להם? השיב לי הרב: עומדים לבנות כאן מסילת ברזל, ולפי התוכנית צריכה המסילה לעבור דרך בית העלמין והדבר יחייב להעביר את עצמותיהם למקום אחר, ולכן באו המתים כדי לבקש את הצאר שיבטל את הגזירה, וינתן להם לנוח בשלום על משכבם. מיד הוצאתי פקודה שיוזו את מסילת הברזל הצידה, כדי שבנייתה לא תפריע לבית העלמין היהודי.

מכאן אתה יכול לראות, סיים הצאר את סיפורו, שהיהודים הם בכלל אנשים אחרים, אנשים רוחניים יותר עם מיוחד במינו. והצאר המשיך בדרכו כשהוא שקוע בהרהורים.

צ'ין אדם לחברו

עבירה שהיא מצוה. מצוה

שהיא עבירה

מספרים בשם אחד מתלמידי הבעש"ט הקדוש זיע"א שאמר: יש עבירה אחת שאני אוהב ויש מצוה אחת שאני שונא. לפעמים אומרים העולם שלעזור ליהודי פלוני זה ממש עבירה. את העבירה הזאת אני אוהב. ויש שיאמרו אנשים שלהשפיל או לקבור (א מצוה צו באגראבען) את פלמוני זו ממש מצוה. את המצוה הזאת אני שונא.

דין פרוטה כדין מאה

מסופר על הגאון רבי איסר זלמן מלצר זיע"א בעל "אבן האזל", שבזמן שביהן כרבה של העיר סלוצק הלך פעם לתומו ברחוב, ובעוברו על יד בנין ההולך ומוקם כשהוא שקוע ברעיונותיו, נכנס בשגגה לתוך בריכת סיד, נדהם וחלחלה אחזה אותו לא על שטינף את מנעליו ומכנסיו, אלא על שנמצא שחיסר לקבלן הבנין מעט סיד השוה פרוטה, לא הביט על כבודו ומעמדו כרבה הראשי של העיר, ולא עזב את המקום עד שנמצא הקבלן ופיצה אותו על הנוק וביקש מחילתו.

אהבת ישראל אמיתית

מסופר על רבה של ירושלים עיה"ק, הגאון רבי יוסף חיים זאנענפעלד זיע"א, שכאשר שמע שאחד ממקורביו קילל את אחד האפיקורסים המפורסמים ביותר

בירושלים הגיב ואמר: אני לא נוהג ככה, הקב"ה מלא רחמים והוא יכול לרחם גם על רשעים כאלו, אין עיני צרה אם פלוני ירוחם מהשי"ת, וגם יזכה לחיי עולם הבא, כאן בעולם הזה אנו מחויבים להתנגד להם כי הרי הם מוזיקים ומקלקלים את הסביבה, מה שאין כן כאשר יעברו לעולם הבא. ולבסוף הפטיר ואמר: וכלום אתה חושב שאין כל צד טוב ברשע פלוני? אין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה ואפילו שכר שיחה נאה, ואין עבירה מכבה מצוה, וזכות אינה בטלה אפילו באלפי אלפים חובות.

עין טובה

בצעירותו היתה להרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א חנות, וכל אדם שהיה נכנס לחנותו לקנות דבר מה, היה רבי דוד מתחיל למנות את כל בעלי החנויות שבסביבתו שאפשר להשיג גם אצלם את המצרך המבוקש, והיה אומר להם: אצל פלוני תוכל לקנות מצרך זה, גם אצל אלמוני, ואם רצונך בכך דוקא, תוכל לקנות אצלי. כאשר בנו הרה"ק רבי משה זיע"א נשא אשה, פתח אף הוא חנות. לאחר זמן פתח מתחרה חנות דומה בסמוך לו, והוא בא בדמעות להתלונן אצל אביו. השיב לו אביו בפליאה: וכי אין אתה מרוצה מכך שגם יהודי אחר מפרנס את בני ביתו באותה סחורה?

תלולא דצדקיא

יום שבת קודש ד' אלול

הרה"ק רבי ישעי' מפשעודבורז ב"ר מאיר (תק"צ)

יום ראשון ה' אלול

הרה"ק רבי דוד צבי שלמה מלעלוב ב"ר אלעזר מנחם מענדל (תרע"ח)

יום שני ו' אלול

רבי יו"ט ליפמן העליר ב"ר נתן (תוי"ט - תי"ד)

הרה"ק רבי יקותיאל יהודה ב"ר אלעזר ניסן (ייטב לב - תרמ"ג)

הגה"צ רבי יחזקאל סרנא ב"ר יעקב חיים (תשכ"ט)

יום שלישי ז' אלול

הרה"ק רבי מרדכי ב"ר יוסף מאוסטילא (תרל"ז)

יום רביעי ח' אלול

הרה"ק רבי אברהם שמשון מראשקוב ב"ר יעקב יוסף מפולנאה (תקנ"ט)

יום חמישי ט' אלול

דן בן יעקב משבטי י-ה (ב"א - שי"ח)

הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ב"ר יעקב (פרי צדיק - תר"ס)

יום שישי י' אלול

הרה"ק רבי פינחס מקאריץ ב"ר אברהם אבא (תק"ג)

הרה"ק רבי יצחק מבוהוש ב"ר שלום יוסף מרווין (תרנ"ז)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצוונה הלכות

מאת הרה"ג נטליאל הבן רביטביץ שליט"א
מח"ס "בני אור" רפרום יוסף חרש"ל על המערים.

בחומר האיטור לדבר בשעת חזרת הש"ץ (חלק א')

א) לא ישיח שיחת חולין בשעה ששליח ציבור חוזר התפילה, ואם שח הוא חוטא, וגדול עונו מנשוא, וגוערים זו. (שו"ע א"ח סימן קכ"ד סעיף ז')

ב) יש לגעור באנשים שלומדים בעת חזרת הש"ץ, או אומרים תחנונים, ואפילו אם מכוונים לסוף הברכה לענות אמן כראוי. (שו"ע הרב שם סעיף ו')

ג) כמה בתי כנסיות נחרבו רח"ל בשביל שדיברו בו בשעת חזרת הש"ץ. (משנה ברורה שם ס"ק כ"ז)

ד) יש למנות אנשים שישגיהו על זה. (שם)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

נדבת הר"ר שלמה ניילינגר הי"ו
לזכות בנו החתן מאיר הי"ו
יזכה לתענוג נחת מכל יוצ"ח, אמן

בחסות רשת חנויות

גל פז

שבת טיש

וקראת לשבת ענג

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

ולאיתקח שחד (טו, יט) - שח"ד נטריוקון שאינו חוקר דין, כי השחד מסלף האמת. (רמ"ד וואלי)

שחד נטריוקון שם חמת ד', כי הקב"ה נותן רשות למדת הדין לפגע בדין הנוטל שחד, וגם באיש נותן השחד. (רבי שלם אלשביי מתימון)

ולא תקח שחד, רמז לאדם שנומצא בעת שהצבור שרוי בגזרות וצרות, שלא יאמר שלום עלי נפשי, ולא יקח שח"ד נטריוקון שמחה חדוה דיצה, אלא יצטרע עם הצבור ואז יזכה לראות גם בנחמתו. (אזור אליהו)

צדק צדק תרדף (טו, כ) - מפרש רש"י הלף אחר בית דין יפה. ודבריו נדרשים על התשובה בהדש אלול שבו נקראת פרשת שופטים, שאם האדם רוצה לצאת יפה בדין בשעה שייעמד לפני הקב"ה שפט פל"הארץ, אזי צדק צדק תרדף, להצדיק מעשיך בתשובה שלמה, ותבת יפה נטריוקון י פעמים ה', שהם בנימטרין המשיים, לרמז לחמשים שערי בינה שאז באים לתשובה שלמה. (קהלת משה)

תמים תהיה עם ה' אלוקיך (יח, יג) - תמים תהיה לפני ה' אלוקיך - לא נאמר כאן, אלא עם ה' אלוקיך, ללמדך שאם תהלהך בתמימות הרי אתה עם ה' אלוקיך, שאף הוא תמים שנאמר הצור תמים פעלו, ואף התורה תמימה שנאמר תורת ה' תמימה, ולכן נאמר אשרי תמימי דרך, ואף ישראל תמימים הם בעקבות אברהם אבינו שעליו נאמר מתהלך בתמו צדיק אשרי בניו אחריו. והדבר רמז בתבה הראשונה בתורה בראשית, נטריוקון אברהם אבינו תמים, אשרי בניו אחריו. (באר משה)

בייתקרב אליעיר להלחם עליה (כ, י) - הפסוק מתבאר בדרך דרוש עליהאדם, כי פל"אדם נקרא עיר קטנה, וכאשר יבוא הוצר להלחם נגד האדם, אזי וקראת אליה לשלום נטריוקון לתקע שופר להתקרט ולשוב מעגונותיו, והיה אם שלום יענה - נטריוקון שמע לקולו ושוב מחטאתיה, אז יענה - יענה לך הקב"ה ופתחה לך - ויפתח לך שערי תשובה, והיה הע"ם - נטריוקון החטאים עונות מרדים, לך - נטריוקון ליום פפור, למס - לכפרה מחילה סליחה. (רבי עמנואל חי ריקי)

ספורים בפרשה

תמים תהיה עם ה' אלוקיך (יח, יג)

ספר אחד מתלמידיו של רבי שמעון גרינפלד המהרש"ג מסמיהאלי, כי בפרשת שופטים, בשעור הקבוע שמסר בחמשי"ש"י, קרא את הפסוק 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך', הניח ודין על-החמש וקרא: "בחורים חביבים! דעו לכם שעתידיים לבוא על עם ישראל זמנים קשים, וכדאי לכם לזכר את דברי רש"י הקדוש בפסוק זה, ולחרות אותם על-לבכם", והקריא בהטעמה את דבריו: "התהלך עמו בתמימות, ולא תחקר אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות, ואז תהיה תמים עמו ולחלקו", והוסיף: "ובטוח אני" כי דברי קדשו של רש"י ז"ל אלו, יחזקו אתכם בכל מצב שהוא". התלמיד ספר את-הדבר בעבר שבועים וחמש שנה, בהיותו זקן ושבע ימים, ואמר: "עד עתה, זוכר אני בבהירות את דברי רש"י הקדוש מלה במלה, מאז שמעתי אותם מפי רבנו, והדברים הללו נתנו לי פת מתוך אמונה ובטחון, לעבר את כל ההרפתקאות שבאו עלי בחיי, ויכלתי להם".

עם נשואי בנו של רבי דוד מזלטיפולי, שאלו המהתן מהיכן יתפרנס הזוג הצעיר, ונענה: "דוע, שדרכו של רש"י לקצר בלשונו, וכל מלה בדבריו מדודה וקצובה, אולם במקום אחד מצאנו שהאריך, בפרוש 'תמים תהיה', ומפאן אנו למדים, שיש להתאזר באמונה ולא לחקק אחר העתידות..."

לא תסגי גבול רעה (יט, יד)

אל רבי חיים מבריסק הגיע רב באחת מקהלות ישראל, והתאוונן לפניו על רב פלוני שהתישב בלי רשותו בעירו והוא מסיג בכך את-גבולו. "מבקש אני מרבנו לשגר אגרת לבני קהלת, כדי שיקבלו את מרותי פקרא דאתרא, ויאסר על מסיגי גבולי לדון ולהורות הוראה בפני", בקש הרב במר-נפשו. נאנח רבי חיים ואמר: "ומה יכול אני לעשות, אם כבר יצא על-כף התר מאה רבנים?" תמה הרב ושאל: "היכן נמצא התר פוה"? "רבי חיים השיבו בחיך נוגה: "והלא כבר מאה רבנים ויותר, השינו איש את גבול רעהו..."

בייתקרב אליעיר להלחם עליה (כ, י)

לאחר שרבי אליעזר הורביץ, בנו של רבי נפתלי מרופשיץ, התמנה לרבנות העיר דז'יקוב, הגיע אל העיר ונשא בה דרשה חגיגית לרגל עלותו על פס הרבנות. תחלה נשא דברי הלכה ופלפול בענין טמאה בצבור, ולאחר מכן המשיך בעניני פרשת השבוע, פרשת שופטים, ואמר: "בפרשתנו נאמר 'בייתקרב אליעיר להלחם עליה, וקראת אליה לשלום'. והדברים אמורים לרב המתמנה זה מקרוב ברבנות קהלה מישראל. תחלה עליו לקרא שלום לכל אדם בעיר ולקרבו דרבי נעם, 'והיה אם-שלום תענה' - אם בני העיר מקבלים אותו בשלום, ופתחה לך - אזי מה-טוב ומה-נעים הדבר, 'והיה כל-העם הנמצא-בה יהיו לך למס ועבדו'. אולם אם משיבים הם מלחמה, 'ואם-לא תשלים עמו ועשתה עמו מלחמה, אזי יצרת עליה' - יש להטיל עליהם מורא ועל שמים, ולבסוף ונתנה ה' אלוקיך בידך..." הדברים התקפים של הרב התחדש הטילו מורא על בני העיר, ואמנם הוא הנהיג את הרבנות בעיר ביד חזקה, ובזכותו נהדפה רוח ההשפלה שתדורה בימים ההם בכרם בית ישראל, ודז'יקוב היתה לשם ולתפארת בקהלות פליציה.

היה היה

בייתצא למלחמה עליאיבה וראית סוס ורכב

"זכה וזכה אתה רבים במה וכמה פעמים, ומסר את נפשו במסירות נפש עליזה, לפי שכלו לזכות את הרבים, והיה מוכיח לרבים בתוכחת מגלה ואהבה מסתרת, לקרב את ישראל לאביהם שבשמים, וליחדם ביחוד גמור". שורות מרטיטות אלו נחרתו עלי מצבתו של רבי אהרן הגדול מקרלין, לאחר הסתלקותו בגיל ל"ו שנים בלבד. ולמרות שנות חייו הקצרות, הספיק להעמיד "שמונים אלף בעלי תשובה" כפי שהעידו עליו צדיקים, והיו אלו יהודים שהתקרבו אל קונם בהשפעתו במישורין ובעקיפין. מאז התקרב אל רבו המגיד מקזריטש, לא מש מקרב אהלו ונעשה ליד מינו, ומצאו לכה רמז נאה, שביים פטירתו ב"ט בניסן, מכונים בפסירה את היחוד "אר מינה".

"סע לעיר דובנא", פנה פעם המגיד לתלמידו זה, "ושם עליך לעורר את העם לתשובה". לבו של רבי אהרן נחמץ בקרבו לשמע ההוראה, שכן מכבר שמע את שמע בני דובנא, וידע כי התרחקו מדרך ה', והקשו ערפם לשמע דברי מוסר ותוכחה, וכיונה הנביא בשעתו, בקש רבי אהרן לכבש את נבואתו ותוכחתו. אולם להשאיר במקזריטש זאת לא עלתה על לבו, שכן מפרש יצא מפי כהן גדול שעליו לנסע לדובנא, ולכן החליט לצאת למסע בין העירות הקרובות בתור מגיד מישורים. עברו ימים אחדים, ובנדודיו נקלע לעירה קטנה, ונכנס לאכסניה ללון מעמל הדרך. בדרוכו הסתפק במעט, לא בקש מבעל האכסניה להקציב לו חדר לשם לינה, ונשכב על ספסל נקשה שבמבוא. באישון לילה נעצרה מרפבה בסמוך לשערי האכסניה, מפנה יד פרוץ נכבד. בעל האכסניה הקיץ מיד לשמע אופני העגלה, ואץ לקדם את פני האורח, בתקנה לקבל נתינה הגונה. הפרוץ נכנס אל הסרקליו, התישב ליד השלחן בניחותא ודרש להגיש לו בוס חמין. בינתיים הביט סביבותיו, ועיניו נחו על ההלך ששכב עלי הספסל. היה זה רבי אהרן שישינו עמקות, והפרוץ העירו בגסות, כשהוא מכה בו במטה אשר בידו. "מה שמך?" שאל בפולנית, אולם רבי אהרן, שלא הבין את שפתו, שתק. שתיקתו הכעיסה את הפרוץ, והוא צעק אליו בועם: "גדאי, גדאי!" הינו: "אמר, אמר! בפולנית. אולם רבי אהרן לא הבין מדוע נטפל אליו פרוץ משנה זה, והמשיך לדבק בשתיקתו. כעסו של הפרוץ גבר, והוא החל להכותו במקלו בחמת זעם, כשהוא נוהם אליו בלענית: "גדאי, גדאי!" - "אמר, אמר!" בינתיים נכנס האכסנאי, ונבהל למראה עיניו. "מה הוא רוצה ומה פשר צעקותיו?" שאלו רבי אהרן, והלה שהכיר את השפה הפולנית פאר את פונתו: "הוא צועק אמר, אמר", אך איני יודע מה עליך לומר", שכן לא שמע את שאלת הפרוץ לשמו. אורזו הבין רבי אהרן, כי לא דבר ריק הוא, ו"פרוץ" זה אינו אלא שליח מן השמים לעוררו לשליחותו עליה נצטוו, ומיד בקש מהאכסנאי: "אמר לפרוץ שיפסיק להכותני, ומבטיח אני שאפע לדובנא כדי להוכיח שם את העם". הלה חזר על דבריו הסתומים של רבי אהרן בפני הפרוץ, ולמרב הפלא חדל הלה מיד ממכותיו.

הבקר האיר, ורבי אהרן יצא לדרכו אל העיר דובנא, השוכנת אף היא במחוז ווהלין. הוא הגיע אליה ביום חמישי פרשת שפטים, וכמנהג הקהלות בימים ההם, נכנס אל פרנס החודש, כדי לבקש ממנו רשות לדרש בשבת הקרובה בבית המדרש הגדול שבעיר. הלה נעתר לבקשתו, ושלח את שמש בית המדרש כדי להכריז על בואו של מגיד מישורים העירה, ועל דרשתו העתידה להיות בבית המדרש בשבת קודש. והיה בשבת במועד הנקוב, וספסלי בית המדרש כבר מלאים באנשים שבאו להאזין לדברי המגיד הנודד. רבי אהרן עומד עלי הבימה, ומבקש להתחיל בדברי פשוטין ומוסר, אלא שהצבור עצר בעדו. "ממתנינים אנו לבואו של פרנס החודש, ואין להתחיל בדברים טרם יבוא ויתן רשותו". קבל רבי אהרן את הדבר, והמתין יחד עם צבור השומעים לבואו של הפרנס. והנה הגיע הלה, כשהוא פוסע מעדנות בראש מורם ובגאון סרוחה, והתישב על מקומו המיוחד בסמוך לבימת הדרשן. רבי אהרן לא השתהה, ואמר: "היום בבקר קראנו בתורה את פרשת שפטים, בה נאמר **בייתצא למלחמה עליאיבה**. וכה מתפרש הכתוב. **בייתצא למלחמה** - באשר תצא למלחמה כדי להוכיח את הרבים ולקדם עלי מעשיהם הרעים, **וראית סוס** - ותראה את פרנס החודש מתנהג כסוס וכפרד, **ורכב** - שהוא רחב מדות ובטנו רחב כרכב, **עם רב ממה** - ובגוסף לו ישוב עם רב בבית המדרש, אזי **לא תירא מהם** - אל תחשש מלומר להם דברי מוסר נוקבים ותגלה לכול אחד את חטאיו ופשעיו". תדהמה נפלה בבית המדרש, ואפשר היה לחתך את המתח בספין, אולם רבי אהרן לא השתהה, והחל לפרט את חטאיהם החמורים של היושבים בבית המדרש, כשהוא מונה אותם אחד לאחד מיום עמדם על דעתם. בבת אחת, פרצו פלם בבכי סוער, וביית המדרש בלו היה פמרוקחה. רבים נפלו לרגליו של רבי אהרן ובקשו דוד תשובה, אך הוא הסה אותם מפני קדשת השבת, וצוה עליהם לפנות למורי הוראה כדי לעין בדינם ולכדק מה עליהם לתקן. למחרת השבת, חשו בכל דובנא בתודת הדין, ומכל הקהלות הסמוכות הזעקו רבנים ודנינים מחזים כדי לנצל את רוח הטהרה ולשנות את פני העיר. למרבה הצער נאלצו הללו לסדר כמאה וחמשים גטין של פסולים בקהל, ורבי אהרן קבע לכל אחד את סדר התשובה שלו. אולם לא מצאה היונה מנוח לכף רגלה, ועוד באותו שבוע שאחר השבת, נאלץ רבי אהרן לברוח מהעיר, באשר כמה בני רגליעל מתושבי העיר הלשינו עליו בפני המושל כי אורח לא קרוא הגיע העירה והוא מחולל מהומות ומרד. אולם הזרעים שזרע, נבטו והצמיחו שם מאות אלפי בעלי תשובה.

מאורות

רבי יוסף דוד עינש משכס
ליום ההולולא ד' באבול תר"ג

גנו של רבי יעקב משה עינש, שהיה מגדולי חכמי ירושלים, ויצא בשליחות למענה לאיטליה, בה פנה ברבנות בקהלות שונות במשך עשרים שנה, ובקשב ארצה התמנה פראשון לציון; גנו של רבי יהודה עינש מאלג'יר בעל "מטה יהודה". בשנת תקפ"א יצא בשליח ירושלים למערב אירופה, ובעת שערב בליוורנו, הדפיס שם באותה שנה את באורו "נשאו קול מגיד דוד" על הגדה של פסח, עם למודים לחדש ניסן, בהסקמת רבני ליוורנו, ונותרו ממנו כתבי יד נוספים. במקתבו בשנת תקפ"ח, הוא מספר על תכניתו לסדר בהרזון ישיבה בשם "מגן אבות", ולא נודע אם עלתה בידו. נפוצה עליו שמועה קרה, שפתקופת מסעו בשך"ר, נסע לאירופה ושם המיר את דתו, ולאחר ששב ארצה שב ליחודותו והשתתק בשכס, אלא ששקר העידו בו, ומקור הלעז מאחד משונאיו ומבקשי רעתו פאטליה, שבקש להוציא עליו שם רע, וכותבי הודות העתיקו זאת ללא אחריות. בשנת תקצ"ח עבר לשכס, והיה מראשוני הישוב היהודי שבה ומחשובי רבניו, ובה נטמן. בתו נשאה לרבי יצחק אופלטקה מפרג, תלמידו של החת"ם סופר, עליאף היותו אשכנזי, ובגנו רבי רחמים יוסף אופלטקה ב'מסעי היר"ח' מספר על בקורו בציינו בשכס: "ביום ראשון הלכתי בעשרה מישראל להשתתף על קברות שוכני עפר, ונשתתפתי על קבר מר זקני רבי יוסף עינש, אשר אחר כמה שנים שגר פה עיר הקדש ורגלוהו ערובין לה, והיתה כבוד מנוחתו בשכס".

יוסיף דעת

בפרשתנו מופיע המקור הראשון להקמת בית דין גדול בירושלים, "ועשית עלי פי הדבר אשר יגידו לך", וחז"ל פירשו שהכוונה בנאמר "מקום אשר יבחר ה' אליך בו", אל לשכת הגזית שבבית המקדש בו ישבה הסנהדרין ועליה נקבעו ההלכות. "סנהדרין" היא מלה יוונית שמשמעותה מועצה או מקום כינוס, וחשבת כלשון נקבה, ורבו עובדיה מברטנורא דרש אותה כנוטריון: 'שונה הדת פנים בדין', ואחרים דרשוהו 'שונאי דורון' שאינם נטלים שוחד, ובפסיקתא נדרשה 'מטיני מהדרין ומיירשין'. עשר גלויות גלתה סנהדרין, מהן גלויות טרם חורבן בית המקדש השני, ולאחר החורבן גלתה ליבנה, לאושא, לשפרעם, לבית שעים, לצפורי ולטבריה. לא ידוע בדיוק מתי התבטלה הסנהדרין, אולם יש המעריכים שהתקיימה עד אמצע תקופת האמוראים, בזמן ביטול הנשיאות בישראל. הראשון שיזם את חידוש הסמיכה בישראל, היה רבי יעקב ברב רבה של צפת. במטרה לכפר על אונסי ספרד שנמלטו מספרד ועלו לארץ ישראל, ועלידי מלכות ביקש לפותרם מעונש כרת בידי שמים. רבי יעקב הסמיך ארבעה מתלמידיו בשנת צ"ח, הם מרן רבי יוסף קארו, המב"ט, הרמ"ק ורבי יוסף סאגיס, אולם רבי לוי בן חביב רבה של ירושלים התנגד לדבר, ובעקבות כך התעורר גלומס הלכתי גדול בין גדולי הדור. בשנת תקצ"א ביקש רבי ישראל משקלוב לחדש אף הוא את הסמיכה, כחלק משוב האולה, ולשם כך שיגר מכתב לעשרת השבטים בבקשת סיוע בחידוש הסמיכה והסנהדרין, אלא שעקבותיהם של הללו לא נמצאו והרעיון נגנז. בשנת תרס"א, הגה רבי אהרן מענדל הכהן מקהיר את רעיון חידוש הסמיכה, אולם לאחר התנגדות של רבני הדור התבטלה הצעה. הרעיון עלה שוב בשנת תש"י, אולם הגר"ז מבריסק התנגד לכך בכל תקופתו והצליח להורפו. להבדיל, הכריז נפוליון קיסר צרפת מכתב סודר על הקמת סנהדרין, ובראשה העמיד את רבי יוסף דוד עינש וצינחיים בעל 'דוד', ואף היא בטלה.

ואתה תבער הדם הנקי מקרבך

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

משפט צדק (טו, יח) - ובדרך רמז ודמו עלי צדק ואמרו ישפט תכל בצדק, ואמרו אנשי אמת כי בית דין עליון של יקרא צדק, ואמרו ז"ל כי בראש השנה מוזנתו של אדם קבועים וכו', והנה כשיפל ההפך על הממון בין אדם לחברו ועמדו לפני השופט, אם ישפט עליפי התורה אשר צוה ה' כשיצונו הראוי לזכות וגו' הנה הם שופטים המשפט עצמו ששפט בית דין עליון הנקרא צדק, והוא אמרו ושפטו אתה העם משפט צדק, פרוש ששפט בית דין העליון שנקרא צדק:

שום תשים וגו' (טו, יח) - ואפשר לומר כי אם ישראל יהיו כשרים ולא ישאלו מלך, והיה ה' למלך עליהם בדרך אמרו וה' אלקיכם מלכם, גם ה' הפיץ להיות מלך ישראל הוא לבדו. אבל אם ישראל יקנסו בגור שאלה שחפצים במלך עליהם, אז מצות המלך עליהם לעשותו, באמרו שום תשים. ולזה לא אמר הכתוב שום תשים אלא אחר מאמר ואמרת אשימה וגו' וכפי זה אפלו אלבא דרבי נהוראי יפרש שום תשים מצוה אחר שיאמרו אשימה וגו':

תמים תהיה עם ה' (טו, יח) - פרוש, לפי שצוה עליו בסמוך לכל יעונן ויפשוש ויכלל ישאל באוב וגו', אמר תמים וגו', פרוש, כלומר טעם כליה דברים הוא לדעת העתידות ולהתנהג על אשר יורו ולתקן החסרון באשר יוכל עשות, אם תהיה עם ה', תמים תהיה, לא תחסר כל דבר ואין מה שיציד המלך עליך לתקן לך עוה. וזה כל האות, אברהם שהתהלך לפני ה', הגם שנקרא המלך עליו שלא יוליד - נתחפף וילד. וכפי זה תבת תהיה נמשכת למעלה ולמטה, עליזה הדרך - תמים תהיה אם תהיה עם ה', או עליזה הדרך - תמים תהיה כשאתה עם אלקיך:

דברי הימים

בג' באלול תרנ"א, נפטר בברסלעא היסטוריון היהודי צבי הירש גרץ, בעל הסדרה בת י"א הכרכים "דברי ימי ישראל", שנחשבת כיצירה מוסמכת ומקיפה לתולדות עם ישראל. למרבה הצער, נסחף הנער, שכונה בשם גרמני 'היינריך', אל ההשכלה ויצא לתרבות רעה, אולם בצעירותו הושפע מאגרות פון' של רבי משון רפאל הירש, הצרופים באמונה בה' ובמסורת ישראל, ולבקשתו קיבלו הרב בתלמיד ועוזר ספרותי. בשנת תרל"ב ביקר בירושלים עם חברו גוטשלק לוי, כנציגי "החברה לחינוך יתומים בארץ ישראל", וביקשו לייסד בירושלים בית יתומים בו ילמדו לימודים כלליים ברוח התרבות הגרמנית. זלזולם ברבני ירושלים ובהלכה הצרופה היה בוטה ומחריד, ויהודי ירושלים עמדו נגדם כחומה בצורה. מסופר, כי בשבת ראה רבי שמואל סלאנט את גרץ מטלטל מקל הליכה בשבת בעיר החדשה, בה עדיין לא הותקן עירוב, וכששאלו בחומרה על פשר הדבר, נדהם לשמוע את התשובה: "קר קארו הרי מתיר זאת". ולפליאתו מי הוא 'קר קארו' הסביר הלה: "הרב של צפת"... כוונתו היתה למרן ה"בית יוסף", אולם רבי שמואל הראה לו שבשולחן ערוך פסק מרן בפירוש לאיסור. בשו"ב לגרמניה, פרסם גרץ תיאור מפורט על ביקורו, אולם תיאורו לקוי בסילופים בולטים ומגמתיים. הוא חזר על העלילה הכוזבת של רודפי שומרי התורה עד ימינו, כי "בירושלים אינם עוסקים במלאכה וכולם קבצים ובטלנים", בעוד שרבים עמלו לפרנסתם בישר, עשו מלאכתם עראי ותורתם קבע. כמענה לדברי הדיבה, שיגרו רבי מאיר אויערבאך מקאליש עם רבי משה נחמיה כהנוב מחסלאוויץ מכתב ארוך לרבי עזריאל הילדסהיימר מברלין, ובהשפעתם משך הלה את ידו מלהתמנות כנשיא בית היתומים.

צמד מוזר היו השנים, ובעוד הראשון היה יהודי תימני מסלסל פאות וירא-שמים ושמו יחיא בדיחי, היה השני ערבי מקומי בשם אחמד זעפרני. השנים התפרנסו כרוכלים המחזרים בין העירות, נוודים ברגליהם כל ימות השבוע ומוכרים סדקית ופריטים שונים, ושבים לביתם לקראת סוף השבוע. בהגיע יום ששי, היה אחמד המסלמי פונה אל המסגד לתפלה כמצות אמונתו, ורעהו להבדיל, היה נפנה להתכונן לקראת השבת הקרבה ובאה. מעט היה הרוח של יחיא הרוכל, אולם רעיתו היתה אשת חיל, והצליחה לעשות כמעט יש מאין. ביתם היה דומה לטרקלין מלכים במשך השבת, ויחיא היה יושב במלבושיו הנאים ועוסק בתורה ובפיוטים ערבים, כשבניו ובנותיו סביב לשלחנו פשתילי זיתים, והשכינה שרייה מעליהם. באותה שעה היה יושב אחמד בביתו, ומקלל בערבית שוטפת את כל בני הבית, כשבלו רגז ומשטמה. רעיתו היתה שלומיאליית ולא יוצלחתי, והקדיחה בקביעות את התבשילים, ואחמד היה אפוא שרוי תמיד ברעב ובכעס. המחסור היה נגר בכל פנה בבית, והמארה היתה שרייה כמעטו בדרך קבע ללא תקנה. מעיניו של אחמד הקנאי לא נעלמה שמחתו והצלחתו של יחיא ברגליו, והקנאה פפעשה בו כארס של עכנאי. מיום ליום גברה בו קנאתו, אולם הוא השפיל לכבש את שנאתו בלב, כדי שיהיה לא יחוש בכך ולא יכיר בזמנו.

היה זה ביום חמישי אחד. כאשר השנים שמו פניהם כדי לשוב לביתם. וכאן מצא אחמד הרשע את ההזדמנות לחסל את ידידו ולרוצחו נפש. פעינים קמות הביט יחיא בשתפו, אותו דמה לראות כחבר נאמן, כיצד הוא גוהר עליו ובידו בגיון מלטש. לשוא נסה להתחנן על-נפשו ולבקש על משפחתו, ואחמד הקשיח את-לבו באבן. כשהבין המספן כי הגזרה נגורה עליו ואין לו מגן ומשיע, השלים עם מרגליו והחל לומר את מלות הודו. אך טרם הושט את צווארו לשחיטה, בקש מהרוצח להמתין מעט כדי לשמע את דבריו האחרונים: "אנא משה, השב לאשתי את חמורי ואת צרור כפסי עם הסחורה שנתורה עמדי, ועוד אבקש ממך לצוות את רעיתי, כי אם יולד לי בן תקרא אותו כבני ערבי זה 'קאם אלקח', שמשמעו 'קאם אלקח', ואם תלד בת תקרא לה כבני 'פאת אלקח', שמשמעו 'אבד הצדק'". אחמד משה בכתפיו לשמע הונאתו המוזרה של היהודי, ובאכזריות בצע את-זממו ושפך את-דמו ללא רחמים. את גופתו קבר אחמד בחפזון במקרה שבצלע הנה, הניח אבן גדולה על-קברו, ונחפו לשוב לכפרו. עם הנכנס אל הכפר, עטה הרוצח על-פניו ארשת של תונה ויגון, ובקול בוכים מעשה ספר לכלם על האסון הגדול, שארע בעת שזבו הביתה עם ידידו יחיא. "הכל התנהל כשורה, צעדנו הביתה בשמחה אחרי שבוע מצלח של עסקים, אולם לפתע נתקף יחיא בכאבי בטן אימים. הוא התפתל מרב יסורים, עד שהמספן נפח את-נשמתו מול עיני הנדהמות", ספר, והכפר בלו התעטף באבל על מותו של האיש הנפטר וישר-הדרך. את חמורו של יחיא, הוביל אחמד אל בית המנוח, ולאחר שמסרו לבני הבית יחד עם שארית הסחורה וצרור הפסח הצמוק, מהם נטל במשיכה חלק נכבד, מסר לאלמנה את צואתו המזורה של המנוח לגבי שם הילד. הצגתו היתה בה משלמת, עד שאף אחד לא חשד בו כלל, וספורו התקבל על-הלב.

עברו שבועות מספר, ובבית משפחת בדיחי נולד בן זכר, יתום שלא זכה אף להפיר את-אביו. בכרית המילה שפשפו בלם עינים ואזנים בתמהון, כאשר שמעו את דרישת האם: "אני מבקשת לקרא לבן הנולד בשם 'קאם אלקח', לאמר קאם הצדק". תחלה חשבו כי היא חומדת לצון, אולם כשזאו שהיא עומדת על-שפה משכו כתפים בתמהון וקיומו את-בקשתה. הילד גדל, וכלם כבר התרגלו לשמו המוזר וחדלו לתהות על-פשרו. יום אחד הגיע מלך תימן אל המקום וסיר ברחובות ובמבואות הכפר, כמנהגו לרדת אליהם ולהאזין לרחשי העמון. והנה רואה המלך ילדים יהודים כבני חמש המפוזים במשחקם, ולפתע הוא שומע את אחת האמהות מבייתה קוראת לבנה: "קאם אלקח תעאל להוין!" השם המוזר של הילד היהודי הצייתה במלך סקרנות, והוא הבין מיד כי משהו סודי מסתתר כאן. הוא עקב אחר הילד, וכאשר זה רץ לבית אמו, הלך אף הוא בעקבותיו. "מדוע הענתה לבנה שם פה מוזר?" שאל את האם, וזו ספרה לו את המאורע בלו, בסימה: "זו היתה צואתו של בעלי המנוח, ולמרות שאף לי היה הדבר מוזר וחסר-פשר, קימתי את בקשתו". שקוע בהרהורים יצא המלך, ובכלו הבין כי לא לחנם דרש המנוח לקרא לבנו בשם פה מוזר, ובדאי הטמין בו את סוד מותו. עם שובו לארמונו, מהר לזמן את אחמד הרוכל שהתלונה ליחיא המנוח, והחל לחקר אותו על המעשה בלו. הלה החזיר והתבלבל בדבריו, והמלך הבין מיד כי ידו בפעל, ודרש ממנו לגלות היכן קבר את-היהודי. תחלה טען אחמד כי 'שכח' את המקום המדויק, אולם פמה מלקות הגונות 'הזכיר' לו את הדבר, ובעל-פירו נאלץ להתלוצץ אל המלך ופמליתו שציצאו לחפש את הקבר. לא היה צורך במאמצים מרבים כדי לגלות כי יחיא נרצח בדם קר בידי 'דידו' המסלמי, ולאחר חקירה נמרצת הודה אחמד ברצח הנפשע, והמלך צוה לתלותו בכפר העיר. ביתו ורכושו החרם לטובת משפחתו של יחיא המנוח, ובלם הבינו למפרע מדוע בקש יחיא לקרא לבנו כבני 'קאם אלקח', שכן אמנם קם הצדק והיה, ודמו נדרש במוותו של הנבל הרוצח. ואמרו חכמי תימן בדור ההוא, כי יחיא הרוכל קפח את-חניו, פיון שלא נזהר באזהרת חכמים שלא להתלוצץ עם איש נכרי בדרך, ואף המתמקרים להיות ידידים באמת הם שונאים ליעקב, בן יאבדו כל איביה ה'.

על הציון בפרשה: 'לבלתי רום לבבו מאחיו', כותב הרמב"ן דברי מוסר בגנות הגאון: "גרמו בראון בתורה אסור הגאות, כי הכתוב ימנע את המלך מגאות ורוממות הלב, וכל־שכן האחרים שאינן ראויים לכך, כי בראוי להתרומם ולהתגדל וזהו יתרון לבבו שכל ככל אחיו הקטנים ממנו. כי הגאון מדה מגנה ונמאסת אצל האלוקים אפלו במקרה, כי לה' לבדו הגדלה והרוממות".

רבי יצחק מוורקא היה סמל ודגמה לענוה המביאה לידי סבלנות, ובמדה זו הצטנן עוד מצעירותו. היו אנשים שלא האמינו בדבר, וכפי שמספרים חז"ל על הלל הזקן, שהעמידוהו בנסיון הסבלנות ויכל לו, כך היה גם עמו. פעם עמד בתפלה, וכשהגיע לברכת 'וצור אור' וכלו שלקבת קדש, פנו פמה אנשים שהחליטו לתהות על קנקנו, אל איש פשוט אחד, ובקשו ממנו לגשת אל רבי יצחק ולבקש ממנו קמצוץ טבך להרחקה. "יצחק! פנה אליו באל חברו השנה לו בדרגתו, 'תורלי קמצוץ טבך'... רבי יצחק האיר לו פנים, תחב מיד את־ידו אל־כיסו, והושיט לו את הקפסה הפתוחה. עבר ומרמה, וכשהגיע לקריאת שמע, אותה קרא בסלודין פמונה מעות, שוב סמנו לאותו איש פשוט לגשת אליו, ולבקש ממנו טבך להרחקה. "יצחק, הטבך שלך משבח ומריח היטב, תנהילי עוד קמצוץ"... בקש, ורבי יצחק שוב הושיט לו בסבלנות את קפסת הטבך, בלי להראות לו סמנים של קצרות־רוח. הדבר חזר בשלישית פשהגיע לברכת 'צאל ישראל', ונענה שוב בסבלנות נדירה. לאחר סיום תפלת העמידה, תר אחר היהודי הפשוט, זה שבקש ממנו שוב ושוב את־הטבך, סבורים היו האנשים שעקבו אחריו, כי בודאי יגער בו על שהפריע את־תפלתו, אולם לפליאתם ראו כיצד הוא פונה אליו לאחר שמצאו, מוסר לו את קפסת הטבך שלו ואומר: "רואה אני, שאתה מחבב מאד את הרחת הטבך. אני עצמי איני זקוק לו כל־כך, ולכן נתחלף נא. הקפסה תהיה שרויה אצלך, וכאשר אזדקק אני לקמצוץ של טבך להרחקה, אבוא אני אליך"...

הרבי ר' זושא מאניפולי חלה פעם, ונפל למשכב. השמועה על מחלתו הקשה הגיעה לאזניהם של גדולי הדור, וכלם חגרו בעו מתניהם והחלו להקיש על שערי שמים לרפואת הצדיק. באחד הקימים, הגיע הסבא רבי לוב משפולי לבקר את רבי זושא בעירתו אניפולי. "יודע אני בודאי, כי תרצו לעמד בתפלה ולבקש עלי רחמים לרפואתי", אמר לו רבי זושא, "אולם מבקש אני שלא לעורר עלי רחמים באמצעות זכיות. שכן לב יודע מרת נפשו, וחוששני שאם תתחילו להתפיר את הזכיות שלי, עלול חלילה לקום פנגדי קטגור, ואז יצא שקרי בהפסדי". אך זאת יכולים אתם לטען לפני הבורא. בעיר הסמוכה אלינו, מתגוררים שבע מאות גוים ערלים, וכלם בריאים ואיתנים בראוי. וזכיות כמו שיש להם, יש גם לזושא מאניפולי, ולכן ראוי שגם הוא יהיה בריא וחזק פמותם, וכשפוס, כפל רבי זושא את־דבריו ואמר: "ורק טענה זו רשאים אתם לטעון, אך לא מעבר לכך!" נפעם הסבא לשמע דברי הענוה המפלגים של רבי זושא, אולם עשה פפקדתו. ואמנם מן השמים נענו לתפלותיהם של צדיקי הדור, ורבי זושא החלים ממחלתו ושב לאיתנו.

רבי דוד שלמה גרודזנסקי, רבה של איזויא, היה מיוחד במדת הענוה. פעם הלך באשמרת הבקר לבית־הכנסת פדרכו, והנה הוא רואה עגלון גוער בשליתו על שלא הכין לו זפת לאופני העגלה. חמל הרב על־המשרת, פנה אל העגלון ובקש ממנו שתי פרוטות מחיר הזפת. העגלון לא הפיר את־הרב, וחשד בו שזא מבקש הוא לטל את המטבעות לעצמו, ובאין ברהה הפקיד הרב אצלו את פובעו, והלך לאחד החנונים כדי לרפש אצלו זפת. הדבר היה לפלא בעיני החנוני, וכאשר עקב אחריו, גלה את־המעשה. הדבר התפרסם בעירה, ורבים הביעו מרת־רוח מכך שהרב מזלזל יותר מדי בעצמו, ונמצא כבוד התורה מחלל. שלחו אליו את אחד מנכבדי העיר, ומתוך־יראת הכבוד החל הלה לדבר בענין מדת הגאון, כדי לרמש לו שלפעמים צריך להתנהג בה. אולם רבי דוד שלמה הבין את ההפך, ונאנח: "יודע אני באמת כמה אני לקוי במדת הגאון, ומעידיני עלי שמים וארץ, שבקר עשר שנים אני עמל לעקר מלבי מדה זו ועדין לא הצלחתי"... ואמר, שלא לחנם זכה להעמיד בן שהאיר את עיני ישראל בתורתו, הוא רבי חיים עוזר גרודזנסקי מוילנא.

לאחר שמקרביו של ה'בבא סאלי', בנו בעבורו דירה מרוחת בעיר נתיבות והתכוון להשתכן בה, דבר כלי־הדרך עם מליוני הגאון ובשבח הענוה, והפליג בחשיבות הזדירות לכרח מקל נדנדו של התנשאות, לבלתי רום לבבו מאחיו. בני הבית לא הבינו מדוע הוא מוכיחם על־כך, ונסו לפשפש במעשיהם ולבדק אם חטאו בחטא הגאון. אך בשעה שעמדו בשערי הבית החדש, פנה אליהם ה'בבא סאלי' ואמר: "פונתי בדברי לא היתה אליכם, אלא לעצמי דברתי. שכן חושש אני, שזא בבואי לבית החדש, יתקפני רגש הגאון, ולכן חוזר אני שוב ושוב ומדבר בגנותה"...

ספר רבי מרדכי אליהו, כי בצעירותו התגורר בשכונת 'מחנה יהודה' בירושלים, ונהג להתפלל ב'יתיקון' עם הנץ החמה, בבית־הכנסת 'הרי חמו' שבשכונה, בו קבע הצדיק הירושלמי רבי אריה ליון מקום לתפלתו. לאחר התפלה, לנהו רבי מרדכי לביתו, אולם דעתו של רבי אריה, שהיה ענותן ושפל־ברך, לא היתה נוחה מכך. "אנא", הפציר בו, "אין אני רבי ואין אני זקוק למלכים"... לימים, ספר רבי מרדכי אליהו: "עשיתי את־עצמי כמי שאינו מבין, ורבי אריה נסה לשכנע אותי בדרך אחרת. 'יתכן שמישהו רוצה לבקש ממני טובה פלשתי או לשוחח עמי בדרך, ובשיראה אותך במחצתי, יתביש הלה מזה ומנע עצמו מלגשת אלי', אמר לי ברב ענותנות"...

מטעים

תמים תהיה עם ה' אלקיך (ד, יח)

משמעות הפתוב בלשון עתיד, שכלמי שלא יתנהג בתעבות הגוים ההם כמפרט כאן ויהיה תמים, אזי יהיה חלקו עם ה' אלקיך. ולכן לא מנה הרמב"ם דבר כזה כחובה ומצוה במנין המצוות, כי אין זה מצוות עשה של תמים תהיה, אלא תוצאה של שלילת דרכי הגוים, ואף תבת תהיה המופיעה כאן בלשון עתיד, משמעותה קצין משפט סבום לנאמר קדם לבן, וכן מרמזים טעמי המקרא שמפרידים את התבות תמים תהיה המטעמות בזקף טון, מהתבות עם ה' אלקיך, שהתוצאה מפרדת התמימות, היא להיות עם ה' (דיוקם על־התורה)

על־פי | שני עדים (טו, יט)

לכטוי על־פי משמעות של דבור ולשון, כמו "וימת להם יוסף ענלות על־פי פריעה" - כדברי פריעה; ומשמעות של כמו וכפי, על־פי אשר תשיג יד הנודר' ומפרש רש"י לפי מה שיש לו, ואם היה מתפרש על־פי שבפסוק זה במונ' כמו, אזי היתה משמעות הפתוב שעל־פי כמו דברי העדים יקום דבר, ואפשר להסתמוך גם על עדות מתוך הפתב. אלא שרש"י מפרש, שלא יתבט עדותם באגרת ולא יעמד מתרגמן, אלא ישמעו מפיהם, והינו שעל־פי מונגו לפי דבריהם, ולכן צריך לשמע מהם עצמם. ולכן משמעות התבות במנה ופסק, להורות שמפסקות מהתבות אחריהן. (מקרא דאורייתא)

מדגש

בספרים רבים שנדפסו בדורות העבר, מופיעה האזהרה "אסור השנת גבול ידוע". פונת המדפיסים, שלא להדפיס את הספר שלא ברשות ולא להפך בחררתם. מקור האסור בפרשתנו, בפסוק "לא תסוג גבול רעה" ומשמעות הדבר שלא להגדיל את שטח העדה פארץ ישראל ברמאות על־ידי הזזת הגדר על חשבון השכן, והעושה פן נכנס ב'אזור מסיג גבול רעה'. הרוקח הרחיב את האסור, וכתב ש"כל המקפח מחיתו של חברו, הוא בכלל מסיג גבול רעהו". אלא שיש להבחין בין 'מסיג' כסמ"ה, שמשמעותו להסיט ולהזיז, וכן 'סוג' אחר' בדקדוק במשמעות של זו אחרת, לעמת 'משיג' בש"ו שמאלית שמשמעותו תופס ומגיע אל־המטרה, ולכן יש לכתב 'הפנת גבול' ולא 'השנת גבול', אולם כבר נמצא פן באיוב 'גבולות ישיגו' בש"ו, ובמגלות ים המלח העתק ל'סיגו'.

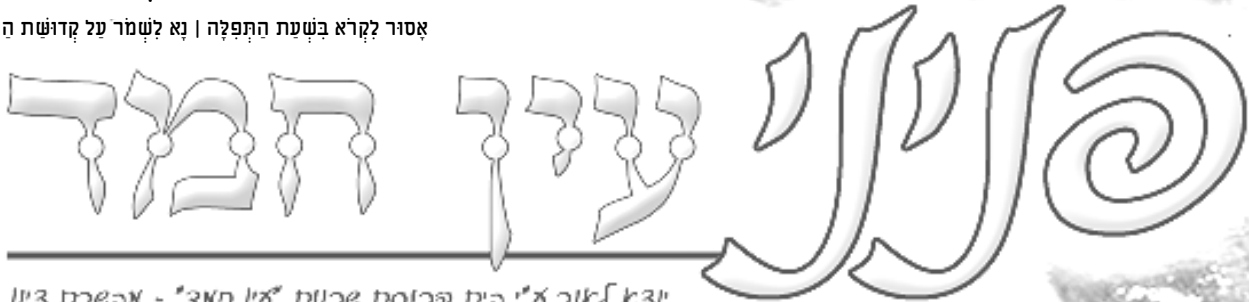
ממלה

שני חברים היו, דבר והפוכו. הראשון היה מצדיק כל־אחד בטענותיו, ופעם כאשר בעל־דיו עמד לפניו וטען דבריו, הצדיק אותו. אולם גם את חברו שטען להפך הצדיק, וכאשר השלישי תמה ושאל: "איך יתכן ששניהם צודקים?" השיבו: "גם אתה צודק"... והוסיפו: "שנאמר 'צדקה ממני'... אולם חברו היה אפסא מסתביר, וכל מה שאמרו לו היה אומר להפך. "יודעים אתם מהיכן יש לי ראה לדרכי ההפוכה?" שאל והשיבו בהלצה: "בפרשת שפטים נאמר לא פן - נתן לך ה' אלקיך, כי זה דרך ישראל, שכל מה שאחד אומר פן, משיבים לו לא כן"...

"לא־ירבה־לו סוסים וגו' למען הרבות סוס" - למה פתח ב'סוסים' לשון רבים, וסיים ב'סוס' לשון יחיד? אלא שבה דרכו של היצר הרע. תחלה מפתח את־האדם בהבטחות ופתיים גדולים ומרבה־לו סוסים, ולאחר שנלכד ברשתו, מתפתח אחריו גם בשביל סוס קטן וזעיר... (רמ"מ מאוסטראווא)

פְּרֻשֵׁת שׁוֹפְטִים | תשע"ז

אָסוּר לְקַרְא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיוֹן

יִצְחָק לְאִיזֵר ע"י בֵּית הַכְּנִסִּית שְׁכֻנַּת עֵין חוֹמָה* - אֲבִשְׁרֵת צִיוֹן

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פְּרֻשֵׁת שׁוֹפְטִים – כְּבוֹד הָאָדָם

"תִּכְנִין לָךְ הַדֶּרֶךְ וְשִׁלַּשְׁתָּ אֶת גְּבוּל אַרְצְךָ אֲשֶׁר יִנְחִילְךָ ה' אֱלֹקֶיךָ וְהָיָה לְנוֹס שָׁמָּה כָּל רֵצַח" (דברים יט, ג)

במקרה מעין זה, בוודאי עיכוב זה עלול לגרום לתפיסתו בידי גואל הדם והוא עלול לשלם בחייו על כך, ולפיכך היא מצווה אותנו לשלט היטב את הדרכים.

אך בעלי המוסר נתנו טעם אחר לדבר, בתהלים (יט, י) נאמר: "מִשְׁפָּטֵי ה' אֶמֶת צִדְקוֹ יִחְדּוּ".

אומר דוד המלך ע"ה, כי גם כאשר הקב"ה מעניש את האדם ושופט אותו- הרי שהעונש הינו מדוקדק בתכלית הדקדוק, והחוטא לא יסבול אפילו כמלוא הנימה, יותר מכפי שמגיע לו על פי חטאו.

מעתה יכולים אנו לומר, כי אמנם מגיע לרוצח לגלות מעירו ומביתו אל עיר המקלט בשל מעשהו, אך לא מגיע לו להתבזות!!!

אם יצטרך הבורח לשאול את העוברים והשבים אודות הדרך המובילה לעיר המקלט - הרי שיבינו מיד משאלתו, כי הוא רצח בשגגה, וממהר לברוח לעיר המקלט מפני גואל הדם הרודף אחריו. והביזיון הזה - לא מגיע לו!

לפיכך מצווה אותנו התורה לשלט היטב את כל הדרכים המובילות אל עיר המקלט, כדי שלא תגרם חלילה בושה לרוצח בשגגה, בושה שאינה מגיעה לו למרות חטאו הנורא!

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א

חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

פירש רש"י הקדוש: "תִּכְנִין לָךְ הַדֶּרֶךְ- מקלט היה כתוב על פרשת דרכים".

דברי רש"י יסודם מדברי הגמרא (מכות י ע"ב), כי אנו מצווים לשלט את הדרכים המובילות אל עיר המקלט, כדי שהרוצח בשגגה אשר נס אל עיר מקלטו, ימצא את הדרך בקלות מבלי כל קושי.

ונשאלת השאלה: לשם מה? לשם מה צריך לשים שלטים מאירי עיניים בדרכים? וכי קשה כל כך לשאול את העוברים ושבים על הדרך הנכונה?

הרי כאשר מגיע הרוצח לפרשת דרכים, הוא יכול פשוט לשאול את אחד מעוברי הדרכים להיכן עליו לפנות. אם כן מדוע מצווים אנו לשים שלטים בדרכים המובילות לעיר המקלט?

בפשטות אפשר לבאר, כי התורה מבקשת למנוע מהרוצח אפילו את העיכוב הקל שבקלים, שלא יזדקק לכך שיהיה עליו לשאול עוברי דרך אודות הכיוון הנכון.

התורה חוששת פן עיכוב קל זה יגרום, שגואל הדם יצליח להשיג את הרוצח ולהורגו, ואת המצב הזה היא מבקשת למנוע בכל מחיר!

עוד ייתכן, כי התורה חוששת, פן לא ימצא הרוצח עוברי דרכים, אשר יידעו להדריך אותו לעיר מקלט, וכתוצאה מכך יגרם לו עיכוב משמעותי יותר.

העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה
שמואל אימן בן אסתר זרי
משפ' שטרית
מאיר ישראל בן רחל ברכה-
ליאור יהושע סומך וב"ב
יהודה אריה בן רחל ברכה
עינת בת רחל ברכה
רחל ברכה בת פדילה דליה
נעם יצחק בן רחל ברכה חי הפקות ואירועים
יוסף ליאור בן דליה אפרת פרנסה בקלות ובשפע
שלמה ודנה דוד וב"ב
קסירר אפרים וב"ב
י.מ.ש כדורי
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר
תרצה בתיה בת ימנה נינט
עמית בת טובה
נתנאל בן ג'ינה
אסף בן סופיה
מיטל בת מלכה
טליה עדן אסתר בת שולמית יפית בת ג'ינה
שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית
אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי
אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי
סיון בת אסתר
נועה בת מזל טוב
דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא
ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניזרי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים
מאיה בת עדי
דליה אפרת בת נעמה
אסתר בת סוליקה
סימי בת סוליקה
אורן בן אסתר
דינה בת מזל
יהודית אסתר פראל בת חיה- בריאות ואריכות ימים
נעם יצחק בן רחל ברכה
נעמי בת רחל
שירה שילת בת אורי
אפרים בן שרה
תמר פורטונה בת מיסה
רפאל משה בן רחל
מוריה בת רחל ברכה
נחום בן כיריה
יהודה אריה בן רחל ברכה
טובה בת אורה
שלו בן מזל פחימה
אליהו בן מאיה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה
רחל בת זוהרה
מישא אסתר בת זוהרה
שאוול בן סילביה
עינת בת רחל ברכה
בנימין בן יקוט
רינת רחל בת עפרה
יצחק בן פנינה
רחל ברכה בת פדילה דליה
יצחק בן רבקה
רונית בת סבריה
קסנש בת דגטו
יצחק בן חנון
ר' אליעזר בן עטיה

26/08/2017	ד' אלול תשע"ז		
פרשת שופטים			
הפטרה: "אנכי אנכי"- ישעיה נ"א			
ה"ת	יציאה	כניסה	ה"ב
20:35	19:47	18:36	
20:32	19:45	18:54	ה"א
20:35	19:47	18:56	חגיגה
20:33	19:46	18:55	ב"ש

שואל ומשיב בהלכה – בשר וחלב – חלק א'

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

האם מותר ליהודי לעבוד במסעדה של גויים בה יצטרך לבשל בשר וחלב ביחד?

שאלה: **?**

תשובה: **!**

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחס, רבנות מקומית מבשרת ציון מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

נאמר בתורה שלוש פעמים בשלושה מקומות שונים איסור: "לא תבשל גדי בחלב אמו" (דברים יד, כא) (שמות לד, כו) (שמות כג, יט). קיבלו חז"ל [חולין (קטו ע"ב), שו"ע (יו"ד סימן פז ס"א)] שכוונת התורה, במה שהזהירה בזה ג' פעמים היא, אחד לאיסור "בישול", שאסור מן התורה לבשל בשר בהמה טהורה עם חלב טהורה, אפילו אם אינו אוכלו. אחד לאיסור "אכילה", שאסור מן התורה לאכול בשר שנתבשל בחלב. ואחד לאיסור "הנאה", שאסור מן התורה ליהנות מבשר וחלב שנתבשלו יחד, אפילו הנאה שלא בדרך אכילה. מקורות: פתחי תשובה (שם סק"א).

אדם שמצא עבודת טבחות במסעדה של גויים, וממילא יצטרך לבשל בשר וחלב, אסור לו לעבוד שם. הערה: אף שמטעם הנאה מבשר וחלב אין לאסור, היות שהאיסור כאשר מבשלים בשר טהורה יחד עם חלב טהורה, אך כאשר מבשלים בשר נבילה עם חלב שאיסורו מדרבנן, נראה, שיהיה מותר לפי דברי הרב צ'ץ אליעזר כדלקמן. אך יש לאסור, שמא יבוא לאכול, וכמ"ש בשו"ת משיב לכה-טויבר (סימן צ) באופן שהמאכלים מוכנים לאכול ובנקל יוכל לטעום. והביא סימוכים משו"ת תשורת שי ח"ב (סימן קפד), שאסור לבשל לגוי דבר האסור באכילה, שמא יבא לאכול ממנו. וכ"כ לאסור בשו"ת בית יצחק (יו"ד סימן קמג).

אף אם לא מבשל בשר בחלב ממש, אלא מבשל את הבשר בסיר חלבי בן יומו, אסור. אולם כאשר הסיר הבשרי אינו בן יומו, לא עובר על איסור בישול בשר וחלב, אך גזרו חז"ל את השימוש למין שכנגד.

עובדת בבית חולים של גויים, ותפקידה להגיש בפני החולים תבשילים מבשר וחלב, מותר לה להמשיך בעבודתה אף שמקבלת משכורת על כך. הערה: אפילו שיש לעובדת טובת הנאה - מותר. היות שמבואר בשו"ע בשר טמא בחלב איסורו מדרבנן. וכן פסק בשו"ת צ'ץ אליעזר ח"ז (סימן לג). ולענין אם מותר לבשל עבור הנכרים בשר מבעלי חיים טמאים עם חלב. כיון שבישול בשר בחלב, איסורו מדרבנן, לדעת השו"ע (יו"ד סימן פז) לא שייך איסור מראית העין וכמ"ש בש"ך (שם סק"ז) וא"כ גם בשר טמא בחלב, אין כל איסור לבשל. ואף להט"ז (סק"ה) שלמד בדעת השו"ע שיש איסור מראית העין, היינו רק בדברים שכל אחד בפני עצמו מותר, כגון חלב אישה בבשר, או בשר עוף בחלב, אבל בשר בהמה טמאה, מאחר שהיא אסורה בפני עצמה, גם עם חלב אין בו מראית העין. ועוד כאשר הבישול לצורך חולים, אין בו איסור מראית העין כמבואר בגרע"א (אות יג).

הצלה מפלאה

פעמים רבות תוהה האדם, למה ועל מה הבורא מעמידו בניסיון כזה או אחר. אין הוא מודע לעיתים, כי למעשה במה שעבר-בזה ניצלו חייו ואילו היה מודע לכך, היה מודה לבורא עולם יומם ולילה. לא בכדי אנו אומרים שלוש פעמים בכל יום 'על ניסוך שבכל יום-עלינו להודות לך'. שכן אין אנו יודעים ומודעים לכך. להלן סיפור מופלא, שהתרחש לפני מספר שנים.

מדובר במשפחה המונה זוג הורים ושלושה ילדים. מאחר והאב היה צריך לטוס לתאילנד לצורך פרנסתו, החליט לנצל את העיתוי ולקח את משפחתו עימו כדי שיוכלו לטייל באיזור. מאחר שהיה עליהם להגיע לפוקט, הם נסעו לשדה התעופה כדי לטוס משם. כשהגיעו לשדה התעופה, גילה האב, ששכח את המחשב הנייד במונית! מדובר במחשב, אשר בו נשמרו כל הקבצים עבור עבודתו ולא היו לו גיבויים. כלומר שעות רבות של עבודה מאומצת נמצאו במחשב, אשר נשכח במונית.

הם מיד עלו למונית אחרת והחלו לרדוף אחרי המונית. לאחר כשעה הבינו, שמדובר במקרה אבוד ואין שום סיכוי להשיג את המונית והמחשב שעליה. האבא ממש נשבר לרסיסים בגלל המצב, שאליו נקלע. בלית ברירה ביקשו מהנהג, שיחזיר אותם לשדה התעופה. כשהגיעו לשם, הם רצו לעבר המטוס אולם, דיילת הקרקע עצרה אותם ואמרה להם: "אני מצטערת אבל סגרנו כבר את הטיסה!". הם ניסו לשכנע אותה, התחננו, ביקשו ומה לא עשו - אך ללא הצלחה. לא נותרה בידיהם ברירה. אב המשפחה שאל: "מתי הטיסה הבאה?". הדיילת אמרה להם, שמשאלתם היא מבינה שהם לא מודעים לעובדה שהם הפסידו את הכרטיסים, שכבר קנו ולא ניתן להשתמש באותם כרטיסים, ועליהם לקנות כרטיסים אחרים.

בלית ברירה הם קנו כרטיסים לחברה אחרת, שיוצאת עוד כשעתיים, נעמדים בתור והמתינו בסבלנות. לפתע פתאום הודיעו להם, שהטיסה האמורה לצאת בוטלה. זה כבר היה יותר מדי בשבילם. האב הכועס ניגש לאחד האחראים לברר מה קרה והלה אמר לו: "המטוס, שיצא לפני כשעה וחצי, התרסק בשדה התעופה של פוקט, ולכן סגרו שם את שדה התעופה, ובשל כך הטיסות לשם בוטלו".

כשבעל המעשה סיפר את מה שאירע עימו, הוא הוסיף ואמר: "מדהים כמה קיצוני יכול אדם להרגיש בהבדל של שעותיים. שעותיים קודם כעסתי על כל העולם, הרי זה לא הגיוני, לאבד מחשב יקר, להפסיד 20 אלף באט על כרטיסים, לפספס טיסה ועוד טיסה. אבל, כשמודע לי ממה הבורא הציל אותי ואת משפחתי, הרמתי את עיניי לשמים והודיתי לבורא העולם: 'ריבוננו של עולם תודה לך, שתמורת קצת כסף הצלת את חיי וחיי משפחתי'.

מְנוּיִים לקבלת העלון חנם ב-email: מידי שבוע, שלח את כתובתך אל: PnineEH@gmail.com	הַקְדָּשַׁת הָעֵלוֹן נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, זיווג הגון, חַזְרָה בְּתוֹבָה וכו' - נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084 כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 א.ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 90805	לשאלות בהלכה נא לפנות לרב אליהו חיים פנחס בטל" 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)
---	---	---

הרב מאיר שמחה הכהן מדוינסק זצ"ל - נולד בשנת ה'תר"י (1850) בעיר בלטירמנץ באזור וילנה בליטא לאחר ברכת הגאון ר' מאיר מטיקטין (הרב התארח בבית אביו שסיפק את כל מחסורו ובגין זאת בירך את אביו בבן, שיאיר את עיני ישראל בתורה ולכן נקרא מאיר). כבר מצעירותו התפרסם כגאון ובעל זיכרון נדיר. אחר חתונתו ישב בביאליסטוק אצל חמיו. אשתו פרנסה אותו במסחר והוא ישב ועסק בתורה. לימים העיד ג'וסו, הגאון ר' שמואל ליפשיץ, כי רבינו למד 18 שעות ביממה וכי לילות שלמים למד בעמידה בעזרת הנשים של בית המדרש 'גמילות חסדים'.

בשנת ה'תרמ"ח (1888) נתמנה לרב בדוינסק לאחר פטירת רב העיר הגאון ר' ראובן הלוי לוי (בעל 'ראש לראובני'). כארבעים שנה שימש בתפקיד זה. חי בדוחק ולא רצה ליהנות מאחרים. פעם החליטו ראשי הקהילה להוסיף על משכורתו, והוא התנגד באומרו שבמשכורתו הקבועה יש לו די מחסורו, וסירב לקבל שום הוספה. באחד מימי 'מהפכת אוקטובר' הובל לכלא, ומיד נאספו אלפי חתימות של יהודים וגויים, אשר ערבו על יושרו ואיימו כי מאסרו יגרום לתסיסה ובאותו יום שוחרר.

גאון בנגלה ובנסתר. נודע בבקיאותו הרבה בספרי התלמוד ונושאי כליהם, מהראשונים ועד ה'נודע ביהודה', ספר הזוהר, ספר היצירה ועוד. נח לבריות. קירב רחוקים. שקידתו הייתה עצומה, בלילות החורף הארוכים למד כל הלילה בעמידה על רגליו ועסק בתורה במשך 18 שעות ביממה. לא הסכים לקבל תרומות או מתנות, ולאילו שלחצו להעניק לו 'פדיון נפש' הורה לחלק את הכסף בשמו לצדקה. **בעל רוח-הקודש**. בשנת ה'תרפ"ו לאחר פטירת אשתו, רבינו התכופך כלפי ארונה ואמר: "חיה חיה, אל תדאגי, עוד בשנה זו אבוא אליך". ואמנם באותה שנה התבקש לבית-עולמו. נפטר בליל שבת, ד' אלול ה'תרפ"ו (1926). חי כ-76 שנים.

אביו: ר' שמשון קלונימוס קלמן הכהן (למדן גדול ומרביץ תורה, בעל צדקה ומכניס אורחים).
סבא (מצד האב): הגאון המפורסם ר' חנניה כהן **אמו**: מרת אסתר. **אשתו**: מרת חיה (בת ר' צבי פלטיאל מקובסקי זצ"ל מביאליסטוק- נישא עימה בהיותו כבן 16 שנים). **מרבותיו**: ר' משה דנישבסקי. **חברותא**: ר' יוסף זונדל הוטנר, ר' יום טוב ליפמן הלפרין, ר' יצחק ליב גרוסברג (מחבר "שי למורא" על מסכת בכורות). **מתלמידיו**: ר' שפטיה (שעפטיל) הלוי סגל, ר' לוי פאלאצק, ר' חיים זאב חאראש. **חתנו**: ר' אברהם לופטביר (בעל "זרע אברהם". זמן קצר אחרי הנישואים חלתה הבת במחלה חשוכת מרפא ונפטרה, אף חתנו נפטר בדמי ימיו).
מספריו: **יאור שמחה**- על הרמב"ם **משך חכמה**- חידושים על התורה, תלמוד בבלי וירושלמי (משך ר"ת מאיר שמחה כהן) **יקונטרס זיקה**- עניין הזיקה ביבום.

שני בחורים מהעיר דווינסק, הגיעו לרבינו, כששתי בעיות מציקות להם: השניים היו אמורים להתייצב בזמן הקרוב לגיוס בעיירה "עזרינע" הסמוכה לדווינסק, וביקשו להשתחרר מהשירות. כמו כן היה בדעתם להגר לארה"ב, ובאו לשאול בעצתו. לאחר שסיפרו את מבוקשם, ענה להם בתחילת דבריו, על שאלתם השנייה: "עתידיה תורה שתאכסן גם בעולם החדש". ובאשר להתייצבותם לצבא, ייעץ להם כך: אחד מהבחורים היה בעל קומה רגילה, ואילו השני היה גבה קומה. **לבעל המידה הבינונית הציע לשחד את המודד בחמישה רובלים**. ולשני אמר, שאין לו מה לדאוג, כי גם הוא כבר ישוחרר בחינם. השניים עזבו את ביתו של רבי מאיר שמחה כשהם שמחים ומעודדים.

יום קודם להתייצבותם, נסעו הבחורים ל"עזרינע", ושכרו שם בית ללון. באמצע הלילה נשמעו נקישות על דלת אותו הבית. כשנפתחה הדלת, הופיעו בפתח, שני נכרים, שבקשו אף הם מקום ללון. בראותם את שני הבחורים היהודים, פתחו האורחים בשיחה עמהם, וביקשו לדעת, מה מעשיהם במקום. סיפרו להם השניים, כי למחר הם עומדים להתייצב למבחני הצבא. אמרו להם שני האורחים: אנחנו חברי הוועדה הבוחנת, ואחד מאתנו הוא 'המודד'. הצעירים ראו בזה השגחה פרטית, ואמונתם התחזקה שעצתו וברכתו של רבינו, אכן נתקיים בהם. למחרת, עם בוקר, טרם צאתם מהמלון, נתן הבחור בעל הקומה הבינונית חמישה רובלים לידי 'המודד'. כשהגיעו השניים ללשכת הגיוס, העמיד 'המודד' את הבחור תחת מוט המדידה, וקרא: "הוא אינו במידה, קומתו למטה מהנורמה!" והבחור שוחרר. אחר כך העמיד 'המודד', את הצעיר השני למדידה, וקבע, כי קומתו גבוהה מהמקובל בצבא... וגם הוא שוחרר.

מימי ילדותו כבר התפרסם לעילוי מופלא ושקדן עצום. הגאון רבי יוס'ה חריף, שהיה רב העיר בלטירמנץ, סיפר שכאשר רבי מאיר שמחה היה נער צעיר עלה פעם לאחר ערבית לאצטבא של בית הכנסת, לעיין באיזה ספר, שהיה למעלה, ועמד רגל אחת על הסולם והשני על האצטבא, ועמד וקרא בספר, הציבור לא הבחין בו שהוא שקוע בפינת היכל בית-הכנסת, ולאחר שלמדו את השיעורים הקבועים, קרוב לחצות הלילה, סגרו את בית-הכנסת, וכשחזרו באשמורת הבוקר לומר תהילים ואח"כ למדו עוד 'חברת ש"ס' דף גמרא ו'חברה משניות' את פרק המשנה, ואח"כ התפללו, והאור החל בוקע, אז הבחינו בדמותו על האצטבא, ונבהלו וקראו לו בקול: 'מאיר שמחה'לה רד!' הוא לתומו חשב, שהשמש רוצה עכשיו לנעול את בית-הכנסת לאחר השיעורים, בראשית הלילה, וענה בקול: 'אני תיכף יורד, תמתין רגע ואל תסגור!' כלומר: הוא למד כל הלילה בהתעמקות והתבוננות כזאת, שלא הרגיש כלל שעבר כל הלילה!

לצאת לדרך, אולם אבא נענע בראשו לשלילה בתקיפות 'בשום אופן', אמר, 'אוסר אני עליך לנסוע לשם בשום פנים ואופן'.

לתומי חשבתי, שאיסורו של אבא נובע מסיבה בטיחותית, כסבור הייתי, שחושש הוא מפני הנסיעה בהר החשוך ובדרך לא סלולה.

לפיכך הוספתי ואמרתי לאבא כי הנהג מודע לסכנה האורבת בדרך והוא התחייב לנסוע בזהירות מוגברת ובאיטיות, כדי שלא יסכן אותנו בנסיעתו.

אולם אבא עדיין לא הסכים, 'לא בני, לא זו הסיבה' השיב לי. כשביקשתי להבין, מדוע אבי מסרב בכל תוקף, השיב לי כדברים הללו: 'מי יודע מה קורה עכשיו באותו אתר תיירות, חוששני שמא תראו שם מראות לא טהורים, על כן אוסר אני בכל תוקף לנסוע לשם'.

"ומה יהיה על ספר התהילים היקר שנשאר שם?" הוספתי ושאלתי את אבא. 'מוטב לי לאבד את ספר התהילים היקר, ובלבד שלא תיקלע למקום בו תיתקל, חס וחלילה, במראה לא טהור'.

הלכנו לישון בתקווה גדולה כי למחרת עם שחר נצא למקום מוקדם ככל האפשר ונמצא את ספר התהילים האבוד. למחרת בבוקר לאחר תפילת שחרית נסענו להר מירון, אולם, לצערנו הרב, לספר התהילים היקר כבר לא היה כל זכר וסימן.

חלפו שנים רבות מאז. כעבור 35 שנה, בשנת ה'תשס"ג בערך. באותו הזמן שהה אבא באחד מהרי אוסטריה לצורך בריאותו.

באחד הימים נכנס אליו יהודי עשיר מקומי ואמר לו: "כבוד הרב ברצוני לכבד אתכם בדבר מה. זה עכשיו רכשתי מסוחר עתיקות ספר תהילים יקר, לאחר שרכשתי אותו הבחנתי, שכתוב עליו 'שמואל הלוי וואזנר', באתי אפוא להעניק לכם אותו במתנה".

כשהתקשרתי לאבא ביום שישי של אותו שבוע כדרכי, סח לי אבא בהתרגשות עצומה: 'יודע אתה איזו שמחה גדולה הייתה לי? זוכר אתה את אותו ספר תהילים עתיק, שנעלם בשעתו, השבוע אחרי 35 שנה חזר אלינו הספר תהילים במפתיע'.

התרגשתי עמוקות לשמע הבשורה וקראתי 'על זה נאמר לא יאונה לצדיק כל אוון', אבא הרי לא רצה לקחת את הספר בשעתו מפני הקפדתו על טהרת העיניים, והנה משמים השיבו לו את הספר לידי..."

להלן סיפור המעובד מתוך 'ולא שבט הלוי בלבד' על הגאון הרב שמואל הלוי וואזנר אותו סיפר בנו הרה"ג רבי מרדכי אלימלך וואזנר שליט"א, ובו ניתן לראות עד כמה רבותינו נזהרו מכל מראה איסור חלילה ואפילו כשמדובר בדבר יקר ערך עבורם, העדיפו לאבדו ובלבד שלא, חלילה, יהיה חשש, שמא יראו מראות אסורות. ומעשה שהיה - כך היה:

"לפני כיובל שנים, בקיץ של שנת ה'תשכ"ט, אבא שהה בעיר הקודש צפת ת"ו לצורך הבראה בשל מצבו הגופני. במשך כל שעות היום היה מנצל כל רגע נתון והוגה בתורה הקדושה.

אך שעה ביום הוקדשה לטייל ולשאוף אוויר צח, אבא כידוע שם דגש על שמירת הגוף בבריאות. כמו כן אבא היה מקפיד לקחת עמו לסוירים האלו כמה ספרי קודש, מעולם לא אירע שיצא לדרך ללא ספר כלשהו.

במהלך הטיול היה נוהג לעצור ולהשמיע דבר תורה תחת אחד השיחים, לקרוא כמה פרקי תהילים מתוך הספר וכדומה. באחד הימים הרחקנו לעלות בטיולנו אל אחד מהרי הגליל המפורסמים, הר מירון - המוכר בכינויו הג'רמק.

אבא נטל עמו באותו יום לדרכו בין היתר את ספר התהילים שלו, מדובר היה ספר תהילים עתיק יומין, כרוך בכריכה נושנה ומעוטר בפירוש של אחד מגדולי הדורות.

ספר התהילים הזה היה שווה סכום עתק, סוחר עתיקות מוכנים היו להוזיל עליו עשרות אלפי דולרים אם לא יותר. בדיוק באותו יום נשכח ספר התהילים במהלך הטיול, על אחד השולחנות במקום.

לא מיד השגחנו בהיעדרו של ספר התהילים היקר, רק כעבור כמה שעות, לאחר תפילת ערבית, כשהיינו בצפת שמנו לב בהיעדרו של התהילים.

נקל לשער את הדאגה הרבה, שחולל הדבר, באותם ימים לא היו כבישים סלולים ומפותחים בין הרי מירון לצפת, הנסיעה למקום הייתה מסובכת אפילו בשעות היום.

אחד מבני לווייתו של רבינו שחש עצמו אשם בדבר, רצה מאוד לחזור משם ולהביא את התהילים חזרה, פנינו אפוא כמה בחורים לנהגו של אבא וביקשנו ממנו לנסוע ללא שהיות למקום.

הנהג חשש מהנסיעה המסובכת בחושך בכביש לא סלול, ואמר, שאם אבא יעניק את 'ברכת הדרך' שלו, יסכים לצאת מיד ומיד לדרך.

הלכתי ומסרתי את הדברים לאבא וביקשתי את רשותו

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שבתי בן אסתיא אטון זצ"ל
 סעידה בת תופחה ע"ה מאיר מורד בן שושנה ז"ל
 אביבה בת איירון ע"ה גאולה בת טובה ע"ה
 אברהם בן יונה ז"ל עמירם בן דבורה ז"ל
 יצחק בן חביבה ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
 אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
 חי יזיז בן קלרה ז"ל יוסף בן יצחק ז"ל
 יוסף בן סעדה ז"ל רחל רפאת בת השמת ע"ה
 אסתר בת נעמי ע"ה סלים בן פרחא ז"ל
 יעקב בן סלימה ז"ל יעקב בן פרחא ז"ל
 ספרינס תקווה בת נעימה ע"ה דניאל רפאל בן חגית ז"ל
 מישא אסתר בת דהרה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל
 אברהם בן דינה ז"ל אברהם בן דינה ז"ל
 עפאת בת השמת ע"ה רחל רפאת בת השמת ע"ה
 יעקב בן אסתר ז"ל יעקב בן אסתר ז"ל
 מאיר בן נעמי ז"ל מאיר בן נעמי ז"ל
 זילפה בת רנדה ע"ה זילפה בת רנדה ע"ה
 אביבה לושי ע"ה אביבה לושי ע"ה
 עפאת בת השמת ע"ה עפאת בת השמת ע"ה
 כל נשמות עם ישראל

לע"נ

תנצב"ה

<p>הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אסתר בת בלה ע"ה נעמי בת כותון ע"ה מרים בת בלה ע"ה צדיק חכם בן חזלה ז"ל שני בת אסתר ע"ה מסודי בת חביבה ע"ה יונה בן סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יפה בת רבקה ע"ה שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל</p>	<p>הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יהודה בן טובה זצ"ל שמואל בן רבקה ז"ל משה בן רוזה ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל שמעון בן שמחה ז"ל ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה שמעון בן חנה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה</p>
--	---

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת שופטים תשע"ז

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

שופטים ושופטים תתן לך בכל שערך (טז, יח)

כתב בספה"ק קדושת לוי: "דהנה הקדוש ברוך הוא שופט את הכנסת ישראל בבוא יום המשפט בגדל רחמיו וחסדיו. אך צריכין אתערותא דלתתא לעורר את המדה של רחמנות למעלה. ועל ידי מה נתעורר אותו המדה של חסד? כשאנו למטה מתנהגים בחסד ומלמדים זכות על כל איש מישראל לדון לכף זכות, אז על ידי זה גם מלמעלה נתעורר אותו המידה ומלמדים גם עליו וגם על כל זרע ישראל חסדים.

ואם כן, האדם מעורר במעשיו שלמטה השער העליון לפתוח שערי חסד להריק ברכה על כל זרע ישראל. וזה שכתוב שופטים ושופטים תתן לך בכל שערך, רוצה לומר שאתה בעצמך מתקן ותכין המשפט של מעלה על ידי שערך, דהיינו השערים שלך שאתה עושה ומעורר במעשיך. וזהו ושפטו את העם משפט צדק, רוצה לומר כל איש ילמד את עצמו להתנהג לשפוט את העם משפט צדק, ללמד צדקה וזכות על כל זרע ישראל, ואז האדם מעורר השער של מעלה ועל ידי זה יוצא דין זכאי במשפט של מעלה, כי במידה שאדם מודד מודדין לו"

בהקשר לזה ש"במדה שאדם מודד מודדין לו" והיות שאנו כבר נמצאים בימי חודש אלול ותקיעת השופר כבר נשמעת באזנו, נביא מעניין זה מספר עלי וודים: הגמ' בר"ה (טז, א) אומרת כי הקב"ה ציוה לתקוע בשופר בראש השנה כדי לערב השטן. מה הביאור בזה?

מובא בספר "מנוורת הזהב" מאת הרה"ק רבי זושא מהאניפולי דהנה בתחילת פרשת חוקת "וזאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר" (במדבר יט, ב) וברש"י "שהיו אומות העולם מונין את ישראל מה טעם יש בה וכו' אין לך רשות להרהר אחריה."

לכאורה נראה שזה רע לנו שזאן אנו יודעים טעם המצוה ואומות העולם מעצירים אותנו בדבר זה, אולם, אומר ר' זושא מהאניפולי שזה לטובתם של ישראל שיש חוק לא טעם. ומדוע? כי הקב"ה נוהג עם בריותיו "מידה כנגד מידה" ואמרו חז"ל (בר"ט, יא) "כל המידות בטלו ומדה כנגד מדה לא בטלה ובמידה שהאדם מודד בה מודדים לו". כאשר אנו שומרים על החוקים של הקב"ה בלי שכל ובלי הבנה - אף הקב"ה נוהג עמנו במידה זו.

הוא מצווה עלינו לתקוע בשופר ועל ידי כך מתערבב השטן ואנו נסלחים. באים השטן ואומות העולם ומקטרגים לפני הקב"ה איך עשה עמנו כדבר הזה? ועונה להם: הם שומרים את החוקים שלי בלי הבנה לכן גם אני סולח להם "בלי הבנה".

נמצא שהחוקים טובים לישראל ועל כך נאמר תהילים (פא, ד-ה) "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו: כי חוק לישראל הוא" ושמירת החוקים תעזור לנו כי ע"י זה "משפט אלוקי יעקב"

לפי זה יובן הפסוק "וידבר ה' אל משה לאמר זאת חקת התורה" זה חוק, ולמה? "אשר צוה ה' לאמר" הקב"ה יוכל לענות לטענות היצה"ר והשטן למה הוא מוחל עוונות ע"י מצות תקיעת שופר, למרות שאין לך הסבר הגיוני. עכשיו יש לו הסבר: זה נהיה "משפט", כי זו מכ"מ ובמידה שהאדם מודד כך מודדים לו.

רבי ראובן קרלנשטיין הביא את דברי ה"חתם סופר" בפ' אחרי מות שמבאר את הנאמר בפרשת יו"כ "והיה לכם לחוקת עולם" מדוע כתוב על יו"כ שזה "חוק"? כי דוקא הידיעה שהכפרה של יו"כ היא בגדר "חוק" זה מה שמכפר. הכיצד? אם נשאל אדם "האם אתה מבין למה יו"כ מכפר?" יאמר בטוח, למה שלא יכפר, אני הרי צם ומתפלל יום שלם, ועוד יחזר בלב נאמתי... אדם כזה עלול להרגיש שהקב"ה הוא "חיוב" למחול לו.... אבל אם יאמר שבעולם אינו מבין איך זה מכפר, הרי אפילו הוא צם ומתפלל, אבל הוא הרי יודע מה זה כל חטא קטן, זה הרי מרידה ברבש"ע כביכול, אלא שהתורה אמרה שיו"כ מכפר, אז זה אכן מכפר לו. זה הפירוש שאצל מי שמרגיש שזה חוק אז זה באמת מכפר. וכל ענין התשובה זהו חוק.

מספרים שאחד מגדולי ישראל בהיותו ילד, לימדו אותו בליל ה'ניטל' לשחק שחמט. לאחר שתוארו לו את כללי הצעדים של הכלים השונים, אמרו לו שיש כלל יסודי: לאחר שעושים מהלך אין דרך חזרה. א"א להתחרט. אמר: א"כ איני מוכן לשחק במשחק הזה, כי זה לא משחק יהודי. יהודי יודע שגם אם עשה מהלך שגוי ומוטעה, הוא יכול לחזור בתשובה.

הקב"ה אמר שמי שחטא יעשה תשובה ויתכפר לו. זהו שכתוב (תהילים קמז, יט) "מגיד דברו ליעקב", למה? כי "חקיו ומשפטיו לישראל", הקב"ה נתן לנו את התשובה שהיא דבר לא שכלי, ומדוע עשה זאת? כיוון שגם אנו עושים דברים לא שכליים "לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום" (שם כ).

(עלי ורדים)
לא תטה משפט לא תכניז פנים ולא תקח שחד כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים: צדק צדק תרדוף למען תחיה (טז, יט-כ)

פירש בספר בן איש חי, בהקדם דברי המדרש "כל דיין שלוקח שוחד אינו מת עד ששירה צדק בהוראתו". בביאור המדרש מביא מפי הרב נ"א ז"ל, על מה שכתב התנא "ועתיד אתה ליתן דין וחשבון" ומהו דין וחשבון? שהנה, ברוב דיני התורה יש פלוגתא וכמה שיטות, ואלו ואלו דברי אלוקים חיים, אלא שנפסק ההלכה כדעת אחד הצדדים. וא"כ אם אדם מעוות את הדין, יכול עפ"י רוב לטעון שפסק בזה כאחד השיטות בסוגיא. לכן, כשמגיע לבי"ד של מעלה שואלין ממנו קודם כל מה ההלכה ומה הדין בכל דבר ודבר,

ולאחמ"כ עושים עמו חשבון שאם פסק כן איך עיוות את דינו? וזה הפשט עושים עמו קודם "דין" שירה מה הדין בדבר זה, ואח"כ עושים עמו "חשבון" למה עיוות את דינו. ואף גם כאן, כשחכם מקבל שוחד, ומפני השוחד פוסק כשיטה מסוימת בהלכה, מגלגל הקב"ה שיבוא לפניו מקרה דומה, ושם לא יקבל שוחד, ויפסוק לפי האמת, ואז נתם טענתו שפסק כשיטה פלונית. וזה הפשט שכל דיין שלקח שוחד אינו מת עד שירה צדק בהוראתו הכוונה עד שירה את הצדק באותו מקרה ואז נתפס בעונו ממה נפשך. לפי"ז כותב הבן איש חי הביאור בפסוק הוא "ולא תקח שוחד וכו'" ואם תתריך את נפש שאתה פוסק כאן כשיטה פלונית, תדע לך ש"צדק צדק תרדוף" במקרה אחר ששם לא תקבל שוחד הרי תפסוק כפי האמת וייתר תשובתך.

בעניין הזה מסופר, שביוצא היו כמה עגלונים שבסוף עבודתם היו מתיישבים יחד לבלות זמנם בבית מרוח, יום אחד, תוך כדי דיבורם ולהגם עלה על הפרק הנושא של "עולם הבא", ונדברו ביניהם שהראשון מבניהם שמת יבוא לספר לחבריו מה עבר עליו. ברבות הימים חלה אחד העגלונים, כשבאו חבריו לבקריו הזכירו לו את ההתחייבות שלהם, ואכן הבטיח שיבוא לספר. אחרי כמה ימים אכן שבק חיים לכל חי אותו העגלון. ביום ה"שלישם", הגיע אל חבריו בחלום, לשאלתם, מה נעשה בדינו אמר שהכל עבר בסדר, אלא שנתם דינו מחמת ה"ויסקי", ומזהירם באזהרה חמורה שלא ישתו "ויסקי" ואז ירווח להם.

שאלו אותו, מה הבעיה ב"ויסקי", הרי היה לזה הכשר? ענה להם: כשהגעתי למעלה שאלו אותי לסדר יומי, ופירטתי להם, שאלו אותי למה לא השתתפתי בשיעור תורה? ולמה לא למדתי? עניתי, שכבר ניסיתי בצעירותי, ונוכחתי שזה מאוד קשה לשבת וללמוד, לכן לא למדתי. בהמשך השאלות, שאלו מה שניתנו כשהיינו בבית המרוח, ועניתי שהכל היה עם הכשר כדת. ואז שאלו אותי מהם המשקאות אותם שתיתי, ומניתי אחת לאחת את כל הסוגים: יין, בירה, וכו' וכשאמרתי ששתינו גם "ויסקי", שאלו אותי איך שתיתי ויסקי? הרי זה מר?! עניתי להם שהם לא מבינים ב"ויסקי" כי רק בהתחלה זה מר וקשה אבל כשמתרגלים זה מתוק ביותר!

אמרו לי, א"כ, נפסק דינך לגיהנם! למה? שאלתי, ענו: כי עכשיו הרי אמרת שהנך יודע שישנם דברים שבתחילה הם מרים וקשים אבל כשמתרגלים זה נהיה מתוק ביותר! א"כ היה לך להתרגל וללמוד כדי שיהיה לך מתוק ביותר! (ציוני תורה)

תמים תהיה עם ד' אלקיך (יח יג)
הר"ר חיים ברלין ז"ל זכה ללמוד מהגרי"ו מבריסק צ"ל אופן עשיית גורל הגר"א פעם שאל את הגרי"ו האם עשה כבר פעם גורל זה ואמר שעשה פעם אחת ועלה לו הפסוק "תמים תהיה עם ה' אלקיך".

שופטים ושופטים תתן לך בכל שערך. (טז יח)
איתא בשלה"ק ובספה"ק שצריך האדם להעמיד ז' שומרים בכל שערך המח, בראיית העין ובעמיתת האוזן ובחוטמו שלא יכעוס, וכ"כ החיד"א מהקדמת מהר"ח, כי חמשת החושים הם שערים שדרך שם עובר כל דבר, חוש הראיה, שמיעה, ריח, דיבור, והמישוש. ושם צריך לשפוט משפט צדק, והאריך השלה"ק שלזאת נאמר תיכף לא תקח שוחד" כיון שהאדם הוא נוגע וקורב לעצמו לומר שדבר זה אין בו משום חשש שמירת העיניים, לזאת מזהיר הכתוב 'לא תקח שוחד', היינו מנפשו ומיצרך, שלא ישחדו את שכלך, להכריע את המשפט הישר. השופט הוא הנשמה, והשוטר הוא היראת שמים. הקב"ה אינו צריך להעמיד שוטר עם רובה, יראת שמים שבנפש האדם הוא עצמו השוטר, שמעורר את האדם, בכל מה שהשמה אומרת לאדם שלא עשה כך וכך, שהיא השופט, אזי בא השוטר מדת היראה ומעורר שא"כ יש להתפחד מהש"ת דאיהו רב ושליט, וכן יראת העונש.

בעליה לרגל היו צריכים להראות את פניו לפני ה', וצריך לזה הכנה דרבה וכ' האבן שלמה משמוליא זצוק"ל שבזה מובן סמיכת הפרשיות, דבסוף פרשת ראה למדנו על ג' פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה', יתן ה' שבעוד כמה שבועות נזכה בחג הסוכות להראות את פני ה' אלקינו, ונדרך שבא לראות כך בא לראות, וכ' בעל הטורים בפסוק 'לראות את פני' דבספרי תורה הישנים היה כתוב באות פ' דתיבת פני פ' גדולה וכפולה, פ' בתוך פ', לרמוז על פנים בפנים, כדשם שבא לראות כך בא לראות. שלא נתיישר להראות את הפנים. וכמעשה שהיה באחד ששלח את בנו לשיבה למרחקים לכמה שנים, וכשהגיע זמנו לביתו היה בחבור סופר את השבועות והימים מתי יזכה לראות את אביו ואמו, אמנם כמה ימים לפני הנסיעה היה ריב בין בני השיבה והזכו זה בזה, ולנתת פניו בחבורות ופצעים, ובא לפני האבן שלמה בבכיה, איך יטע לבית הוריו עם פנים כזה... [וכן אנו אומרים ביום א' דסליחות 'איך נפתח לפניך דר מתווחים, באיזה פנים נשפוך שיחים'] ושלח אותו לבית הרופא שימרם על הפנים כמה משחות ורפואות, שיוכל לסייע לבית הוריו. ודחה את הנסיעה בכמה ימים עד שיתרפא ויוכל להראות פניו.

כך כשהיה ביהמ"ק קיים והיינו עולים לרגל ג' פעמים בשנה, לא היינו יכולים להזכר בערב יום טוב, או איך אני נראה, שהרי זה לא משחק, היינו צריכים להראות את הפנים לפני הש"ת, כמו אותו בחור שחושב לפני הנסיעה איך אראה את הפנים לאבי ואמי, כך במשך השנה אנו אובדים את הפנים, וב' או ג' חדשים לפני העליה לרגל, היה האדם צריך לטהר את פניו בתשובה. כי הקב"ה מבקש מאיתנו 'הראינו את מראייך', אל תבא

עם כובע על המצח, תראה לי את המצח. ואיך נוכל לטהר את המצח? לזאת שמכו ענין לו פרשת שופטים, מה שהיה היה, העיקר מכאן והלאה להעמיד שוטרים על חמשת החושים, להתלבש ביראת העונש ויראת הרוממות, לשמור הראיה והשמיעה והדיבור והמישוש, לחיות איזה תקופה במשקל ומשפט צדק, ולא יקח שוחד מיצרו, ולא יטה משפט שנספיק להתחיל לפני יום טוב, אלא מעכשיו להתעורר, צדק צדק תרדוף, למען תחיה וירשת את המתנות הגדולות אשר ה"א נותן לך. (הגרמ"י רייזמן)

מאוצרות המגידים

לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל (יז, יא)

רבי שלום שבדרון זצ"ל, ידוע, הוציא לאור את הספר "דעת תורה" של סבו, המהרש"ם מברעזאן זצ"ל, והוא היה זקוק לכסף להוצאת הספר. לשם כך התכונן בי"ן הזמנים של חודש ניסן, מיד אחר הפסח לנסוע לחו"ל, להיפגש שם עם נדיב אחד, בתקוה שהלה יתרום להוצאת הספר.

אבל כמובן, לפני שנוסעים לחו"ל צריכים לבקש רשות מהמשגיח, איש אלוקים קדוש רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל שהיה בבני ברק. לילה לפני הנסיעה, הגיע רבי שלום עם המזוודה, וכמובן עם כרטיס הטיסה, לבית חתנו, הרב אריאל בבני ברק, כדי להיכנס בבוקר אל המשגיח, לקבל את רשותו לנסוע ולקבל את ברכתו.

ימים ספורים קודם לכן, בחול המועד פסח, היתה ברית בבני ברק, כאשר נכנס אל המשגיח לקבל את ברכתו, שאל אותו המשגיח: "הרי היתה לפני כמה ימים סורים ברית לנכד שלכם, ואיך יתכן שהיידע לא הגיע לברית? השיב רבי שלום: "היה לי כאב רגליים, והייתי צריך לנוח קצת".

שאל אותו המשגיח: "היה לך כאב רגליים? אם כן כיצד אתה עומד כעת לנסוע לאמריקה, הרי אתה צריך לנוח?" שמע זאת רבי שלום, נפרד מהמשגיח, שב לבית בתו, שם המתינה לו הרעבעצין שליוותה אותו לבני ברק, נטל את המזוודה, ואמר לה שחוזרים לירושלים הביתה. הרי המשגיח אמר שצריך לנוח.

היא שואלת אותו: "הרי הכל מוכן לנסיעה?!" והוא משיב לה: "המשגיח אמר... רבנו של עולם, שמעתם כזה דבר? אני לא יודע מה אתם הייתם עושים, אבל אני יודע מה אני הייתי אומר למשגיח: 'רבי', ברוך השם, עבר לי הכאב רגליים, אחרת לא הייתי יכול להגיע, ואני חש בטוב ויכול לנסוע לאמריקה".

אבל רבי שלום לא אומר להסברים. אם הוא שומע מהמשגיח שצריך לנוח, אז הוא נוסע בחזרה לירושלים!

זמן לא רב לאחר מכן, הוזמן רב שלום להיות סנדק בברית שהתקיימה בטלסטון. מגיע רבי שלום לברית, והנה הוא פוגש שם את אותו גביר, איליו תכנן לנסוע לאמריקה. הגביר הזה היה בארץ עוד לפני פסח, ואם רבי שלום היה נוסע לאמריקה, הוא כלל לא היה פוגש אותו!

מבהיל ומרעיד. מוראדיגע התפעלות. אם לא היה שומע לקול המשגיח הוא היה נוסע לאמריקה לחינם.

אבל זה עדיין לא הכל. רבי שלום סיפר כי ברגע שבוטלה הנסיעה לאמריקה, הרי נותר לו זמן פנוי, והוא התישב מיד לכתוב את ה"לב אליהו". ואני אומר לכם: אם לא זה שרבי שלום ביטל את נסיעתו, לא היה יוצא ה"לב אליהו" לעולם!

אוי, למשגיח היו עיניים, אתם שומעים מה זה אמונת חכמים? מה זה לשמוע לדברי חכמים? (יחי ראובן)

תמים תהיה עם ה' אלקיך (יח, ג)

התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקר אחר העתידות אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו (רש"י)

העולם מתנהל סביבנו במהלכים שאינם תמיד ברורים ומחוררים לנו, אין אנו יודעים מדוע "צדיק - ורע לו", או, לחלופין, משום מה "רשע - וטוב לו"? וחיזות סתומות ובלתי פתורות מעין אלו הן מנת חלקנו מדי יום ביומו.

תמים תהיה - מצוה עלינו התורה, התהלך עמו בתמימות - מבאר רש"י, ובכך מדריכים אותנו לשוח את קומתנו לפני אלקי השמים והארץ, לא לדרש במפלא מאתנו, לדעת שכל מה שבא עלינו לטובתנו הוא, ולקבל זאת בתמימות.

אמונה תמימה על אף הקושיות

אמונתנו מיוסדת על כך שהמצוות תבאנה על האדם שכן טוב, ואילו העברות תבאנה על ראשו את ההפך מזה. ואף על פי שפעמים אנו רואים שלצדיק רע ולרשע טוב, עלינו לדעת בברור שהעולם מתנהל בצדק ובישר.

וכבר צעק חבוקק הנביא (חבוקק ב, א): "על משמרת אעמדה", ופרש רש"י: "עג עוגה חבוקק ועמד בתוכה אמר: לא אזוה מכאן עד שאשמע מה ידבר בי על שאלתי זאת, למה הוא מבטיח ורואה בהצלחתו של רשע ומה אשיב אל הבאים להתוכח לפני?".

והקב"ה ענה לו (שם ד): "וצדיק באמונתו יחיה", כלומר: יכול אתה לשאול שאלות ולהקשות קשיות. לעתים תקבל תשובה, ולפעמים לא תצליח להבין - אבל תמיד עליך לדעת שהקב"ה עושה את הטוב והנכון ביותר, ולא לנסות לחקור ולהבין מעשי קל.

רבה של ירושלים, רבי יוסף חיים זוננפלד, נהג לרקוד בשמחת תורה יחד עם הילדים. אחד מאלו שזכו לרקוד בהקפות של הילדים היה הילד אברהם ברגמן, אשר בסוף ימיו ספר את המעשה הבא:

באחת השנים, לאחר שסיים רבים יוסף חיים לומר את "אין כאלקינו" נגש אליו אברמל"ה הקטן, ובישינות אמר: "רבי יש לי קושיא חמורה על הסדור... ליסף רבי יוסף חיים את לחויו ואמר ברוך: "שאל בני".

"הסימנים הללו הם הבטחונות שבידי האדם, ובזכותם יצליח לצאת מבלי לטעות בדרך ולשרוד את נפתולי החיים".

"אף אנו, ההולכים בדרכי החיים, חייבים לסמן סימנים שיסייעו לנו בהליכה הסלולה מדור לדור. הסימנים הללו הם ההצהרה הבוררת: 'אין כאלקינו, אין כאדוננו'. רק לאחר שקבענו אותם במסמרות של ברזל, יכולים אנו לצאת בשלוה לדרך, ולנסות להבין 'מי כאלקינו, מי כאדוננו', שכן שאלות מסוג זה, מבלי קביעת האמונה עמוק בלבנו, מסוכנות הן".

לאחר מכן הביט רבי יוסף חיים באברמל"ה ברגמן במבט חודר ואמר לו: "רואה אני, כי עתיד אתה בעוד זמן מה לעזוב את ירושלים, ובמשך שנים רבות לא תהיה כאן. אל תשכח להציב לך סימנים בדרךך, כדי שחלילה לא תסטה מן הדרך". הוא נאנח לרגע ואחר שנה: "אל תשכח..."

ימים חלפו, אברמל"ה הצעיר גבר והיה לאיש, הוא נקלע לאירופה ושהה בה במשך כל שנות הזעם, ומרואותיה של השואה הנוראה חרוטים בשרו. במהלך השנים הללו עמד אל פעם בפני נסיונות מרים. היחוש הנורא הביא אותו להעדיף את מותו מחייו. אך בכל פעם כזו, עלתה במוחו אותה תמונה של רבה הישיש של ירושלים העומד ומסביר לו, כדבר איש אל רעהו, אודות הסימנים שחייב הוא להציב לעצמו בדרך.

בזכות אותם סימנים, ובכוחה של האמונה הבוררת שבערה בי "אין כאלקינו, אין כאדוננו" - ספר ברבות הימים - החזקתי מעמד.

רבי יוסף יעבץ, שגלה עם גולי ספרד, שכתב שאל מול הנסיון הגדול בספרד, אשר העמיד לכל אחד את הבררה בין גרוש לבין התנצרות, הצליחו חלק לעמוד בגאון, בשעה שאחרים לא הצליחו, וקבלו עליהם למראית עין את דת הנצרות.

והנה, באורח פלא התברר, כי דוקא האנשים הפשוטים, אשר בקושי ידעו לומר תהלים, אולם אמונתם היתה יצוקה על יסודות איתנים - הצליחו שלא לפול, עזבו הכל מאחוריהם ויצאו לגלות, ואילו החכמים האנשים העשירים והפילוסופים נותרו בספרד, כשחלקם מצליחים לעמוד בנסיון וחלקם לא. שכן מי ששואל "מי כאלקינו", כבר מכניס עת עצמו לסכנה של אמונה, והמשוכח ביותר הוא לעמוד ולומר "אין כאלקינו!"

קוואק חשוב, אשר הגיע לדרגה של שר בממשלת הצאר, רכש לעצמו סוס מיוחס מגזע תרשישים, הישר ממצרים, בעל תעודת יוחסין של עשרה דורות אחרוניים. מאמץ רב היה כרוך בהעברת הסוס לרוסיה, אולם השר לא נרתע מן הקשיים, ולבסוף הצליח להביאו. עמד ורוחץ וקשט אותו בתשמיטים יקרי ערך.

באחד הימים נאלץ לנסוע לעיר אחרת. לקח אתו השר חיל ופקד עליו שהוא יהיה ממונה על שמירת הסוס בלילה, כאשר הוא עצמו יפרוש לשנה.

כשיד הלילה והשר עמד לפרוש לשנה, הוא הזיז את החיל שלא ירדם, והציע לו שינסה לחשוב בשעת הארוכות הבאות מחשבות פילוסופיות.

הקוואק נרדם מיד, אולם כעבור שעתים התעורר בבהלה. "מי יודע אם לא נרדם החיל?" הרהר וקפץ מן המטה.

הוא מצא את החיל ערני לחלוטין. "על מה אתה חושב?" שאל אותו. "כאשר דוקאים מסמור בעץ נהיה בו חור", גילה לו החיל את צפונות לבו, "זמרהרר אני להיכן הולך העץ שהיה קודם לכן בתוך החור?".

"המחשבות הללו חשובות ביותר", החמיא לו הקוואק, "המשך הלאה ועשה חיל!". כעבור שעתים שוב הגיע, הוא מצא את החיל יושב ומהרהר עמוקות, "במה תטריד את מוחך כעת?" התענין.

והחיל משיב: "כשאוכלים בייגלה עם חור, נעלם החור תוך כדי האכילה, ואני מתיגע לדעת להיכן נעלם החור?".

"מחשבות שכאלו", התפעם השר, "עוד תזכה לקבל העלאה בדרגה, המשך הלאה!". שעתים נוספות חלפו, ושוב חזר השר להתענין בערנותו של החיל. קמטים במצחו של השומר מעידים על מאמץ מחשבתי רב, ובענין רב הוא נגש ושואל: "מה עכשו?".

"כעת", השיב החיל, "אני עוסק במחשבה חשובה ביותר, מתפלא אני כיצד יתכן שאני עומד פה כבר כמה שעות, ובכל זאת גנבו את הסוס?".

עמד על כך החדושי הרי"ם (הובא בספר פרחי רש"י): זהו סופו של העוסק במחשבות פילוסופיות, סופו שייגנבו לו את האלקים שלו מתחת ידיו, שכן מחובתו של האדם להתהלך עם אלקי בתמימות, ורק לאחר שהאמונה נטועה בו היטב, יכול הוא לנסות להבין על מה ולמה.

יש מקום לפילוסופיה ביהדות, אנו מוצאים את הרמב"ם שואל במורה נבוכים שאלות פילוסופיות רבות, אולם כל מקומה של הפילוסופיה הוא רק אחרי האמונה התמימה. כניעה בפני הוראותיו של 'מגדל הפקוח'

זו המקום להוסיף כי יש הנוטים להפוך את המצוות לסגולות: זו סגולתה לשמירה, כן מביאה לעשירות, האחרת לזרע של קינא, ועוד כהנה וכהנה. אולם לא זוהי דרכה של תורה.

הקב"ה מצוה אותנו להתהלך עמו בתמימות, מבלי לחקור אחר העתידות ומבלי לתור אחר 'חכמות' באמונה, עלינו להניח את ה'מושכות' בידי מי שאמר והיה העולם, ולהכניע את עצמנו בפני ידו המכוננת את העולם.

שיעור מאלף בענין זה ניתן לאברך חסידי, בשונו לביתו מחתונה משפחתית בארץ ישראל, ומעשה שהיה כך היה:

מטוסם נחת בגמל התעופה בדנבר, ואחיו הצער של האברך בא לקבל את פניהם. אף אחד מהם לא הכיר את שדה התעופה שם, ובעוד הם משתרכים עם מזוודותיהם, הציע האח שהוא ימרה אל הרב שחנה בחניון, ובעוד זמן קצר יבוא לאסוף אותם.

האברך, ר' לייזר קאסין שמו, המתין לו במקום שקבע - אולם הדקות חלפו בזו אחר זו, והאח איננו.

תוך כדי המתנתם נגש אליהם אדם לבוש חליפת ספורט ונעלי ספורט אפנתיות, בעל ארשת קדורנית משהו ובקש: "יכבוד הרב, האם אוכל לשאול משהו?".

כנראה שאין אדם בכל נמל התעופה שנראה רב יותר ממני - הסיק האברך והנהן בראשו, "בשמחה, מה רצונך?".

האם אפשר ללכת לנחם אבליים בבגדים הללו או שעלי ללבוש חליפה?".

"אין הלכה כיצד צריך להתלבש כשבאים לנחם אבליים", אמר האברך, "הנך יכול ללכת כך, זה בסדר גמור".

"ולהתגלח מותר לי?" - הוסיף האישי ההקשות.

"אין בעיה להתגלח, רק לקרובים בדרגה ראשונה אסור".

ר' לייזר, שרצה לגרום לאוירה נעימה יותר, הושיט את ידו: "שמי לייזר קאסין מבורו פארק, ומי אתה?".

"אני בארי סגור, מוצאי משיקאגו, אבל בשבע שנים האחרונות אני מתגורר בסינגפור. יש לי חברה גדולה יצור בגדי ספורט עם סניפים בטוקיו, סינגפור ושיקאגו. הבריס שלי הוא סינגפור, ולכן אני גר שם כעת".

"לייזר התעניין אם קימת קהילה יהודית כלשהי בסינגפור, ובארי ספר על קהילה קטנה, המורכבת ברובה מאנשי עסקים כמותו, המשתדלים לעשות מה שהם זוכרים מזכרונות ילדותם ב'היברו סקול'.

"אני משתדל להתפלל ככל יכלתי", אמר בארי, "אבל מעולם לא למדו אותי לנחם אבלים".

"מה קרה? מי נפטר?" ניסה ר' לייזר בעדינות מתבקשת.

"בת אחי הגדול, בת שש בסך הכל... נפטרה בפתאומיות מדלקת קרום המוח... הם בשיקאגו... ורק קודם קבלתי את ההודעה... לא אספיק כבר להגיע להלוויה, אבל אל בית אחי אני מוכרח להגיע, כדי לנחם, ואני עולה כעת על טיסה לשיקאגו...".

"סליחה, כבוד הרב, באמת סליחה, אבל... אפשר אולי עוד שאלה קטנה? כיצד מנחמים במקום כזה? הלא הילדה הייתה טובה... ופתאום היא נפטרה... ככה, מדלקת קרום המוח, בחסף... האם יש ליהדות משהו לומר בעניין הזה?".

"לא כתוב בתורה מה לומר", הסביר האברך, "אבל עצם העובדה שהגעת ממרחק אל אחי, על מנת להיות ביחד אתו, מעודדת אותו, תומכת בו בשעותיו הקשות ומשמשת עבורו משענת. אם בכל זאת אתה חש צורך לומר משהו, אמור לו כי אנו מאמינים שמאומה לא מתרחש בעולם מעצמו, אלא הקב"ה הוא מנהל את הכל, לא דלקת קרום המוח או מחלה כזו או אחרת בכוחם להמית אדם, אלא זוהי החלטה בלעדית של בורא העולם, ואנחנו מאמינים שזו החלטה הטובה ביותר. כך בדיוק צריך לקרות".

"תוכל להסביר לי יותר, למה אתה מתכוון?", מבט מבקש היה בעיניו בשעה ששאל. האח והמכונני לא נראו באופק, ובאברך, אשר בתחילה לא העלה על דעתו שישאל להמתין כל כך הרבה, נאות להסביר.

"שים לב, כאשר נכנס לקוח לחנות בטוקיו, ומבחין שיש לו את כל מה שהוא צריך, האם מעלה הוא על קצה דעתו, שהמנהל יושב בסינגפור? ודאי שלא, אולם אתה יודע את האמת, אתה הוא מנהלה של החנות, וכל הקניות והמכירות מופיעות אצלך על המסך בבית, ולפי זה אתה מחליט מה להזמין, מה לקחת, את מי לשלוח ולהיכן".

"הבט לרגע החוצה" - המשיך - "המוני מטוסים ממריאים ונחתים, כיצד יתכן שהם אינם מתנגשים כל בזה? בגלל מגדל הפקוח... שם נותנים הוראות מי ינחת ומי יעלה, ומנהלים את שדה התעופה כולו".

"גם מי שאינו יודע על קיומו של מגדל פקוח, אינו יכול לומר שאין מגדל כזה... לפיכך, כאשר מתעוררות לאדם שאלות או קושיות, מותר לו לשאול, אולם גם אם לא יקבל תשובה, עליו לדעת שהכל מנהל בדקדוק מופתי בידי הבורא יתברך, ואף אם אין כרגע תרוץ ברור, אמונתנו התמימה מחייבת אותנו להמשיך להכניע לפני הקב"ה מבלי הרדור ופקפוק, חלילה".

"בצעירותי" - זכר לפתע בארי - "היברו סקול למדו על זה, נדמה לי שאפילו קראו למה שאתה אומר בשם מסוים...".

"אולי השגחה פרטית?", ניסה האברך את כוחו. "כן, כן, כך בדיוק, השגחה פרטית!".

"אספר לך ספור מעניין אודות השגחה פרטית, אותו שמעתי זה עתה בניסעתי לארץ ישראל:

ארגון תשובה גדול קיים סמיני בסוף שבוע, וכל הרוצה לבוא - הוזמן ליטול בו חלק. בין המשתתפים היה בחור שחום עור שישב בשקט והאזין לכל ההרצאות, לאחר מכן נערכה במקום תפלת ליל שבת, ולאחריה הוזמנו אלו שרצו בכך להשתתף גם בסעודה. אחד המארגנים הבחין כי הבחור הצעיר עומד מן הצד ומהסס אם להצטרף לסעודה או לא. הוא נגש אליו, הניח יד על שכמו ואמר: מה דעתך להצטרף אלינו? מתוכננת לנו סעודה טעימה, שפע שירים, שיחות מעניינות וגם הזדמנות להכיר עוד חברים חדשים!

"אמור לי" - הגיב הבחור - "במהלך התפילה הבחנתי ששרו כאן איזהו שיר מעניין, הוא התחיל במילים 'לכה דודי', אהבתי מאד את הניגון, האם בסעודה אתם מתכננים לשיר אותו שוב?".

"אם תשובה חיובית תעזור לך להחליט שאתה בא, אין בעיה - נשיר 'לכה דודי' בסעודת ליל שבת".

והבחור, נענה להזמנה והגיע. למחרת, לאחר תפילת שחרית, שוב הוזמן הציבור להשתתף בסעודה, ושוב הבחין אותו מארגן הביטוסי הבחור.

הוא מהר לגשת אליו. "לא נעים לי" - אמר הבחור - "אבל האם גם היום אתם מתכוונים לשיר 'לכה דודי'?"

"אפשר לשיר" - הסכים המארגן, והבחור שוב מצא את עצמו משתתף בסעודה ומתמוגג על הניגון.

לקראת סעודה שלישית שוב חזרה על עצמה הבקשה, ושוב התמלאה משאלתו של הבחור.

כשהסתתרה השבת, ישב המארגן לשוחח אישית עם הבחור. "איך קוראים לך?" התעניין באדיבות.

"מוחמד פארוק". "מוחמד?", איש הצות הנדהם הזדקף במקומו. - "אתה יהודי?".

"כן, בהחלט, למרות שאינני דתי בכלל". "אם כן, איך קבלת שם כזה?".

"אבי ערבי, אבל אמי יהודיה. ואם אינני טועה, פרושו של דבר שגם אני יהודי". "כן, זה נכון. אבל האם אתה בטוח שאמך יהודיה?".

"אמי ספרה לי שמוצאה ממשפחה יהודית. בצעירותה הייתה מרדנית, ולא רצתה שום קשר עם היהדות או עם משפחתה. כאשר ספרה לסבי ולסבתי שהיא מתכוננת להנשא לערבי, הפצירו בה לעשות טובה אחרונה למענם. הם בקשו ממנה לגשת לבית העלמין העתיק בצפת, ולהצטלם ליד קברו של אחד מאבות המשפחה שלנו. אותו

סבא רחוק היה רב גדול שחי לפני הרבה שנים, וסבי וסבתי נהגו ללכת ולהתפלל על קברו, בכל עת שהיו זקוקים לעזרה כלשהי.

אמי החליטה שזו בקשה קלה לבצוע, ולכן הסכימה. התמונה שלה נמצאת אתי כאן". מוחמד הוציא מכיסו תמונה מרופטת והראה אותה למרצה. "הצעירה שבתמונה - זו אמי, לפני שנשאא לאבי. היא עומדת סמוך לקברו של אבי המשפחה שלנו. אולי תוכל לפענח את הכתוב המופיע על המצבה, ולומר לי מי הוא היידי?".

המרצה בחן את התמונה ולא האמין למראה עיניו. הוא הכיר היטב את הכתוב על המצבה הידועה: "רבי שלמה אלקבץ" - מחבר 'לכה דודי'!

מוחמד הסכים להשתתף בסמינרים נוספים, ולא חלף זמן רב עד שקבל על עצמו באמת ובתמים עול תורה ומצוות.

"רואה אתה?" - סיים החסידי את סיפורו המפעים - "כך מתנהל אדם המוכפף את עצמו למגדל הפקוח ויודע כי ישנה בעולם השגחה פרטית על כל אחד ואחד, השומרת ועוקבת אחר כל צעדיו...".

בארי היה נרגש מאד, הוא הודה נרגשות לר' לייזר: "אין לך מושג, רבאיי, כמה עזרת לי! אני מצטער, אבל כעת עלי לעזוב כדי שלא אפסיד את הטיסה", ונפרד ממנו לשלום.

ר' לייזר הציץ בשעונו. חצי שעת המתנה חלפה, ועדין אחי הצעיר אינו נראה באופק עם מכוננית! בני משפחתו היו דאגים - מי יודע אם לא קרה לו משהו, חלילה? אך חיוך רגוע היה נסוך על פניו של ר' לייזר. "אין צורך לדאוג" - אמר להם - "הקב"ה משהיג גם עלי וגם עלינו בהשגחה פרטית". רגעים ספורים לאחר מכן, פסע האח הצעיר למולם. הוא התנצל על האחר, וספר כי התקשה למצוא את המפלט שבו חנה ונאלץ להסתובב הלך ושוב, במשך מחצית השעה... כשבכל פעם השוטרים אינם מאפשרים לו להכנס...

רטט של התרגשות חלף בגבו של האברך, הוא מיהר לברר היכן הטיסה לשיקאגו, וחפש אחר בארי שעדיין עמד והמתין לתורו: "דברנו על השגחה פרטית, הלא כן?" - אמר לו כשהבחין בו - "מה דעתך על כך שאחי הלך להביא את הרכב, ובמקום שהענין יאריך לו דקה הוא התמאשן על פני חצי שעה תמימה, בה הספקתי לדבר אתך... וברגע שהלכת הוא בא... וכי זו השגחה פרטית מופלאה!?"

בארי הנרגש הניח את מזודתו, אחר הליט את פניו בידיו ופרץ בבכי. הנה כי כן, ב"מגדל הפקוח" שלנו מוחלטות כל מיני החלטות ומוכרעות כל מיני הכרעות. פעמים אדם שואל "מדוע?" ואינו זוכה לקבל על כך תשובה, ופעמים שהתשובה כה ברורה ומוחזרת, כפי שזכה לה אותו אברך...

שלומה של מלכות שמים
הגמרא אומרת (עבודה זרה ד ע"א): "מה דגים שבים כל הגדול מחברו בולע את חברו, אף בני אדם אלמלא מוראה של מלכות כל הגדול מחברו בולע את חברו, והיינו דתני רבי חנינא סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו".

מבינים אנו, שאם לא היה מורא מלכות בעולם, היה כל אחד 'אוכל' את השני, אולם לכאורה קשה מדוע לגבי הדגים נאמר: "כל הגדול מחברו בולע את חברו", ולגבי האנשים לא כתוב ש"אדם גדול היה אוכל את הקטן", אלא "איש את רעהו"?

אלא, שבאה הגמרא ומחדשת שבני אדם הנם גרוועים יותר מבעלי החיים, שכן בעוד אצל הדגים רק הגדול אוכל את הקטן, בני האדם היו אוכלים גם את החברים שלהם... רבי חיים מוולוז'ין מבאר שגמרא זו רומזת למלכות שמים: "הוי מתפלל בשלומה של מלכות", צריך האדם להתפלל על שלומה של מלכות שמים. וכונת הדברים היא, שכאשר אדם נמצא בצרה, הוא מרגיש את עצמו מסכן ופונה לקב"ה שיושיע אותו, אולם עליו לדעת כי בשעה שאדם מישאל סובל, שכניה אומרת: "קלני מראשי קלני מזויע" (סנהדרין פ"ו, מ"ה), בבחינת "עמו אנכי בצרה" (תהלים צא, טו), ולפיכך כאשר עומד האדם ומתפלל להושע מצרתו, מן הראוי שיתפלל גם על הקב"ה ועל השכינה הנמצאת עמו בצרה!

רבי משה בצלאל, אחיו של האדמו"ר מגור, בעל ה"אמרי אמת", נראה במחנות ההשמדה בשואה כשהוא שמח.

כשהבחין בכך הסובבים אותו, הם פנו אליו ושאלו אותו אם לא אבד, חלילה, את שפיות דעתו מן הצרות הנוראות, שכן איך יתכן שאדם הולך בתוך זוועות נוראות שכאלו, ועדיין מחייך?

נענה רבי משה בצלאל ואמר, שמאחר שכתוב "עמו אנכי בצרה", ובשעה שאדם מישאל מצטער שכניה מצטערת עמו, הוא מנסה למנוע את צער השכינה ולכן משתדל להיות שמח... כזו הייתה דרגתו באותן שנות אימה איומות, תחת להט החרב המתהפכת...!

אולם את דברי הגמרא הללו ניתן לפרש גם בדרך שלישית, הנוגעת לעניינו: "הוי מתפלל בשלומה של מלכות", יהודי צריך כל חייו להתפלל ולשאוף, שמלכות ה' אצלו תהיה שלמה, ולעשות כל מאמץ כדי שאמונתו באלוקי תהיה אמונה אמיתית ותמימה.

וכל זאת, משום "שאלמלא מוראה... איש את רעהו חיים בלעו", על אף שמלכות בני אדם נועדה למנוע מצב של "איש את רעהו חיים בלעו", המציאות מוכיחה כי עדיין קיים פשע בעולם, ורק מי שמלכות שמים שלמה בקרבו ומקום שיש בו יראת אלקים - מצליח לשמור על עצמו שלא להדרדר ולחטוא.

יראת ה' היא אוצר
מושג כלשהו אודות יראת שמים אמיתית של גאוני הדורות, אנו מוצאים בספור מופלא שארע לרבי ברוך בער מקמיני בתקופת מלחמת העולם הראשונה.

בשנות המלחמה גלתה הישיבה לקרמניצ'וק ולאחר שנרגעו הרוחות, חזרו כולם דרך וילנא לקמיניץ.

באחד הימים נכנס חתנו של רבי ברוך בער לביתו, ומבט קצר על פני חמיו הספיק לו כדי להבין שמשוהו איום נורא התרחש. - "רביה, מה קרה?", חרד לקראתו.

- "נכשלתי", השיב לו ר' ברוך בער, "נכשלתי בגזל והכשלתי את העולם באשת איש". - "מה זאת אומרת?" השתומם החתן למשמע הדברים החמורים. ר' ברוך בער ספר, כי הוא נגש להוציא ספר כלשהו מן הארון, ולפתע הוא מבחין שספר זה שייך לבית הכנסת בקרמניצ'וק, והשתרבו בטעות לתוך הספרים, כלומר היה כאן גזל של ספר.

אולם לא זו בלבד, אלא כששב מקרמניצ'וק דרך וילנא, צרפו אותו לבית דין לכתיבת

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' ובל מאמרים

פרשת שופטים

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

השיבה שופטינו כפראשנה ויסורו יגון ואנחה

"שופטים ויטורים תתן לה בכל שְעָרֶיךָ... וּשְפִטוּ אֶת הָעָם מִשְפֵט צֶדֶק" (טו יז)

בברכת 'השיבה שופטינו' אנו מבקשים: 'יהי סורו מנונו יגון ואנחה' ולקאוה יש להבין: מהי שיכוונה של בקשה זו כאן? באר הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א:

במסכת שבת (קלט א) מובא: 'תניא, רבי יוסי בן אלעאי אומר: אם ראית דור שצרות רבות באות עליו - צא ובדק בדיני ישראל. שכל פריענות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל דיני ישראל'. וכן נראה מתבארים הדברים היטב: כאשר נזכה שישבו שופטינו כפראשנה והם ישפוטו בצדק, ממילא יסורו מאתנו היגון והאנחה שפאמור באים לעולם בשל חלשתם של דיני ישראל. שפא דקרא - תפלה, עמי שצט

עצת יחידו של עולם מועילה לארץ ימים

"על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת לא יומת על פי עד אחד" (יז יז)

רבי צבי הירש הורוביץ רבה של פרנקפורט, דרש בהספדו על אביו הגאון בעל ה'הפלאה' קב:

במדבר (ל"ט ט) חזקאל רמז טח) הובא: 'שאלו לחכמה: חוטא מהו ענישו? אמרה להם: 'חטאים תרדף רעה' (משלי יג כא). שאלו לזבואה: חוטא מהו ענישו? אמרה להם: 'הנפש החטאת היא תמות' (חזקאל יח ד). שאלו לתורה: חוטא מהו ענישו? אמרה להם: 'ביא אשם ויתכפר לו'. שאלו לקדוש ברוך הוא: חוטא מהו ענישו? אמר להם: 'עשה תשובה ויתכפר לו'."

רמז לדברי המדרש נכלל למצא בכתוב שלפנינו: "על פי שנים עדים" - הלא הן החכמה והזבואה - "יומת המת" כלומר יתיב החוטא מיתה. "או שלשה עדים" - אף לדברי התורה (שהיא העד השלישית) שבזמן שבית המקדש קיים יכול החוטא להשחרר בקרבן, בזמנו כשבית המקדש חרב, תשנה דעתה לדעת החכמה והזבואה. אולם "לא יומת על פי עד אחד" - על פי דעתו של יחידו של עולם, הקדוש ברוך הוא, תמיד תקימת תקנה לחוטא: "עשה תשובה ויתכפר לו".

רמז נוסף לקב תתן ללמד אף מן הכתוב בפרק צ"ג בתהלים (שם ה): "עזמתך נאמנו מאד לביתך נאנה קדש ה' לארץ ימים" - עצת התורה הנקראת 'עדות ה', נאמנת ונקימת רק "לביתך נאנה קדש" - כל זמן שבית המקדש קיים, אכל עצת ה' שיעשה תשובה ויתכפר לו קמת "לארץ ימים".

[לחמי תורה] [בסוף הספר]

'לא יומת' בזכות 'עד אחד'

"לא יומת על פי עד אחד" (יז יז)

הצדיק רבי שמואל משינובה מצא בסוסק זה רמז לדברי חז"ל (סוטה מב א) שפך אם אין כל זכות לישראל מלבד זכות מצות קריאת שמע, וכולים הם לנצח את אויביהם במלחמה, וכדלהלן: המלה 'עד' רומזת לפרשת קריאת שמע, בכך שאותיות ע' ו-ד' בתבות 'שמע' ו'אחד' שפסוק הראשון בה, הן גדולות ומבורחות. לפי זה נכלל לדרש את הפסוק שלפנינו: בצאת

יהודי למלחמה - "לא יומת" בחרב שונאי, אלא יצא במלחמה, וזאת "על פי עד אחד", הינו בזכות שקורא בפיו קריאת שמע ומיחד את הבורא בעולמו.

[רמזים צופים על אליהו וטא, פכ"ה אות לג]

מקור לחיוב ברכת המצות

"על פי התורה אשר יורוה ועל המשפט אשר יאמרו לה תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך מין ושמאל" (יז יא)

כתב הרמב"ם (ברכות יא א): "וכן כל המצוות שהן מדברי סופרים... מברך על הכל קדם לעשייתן: אשר קדשנו במצוותיו וצונו לעשות, והיכן צונו בתורה, שכתוב בה: 'אשר יאמרו לך תעשה'."

דברי הרמב"ם טעונים באור שכן במסכת שבת (כג א) מבאר שדרשו זאת מהמשך לשון הכתוב: 'לא תסור', ומדוע שנה הרמב"ם ונזקק את תחלת הפסוק: 'אשר יאמרו לך תעשה'?

באר ה'תורה תמימה':

הרמב"ם נקט כשיטת הרא"ש (כתובות ס"ב יב) שאין מברכים על קיום מצוות לא תעשה, כי אם על קיום מצוות עשה. לפי זה הרי לא יתכן שהגמרא התפנה בדבריה למלים 'לא תסור' המדברות על מצוות לא תעשה, אלא למלים הקודמות להן: 'אשר יאמרו לך תעשה', ולאוור זאת מובן מדוע נקט הרמב"ם כתוב זה.

את ה'צדק' יש לרדף כדי לקיים

"צדק צדק תרדף" (טו טז)

בזהר הקדוש (תיקוני תד"ט קלב א), מבאר, שהמלה 'צדקה' רומזת לארבעה דברים שבקדשה שצריך האדם לעסוק בהם ולקיים בכל יום, ואלו הם: צ' אמינים, ד' קדשות, ק' ברכות, ה' חמשי תורה.

בלמוד התורה כולל אדם לצאת ידי חובה על ידי התקנת לומדי תורה, אולם את הברכות, האמינים והקדשות מחייב הוא לאומנם בעצמו, וזהו שרמז כאן הכתוב: "צדק צדק תרדף" - את שלשת הדברים שגורמו במלה 'צדק' עליה לרדף בעצמו כדי לקיים, ולא לסמוך על אחרים.

[אזור אליהו] [ל"ה הורו שבוסק]

תפלת 'שמונה עשרה' פעיר מקלט

"שלוש ערים תבדיל לך" (טו טז)

כתב רבי מרדכי הפהן מצפת מגורי האר"י הקדוש:

בפרשתנו כתבה התורה 'שלוש' בכתב מלא, ונתן לדרש מאת: אם נכפיל את האות ו' היתרה ב'שלוש', נקבל את המספר שמונה עשרה, ומכאן שתפלת שמונה עשרה משמשת פעיר מקלט לישראל למפלט מצרותיהם.

'שפתי כהן על התורה'

חיים בזכות מצות קריאת שמע

"ואמר אלהים שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איביכם" (כ א)

"אפלו אין בכך זכות, אלא קריאת שמע בלבד, כדא אתם שיושיע אתכם" (רש"י).

בקש קרן הבעל שם טוב' להמליץ טוב על ישראל ואמר: 'רבונו של עולם, צויתנו בתורתך להחיות גר תושב, שהוא נכרי שקבל על עצמו שלא לעבד עבודה זרה אך לא פרש מיתר העבדות, ככתוב (ויקרא כה לה): 'גר תושב וחי עמך'. מן הדיו אפוא שתחיה את בני ישראל, ואף אם חטאו כנגדך - הלא די בכך שאינם עובדים עבודה זרה'."

לפי זה באר רבי יצחק מאיר שורץ מגיד מישרים בדרגומי שט מדוע דוקא מצות קריאת שמע היא זו שזכותה נושעים בני ישראל: באמירת קריאת שמע אנו מברזים על אמונתנו בא-ל אחד וכופרים בעבודה זרה, וכדברי הבעל שם טוב, די בצאתנו זאת כדי שיושיענו ה' ויחיהנו מהאויבים הקמים עלינו. אמר יצחק

להתפלל במחצת 'רא ורף לבב'

"מי האיש הירא ורף הלבב ילך ויטב לביתו ולא ימס את לבב אחיו כלבבו" (כ ב)

שח האדמו"ר רבי יהודה מדינקוב:

מעשה ונכנסו פמה מחסידי הרבי משורשקוב לשאל את רבם: 'ביעורנו מנימים כמה בתי כנסיות, באיזה מהם נבחר להתפלל?'

השיב להם הרבי: 'בחרו לכם בבית כנסת שבו מתפלל לכל הפחות יהודי אחד הנושא תפלתו מתוך שברון לב והכנעה, שהרי כתוב מפרש הוא לפנינו: 'מי האיש הירא ורף הלבב ילך ויטב לביתו ולא ימס את לבב אחיו כלבבו', ואם אותו לוחם המנסה להסתיר את פחדו מעיני הבריות עלול להמס את לב אחיו כלבבו, על אחת כמה וכמה יהודי ירא ושלם שאינו מסתיר את שברון לבו בתפלתו, בודאי ישפיע על סובכיו להתפלל אף הם כמותו'."

משנה עלה לקרוב' עמי עג

הנמנע מלהתפלל - כשופך דמים

"דינו לא שפכו את הדם הזה" (כא ז)

"יכי עלתה על לב שזקני בית דין שופכי דמים הם? אלא - לא ראינהו ופסטרנהו בלא מזונות ובלא ליה" (רש"י).

באר נוסף לדברים מציע האדמו"ר רבי משה יחיאל מאוירוב:

אמרו חכמים (תדים מ א): 'כל מי שאין מבקר חולים - כאלו שופך דמים', ופרש הרא"ש (שם): 'שאם היה מבקר היה מבקש עליו רחמים, ואפשר שעת רצון היא ותהיה תפלתו נשמעת ומניעות הבקור גורם שימות'."

אף כאן אומרים זקני בית דין: "דינו לא שפכו את הדם הזה" - לא נמנעו מלהתפלל וליחל לשלומם של ישראל, שאלו היינו נמנעים מלהתפלל, היינו נחשבים כשופכי דמים חלילה.

'באר משה'

בפתח חדש אלול הפא עלינו לטובה, הבה נתחזק ונקפיד מידי יום על עניית אמן בכונה באמירת ברכות השחר בחרותא, וכזאת נזכה שיפתחו לפנינו שערי תשובה, וכך נזכה לשנה טובה ומברכת.

לברכה ולא לקללה אמן.

אמרו חז"ל (שבת קט"ב): 'כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן'."

פרש הרה"ק רבי שלמה מקארלין: 'שערי גן עדן הם 'שערי התשובה', וכזאת הבטיחו לנו חז"ל כי למתחזק בכל כחו בעניית אמן, יפתחו שערי מרומים לקבל תשובתו באהבה.

(בית אהרן הגש"פ)

ברכת אהבה רבה (ו)

אור התורה מאיר ללומדיה

אמר החכם מכל האדם: כי גר מצוה ותורה אור... (משלי ו כג), ואכן כל ההנהגה בתורה הקדושה יכול לחשוף בקלות באור ובהר עילאי המאיר ללומדיה. וכך באר זאת האדמו"ר רבי צדוק הכהן מלובלין (דסיסי ז"לה אהרן ד):

הקדוש ברוך הוא ותורתו - אחד הם; אור התורה הוא אור פני מלך חיים (זהו בראשית א) ועל פן אמרו (ספרי ואחשבו ו): "בכל יום יהיו בעיניך פחדים", כי על אף שהתורה כיום פתוחה ומנחת לפנינו, מכל מקום אין האדם יכול להשיג בה כלום, אלא רק מה שמאיר לו בה השם יתברך.

ענין זה אמרו במדרש 'שוחר טוב' על הפסוק בתהלים (קמ"ט כ): "דרך פקודיך הבינינו" - "אמר דוד: רבוני, אל תאמר לי הרי הם לפניך. התבונן אתה לעצמך; אם אין אתה מביניני איני יודע כלום", וזאת משום שבכל רגע מקבל האדם אור מחדש בתורה שלא היה קודם לכן, ועל כך אנו צריכים לשוב ולבקש בכל יום ויום: "והאר עינינו בתורתך".

בעל 'נדושי הר"ם' אמר על דברי המדרש (בר"נ ג ט): "אמר רבי בנימין הכל בהזקת סומים עד שהקדוש ברוך הוא מאיר את עינינו", כי כל מה שאדם צריך בעולם הזה עומד ומוכן לפניו בפעל, אלא שאין ביקולו לראותו עד שהקדוש ברוך הוא מאיר את עיניו. ועל פן אנו מבקשים על התורה הקדושה: 'והאר עינינו בתורתך'. וכן בקש דוד המלך עליו השלום בתהלים (קמ"ט ח): "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", כי אור התורה קיים לפנינו, ואנו רק זקוקים לסייעתא דשמיא כדי שנוכל להנות ממנו (לקוטי יהודה וירא).

התורה - תנאי ליראה

מלשון הפסוק בתהלים (קמ"א ו): "ראשית חכמה יראת ה'" נובל ללמד כי היראה קודמת לחכמה. לפי זה לכאורה היה עלינו בתחלה על יראת ה', ורק אחר כך לבקש לזכות בתורה. מפני מה אנו מבקשים בתחלה לזכות בתורה ורק אחר כך שיחיד ה' את לבנו לאהבה ויראה את שמו?

באר רבי זרח אידליץ מפרגא: בפרשת 'אהבה' הצטוונו לאהב את ה', ומיד אחר כך הצטוונו: 'והי הדברים אלה... ושננתם לבניך'. יכולים אנו ללמד מכך כי הדרך שבאמצעותה נתן להגיע לאהבת ה' היא באמצעות למוד התורה. כי כאשר הונהג האדם בתורה ה' יומם וליל ומתעמק להבין את צפונותיה, ממילא מתעוררת בלבו אהבה לגותם התורה.

לפי זאת יובן מפני מה הקדימו אנשי כנסת הגדולה בתפלה זו בקשה על למוד התורה ורק לאחריה על אהבת ה'; משום שכל שנתעמק בתורה כך תגדל בלבנו האהבה (אור ל'שרים' דרוש ט"ד ה' ועוד אחרת).

מוסר השכל גדול למד הסבא מקעלים, מכך שלאחר הבקשות המפולגות שאנו מקדימים לבקש על התורה, אנו מבקשים: "ויחד לבבנו לאהבה ויראה את שמו". ללמדנו שכל ההשגות בתורה הקדושה, הן רק בגדר הקדמה לבקשה על יראת שמים, וכבר אמרו חכמים (שבת לא א): "אין לו להקדוש ברוך הוא בעולם אלא יראת שמים בלבד", שצאמר (שערי צדק ג ח): "יראת ה' היא אוצר" (אור רש"י; יתרו מאמר רע"ט).

דבקות הלב במצוות

בבקשת 'ידבק לבנו במצוותיך' אנו מבקשים, שנוזף לקיים את מצוות התורה בכונה סהורה ובלב שלם. ואמר ה'חפץ חיים' כי תועלת גדולה יש לאדם בבקשה זו: מכל מצוה שאזכה האדם לקיים, נברא מלאך שממליץ טוב בעבורו. כאשר מקיים האדם מצוה בלא שימת לב, נברא מלאך בעל מוס, עם לב פגום, שכחו מגבל. ואולם אם מקיים האדם את המצוה בדבקות הלב, אזכה הוא לברא מלאך משלם שכחו רב להמליץ טוב בעבורו (בית ישראל פרק ה).

הארה נפלאה היה רבי זאב וולף מסטריקוב משמיע בבקשה זו: מצד אחד על האדם לעבד את קונו בשברון לב, ומאידך מצוה הוא לעבדו בשמחה. כיצד עולים שני חייבים אלו בקנה אחד?

אלא, כאשר מקיים האדם מצוה בשלמות מצטרפים ומדבקים שברי לבבו ושבו; כול הוא לעבד את קונו בשמחה ובלב שלם. וזהו בקשתנו כאן: זכנו לקיים את מצוות התורה בשלמות על שנוזף ל'ידבק לבנו במצוותיך' - שיצדקו שברי לבבו בזכות קיום המצוות (פרדס התפלה).

לעבד את ה' בשני היצרים

המתבונן בגוסס הברכה ישים לבו לשוני הלשון; על התורה אנו מבקשים: "ידבק לבנו" במצוותיך, ואלו על יראת ה': "ויחד לבבנו". החלוק בין לשונות אלו הוא: "לבנו", הוא לשון יחיד, ו"לבבנו" הוא לשון רבים דבברי הגמרא (ברכות ד א): "בכל לבבך - בשני יצריך".

יש לברר את פשר הדברים, כי בלמוד התורה ועשיית המצוות נתן להמלט מהיצר הרע ולהשתמש אף ורק בכת היצר הטוב, ועל פן נאמר 'לבנו' בלשון יחיד, אולם בדרך לשלמות באהבת ה' ויראתו עלינו לכבש גם את היצר הרע כדי להשתמש בו לעבודת ה', וכפי שדרשו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות ד א) על הפסוק (דברים ו ה) "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך" - בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע" (סדר שער הרהימים - מניח צדק).

תפלה במנין ששנתה חיים

במבט...

אל בית רבה של רמת אלהן, הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, נכנס בחור ישיבה מירושלים ובקש לפרק את אשור על לבו. במשך שנים, ספר החבור, משקיע הוא שעות רבות בלמוד הגמרא. מנסה הוא ככל יכלתו להצליח בלמודו, אף איננו רואה ברכה בעמלו.

"עתה", הוסיף החבור תוך שהוא פורץ בכך, "הנעתי רגעי של משוב; אין בי יותר כפת להשקיע. נראה נולדתי בעל מח פגום ולעולם לא אצליח בלמוד הגמרא. באתי לכאן כמוצא אחרון, אולי תהיה לרב עצה טובה בעבורי...".

הרב האזין בקשב לדברי החבור, העיניו לו מלבו הרחב עצה טובה וברכה חמה, ואחר הוסיף ויעץ לו לגשת לביתו של גיסו הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי שליט"א. "כדאי לך", המליץ לו הרב בחם, "לשמע מה יש לומר".

עד מהרה עמדו רגליו של החבור פפתח ביתו של רבי חיים שליט"א. בהכנסו אל הקדש פנימה שב וגולל את דבריו. גם הפעם נאמרו הדברים בכאב עצום. הוא הדגיש בפני הרב כי למרות רצונו העו החל האיש לחלחל במעמקי לבבו, וכמעט חדל להאמין כי אי פעם יצליח ללמד דף גמרא על ברי.

הביט בו הצדיק בעיניו החודרות, ולפני שברכו בברכה ובהצלחה הורה לו: "הקפד להתפלל במנין".

מבלי לגבול ונבוך נכרך החבור מבית הרב ופנה אל האוטובוס שיוכילו לירושלים. הוא לא הבין את ההוראה המפתיעה שנתנה לו; הן מאז ומתמיד מקפיד הוא להתפלל בישיבה שלוש תפלות ביום. יתכן שפעם או פעמים החמיץ תפלה, אף מדוע שגוי הרב בפניו וקרא ענין זה?

שבועים לאחר מכן, בעצומו של 'סדר שני', חש החבור שלא בטוב. גופו שוע למנוחה, והוא פנה לחרוץ כדי לתפוס תנומה קלה. הוא תכנן לנח רק מעט, אולם, כמעט כשקע בתדמכה עמקה שגוי הרב עד לשעה שלוש לפנות בקר.

משהתעורר וגלה את השעה המאוחרת, קפץ ממטתו כשדוף נחש. 'טרם התפללתי תפלת ערבית', הוא נזכר, 'וברי הרב הורה לי שלא להפסיק תפלה במנין... מהיכן אמצא עתה מנין לתפילת ערבית?', הרהר בעיניו ענין זה?

פתאום עלה במחו רעיון; הוא פשפש בארנקו ונדק את תכולתו, אחר יד במהירות אל השלפון הצבוע שעמד מומל לשיבה, חגיג תחנת המוניות והזמין מונית בדחיפות.

נהג המונית שהפרע ממנוחתו צפה לראות מקרה דחוף בזמנת... אף מה רבה היתה הפתעתו כאשר החבור בקש: "סע במהירות לבית כנסת זכרון משה שבשכונת אגולה".

בבית כנסת זה, ידע החבור, מתקיימים מנינים במשך רב שעות היממה. בלבבו קמה פי גם בשעה מאוחרת שכזו עדין ימצא מנין לתפלת ערבית.

במהלך הנסיעה הבחין הנהג שפיו של החבור מלמלל ללא הרף והוא לא יכול יותר לכבש את סקרנותו; "מה מביא אותך לנסע בשעה מאוחרת שכזו מרחק כה רב עד לבית הכנסת זכרון משה, ועל מה אתה מתפלל בדרך?".

שאל הנהג בסקרנות. התשובה שקבל הפתיעה אותו: "אני מחפש מנין לתפלת ערבית".

"בשעה כה מאוחרת? וכי אינך יכול להתפלל בישיבה ביהדותך?", הנהג התקשה להבין, והחבור הסביר: "קבילתי הוראה מהרב קניבסקי להקפיד על תפלה במנין. היום לא חשתי בטוב ונותתי במשע על עקש. כעת אני מתפלל ומיחל שאמצא בזכרון משה עשרה אנשים ששם התפללו, כמותי, כדי שאוכל לעמד

במבט... התשובה רגשה את הנהג, וכשהגיעו השנים לעצם החליט להמתין בצד ולראות כיצד יפיל דבר. החבור יד והחל מיד לאסוף אנשים. אחד ועוד אחד, והנה הם כבר שמונה... התשיעי הגיע גם הוא, ונתן רק למצוא את העשירי. הנה הוא; היה זה הנהג הנרגש שהתגיס לסייע. עשרה רגעים טרם עלות השחר הסתיימה התפלה. המתפללים והנהג שבו לביתם, ורק החבור נותר לשבת בבית הכנסת.

בלבו פשט אשר עילאי כמותו לא חש מעולם. זו היתה הפעם הראשונה בחייו שבה חש שהצליח באמת. הוא הרגיש כי היתה לו סייעתא דשמיא בלתי רגילה, והוא החליט, בלי להבין מדוע, להמשיך ולנצל.

החבור נטל גמרא מהארון והתישב ללמוד. גל של צמרמורת אחז אותו. היתה זו הגמרא המכרת מהישיבה, מסכת קדושין פרק 'האומר'... את, כמה שעות הוא נסה להבין את הסוגיה ולא הצליח... הפעם הוא יצליח ויהי מה!

הוא החל לקרוא את מלות הגמרא הקדושה. האותיות שרגילות היו תמיד לרמד לפניו במחול, הסתדרו לפתע בשורות ישרות. המלים האירו לנגד עיניו ופתאום הוא החל להבין. שורה אחר שורה, קטע ועוד קטע. הגמרא היתה ברורה לו והוא עבר לקרוא את דברי רש"י. משהבינים על ברכים עבר לתוספות, הן אותם 'תוספות' שמתדי הרתינו אותו כל כך, כעת הוא הרגיש מולם כמכר ותיק: הקשיה, התרוץ הראשון והשני, הכל היה ברור כל כך... זאת היתה הרגשה נפלאה, מעין עולם הבא.

שעת הגץ החמה שהתקרבה ונאה, מצאה את החבור יושב ראשו רכון על הגמרא ועל פניו האהרות דמעות של אשר. מנין הגץ עמד להתחיל והוא נאלץ לסגור את הגמרא. בפעם הראשונה בחייו היה לו קשה להתנתק מהאותיות הקדושות.

הוא שב לישיבה. התפלל בכונה רבה, אכל במהירות ומהר לבית המדרש. זמן רב לפני תחילת הסדר כבר ישב במקומו. האברך שלמד אתו בחברותא טרם הגיע, אולם מידעו לא המתין בחסר מעש, הן בינתיים יכול הוא להספיק לחזור שוב על דברי 'תוספות'.

כשהחלו ללמד יחדו נפגם האברך; גם גלוי התרחש אל מול עיניו. רגיל היה לאסוף את כל כחותיו כדי להסביר, ופתאום החבור מבין במהירות, מקשה ומתרוץ, "מה קרה?". לא יכול היה להתאפק מלשאל, "מה גרם לך לשנוי המפתיע?".

החבור לא השיב לשאלה, גם הוא לא הבין מה קרה. הוא ידע רק לספר את קורות הלידה האחרון, אף את פשר הדברים לא הבין.

באחד מהימים הבאים ידדו השנים לבני ברק. החבור ספר לרבי חיים על המהפך שחל בו בקצבות הקפדתו על הוראתו של הרב. הרב הקשיב ומיד הסביר בפשטות:

"אין כאן כל מופת. הקדוש ברוך הוא ראה את מסירות נפשך להתפלל במנין, ובזכות זאת פתח לפניך את מעינות החכמה והדעת".

שמע תפלת? ימי קטע

על ידי שני

אי שש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש ד אלול תשע"ז: הדלקת נרות: ירושלים 6:36 תל-אביב: 6:51 חיפה: 6:43 מוצאי שבת: ירושלים: 7:48 תל-אביב: 7:50 חיפה: 7:51 ר"ת: 8:27

פרשת שופטים

לימוד זמזם

מצוה ללמד זכות על הרבים ועל היחיד !

נלמד מהפסוק: "ושפטו את העם משפט צדק" (פרק טז-יח)

ולמדו מכאן חז"ל (במדרש תנחומא): שיהיו מטיין ומלמדין עליהם זכות לפני הקב"ה. ממי אתה למד מגדעון בן יואש, שבימינו היו ישראל בצרה והיה הקב"ה מבקש אדם שילמד עליהם זכות ולא היה מוצא, שהיה הדור דל במצוות ובמעשים. כיוון שנמצא זכות בגדעון שלימד עליהם זכות, מיד נגלה אליו המלאך שנאמר "ויבוא אליו מלאך ה' ויאמר לו לך בכוחך זה, בכח זכות שלמדת על בני. הוי "ושפטו את העם משפט צדק". שיהיו מלמדים זכות על הדור.

נאמר בפסוק (ישעיה ג-י): "אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו" ושואלים חז"ל בגמרא (קידושין מ:): וכי יש צדיק שהוא טוב ויש צדיק שאינו טוב? [הרי אם הוא צדיק בהכרח שטוב הוא?], אלא, טוב לשמים ולבריות זהו צדיק טוב. טוב לשמים ורע לבריות זהו צדיק שאינו טוב.

ותמה רבינו יוסף חיים מבגדד זצ"ל (בספרו בן יהודע): היאך יתכן שאדם שהוא רע לבריות, שחוטא בעבירות שבין אדם לחברו, יקרא צדיק, וגם איך יתכן שיהיה טוב לשמים, והרי הקב"ה מקפיד על עבירות שבין אדם לחברו יותר מעבירות שבין אדם למקום?!

ומתוך ה'בן יהודע', שאכן אין מדובר כאן באדם שחוטא בעבירות שבין אדם לחברו, כגון שפוגע בו בגופו או בממונו, אלא שמלמד קטגוריה על ישראל ואינו מלמד עליהם זכות, לכן הוא רע לבריות. ומכיון שכך, אף שהוא טוב לשמים מכל מקום נקרא צדיק שאינו טוב.

במשאו של הגאון **רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל,** בישיבתו, (בעת הלווייתו של החפץ חיים) מסר את הביאור ששמע מהחפץ חיים כיצד משה רבינו המליץ זכות על ישראל, וכך אמר המהר"ם מלובלין בשם הח"ח:

משה רבינו ע"ה קודם פטירתו אמר: תקנתי עבור הכל, אבל עבור הרוצח נפש בשגגה עוד לא דאגתי כלום! על כן ביקש על זה מהש"ת ונענה שיעשה עבורם ערי מקלט. וקיים זאת תיכף ומיד בשמחה. ואחרי שתיקן משה רבינו את ערי המקלט אמר לעצמו: אמת שתיקנתי עבור השוגג, אבל עבור המזיד לא תיקנתי כלום!

המהר"ם מלובלין ציין כי דבריו אלו של החפץ חיים נאמרו כשאחזו בפרשת שלח. המשיך הח"ח ואמר: נאמר בפרשה "ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשגגה". על כך אמרו חז"ל: כשם שאתה סולח לגר, כך תסלח לכל בני ישראל! והיינו, כמו הגר שמאתמול היה נכרי ולא ידע כלום מהתורה ועכשיו נעשה יהודי, אם יעבור על אחת ממצוות התורה, וכי תהיה טענה עליו? הלא לא ידע כלום! כי עד עכשיו היה בין הגוים.

כמו כן הדבר עם העושה עבירה ח"ו, שאם היה יודע באמת עד כמה גדולה קדושת תורתנו וגודל מתן שכר של מצוות, אזי לא היה מצוה שאחד מאנשי העולם היה עובר עליה. נמצא שמה שעוברים על המצוות זה כמו הגר, מפני שאין מבנינים ויודעים באמת מאומה. זה שאמר משה רבינו: "כשם שאתה סולח לגר - כי הוא שוגג - כך תסלח לכל עדת בני ישראל! "

"אתה עושה חסד עצום"...

פעם שהה כ"ק האדמו"ר משינאווא - רבי יחזקאל שרגא הברשטאם זצ"ל במרחצאות קרעניץ והתארח שם בבית הארחה. כאשר פנה לנסוע לביתו, ניגש לבעל האכסנייה וברכו בחום: "בזכות החסד הנפלא שלך, שאתה מארח יהודים, ומאכיל ומשקה אותם, יעזור לך ה' יתברך ותתברך בהצלחה".

השתומם בעל האכסנייה: "רבי, וכי חסד הוא זה, והלא הנני נוטל מהם דמים עבור האוכל והלינה! וכי מגיעה לי ברכה עבור זה?"

ענהו הרבי: "אתה מעניק ליהודים קורת גג ללינה ומגיש להם אוכל ומשקה, הרי חסד עצום הוא, לאין שיעור! ומה שאתה נוטל מהם כסף הרי זה כדי שנוכל להמשיך ולעסוק במעשי חסד. שאם לא כן, הרי תפשוט חלילה את הרגל! אבל העיקר הוא החסד הגדול... רבינו הק' משינאווא

מחפש ומוצא צד זכות

כאשר היה הצדיק רבי יעקב מוצפי זצ"ל שומע מספרים על איש פלוני שהנהגתו או דיבורו אינם עפ"י התורה, היה מחפש עליו זכות ומפרש דבריו ואומר: אולי לא התכוון לכך ואולי כוונתו אחרת, ואולי לא שמעת היטב ולא הבנת טוב?

והעיד הגר"מ אליהו זצ"ל: תמיד היה רבי יעקב מוצפי מלמד זכות על כולם. ואמר לי כי פעמים מתקשה בזה, אך כשזוכר שזו מצוה דאורייתא "בצדק תשפוט עמיתך", היה מוצא מיד צד לכף זכות **ארי עלה מבבל**

הוקדש לעילוי נשמת ר' דב בן ר' יעקב הזכשטיין ז"ל

שיום היאהרצייט חל ביום ה' אלול, ת. נ. צ. ב. ה.

להאמין שהוראת חכמי התורה הם אמת לאמיתה ולעשות כהוראתם !

נלמד מהפסוק: "על פי התורה אשר ירוך... תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (פרק יז-א)

וכתב רש"י (מהספרי): אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין. וכל שכן כשאומר לך על ימין ימין ועל שמאל שמאל. והחינוך (מצוה תצו) כתב: "ובכל דור ודור גם כן שנשמע אל החכמים הנמצאים שקיבלו דבריהם (של החכמים הקדמונים) ושתו מים מספריהם, ויגעו כמה יגיעות בימים ובלילות להבין עומק מליהם ופליאות דעותיהם. ועם ההסכמה הזאת, נכוון אל דרך האמת בידיעת התורה. וזולת זה, אם נתפתה אחר מחשבותינו ועניות דעתנו - לא נצלה לכל. ועל דרך האמת והשבח הגדול בזאת המצוה, אמרו חז"ל לא תסור מן הדבר וגו' אפילו יאמר לך על ימין שהוא שמאל - לא תסור ממצותם."

מגדולי ישראל מתפשט כח החיים לכל חלקי העם

מוסיף החינוך לבאר את חובת ה"לא תסור" - "שאפילו יהיו הם טועים בדבר אחד מן הדברים, אין ראוי לנו לחלוק עליהם, אבל נעשה כטעותם. וטוב לסבול טעות אחת ויהיו הכל מסורים תחת דעתם הטובה תמיד, ולא שיעשה כל אחד ואחד כפי דעתו, שבוזה יהיה חורבן הדת, וחילוק לב העם, והפסד האומה לגמרי. ומפני ענינים אלה, נמסרה כוונת התורה אל חכמי ישראל. ונצטוו גם כן שיהיו לעולם הכת המועטת מן החכמים כפופה לכת המרובים מן השורש הזה."

היסוד הראשון באמונת חכמים, שיכיר את כוחם המופלא של חכמי ישראל זקני הדור, להבחין בדברים שאדם רגיל אינו מסוגל להבחין בהם, שזה נובע מחכמת התורה הגודשת את כל ישותם ללא כל נגיעות ורצונות אישיים.

וכדברי הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל (בקובץ מאמרים ואגרות): "גדולי ישראל הם לב האומה, ומהם מתפשט כח החיים בכל חלקי העם. הם החכמים האמיתיים הרואים את הנוכל. הדעת שלהם היא דעת התורה. הם רואים כל דבר בלא שום נגיעה. מטרתם היא למצוא את האמת..."

ומהכרתו של אדם באמת הזו, נובע רצונו לבטל דעתו בפני חכמי התורה לשמוע דעתם ולשאול בעצתם, וכפי שהתבטא החפץ חיים (בעת שנתסלק הגאון רבי חיים סולובייצ'יק זצ"ל) בלשון זו: "בכל דור ודור יש לנו שאלות כאלו, אשר בזמן שעדיין היה נביא בישראל היו הולכים לשאול אצל הנביא, ומאז שפסקה הנבואה בישראל, הקים לנו הקב"ה בכל דור ודור גדולים כאלו שבכוחם לענות לנו כפי שהיו עונים הנביאים, ועצתם היתה כאשר שאל איש בדבר האלוקים."

המהרהר אחר הוראות חכמי התורה הריהו בכלל האפיקורסים

לעומת זאת כשאדם חושד את גדולי התורה שיש להם נגיעה כל שהיא, ח"ו, ומפקפק באמיתותם, הרי בכך עלול להכשל בעבירות חמורות ולהתדרדר עד כדי אפיקורסות ממש רח"ל, וכדבריו הנוקבים של בעל ה"לשם שבו ואחלמה" הגה"צ רבי שלמה אליאשוו זצ"ל שכתב:

"והרי נמצא מזה כי כל המתחכם על דבריהם להתבונן על אמונתם הוא מכניס את עצמו בסכנה גדולה כי אין שכל אנושי אפשר להשיג אותם ועלול הוא לבוא לכפירה רח"ל. ועל זה נאמר (קהלת ז) "ואל תתחכם יותר למה תשומם". כי המכניס עצמו בזה קשה לו מאוד ללכת נגד דעתו והוא פוסח תמיד על שתי הסעיפים. ולכן אמרו בגמרא (עבודה זרה יז.) כי על כל דרכי מינות ואפיקורסות הנה על זה נאמר "כל באיה לא ישובון" ואם ישובו לא ישגו אורחות חיים."

ממשיך בעל ה"לשם" וכותב: אבל "צדיק באמונתו יחיה" כי הוא יסוד כל התורה כולה... כי הרי מחוייב כל אחד לבטל שכלו ודעתו תמיד נגד כל מה שנטועה באמונת לב כל ישראל מכל הדורות שלפנינו בכל הנוגע ומפורסם בתוך כלל ישראל. וכל המהרהר אחריהם גם באיזה פרט קטן וקל שבהם, כאילו מהרהר אחר שכינה. כי קב"ה ואורייתא וישראל איננו מתקשרן דא בדא כמש"כ בזוה"ק וכו' וכל המתחכם ומהרהר על איזה פרט שבהם, הוא בכלל הכופרים והאפיקורסים והוא גרוע בפרט אחד מרשע גמור... עכ"ל.

בספרו אורחות יושר כותב הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א: "יש הרבה פעמים שהחכם אומר לפי חכמתו מה שנאמר לו והקב"ה מסכים איתו... וזה שמצינו גבי חוני המעגל (תענית כג.) "ותגזר אומר ויקם לך"... כי דיבור צדיק עושה רושם למעלה אפילו בטעות. ויש עוד ענין שמן השמים נותנין בפיו מה לומר, ואעפ"י שאינו יודע כלל שזה ברוה"ק, רק נותנים לו במחשבה לומר כך וכך, והוא מכוון לאמת."

"מן השמים מסכימים להוראתי"...

בדרך כלל היה בעל החתם סופר משיב מיד, עוד באותו יום, על שאלות שהגיעו לפניו. שאל אותו בנו בעל הכתב סופר, היאך מרהיב עוז בנפשו להורות "חיצים" למרחוק, כחיצים ביד גיבור, ולהשיב לשואלים דבר ה' מיד בבוא השאלה לידו, ואפילו בשאלות חמורות, ואינו ירא שמה בחפזון יחטיא המטרה?

השיב לו החת"ס: ידעתי בני ידעתי כי לא דבר קטן הוא ושמעתתא בעי צלותא. אבל דע בני כי בכל דור ודור העמיד השי"ת איש על העדה אשר יצא לפניו, להאיר להם הדרך להשיב על שאלותיהם ולהתיר הספיקות שלהם. ויען כי רובם ככולם שואלים דבר ה' מפני, נראה בעליל כי מן השמים מסכימים על זה, וב"ה למדתי כל הצורך, וכונתי בלתי לה' לבדו ולא לזולתו, על כן אינני חושד להקב"ה שיכשילני ח"ו, ובוודאי יסכים להוראתי, ואף אם הראיה לפעמים אינו אמת, מכל מקום הדין אמת הוא.

חוט המשולש

בשמים מתחשבים בדעת חכמי התורה

עד כמה החשיבו בשמים את דעתו של החפץ חיים, המחיש הגראי"ל שטיינמן שליט"א במעשה הבא:

כל ימיו לא רצה החפץ חיים לקבל עליו עול רבנות, אך פעם אחת ביקש ממנו רב העיר למלא את מקומו בעת שהיה צריך לנסוע לתקופה מסויימת. הח"ח נענה לבקשת הרב, אך התנה את הסכמתו בכך שיקיימו את כל מה שיאמר.

בדיוק באותו פרק זמן נתפס אחד מקצבי העיר כשמכר בשר בעייתי במסוה של בשר כשר למחדרין. ענינו הובא לפני הח"ח, והח"ח פסק שעליו לשלם סכום מסוים עבור נרות לבית הכנסת.

לימים נפטר אותו קצב, והנה באותו הלילה הוא נגלה לח"ח בחלומו. ובקש לברר: "מה היתה כוונתו של רבינו בהטלת הקנס, האם היה זה לשם קנס בלבד או לשם כפרה על חטאי? השיב הח"ח: "כוונתי היתה רק לקנוס אותך".

הקצב נאנח מרה, הוא ידע שעל פי תשובת הח"ח נחרץ דינו לשבט ותרומת הנרות לא תוכל להחשב לו כתיקון לחטא שחטא.

סיים הרב שטיינמן בהתפעלות: "רק באדם גדול כהח"ח שייך דבר כזה, שיתחשבו בדעתו בשמים. אם אדם בדורינו היה אומר דבר כזה, וכי היו בשמים מתחשבים בדבריו?!"

רבי אהרן לייב

חכם עדיף מנביא...

סיפר הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א: היתה פעם אשה עגונה שבעלה נעלם ולא ידעה אם הוא חי או שמה השתמד ח"ו. באה האישה לפני הגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל (בעל הבית הלוי) ושאלה: האם בעלי חי או לא? השיב לה: "הוא חי!" שוב שאלה: האם הוא השתמד ח"ו? והשיב: "לא!" שוב שאלה: "האם יחזור?" והשיב: "יחזור!"

ואכן לאחר זמן מועט חזר הבעל בריא ושלם. התפעלו מקורבי הבית הלוי מגודל ה"מופת" שעשה כאן. אמר להם בענותנותו: אין בזה שום מופת! שכן מה שאמרתי שהוא חי זה משום שכל אדם הוא בחזקת חיים כל עוד לא הוכח אחרת. ומה שאמרתי שלא השתמד זה משום שלכל אדם יש חזקת כשרות. ומה שאמרתי שישוב, משום שאם הוא חי ובחזקת כשרות, מדוע שלא יחזור...

דרך שיחה

לנהוג בשפלות ובענוה עם הזולת ולא בהתנשאות וגאווה! נלמד מהפסוק: "לבלתי רום לבבו מאחיו" (פרק יז-כ)

וכתב רבינו יונה ז"ל (בשערי תשובה שער ג-לד): הוזהרנו בזה, להסיר מנפשינו מדת הגאווה ושלא יתגאה הגדול על הקטן, ואפילו המלך לא ירום לבבו מאחיו, וכי ישתרר עליהם גם השתרר בהנהגותיו. אך יהיה שפל רוח. והגאווה מן העבירות החמורות המאבדות ומכלות הנפש שנאמר (משלי טז-ה) "תועבת ה' כל גבה לב" והרמב"ן ז"ל כתב: נרמז מכאן איסור הגיאאות, כי הכתוב ימנע המלך מגאווה ורוממות הלב, וכל שכן האחרים שאין ראויים לכך, כי בראוי להתרומם ולהתגדל יזהירו להיות לבבו שפל מכל אחיו הקטנים ממנו, כי הגאווה מגונה ונמאסת אצל האלוקים אפילו במלך. עכ"ל.

אמרו חז"ל בגמרא (סוטה ה): כל אדם שיש בו גסות הרוח, אמר הקב"ה, אין אני והוא יכולין לדור בעולם, שנאמר "מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל" (תהלים קא-ה) אל תקרי "אותו" אלא "איתו" לא אוכל.

והקשה המהרש"א: אם כן, מדוע כשפירטו חז"ל (בסוטה מב.) את ד' הכיתות שאינן מקבלות פני שכניה [שהם כת ליצים, חנפים, שקרנים, וכת מספרי לשון הרע] לא הזכיר בהם את כת בעלי גאווה?!

ומתוך המהרש"א, שלא הוזכרו אלא כיתות שעוונם מדיבורים אסורים. מה שאין כן גסות הרוח שאין העוון תלוי בדיבור, ולא בא מחמתו.

עוד אפשר לחלק, שמה שאמרו "ד' כיתות אינן מקבלות פני שכניה" הכוונה היא לעולם הבא, ואילו מה שנאמר על גסי הרוח "אין אני והוא יכולין לדור בעולם" הכוונה בעולם הזה.

כאשר סח **כ"ק האדמו"ר מאלכסנדר - רבי ירחמיאל ישראל דניציגר** זצ"ל (בעל **ישמח ישראל**) על ענין עקירת רגש הגאווה, היה מדגים דבריו בדברי חז"ל במשנה (יומא ח.) המספרת שבערב יום הכיפורים שחרית, היו מעבירים לפני הכהן הגדול, פרים אלים וכבשים.

וצריך להבין: האם הכהן הגדול לא הכיר את עבודתו, הרי קדמה לכהונתו הגדולה כהונה בתור כהן הדיוט?

אלא י"ל שמעבר זה של כבשים ואלים בא לעורר את הכהן ולהזכירו, שאם יתמלא לבו גאווה שהוא האדם היחיד הזוכה להכנס לקודש הקדשים, יזכור שאין יחושו נופל מיחוסם של דם הפרים והאלים והכבשים, שגם הם "זוכים" להכנס לקודש הקדשים. וכדוגמת דברי חז"ל, שאומרים לאדם אל תתגאה כי יתוש קדמך.

גם כאשר מתעלה ומתנשא האדם למעלות רוחניות גדולות ונשגבות ולמעשים מיוחדים, יש לו לשמור עצמו במדת הענוה ולא להבליט מעלותיו ומעשיו להתגאות בהן על הסובבים אותו.

למד זאת הגאון **רבי יוסף חיים קופשיץ שליט"א**, בדרך צחות, ממה ששינונו (באבות פ"ו מ"ט) שכאשר הציע אדם לרב יוסי בן קיסמא לדור עמו במקומו, השיב לו רבי יוסי בתוך דבריו ש"בשעת פטירתו של אדם אין מלוין לאדם, לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים".

ולכאורה פליאה גדולה היא: מה הרבותא בדברים? וכי יש מאן-דהו שיעלה על דעתו שכסף וזהב הם שמלויים את האדם לבית עולמו?!

אלא ביאר הרב קופשיץ: כוונת הדברים הינם למעשי המצוות, ואותן מכנה רבי יוסי "כסף וזהב ומרגליות". ומדוע? משום שאותן מצוות נעשות בפירסום גדול, עד שהן נוצצות ככסף וזהב ומרגליות. לכן בא התנא להשמיענו שמצוות כאלו, לא הם המלויים הגדולים של האדם לבית עולמו, אלא דוקא מי? המצוות הנסתרים שאינם ידועים וגלויים לבריות. תורה ומעשים טובים שנעשו בהסתר (שלא נוצצים בחוץ) הם המה המלויים הטובים לאדם...

ענוה ושפלות רוח

נודע היה **כ"ק האדמו"ר רבי מאיר מפרימישלאן זצ"ל** במדת ענוותנותו המופלגת. אך בכל הקשור להערצתו את **הצדיק מרוזין**, העפילו ענוותנותו ושפלות רוחו לשיאים חדשים.

הצדיק רבי צבי הירש מליסקא זצ"ל, אשר הרבה להסתופף בצל רבי מאיר מפרימישלאן, מספר היה, כי בשיחותיו נהג רבי מאיר פעמים רבות לזלזל בעצמו מתוך ענוה מופלגת ללא סייג, ולהמעט את ערכו מול ערך גדלותו של הצדיק מרוזין לאין ערוך ולאין שיעור.

"לעיתים" - סח הצדיק מליסקא - "היו דברי רבי מאיר כלפי עצמו כה בוטים עד כי לא ניתן לחזור עליהם ולהעלותם על דל שפתיים. אמנם לבסוף, מסיים היה רבי מאיר ואומר: "ואולם, טיפת האמת שלנו, יקרה בעיני הקב"ה עד מאוד!"

גם כלפי כ"ק האדמו"ר רבי שלום מבעלז זצ"ל נוהג היה רבי מאיר מפרימישלאן בדרך זו ומגיד שבחו ברוב עם, תוך כדי השפלות עצמו לעומתו. פעם, פתח רבי מאיר וסיפר על עצמו באזני קהל חסידיו כדברים הבאים:

"ישנם היכלות בשמים, אשר מאיר אינו רשאי להכנס לתוכם. אמנם, בראיתו את הצדיק מבעלז מתקרב ובא והשערים נפתחים בפניו, חש מאיר, תופס באבנטו, ומתגנב פנימה יחד עמו!"

אספקלריה המאירה

"ובלבד שלא אבוא לידי גאווה"...

כבר משחר טל ילדותו של הצדיק **רבי שלמאן מוצפי זצ"ל**, ניכר בו מדת צניעותו וענוותנותו להסתיר מעלותיו ומעשיו הטובים. העובדה שלפנינו התרחשה בהיותו ילד ב"תלמוד תורה":

למרות גילו הצעיר מחבריו, היה התלמיד המצטיין ביותר בכיתתו. באחד הימים ביקרו ב"תלמוד תורה" אורחים מחו"ל יחד עם ראשי הקהילה ועמהם הרב הראשי של בגדד.

המנהל החליט כי הילד שלמאן מוצפי יוצג בפניהם למבחן, בתקוה שיתפעלו מהקף ידיעותיו ויתוספו על ידי כך מוניטין ושם טוב לצוות התלמוד תורה.

אך התלמיד המצטיין הודיע כי אין ברצונו להנות מהכבוד וחושש מפני גאווה והתלבטות על חבריו ולכן לא יופיע בפני האורחים. אך המנהל עמד על שלו, ומתוך שחש שמא יעזוב הילד את בנין התלמוד תורה, נתן הוראה להעמיד שומר בשער שישגיח על הילד שלא יצא מהבנין...

כשהגיעו האורחים ביקש שלמאן להמלט, אך ראה כי השער נעול, מיד פנה לחדרי השירותים והסתתר שם, וכך סיפר בעצמו: במשך שעותיים תמימות סבלתי יסורי נפש וגוף, ובלבד שלא אבוא ח"ו לידי גאווה על חברי.

עולמו של צדיק

הכבוד ללעג ולקלס...

פעם אמר **הגרא"א דסלר זצ"ל** שיחת מוסר בישיבת פוניבז' ובמהלך השיחה תיאר בצורה של לעג וגיתוך את ענין הכבוד כמו "ליצנותא דעבודה זרה". הוא צייר במוחש את הרדיפה אחר הכבוד באופן כה לעגני ומגוחך עד שכל השומעים פרצו בצחוק.

התלמיד שסיפר זאת הוסיף, כי כוונת הרב דסלר בשיחתו זו, היתה בעצם מכוונת לו עצמו... להמאיס על עצמו את ענין הכבוד. שכן זמן מועט קודם השיחה התאנן שחושש מאוד מהרהורי כבוד שיתגנבו ללבו...

ספר זכרון למכתב מאליהו

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו - סיפורים בני זמננו

"שלא אהרוג!" [2]

אך הרדיפות מצד הגויים בסביבה לא פסקו לרגע. מפחד הקוזקים המרושעים נפגשו הזוג לראשונה בחייהם רק תחת החופה. עד כדי כך פחדו יהודים להסתובב - וזה לא היה בשנות ת"ח ות"ט!

אשתו זכתה לחינוך של פעם, בתוך הבית. לא למדה בבית-ספר ואכן לא ידעה קרוא וכתוב, אך הייתה "אידישע מאמע". נולדו להם שני ילדים, ובתו הייתה מספרת כיצד היא ואמה היו מתחבאות יחדיו מתחת למיטה!! מאימת הקוזקים.

לימים הצליח ר' לייזר חיים להגר לארה"ב - יחד עם חמיו - עוד לפני מלחמת העולם הראשונה. שניהם עבדו שם קשה ואת הכסף שלחו למשפחות באירופה שלא יגועו ברעב. עד שהצליחו להעביר גם את בני המשפחה לארץ האפשרויות הבלתי מוגבלות - שם זכו לגדל משפחות לתפארת.

למרות ששנות לימודיו בעצם הסתיימו אי-שם בחיידר, הרי אחריתו הוכיחה מה החיה אותו במשך כל השנים. כאשר יצא לפנסיה סובב סדר יומו סביב בית הכנסת וסדרי הלימוד. קם הולך להתפלל, חוזר לארוחת בוקר ושוב הולך לבית כנסת. ארוחת צהריים, מנוחה, ושוב בית כנסת. עד לאותו לילה בקליפורניה בו הלך לישון ונסתלקה נשמתו בנשיקה וימי שנותיו שמונים ושלוש שנה.

* * *

אמנם, זכה שצאצאיו חיים בארץ ישראל על התורה ועל העבודה. "עלינו לארץ לפני 49 שנה. התנאים פה היו קשים. בחנות לא מכרו לא כרובית ולא ברוקולי ולא תרד... תפוחים? בקושי היו! הרי תפוחים זקוקים לקור - ואז עדיין לא גידלו אותם ברמת-הגולן... ואילו באמריקה היה לנו את כל השפע! אך עדיין זה היה שווה בגלל שתי סיבות. ראשית, כאן מרגישים את הקדושה - כפשוטו".

"הסיבה השנייה, שכאן אתה חי בין יהודים. נוטים לחשוב שיש גוי ויש גוי. קוזק? רשע מרושע - אבל יש גויים אחרים, "נחמדים". אז הנה סיפור משפחתי בלתי יאמן: בשנת ת"ש התקיימו בארה"ב בחירות. סבתא של אבי שכבה באותה תקופה על ערש דווי, ולמרות זאת מאוד הטריד אותה שרוזולט ינצח. מדוע? באותן בחירות הצהיר רוזולט שהוא לא ישלח אמריקנים להילחם במלחמות זרות. הסבתא סברה שהגרמנים "אנשים טובים" ולכן היה לה כל-כך חשוב שרוזולט ינצח! אבל מהר מאוד אפילו רוזולט עצמו הבין שעליו להסתער כנגד גרמניה הארורה".

"בעבר גרנו בצפת. הייתה לנו שם שכנה שמשפחתה כבר עשר דורות בעיר! היא סיפרה כיצד הדור הקודם היה חי עם הערבים בידידות "כמו משפחה", אך זה לא מנע מהערבים לקום באמצע הלילה, להתפרץ לבתי השכנים ולרוצחם נפש!".

"אז אנחנו בין יהודים בארץ-ישראל. נכון שבאמריקה יש המון שפע. אבל גם עוגת שוקולד עם קצפת היא מושכת - אך לחיות ממנה אי אפשר!..."

חלקו השני והאחרון של הסיפור שאין כמותו מבטא את המסר: **'מי כעמך ישראל'** סיפור יהודי - מהמסעירים ביותר שבכל התקופות. בדרך-לא-דרך הגיע סופר 'מוסף שבת קודש' לנכדתו של בעל המעשה, והיא משחזרת אותו כפי ששמעה מפיו בעוד עיניו זולגות דמעות...

תקציר הפרק הקודם:

הסבא ר' לייזר חיים ויינשטיין ז"ל, מספר לנכדתו הקטנה בת התשע שיינדי יחזקאל - את סיפור חייו המסעיר. על ילדותו ב"חיידר", על ימי נערותו כשוליה אצל ה"שוכמאכער" [-הסנדלר] המקומי, ועל חטיפתו כבחור לצבא הקוזקים. לפני פרידה אימץ אותו אביו אל ליבו ולחש: "שמור על עצמך לייזר חיים - ויותר מכך שמור על יהדותך!" עברו עליו ימי אימונים קשים, עד ש... * * *

הקרב הגיע.

עד יומו האחרון לא ידע לייזר חיים מי בדיוק נלחם נגד מי. גויים כאלו נלחמו נגד גויים אחרים. ריבונו של עולם; יכה איון את איון! אך מה זרקו אותי - לייזר חיים ויינשטיין - לתוך הקלחת הזו!?

כאן אנחנו חייבים לעצור ולשמוע משפט נוסף מהנכדה:

כאשר הוא סיפר לי זאת, זה היה שנים רבות לאחר ההתרחשות. הוא ישב בעיניים עצומות - והיה "שם". עיניו זלגו דמעות: החזית הייתה קשה. הערפל היה סמיך.

ולפתע, מתוך הערפל האיום, הבחין במישהו מגיח מולו. לא עמדו בפניו דקות לפעול - כי אם חלקיקי שניות. בדיוק לנקודת הזמן הזו כיוון המפקד באמרו: **מזהה תזוזה! תלחץ על ההדק!**

קנה רובה האויב הלך והתכוון.

במקום ללחוץ על הקנה, נפלט לו מהקנה **'שמע ישראל'** חנוק-

השליך את הרובה ונמלט אל מותו הבטוח.

"השם אלוקינו השם אחד!" נשמע "האויב" משלים את המשפט-

'איך בין א' ייד'! זעק לייזר חיים בקול שגבר על רעשי הקרב. **'איך הויד'!** [-גם אג'ן] השיב "האויב" בידיש.

אוי! נסער לייזר חיים. **כמעט הרגתי יהודי!**

* * *

"גם גוי הוא לא היה מסוגל להרוג. הוא גם נברא בצלם!"

"חתי שליט"א שאל אותי: שמעתי כבר סיפור כזה בעבר! אמרתי לו כן. אבל אני שמעתי אותו ישירות מפי בעל המעשה, לא שמועה-רחוקה מפי השכן של העוזרת של הבן-דוד. שמעתי זאת מפיו והדמעות לא חדלו לרדת כשסיפר זאת!"

לאחר שהשתמט מהצבא, זכה להקים בית נאמן בישראל.

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

כאיך תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 219 | שנה ד' | פרשת שופטים | שנת תשע"ז

פניני הפרשה

כשגילו שהעדות בטעות

"על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת לא יומת על פי עד אחד" (שופטים יז, ו). בתוס' ביבמות ל"ה מבואר דכשיש רוב להתיר וסמך על הרוב, ואח"כ נתברר דטעה ועבר על חייבי כריתות פטור מן הקרבן והו"ל אנוס.

והק' הנובי" (מהד"ת יו"ד ס' צ"ו) דצ"ע דמאי שנא מהא דמבואר ביבמות [פ"ז] דכשבאו עדים שמת בעלה ונשאת עפ"י עדים ונתברר אח"כ דהעידו שקר חייבת קרבן ככל שזוג, ומה עדיף רוב מעדים דלענין רוב מקרי אנוס ובעדים מקרי רק שזוג וצריך קרבן?

וחי' רבנו שליט"א בנישאת ע"פ עדים שאמרו מת בעלה שייך לברר הדבר בשעת נשואין, ואף דלא היה בידם לברר אם אמת העידו או לא מ"מ זה עדיין לא נחשב לאנוס, כיון דהדבר מצד עצמו ראוי לבררו באותה שעה, משא"כ בנדון התוס' ביבמות ל"ה לא שייך לידע עכשיו אם היא מעוברת או לא, ותלוי רק במה שיתברר אח"כ ולכן אם בשעת מעשה לא היה נודע שיש איסור היו בגדר אנוס גמור, וכע"ז כ' התוס' שם ד"ה תגלי מילתא למפרע. (אילת השחר יבמות ל"ה)

ה' מלמדנו לייקר ולהעריך את בחירתנו, והאיך לנהוג בעבודת ה'

"כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לבין דין לדין ויבין נגע לנגע דברי ריבת בשעריך וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך בו" (שופטים יז, ח) במש"כ רש"י, בית המקדש גבוה מכל אר"י. בקידושיו ט"ו. ילפינן שגם אר"י גבוהה מכל הארצות. והעירו, ממש"כ בסוטה ה' שהניח ה' כל הרים גבוהים והשרה שכנתו במקום נמוך, בהר סיני. וכאן היה במקום גבוה? וי"ל, הר סיני - היה בחירתו של ה', ולכן היה מעלתו כהיותו נמוך מכל ההרים. ועל האדם ללמוד מדעת קונו, ענווה. אבל אנחנו בעצמנו, מכבדים השכינה במקום גבוה.

בתנחומא (פר' וירא כב) איתא" מיד וירא את המקום מרחוק, והאיך נראה מרחוק? מלמד שמתחלה היה מקום עמוק, כיון שאמר הקדוש ברוך הוא לשרות שכנתו עליו ולעשות מקדש, אמר: אין דרך מלך לשכון בעמק אלא במקום גבוה ומעלה ומיופה ונראה לכל. מיד רמז הקב"ה יתברך לסביבות העמק, שיתקבצו ההרים למקום אחד לעשות מקום השכינה, לפיכך נקרא: הר המוריה שמיראתו של הקדוש ברוך הוא יתברך, נעשה ה' מוכת, שה' אמר שצריך מקום גבוה. וה' בעצמו לימד לנו, שבכל מה שמוטל עליכם לבחור את זה תעשו במקום גבוה, כפי שצריך שהאנשים ינהגו בעבודת ה'. אבל בסיני שלא היה מקום לעבוד את ה', רק לשמוע י' הדברות. על אף שאחר כך זבחו שמה היה מקום נמוך.

תיקון המדות של גר

"שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלהיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא" (שופטים יז, טו)

שאל הגאון הגדול רבי שמואל קמנצקי שליט"א לפני הגרא"ל שטיינמן שליט"א האם גר יש לו מדות שהיתה לו מקודם? והביא ראי' לפניו מהחינוך מצוה תצ"ח שגר לא יהי' מלך משום מדות דלעבר עיי"ש. ורבנו אמר שזו שאלה טובה.

מעלת שבט לוי

"לא יהיה לכהנים הלויים כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישראל אשי ה' ונחלתו יאכלון" (שופטים יח, ב)

בשיחה בסיום מחזור ביישיבת ארחות תורה אמר רבנו בתו"ד: נקריא את לשון הרמב"ם שזה נוגע בעצם לכל בן ישיבה, ח"ל: ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביתו? [היינו שלל שהיו לוקחים במלחמה כשהתגברו על האוייב] עם אחיו, מפני שהובדל לעבוד את ה' ולשרתו, ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים, שנאמר יורו משפטיו ליעקב ותורתך לישראל, לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל, ולא נוחלין ולא זוכין לעצמן בכח גופן, אלא הם חיל ה' שנאמר ברוך ה' חילו, הוא ברוך הוא זוכה להם שנאמר אני חלקך ונחלתך.

ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם, אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבוד לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלקים, ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים, ויהי' ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים, ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו כמו שזיכה לכהנים ללוים, הרי דוד ע"ה אומר ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי ע"כ.

רואים דבר אחד, חושבים זה לא טוב לכהן ללוי, הוא מסכן! אין לו ביזה ואין לו נחלה, אבל הקב"ה רוצה את זה לטובתו, היות שהוא חיל ה' וחיל ה' לא יכול להתמסר כ"כ אם הוא עסוק כ"כ הרבה בעניני העולם הזה, אע"פ שגם במצב הזה הוא צריך להתעסק בעניני עוה"ז אבל כבר פחות קצת, אם צריך לעסוק בנחלות עם שדה, בימים הקודמים אנשים ה' להם שדות היו מתפרנסים הכל מהשדה, ואדם כזה בודאי לא נשאר לו כ"כ הרבה זמן להיות עובד ה', [כמובן גם הוא יכול להיות עובד ה' לא יכול להיות שבכלל, כי מה באמת יעשה בן אדם שהי' ככה בימיהם] אבל ככה צריך להיות יותר מובדל משאר העולם שהוא באמת נקרא חיל ה', כמו שהחיליים בכל הזמן ולא דוקא בשעת מלחמה, הוא חיל! ככה זה כאן הוא צריך להיות חיל ה', חייל ה' צריך להיות מובדל מכל הדברים האחרים, ויהי' עסוק רק בענין של עבודת ה'. ועל זה אומר הרמב"ם כי לא רק שבט לוי אלא כל אחד יכול לזכות לזה.

וב"ה היום, אם בזמנים הקודמים היו חיילים ולא חיילים, היום אין לא חיילים, כי מי שלא מתמסר להקב"ה, יש לו כל מיני טירדות, ברצון ולא ברצון, הוא קצת יורד! הוא יורד, וכדי לעמוד על הדרגה שאדם צריך להיות,,, אפי' אנחנו אלה שנקראים חיל ה' הם גם צריכים מאד חיווק, אבל בכל אופן יש לו סיכויים שיעלה להיות נקרא חיל ה'.

מדרגות שונות ליראת החטא

"מי האיש הירא ורך הלבב" פרש"י רבי יוסי הגלילי אומר הירא מעבירות שבידו. והנה, הירא מעבירות (ולא רק שמא ימות) זה דרגה חשובה, אבל הוא יכול לעשות תשובה ויצא למלחמה. בדסוטה מד: איתא, דאפילו השח בין תפילה של יד לבין תפילה של ראש חחה, ועל זה מספיק תשובה (וכן מועיל תשובה על עוד חטאים, כדאיתא ביומא פו,א).

וצ"ל, שהוא ירא וחושש שמא אין חרטתו חרטה גמורה, ולא כל כך קל לעשות תשובה, ובפרט מי שעושה תשובה רק מחמת יראת-המלחמה, שאין זה תשובה מעולה. ועכ"פ, זהו מדרגה שהאדם מפחד מפני חטא וירא שימות אפילו מפני עבירה זו. וכן במש"כ רש"י, דלכך תלתה תורה לחזור על בית וחרם לכסות על החוורים משום עבירות שבידם שלא יבינו שהם בעלי-עבירה, זה גם כן מדרגה שאדם מתבייש שחטא.

כח השמירה

"ואמר אלהים שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איביכם אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם" (שופטים כ, ג)

שח ר"י הגרא"י קוק שליט"א: כשנשאל בימי מלחמה (אב תשע"ד) רבנו ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן שליט"א על מה עשה ה' ככה לארץ הזו?

השיב אם כי אין איתנו מי שיכול להעיד על עצמו שהוא יודע דרכי שמים, אבל עלינו להתבונן בנעשה ולראות כי בעצם כל קיומנו בארץ הקדש כולו אינו בדרך טבעית כלל בהיותנו מוקפים במיליוני שונאי בנפש אשר כל חפצם הוא לכו ונכחדים מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד ומבחינה טבעית יש ביכולתם לעשות זאת, וכל רגע שעובר בלי פגע הוא כולו גילוי שמירת השי"ת השומר עמו ישראל לעד, כדי לזכות לשמירה זו נדרשת זכות התורה אשר רק היא בלבד מגנא ומצלא ואני חומה זו תורה ושדי כמגדלות אלו תלמידי חכמים (פסחים פו ע"א) עד היום שבו פרצה המלחמה היתה באופן רשמי זכות לכל מי שחפץ לעסוק בתורה בארץ ישראל את האפשרות לעשות זאת.

באותו יום שהכריזו אחינו שונאינו ומנדינו בערכאותיהם שאין בארץ ישראל את הזכות לכל מי שחפץ להקדיש עצמו לתורת ה' ועבודתו לעשות זאת, אבד חלק גדול מזכות התורה והגנתה כשנאבדת הגנה זו הרי באופן טבעי נמצאים רח"ל בסכנה הגדולה ביותר שיכולה להיות עד כאן דבריו.

והורה רבנו שליט"א בעצם ימי המלחמה לאחד הרמ"ם החשובים שהיה צריך לנסוע למסור שיעורים בישיבה חשובה בדרום במסגרת תפקידו לחזק ולרום את בני הישיבה ושאלו אם מותר לו לנסוע לשם ואמר לו בזה הלשון: הערבים מפחדים ממך אתה יכול לנסוע כי העוסק בתורה באמת נקרא עליו שם ה' וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.

וסיפר אותו ר"מ דבר מופלא מאוד כי באותם ימים ושעות שנסע במסירות ושהה בתוך הישיבה אמר שיעורים ודיבר עם הבורים בלימוד לא היתה אפילו אזעקה אחת.

הודעה

בס"ד זכיננו להוציא השנה את הגליון בעזרת הציבור שליט"א ובפרט אלו שנתנו הוראות קבע מסודרות. ואנו פונים לכל אלו שהתחייבו במשך השנה והנציחו ולא העבירו את התחייבות אנא שיפרעו בהקדם למען נוכל להוציא את גליונות של חודש זה תמידים כסדרן.

פתיחה לזמן אלול

בימים אלו שנכנסו בס"ד הבחורים חדישים לשיבות הקטנות ולישיבות הגדולות נביא כמה שיחות והדרכות מרבנו שליט"א

לעולים לשיבה קטנה

ברוך השם, כולם הולכים לשיבות. ברור שכל אחד שואף להיות טוב רוצה להיות ת"ח. כל אחד יש לו שאיפה טובה, אבל צריך לדעת שמה שינקו כאן, מה שהשיגו במשך השנים, שלא ילך לאיבוד, מה שכל השנים כולם השקיעו בכך שלא ילך לאיבוד, תמשיכו בשיבות, בשיבה קטנה ואח"כ בשיבה גדולה שתהיה השאיפה שלכם להיות גדולים בתורה וביראת שמים. כי אם אחד יש לו שאיפה באמת - אמיתית, אז יש סיכויים שבאמת יצליח, ואם אחד הולך ברפיון אז הסיכויים חלשים.

צריך לדעת שכל אחד, במשך השנים יש כל פעם נסיונות, פעם יש סיבות שמחלישות את הבחור הוא חושב שהוא לא מצליח. והרבה פעמים הוא כאילו שבור, וזה גורם ירידה, שבאמת אח"כ הוא לא מצליח, כי עצם הדבר שנשבר זה גורם לו שבאמת נשבר ובאמת לא מצליח ולכן צריך לדעת לכתחילה, שלא תחשבו שכל רגע ורגע יש הצלחה. יש הרבה פעמים שלא מרגישים הצלחה, אבל אם יש רצון חזק שרוצה להיות תלמיד חכם, אז יש סייעתא דשמיא והקב"ה יעזור שהבא ליטהר מסייעין אותו.

ואתם כפי שחונכתם כל השנים, להיות שואפים באמת, להיות יראי שמים, להיות תלמידי חכמים, תמשיכו בזה, תדעו שעכשיו זה הזמן שאתם יכולים לנצל להיות גדולים, אם אתם תנצלו את השנים, עכשיו אחרי שאתם גומרים את הבית ספר תמשיכו בדרך הזה לראות הכל לפי ההשקפה הזאת. לפי "השאיפה" הזאת, בעיקר שתהיו תלמידי חכמים ולא יהי' שום דברים שיפריע לכם, ואתם תנצלו את הזמן גם באיכות וגם שתראו בכמות לנצל, לראות שכל הזמן לא ילך לאיבוד, ולשמוע בקול הורים ומורים, אז תוכלו כל אחד מכם להיות גדול בישראל, כל אחד, ממש כל אחד! רק כל אחד צריך לדעת מה שמוטל עליו לשאוף לגדלות אבל לא יותר מדאי ולהזניח את המציאות צריך לדעת שאם יש לפעמים כשלון, קורה, אבל סוף כל סוף יצליח, רק תראו שלא תשברו. לא להשבר אם יש לפעמים איזה מצב קשה. רק תמיד להיות שמח ולשאוף להיות גדול.

ואם תמשיכו ותנצלו את הזמן הקב"ה יעזור שכל אחד מכם יוכל להיות גדול בישראל. הקב"ה באמת יעזר שכולכם תגדלו לתפארת, ויהי' נחת מכם. להורים ומורים, וכל ישראל ישמחו שיהיו גדולים בישראל ה' יעזור לכולכם.

בבית ספר במושב חשמונאים

שמעתי שאתם גומרים עוד מעט את הכתה ח' [בעוד כמה חדישים] ומסתמא כל אחד מבין שהתכלית של הבחור הוא ללמוד תורה, אז כל אחד צריך ללכת לשיבה קדושה, שלומדים תורה, וכל אחד מסוגל להיות ת"ח אם הוא רק ירצה, וזה תלוי בו, אם הוא לא ירצה הוא ישר עם הארץ! אם הוא חושב שלהיות עם הארץ יותר טוב מתלמיד חכם, נו... אבל בדרך כלל כל אחד מבין שיותר טוב להיות תלמיד חכם.

ממילא מסתמא כל אחד מכם בודאי שואף ללכת לשיבה שעל ידי זה יש תקווה שיצא ממנו ת"ח, ואני מקווה שכולכם יהי' לכם שכל טוב להבין

את זה ותלכו ברצון גמור ללמוד תורה, וה' יעזור שיהי' לכם סייעתא דשמיא שכולכם תצליחו להיות יראי שמים ותלמידי חכמים.

לעולים לשיבה גדולה

בשיחה בשיבת משכנות הרועים אור ל' מנ"א תשס"א אתם עוברים עכשיו לשיבה מסוג אחר, עד עכשיו הייתם בשיבה קטנה ולעבור משיבה קטנה ולעבור משיבה גדולה זה דבר חדש לגמרי. וצריך לזה סייעתא דשמיא. ונקווה שיהי' לכם סייעתא דשמיא.

אבל צריך לדעת כי גם בשיבה קטנה וגם בשיבה גדולה צריך "לקבל עול מלכות שמים", ועול מלכות שמים זה לא דוקא רק לימוד. אלא זה כולל הכל! יראת שמים, מעשה המצוות. לדקדק במצוות. לדקדק בתפילה, לדקדק בלימוד התורה. ומה שאתם יותר משקיעים להיות יראי שמים, להיות עבדי ה' תזכו וכולכם תזכו שתהיו גדולים באמת.

בן אדם צעיר לא יודע את האושר שיש לו. לנצל את הזמן, בן אדם כשהוא צעיר כל אחד יכול להיות גדול, רק אם ישקיע באמת לרצות להיות ירא שמים, לרצות להיות עבד ה'. לרצות להיות ת"ח, כל אחד יכול להיות רק צריך להיות רצון אמיתי. וכל הבא לטהר מסייעין אותו.

הקב"ה יעזור שכולכם תעלו בתורה ויראת שמים, תזכו להיות גדולים בתורה, ולכולם יהיה נחת מכם.

דברים שאמר רבינו בכינוס הכנה לתלמידים העולים לשיבות גדולות

כ"ח מנ"א תשע"ג באולם ארמונות חן ב"ב

כל אדם עובר כל פעם מתקופה לתקופה שינויים במצב שלו, כמו שהמשנה אומרת באבות פרק ה', בן חמש למקרא בן עשר למשנה בן חמש עשרה לגמרא וכו', מה זאת אומרת, שכל דבר שיש שינוי והתחלפות אצל האדם, זה קצת יום הדין! כעין יום הדין.

הרי בן אדם לא נכנס תיכף ומיד לשיבה גדולה, רק קודם נכנס למקרא ולמשנה, כל דבר זה שינוי במצב של האדם, ועל זה צריך רחמי שמים להצליח.

ממילא עכשיו שבחורים בגיל צעיר עולים לשיבה גדולה, צריך רחמי שמים שהקב"ה יעזור שכל אחד יצליח לעלות באמת כפי מה שמצפים ממנו. יש לפעמים.. הרי לא כל אחד זוכה, אבל מקוים שכל אחד מכם שיש לכם רצון טוב הקב"ה יעזור לכם שתצליחו לעלות, "רק לעלות".

הגאון אומר.... שאדם לא עומד במצב אחד, אין כזה דבר, אלא או שעולה או שירוד, מלאכים עומדים במקום אחד, הקב"ה ברא אותם במדרגה גדולה מאד, הרבה יותר גדולה מבן אדם, אבל המלאך לא עולה, אלא מה שהוא עושה כך הוא, אבל אדם עולה או יורד, ממילא יוצא שאם לא עולה על כרחך יורד.. והקב"ה יעזור שרק יעלו אם לא.. ח"ו יורדים! זה לא טוב.

לכן עכשיו שכל אחד מכם נכנס לשיבה גדולה, צריך לעלות, לעלות! והקב"ה יעזור שתצליחו לעלות, ותגדלו מאד מאד, בהתפתחות רוחנית והתפתחות גשמית, כמו שיש התפתחות גשמית,

כך יש התפתחות רוחנית, תזכו לעלות ולהיות לאנשים גדולים לתפארת להקב"ה.

בפתיחה לזמן אלול

דבר אחד אני רגיל תמיד להגיד, היות שעכשיו באים בחורים שעדיין לא היו עד עכשיו בשיבה, כל בחור שבא עכשיו זוהי מצוה גדולה לעזור לו, להראות לו כל דבר איפה זה, כי אפילו שהיום הישיבה היא לא בשטח גדול מאוד, בכל זאת הוא צריך לדעת איפה המקום שלו, איפה המיטה שלו, איפה הוא ישן, ואיפה לאכול, ממילא זה חסד גדול לעזור לבחורים החדשים שבאים, ולהראות להם.

כל אחד שמגיע הוא כמו "גר" לימים אחדים, הוא צריך מאד עזרה, ומקיימים בזה ג"כ מצוה גדולה של חסד. הקב"ה יעזור שבזכות החסד ובזכות התורה נזכה בעז"ה עם כל המשפחות לכל טוב, ונזכה גם לחיי העולם הבא, אמן סלה.

דברי פתיחה לשיבת ארחות תורה

עוד אנחנו מדברים תמיד, שכל אחד צריך להשתדל ולדאוג לבחורים החדשים, לעזור להם קצת, כי כשאדם בא למקום חדש, הוא לא יודע איפה הברו.. איפה זה ואיפה זה.

העיקר הוא כך, כל בן אדם, את עצמו הוא לא שוכח, ומה שהוא צריך, הוא לא שוכח, רק מה שאחרים צריכים, זה כבר לא.. הוא לא חושב על אחרים. וזה לא מה שצריך להיות, אלא בן אדם צריך לדעת לחשוב לא רק על עצמו. על עצמו בודאי בן אדם לא שוכח את עצמו, וכמ"ש רש"י בב"ק דף ס"ח עמוד ב' שאין אדם מייאש על עצמו. אבל העיקר הוא היסוד הזה שבן אדם צריך לחשוב שלא רק הוא, יש עוד מישהו! ואם כל אחד היה חושב ככה, היו חוסכים הרבה דברים.

כתוב... שבזמן שהקב"ה ברא את אדם הראשון, מלאכים צולים לו בשר וכו', התורה מתחילה עם חסד. וכמו שאחז"ל תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים. ולכן אפילו שהרי העיקר זה תורה, אבל תורה צריך להיות עם חסד, ואם זה תורה בלי חסד, זה לא כל כך...

וב"ה כל שנה אתם באמת מתנהגים כמו שצריך, ומקוים שהשנה הזאת ג"כ בודאי כל אחד ישתדל לעשות חסד, ובעיקר בימים הראשונים שבחורים חדישים באים, צריך לראות לעזור אחד לשני.

הקב"ה יעזור בזכות זה שעושים חסד, הקב"ה יעשה איתנו חסד. כי כל מה שהקב"ה עושה איתנו זה "רק" חסד, ואדם לא חושב כך, הוא חושב שמגיע לו.. אבל למה מגיע לו, הוא לא עושה חשבון, העיקר הוא צריך, מגיע לו.. אך צריך לדעת לא! לא מגיע לך! אלא זה "רק חסד", ואתה צריך לעשות ג"כ חסד. ואם בן אדם יחשוב ככה שהכל רק חסד וחסד, לא בחינם, ממילא הקב"ה יעזור שכול לעלות מאד מאד.בן אדם יכול לעלות להיות במדרגה גדולה בחסד, ויכול להיות להיפך חס ושלום, וב"ה כל הזמן היה הכל בסדר, מקוים שגם עכשיו אתם תראו לעשות חסד, תורה וחסד, כי תורה בלי חסד זה קשה, אלא צריך תורה עם חסד.

לא כיוון

יש לעיין לגבי ברכות מי שמברך וחשב קודם הברכה שרוצה לפטור בברכה זו כמה דברים, ובשעת הזכרת השם שהוא עיקר הקובע על מה יחול הברכה שכתב לכיון על כך, אם מ"מ כיון דמתחילה חשב על זה דרוצה לפטור בברכה זו שאר דברים סגי בהכי (אילת השחר זבחים ב, א)

יש להסתפק, למבואר בסי' ר"ט דעיקר כוונת הברכה להוציא מה שרוצה לאכול ולשתות, תלוי בשעה שמזכיר שם ומלכות, האם צריך לכוון בכל זמן אמירת האזכרות שם ומלכות או די אף במה שכוון בסוף ההזכרת שם ומלכות. ואף את"ל דמהני אף בסופו, יש להסתפק אי מהני אף לאחר שכבר הזכיר שם ומלכות, אבל כיון בתוכ"ד מהזכרת שם ומלכות אי מהני אף בכה"ג או לא.

ביטול נמלך

בירך על פרי והחליט שלא לאכול, ותוכ"ד מהחלטתו שלא לאכול נמלך שרוצה לאכול מהו, מי נימא דע"י תוכ"ד עוקר החלטתו שלא לאכול ונמצא כאילו לא החליט, או דנימא דחל כבר היסח הדעת וא"א לבטלו? ושאל ר"מ ועקינן את רבנו שליט"א והשיב דיכול לבטל היסח הדעת בתוכ"ד. (בר אלמוגים)

שאריות אוכל

יל"ע כשנשארו שאריות מאכל בפה לאחר ברכת המזון או ברכה אחרונה אם מותר לבולעם בלי ברכה.

ועל פרי גפנה

השותה יין מא"י וגם יין מחו"ל וכן האוכל מז' המינין דא"י וגם מחו"ל, לכאורה צריך לחתום על פרי הגפן וכן על הפירות ולא ועל פרי גפנה ולא ועל פירותיה, דאם יאמר ועל פרי גפנה ועל פירותיה יהא משמע שמברך רק על פירות א"י, משא"כ אם אומר על פרי הגפן ועל הפירות הרי הכל בכלל.

ואם אכל מפירות חו"ל וחתם על פירותיה יל"ע אם צריך לחזור די"ל דפירותיה יכול להתפרש על הארץ שהם פירות הארץ וגפן הארץ. [א"ה ואם אכל באר"י הפירות חו"ל י"א שיצא ראה דבר יהושע ח"ב סימן כ"ח מה שהביא מהפוסקים]

מקום שנעשה לו נס

בשו"ע (סי' ר"ח) איתא שהנעשה לו נס באיזה מקום כשגמיע לשם מברך שעשה לי נס במקום הזה וכל יוצאי ירכו ג"כ מברכים שעשה נס לאבי במקום הזה (ועי' במשנה ברורה), והסתפקו... אם גר מברך על נס שהי' לאביו הנכרי. ומסתבר שלא מברך אע"פ שלולא זה שהי' ניצל הוא לא הי' בא לעולם, אבל הגר עצמו מסתבר שמברך על נס שנעשה לו בעודו נכרי.

ברכת הגומל לנוסע במטוס

נחלקו החזו"א והגרי"ז מי שנסע באויר מעל הים אי צריך לברך הגומל, שי' החזו"א דאף זה נחשב יורדי הים, ואילו שי' הגרי"ז דיורדי הים פי' דוקא כפשוטו שעובר דרך הים, ולא באויר מעל הים. (כ' צדיק כתמר יפרח)

ברכת הגומל אחרי לידה

פעם נשאל רבנו שליט"א האם אשה תברך הגומל לאחר הלידה? והשיב שבירושלים נהגו לברך ובבית הסטייפלר לא נהגו, חזר ושאל מה לעשות ושוב השיב תשובה זו. ולאחר שהפציר בו מה לעשות למעשה ענה 'אפשר גם לא לברך'.

הטבת חלום

הגרי"ז היה דרכו לעשות הטבת חלום בפני שלושה כמעט בכל יום. והיות שהיה ישן גם בשעות הצהריים לכן היה עושה הטבת קרוב לשקיעה שיחול גם על החלומות של שינת היום והיה ממחר להספיק לפני השקיעה. [א"ה נראה מזה שלא חשב לענין תענית חלום] כמדומני שגם בשבת היה הגרי"ז מטיב את חלומותיו. אך ביו"ט שהיה נשיאת כפיים איני זוכר, דיתכן שהיה אומר יהי"ר שבברכת כהנים ולא הוצרך להטבת חלום. אבי שהיה מקורב ושכן של הגרי"ז היה עושה לו את הטבת יחד עם עוד שנים אחרים, וכשנעשיתי בר מצוה הייתי מצטרף גם כן בכל יום יחד עם אבי ואדם נוסף להיטיב את החלום להגרי"ז. אח"כ כשנעשה

הגרי"ד בנו של הגרי"ז בר מצוה היו מצרפים גם אותו. **תענית חלום**

אברך שאל את רבנו, שהרבה פעמים חולם חלומות מאותן שכתוב בשו"ע סי' רפ"ח שצריך להתענות עליהם אפי' בש"ק. איך להתייחס לזה? השיב רבנו, ששמע מהגאון רבי פנחס שרייבר זצ"ל שהחזון איש אמר שזה גאוה לחשוב בדוריו שהקב"ה מדבר עמו, ואין להתייחס לכך. (צדיק כתמר יפרח עמ' שצ"ה)

הודאה על גשמים.

אמר רבנו הנה בברכת הודאה שמוזכר בהלכה (סי' רכ"א) על גשמים הרבה לא אומרים את זה, ואין לומר מחמת שהיום אפשר להביא מים ממקומות אחרים, זה אינו, כיון דאכתי צריך מים בכל מקום, אלא שזה ברכות הרשות.

ואמר רבנו ע"ע שאע"פ שהיה לו בביתו בכפר סבא עצי תות בחצר, לא בירך ברכה זו, כיון דהוא עצמו לא אכל מהעץ הזה אף פעם אלא ילדים היו נכנסים ולוקחים. וכן בביתו ברח' חזון איש אינו מברך על אף שיש לו עץ אחרון בחצר כיון שברך כלל אינו מוציא פירות.

שהחיינו בקניית בגדים

כמה פעמים שקנה רבנו בגדים סמוך לחג לא בירך עליהם שהחיינו, רק כיון בברכת שהחיינו של היו"ט גם על הבגדים החדשים.

שהחיינו בלידת בן ובת

שאלה אדם שזוכה לקיים מצות פי"ו שנוולד לו בן ובת האם יברך שהחיינו על מצות פי"ו חוץ משהחיינו של לידת בת. ואמר רבנו שלא תיקנו ברכה שחיינו על זה. ואמר רבנו שליט"א שזהו מצוה דממילא שלא עושה שום מעשה ובכה"ג לא תיקנו שהחיינו, (דולה ומשקה)

שהחיינו בהוצאת ספר

בהדפסת ספרי אין רבנו נוהג לברך על כך שהחיינו, וביאר טעמו כי ההנאה בכך היא רוחנית ועל הנאה רוחנית אין מברכים שהחיינו. והרבה פעמים מביאים לו פרי חדש כשיוצא ספר חדש ואז מברך על הפרי ומכוין גם על הספר.

ופעם נוכח רבנו במסיבה שעשו לכבוד הוצאת ספרו של חכ"א, ואמר לו רבנו שלא לברך שהחיינו אלא אם יהי' שם פרי חדש, ולהכריז שמברך ברכה זו על הפרי, שלא יצא תקלה מזה. וכשסיים החפץ חיים את הספר משנה ברורה, בירך ברכת שהחיינו על פרי חדש. (שיעורי ברכות)

ברוך שחלק

שח רבנו: מרן החזון איש ז"ל אמר שאפשר לברך ברכת שחלק מחכמתו ליראיו על גיסו מרן הקהלות יעקב זצ"ל. כך אמר רבנו ששמע מאת ידידו הגי"ר שאול ברום חתנו של מרן הסטייפלר, שבחזרתו מנסיעתו לחו"ל לצרכי ריפוי, ולא ראה את הסטייפלר שלושים יום בירך עליו ברכה זו על דעת מרן ז"ל.

רבנו אמר שלא ידוע על הגרי"ז שבירך ברוך שחלק, וכן הי' פעם שברכו עליו ולא ענה אמן, אלא כעס. [אמנם אמר רבנו שהחזון איש בעת שבירכו עליו היה עונה אמן]. (מפי נכדו רבי אשר שטינמן שליט"א) [א"ה וע"ע הליכות שלמה תפלה עמוד רצ"ד מה שהביא מהחזון אי"ש]

סדר הברכות שהחיינו וברכת הפרי

אמר הגר"ב פלמן זצ"ל בשיעוריו: בסדר הברכות יש אומרים דמברך תחלה ברכת הפרי ואח"כ שהחיינו משום דתדיר ושאינו תדיר וברכות קודם וי"א דיקדים שהחיינו תחלה כיון דברכת שהחיינו הוא רשות א"כ יש חשש הפסק, ועי' שעה"צ סק"ב דמשו"ה שאני זה מגביל לתורי דשם אסור לאכול קודם וע"כ שייך לסעודה משא"כ הכא דהוי רשות, והמ"ב בס"ק י"א כתב דלכתחילה יברך שהחיינו תחלה וה"ה אם טועם מעט ואח"כ מברך שהחיינו אפשר דגם זה טוב הוא ובידעבד אם בירך שהחיינו אחר ברכת הפרי קודם שהתחיל לטעום אין זה הפסק ולמעשה יש בזה מנהגים.

ומהגרא"ל שטיינמן שליט"א שמעתי סברא אחרת למה לא שייך כאן כללא דתדיר, דבאמת ליכא חילוק אם ברכה אחת חלה קודם לחברתה דבכל גווני אמרינן לכללא דתדיר, אלא דכללא דתדיר שייכא רק כשב' הברכות הם שוות לגבי חיובם כגון מנחה ומוסף דשניהם הוי ברכות המחוייבות על האדם להתפלל, וכן קידוש היום וברכת הגפן שבשב שתיים הוי ברכות

המחוייבות על האדם לברך דכשמגיע שבת צריך לברך ב' ברכות אלו, ולכן אף שברכה אחת חלה קודם לברכה שניה מ"מ הוי ב' ברכות המחוייבות דאף כשחלה עדיין ברכה או תפלה ראשונה הא כבר מאז יש לו חיוב לברך ולהתפלל תפלה שניה לכשיגיע זמנה אף שכעת עדיין לא הגיע זמנה של תפילה שניה, מ"מ כעת יש לו חיוב שכשיגיע זמנה יחוייב להתפלל אלא שכעת עדיין לא הגיע זמנה, אבל במי שרואה פרי חדש שייכא ומיד חלה עליו חיוב דברכת הראיה וברכת הפרי לא הוי ברכה שמחוייב דהא יכול לא לאכול ולא לברך נמצא שיש לו ברכה אחת המחוייבת, וברכה אחת רשות בכה"ג כודאי שצריך להקדים ברכה המחוייבת, ורק כשב' הברכות שתיים הוי ברכות המחוייבות או שתיים הוי ברכות רשות בכה"ג צריך להקדים את התדיר אף שהאינה תדירה חלה קודם לתדירה ודו"ק. (שם עמ' ס)

בירך שהחיינו אחר העץ ונזכר שכבר אמר שהחיינו מעשה באחד שבירך בפה"ע ואח"כ שהחיינו כמנהג הסוברים דברכת הפרי קודם לשהחיינו ואחר שגמר הברכה נזכר שאתמול כבר בירך שהחיינו על פרי זה וברכתו לבטלה ונסתפק אם צריך שוב לברך בפה"ע שהרי ברכת שהחיינו הפסק בין הברכה לטעימה.

וח"א אמר דלא הוי הפסק, ודמי למי שאמר אחר ברכת המוציא הביאו מלח דאין זה הפסק דהוה צורך הסעודה כדאיאתא בשו"ע סי' קס"ז ס"ו ומי שהיה סבור שאין לו מלח ואמר הביאו מלח ואח"כ התבונן וראה שיש מלח על השולחן מסתבר דלא הוה הפסק משום דבעת האמירה היה סבור דאין כאן מלח, א"כ סח מעניני הסעודה וא"כ הוא הדין הכא כיון דבעת שאמר ברכת שהחיינו היה סבור דעדיין לא בירך א"כ אף דאח"כ נזכר שכבר בירך מ"מ לא הוה הפסק משום דהוה ממש צורך סעודה אבל הכא בשהחיינו בשלמא אם צריך לברך אז לא הוה הפסק דזה סדר הברכות אבל אי לקושטא אין צריך לברך אפשר דהוה הפסק בכל ענין דאין הברכה שייכת לכאן כלל.

ולכאורה יש להביא ראייה דהנה בשו"ע בסי' רח"צ ס"ה כתב דאין מברכין על הנר שלא שבת ממלאכת עבירה דהיינו שהודלב בשבת באיסור וכתב המ"ב בשם המג"א דאפילו בדיעבד לא יצא ובביה"ל הביא מחידושי רעק"א דאם הבדיל ובירך צריך לחזור ולברך בפה"ג כיון שברכת בורא מאורי האש הוה הפסק בין בפה"ג לטעימה וע"ש.

והנה בפשוטו משמע שבירך בשוגג שלא ידע הדין ואפ"ה כיון דבמצויאות היא ברכה לבטלה חשיבא הפסק וא"כ ה"ה בנד"ד אף דסבר שצריך לברך שהחיינו מ"מ כיון דבמצויאות היא ברכה לבטלה הויה הפסק, אמנם צ"ע דהנה המ"ב בסי' רע"א ס"ק ע"ח כתב שאם קידש על הכוס וסבר שהוא יין ונמצא שהוא חומץ או מים יקח כוס אחר של יין ויברך בפה"ג ויקדש שנית דכיון שלא היה יין נמצא שלא קידש על הכוס כלל וכתב בשם מג"א ושאר האחרונים דמ"מ אם היה דעתו מתחלה משעת ברכה לשתות יין יותר אין צריך לברך שנית בפה"ג וכתב השעה"צ ס"ק פ"ד דבחידישי רעק"א מפסק בזה משום שהקידוש הראשון שהיה לבטלה הוי הפסק בין בפה"ג שבירך תחילה לטעימה, ונראה דסברת המג"א דכיון שהיה סבור בעת הקידוש שצריך לברך עליו א"כ לא הוי הפסק בין הברכה לטעימה, ומעתה צ"ע סתירת פסקי המ"ב דבסי' רח"צ פסק כרעק"א ובסי' רע"א פסק כמג"א. דבעת האמירה היה סבור שזה סדר הברכות אלא דקצת יש לדון ולחלק דבמלח

ובישוב הסתירה שמעתי מהגרא"ל שטיינמן שליט"א דאפשר דבהבדלה הכל מודים לסברת רעק"א דהוה הפסק משום דבהבדלה זה ב' ענינים נפרדים, דברכת בורא מאורי האש אינה מדין הבדלה כלל רק סמכוה לאומרה על הכוס, ובזה כשאין הברכה חלה הויה הפסק כלפי בפה"ג משא"כ בקידוש הנה ברכת בפה"ג וברכת הקידוש הוה חדא מילתא וחד ענינא ובזה ס"ל למג"א דלא הוה הפסק. ולפי"ו יש לדון בברכת שהחיינו דשייכא לברכת הנהנין שהיא על הנאת האכילה ואינה כחטיבה בפנ"ע, דאפשר דלא הוה הפסק ואף שמדינא מברך על הראייה מ"מ קבעונו על האכילה דיש שאין שמחים אלא באכילה ולא בראייה וע"ע. (שם עמ' ס"א)

עולם הישיבות

ישיבת עפולה

הישיבה הוקמה בקיץ תשע"א ע"י הגאון רבי רפאל בלום שליט"א.

רבינו מאוד מחבב את הישיבה והקהילה בעפולה, ראשיתה של הישיבה נוסדה על ידי כך שרבינו הורה לקרבניו ומייסדי הקהילה בעפולה [הרב רפאל מיכה רוטשילד לרפ"ש ועוד] שאי אפשר שמקום תורה יצליח בלי ישיבה, ואכן ביסודה של הקהילה יעץ ראש הישיבה לפתוח ישיבה נוספת של נחלת הלוויים בחיפה הסמוכה, כך שיש מעלה שהרבנים יוכלו להיות ולגור במקום.

ואכן בקיץ תשע"א נפתח קיבוץ בעזרת נשים של אחד הבתי כנסת, כשלקראת אלול עם התגבשות שיעור א' מבחורים מצוינים, לא היה מבנה לישיבה. ורבינו אמר שלא ידאגו ויצאו שם. ובס"ד מצאו מקום לישיבה.

רבינו הגיע לישיבה בחורף תשע"ב והתפעל מהישיבה והקהילה ואלו דבריו:

מתני' שלהי עוקצין, א"ר יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות שנאמר "להנחיל אהבי יש". וע"ד הפשט אינו מובן מהו הענין בכ"כ הרבה עולמות [ובספרי הקבלה האריכו לבאר ענין זה ע"ד הסוד].

ובפי' המשניות להרמב"ם כתב שהכוונה בזה כאלו קובצו כל מעדני העוה"ז בכללם לפי חילוק מעדניהם [היינו שהרבה סוגי עינוגים יש בעולם], ואח"כ הוכפלו כולם בשלש מאות ועשר פעמים, זהו שאמר התנא שכלל זה יקבל כל אחד מן הצדיקים ממעדני העולם הבא.

אך לכאורה אינו מובן דמשמע דכל הצדיקים יקבלו שכרם באופן הזה, והיאך יתכן כן, וכי נאמר שמשא רבנו יקבל שכר ככל צדיק אחר. ובע"כ שכונת הרמב"ם שעל כל מצוה ומצוה שעשה הצדיק יקבל שכר השווה להכפלת כל תענוגי העולם בשלש מאות ועשר פעמים. וכמה נפלא הדבר, שהרי מעדני העולם רבים הם, ואלפי מעדנים ותענוגים יש בעוה"ז ואת כל זה יכפילו בשלש מאות ועשר פעמים עבור מצוה אחת של האדם! וכך על כל מצוה ומצוה.

ועתה נבואה חשבון, הנה שנינו במשנה (פאה פ"א) אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב ואלו הן כיבוד אב ואם וגמילות חסדים כו' ותלמוד תורה כנגד כולם. ופי' הגר"א בשם הירושלמי שמה שאמרו 'תלמוד תורה' אין הכוונה רק בלימוד של כל התורה כולה, אלא שכל מילה ומילה של תורה היא כנגד כולם. ונמצא א"כ, לפי הרמב"ם, שעל מילה אחת של תורה יקבל הצדיק כ"כ הרבה תענוגים הנכפלים בשלש מאות ועשר פעמים מכל תענוגי העוה"ז.

והנה אם היו אומרים לאדם שעל כל מילה ומילה של תורה שילמד יקבל סכום גדול של כסף, הלא ודאי שהוא היה הולך מיד ומנסה להספיק עוד מילה ועוד מילה, הרי על כל מילה שהוא ילמד הוא יקבל אלפים, וא"כ עתה שנתבאר לנו שעל כל מילה ומילה של תורה יכול האדם לקבל תענוגים ללא שיעור וללא גבול, בלא דמיון כלל למה שמישיג האדם בדעתו, הרי כל מה שיש לו דעת צריך לעשות הכל כדי להספיק עוד מילה ועוד מילה של תורה. ב. ובספר חרדים כתב שהנה מצד אחד לאו חמור יותר מעשה, שאם עובר האדם על לאו הוא מקבל מלקות, משא"כ אם לא מקיים עשה אינו לוקה, אך מצד שני מבטל מצות עשה חמור יותר מעובר על לאו, כיון שאם עבר על לאו מקבל מלקות ונמחל לו, אבל אם ביטל מצוה "לנצח יחסר לו", אם לא קיים מצוה אחת לא תהיה לו מצוה זו לנצח, כל מילה ומילה של תורה שילמד ללמוד ולא למד, לעולם ועד לא תהיה לו אפשרות להשלים זאת. אם ביטל פעם אחת מצות ק"ש בזמנה, לעולם לא תהיה לו שוב המצוה של היום ההוא.

וכמה א"כ צריך האדם להתחזק ולנצל את החיים בעוה"ז, 'לחטוף' עוד מצוה ועוד מצוה, ועל מילה של תורה, עוד כיבוד אב ואם, עוד גמילות חסדים, אח"כ כבר יהיה מאוחר, לאחר המוות א"א לעשות מצוות, 'במילות חפשי'. אדם צעיר חושב שיש לו עוד הרבה זמן, אך אף אחד לא יכול להיות בטוח בזה, ולכן מוטל על כל אחד ואחד לתת דעתו על זה, לדאוג לנצל את החיים כרצון התורה, ואז יהיה מאושר ויזכה לנצח.

ישיבת קרית מלך

הישיבה הוקמה בשנת תש"ס ע"י הגאון רבי שלמה קניבסקי שליט"א, הישיבה שמתחילתה עומדת בנשיאותו ובהכוונתו של מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א, התבססה על קבוצה גדולה ואיכותית מבני החבורה דשיעור ג' בישיבה קטנה "תפארת ציון", שעלו בחודש אלול תש"ס לשיעור ד', ובאלול שלאחריו לשיעור ב' בישיבה הגדולה.

בראשותה העמיד הגר"ש קניבסקי את הגאון רבי בערל איזנשטיין זצ"ל והמשגיח הגה"צ רבי נתן כהן זצ"ל. בראשות הישיבה עומדים כיום הגר"ש קניבסקי שליט"א, הגר"י קרפ שליט"א, ושאר ראשי ורבי הישיבה.

כאשר הגר"ש נועץ ברבינו שליט"א בעניני הישיבה ובאשר למינויים של רבני הישיבה הק, כשרבנו שליט"א מצידו מגלה התעניינות מתוך רצון ניכר לשגשוגה והצלחתה של הישיבה. בסוף זמן חורף תשס"א לאחר השיחה הקבועה אותה היה מוסר רבנו שליט"א מדי שנה ער"ח ניסן בישיבת תפארת ציון, ירד רבנו לבית המדרש בו למדו בני שיעור ד' לדבר עמם בלימוד.

בשנים האחרונות ממשש נכדו של רבינו, הגאון רבי ישראל פרוכטר שליט"א כר"מ בישיבה, ויש לו קביעות עם רבנו מדי שבוע במוצאי ש"ק, ורבינו מתעניין אצלו תמידין כסדרן על הישיבה בכלליות ובפרטות.

מעמד קביעת מזוזה לישיבה

באלול תשס"א התקיים מעמד הפתיחה וחנוכת בית המדרש הראשון, בו השתתפו רבנו שליט"א ומרן הגר"י קרליץ שליט"א, שנשא דברים קצרים, ולאחריה הפטיר רבנו כי הוא מצטרף לדבריו שהם לאמתה של תורה בלי שום ספק. כמו כן קבע מזוזה בישיבה, כאשר קודם הקביעה התעורר דיון הלכתי מעניין, בהיות שביהמ"ד פטור ממזוזה מדינא, כיבדו את רבנו שליט"א לקבוע מזוזה באחד מחזרי הפנימיה בברכה, אלא שרבנו טען כי הוא אינו מתגורר בחדר זה ואינו יכול לברך, ראש הישיבה הגר"ש קניבסקי אמר כי הוא ממנה את רבנו לברך, אך רבנו נענה כי אמנם הוא בעה"ב אבל מאחר ואינו ישן שם אינו יכול למנותו, משהציעו שבחור המתגורר בחדר ימנה את רבינו לשליח, אמר כי בידי הבחור למנות אותו רק במידה והגר"ש קניבסקי יתחייב שלא לזרוק אותו מהישיבה לכה"פ במשך חודש, שאז נחשב הדבר שהוא הדייר שם ויכול למנותו, וכך עשו בסופו של דבר, ורבנו קבע את המזוזה בברכה. מעניין לציין, כי לאחר המעמד ציין רבנו בפליאה את העובדה שמרן הגר"ח שליט"א אביו של ראש הישיבה לא השתתף במעמד זה, והפטיר: רבי חיים צריך לשבת וללמוד, אני הבטלן, מגיע לאירועים, משהגיעה התבטאות זו לאזניו של רה"י הגר"ב איזנשטיין זצ"ל עורר על כך בשיחה לתלמידים, על ההרגשים הדקים של רבנו בגודל יקרת הזמן. (הרב א. גוטליב).

עם רה"י הגר"ב איזנשטיין זצ"ל נלב"ע י' אדר א' תשס"ג

הגאון רבי בערל איזנשטיין זצ"ל היה דבוק ברבנו באופן מיוחד, באחת מן הישיבות בהן שימש קודם לכן, נוצר מצב שגרם לו להסתפק בנוגע להמשך דרכו שם, והוא נכנס אל רבנו שליט"א ליטול עצה ממנו, הגר"ב שמע את התשובה, ובעינו הבוחנת הבחין ברמז דק מן הדק שממנו הבין מה נדרש ממנו בשעה זו, וללא היסוס והרהור קם ופרש מתפקידו, כשהוא מזהיר את תלמידיו לבל יבואו אחריו, כששמע זאת רבנו התבטא: "אני מקנא בעוה"ב של רבי בערל איזנשטיין".

בהזדמנות אחרת כאשר נכנס הגר"ב למעונו של רבנו שליט"א יחד עם אחד מיידייו בקשם רבנו לשבת, ומרדך הכבוד סרבו והמשיכו בעמדם, נעמד רבנו על רגליו ואחזו להגר"ב בידו והשיבו על הכסא המיוחד לו. (מתוך ספר הזכרון 'שמענתא דבי רב' עמ' כד)

באדר א' תשס"ג נתשלק לבית עולמו ראש הישיבה הגר"ב איזנשטיין זצ"ל, ככלות השבעה י' אדר"א נערך מספד מר בהיכל הישיבה בהשתתפות רבנו שליט"א.

עם רה"י הגר"ש"י בורנשטיין זצ"ל נלב"ע י"ח אייר תשע"ז

לאחר הסתלקות הגר"ב איזנשטיין זצ"ל הובא לכהן בראשות הישיבה הגאון הגדול רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, ששימש עד אז כראש ישיבת חברון גאולה, בשנים הראשונות לכהונתו בישיבה התגורר הגר"ש"י בורנשטיין בעיה"ק ירושלים, עד לחודש כסלו תשס"ז אז העתיק את מקום מושבו לבני ברק, עם בואו, עלה למעונו של רבנו לקבל ממנו ברכת שלום, לאחר יציאתו של הגר"ש"י מן החדר נותרו בו מתלמידיו של רה"י כדי לבקש מרבנו ברכה, ורבנו אמר להם: "באמת שהייתי צריך ללוות אותו עד הדלת, אבל משום ספק שעלול להיווצר בברכה אחרונה [רבנו אכל אז] אינני יכול לצאת כעת". (הרב י.מ. פפויפר). כמו"כ במשך השנים היה קשור ביבדלחט"א רבנו שליט"א, והיה עולה למעונו מפעם לפעם, אם להיוועץ בו בעניניו האישיים, או להעניק לו ספר חדש מספריו, יש לציין, כי במהלך אישפוזו האחרון לפני הסתלקותו של הגר"ש"י בורנשטיין, שהה רבנו שליט"א בחדר הסמוך, כאשר השתחרר רבנו לביתו עבר על פתח חדרו של הגר"ש"י לאחל לו רפואה שלמה. הערכה רבה העריך מרן רבנו את הגר"ש"י ז"ל, ותמיד כיבדו כת"ח מובהק, כשהיה נכנס היה קם רבנו לפניו מלא קומתו, ומקבלו בחביבות גדולה.

בתמוז תשע"ז יצא בשליחות רבנו לכינוס חיזוק בלייקווד למען לב לאחים ושאל את רבנו מה למסור בחו"ל? ואמר לו רבנו: "משיח כבר מגיע, ולא יספיקו לעשות תשובה".

ביום ד' כ"ה ניסן תשס"ח אמר רבנו לנכדו הר"ג רג"ה שליט"א: אתמול בכנס לב לאחים לפני שדברתי, דיבר הגר"ש"י בורנשטיין שליט"א הראש ישיבה של "קרית מלך", ודיבר חזק חזק, ממש דיבר חזק מאד, דיבר יפה מאד. וכן שהזכירו לפני רבנו על הספדו של רבינו על קה"י שנדפס באשכבת"י דרב"ל, אמרו: יש שם הספד של א' שהיום הוא ראש ישיבה בקרית מלך הגר"ש"י בורנשטיין והוא הספד מיוחד. בחשוף תשע"ז עוד נכנס הגר"ש"י זצ"ל לרבנו עם ספרו הגדול וזאת ליעקב עמ"ס יבמות? ודיברו על קושיית הרעק"א בצרת צרה ובעוד ענינים יקרים. תנצב"ה.

ברכת הטוב והמטיב

בחודש אלול תשס"ז, התקיים בישיבה מעמד שמחה של מצוה במעבר לבית מדרש חדש ורחב ידיים בו שוכנת הישיבה כיום, כאשר שמחה מצטרפת לשמחה בשילוב הכנסת ס"ת שנכתב ע"י רה"י הגר"ש"י בורנשטיין זצ"ל לזכר הוריו וחמיו ז"ל, בשמחת המצוה השתתפו גדולי ישראל וראשי ישיבות ובראשם רבנו שליט"א, ובמהלכה לאחר דיון עם רבנו שליט"א, בירך רה"י הגר"ש"י קניבסקי את ברכת הטוב והמטיב וכיוון להוציא גה את כל תלמידי הישיבה על חנוכת בית המדרש החדש. יצויין, כי הדבר ברם לא התפעלות אצל רבנו שליט"א, ששוחח על כך למחרת עם בני ביתו בענין הברכה, ודיבר בשבח הגר"ש"י שליט"א. עוד סיפר בביתו על השמחה הגדולה של מצוה שהיתה ניכרת על תלמידי הישיבה.

סיפורים נפלאים פרשת שופטים

העצמאי בארץ ישראל. בדרך הליכתם ברחובה של עיר, עברו על יד משרדו של עשיר מופלג מאד שלא נכלל ברשימת התורמים שלהם והחליטו לנסות ולהכנס למשרדו של זה, למרות הידיעה שעכשיו אינן השעות הקבועות של קבלת קהל אצלו ולמרות החשש שמא יגרשם מפניו בכעס. ואכן, את אשר יגורו ממנו, בא להם. כאשר נכנסו אמר להם המזכיר שבעל הבית אינו נמצא כעת, והם שידעו את האמת שנמצא שם, אמרו שישבו וימתינו לו עד לבואו. אחרי שחיכו במשך זמן, יצא אליהם העשיר והעז פניו בפני שני גדולי הדור וצעק מולם בחרפות וגידופים, ותקף אותם בצעקות מדוע מפריעים הם לו בעבודתו ומדוע נכנסו בלא לקבוע תור מראש. הם קיבלו את עלבונם בשקט ובדומיה. כשנכח רבי אהרון לראות להיכן מגיעים הדברים וכי לא יצאו נשכרים מפגישה זו, חשב לעזוב את המקום ולהניחו לנפשו, אבל הרבי מקאפיטשניץ לא כך חשב. הוא סימן לרבי אהרון בידו להישאר עד שיירגע הלה מזעמו. כשסיים הלה גערותיו וגידופיו, פנה אליו הרבי ואמר לו בשפה רכה ובנעימות: "ישר כח לך על הצעקות שנתת עבורינו, כי זה אכן מגיע לנו. אבל עכשיו תן גם את המגיע עבור הילדים, ילדי מוסדות החינוך העצמאי. כמה אתה מוכן לתרום בעבורם". העשיר עמד נדהם ומשתומם לנוכח התגובה הבלתי צפויה של הרבי. הוא היה בטוח שיצאו ממנו בועף ובחרי אף, ולא פילל לראות הבלגה, ואורך רוח כמו זו. מיד חלחלו הדברים של הרבי מקאפיטשניץ לתוך פנימיות לבו וכנראה עוררו בו ניצוצי קדושה חבויים. הוא שלף בזריזות את פנקס הצ'קים ורשם להם סכום עתק לטובת מוסדות החינוך העצמאי והניח לפניהם.

"כי יפלא ממך דבר למשפט וכו' דברי ריבות בשעריך" (יז, ח)

חסידיים מעיר אחת באו פעם לגאון מסוכטשוב ז"ע והתאוננו על הרב בעירם שהכשיר בשאלה של בשר וחלב, שלפי הסכמת האחרונים יש להחמיר בה, לכן הם מהססים לסמוך על הוראותיו באיסור והיתר, ורוצים לקבל מורה הוראה בקהילתם. השיב להם האדמו"ר, הרי לדבריכם לא הכשיר הרב שלכם אלא איסור דרבנן, ואילו אתם רוצים לעבור על איסור דאורייתא כי מחלוקת היא איסור דאורייתא לדברי הכל, ועוד על ידי המחלוקת נכשלים בהרבה איסורים שמן התורה, והוסיף, וזה שאמר הכתוב: כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין - מפני שיש "דברי ריבות בשעריך".

"לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (יז, יא)

ריב נפל בין פריץ העירה לבין היהודי שחכר (שכר) את משקו ואת פונדקו. כעס הפריץ על היהודי והודיע לו שמהיום והלאה בטלה החכירה מכל וכל! נדהם היהודי: בלא השדות והפונדק החכורים - נותר הוא ללא מקור פרנסה! עצוב ומדכא, כאדם שעולמו חרב עליו, בא האיש האומלל אל הרבי מליובביץ, בעל

"ושפטו את העם משפט צדק" (טז, יח)

מעשה בשני בני אדם שהלכו במדבר לאחד היה שני לחמים בסלו, ולשני היה שלשה לחמים, בעברם במדבר הגדול, אדם נוסף התלווה למסעם ובפיו בקשה, היות ורעב הוא ולא בא אוכל לפיו כבר יומיים, מבקש הוא להשתתף עמם בסעודתם, ואח"כ ייתן להם מעות דמי השתתפות. הוציאו את חמשת הלחמים מהסל, אכלו שלושתם יחד, ולאחר הסעודה הוציא האורח חמשה דינרים ונתן לפנייהם דמי השתתפות בסעודה.

התחיל דין ודברים ביניהם, בעל הג' לחמים טען שמגיע לו ג' דינרים, כי היה לו ג' לחמים, והשני צריך לקבל רק ב' דינרים כנגד ב' כיכרותיו, והשני טען הרי כולם אכלו יחד מכל הלחמים, ולכן מן הדין לחלק את חמשת הדינרים לשניהם שווה בשווה, וכל אחד יקבל שני דינרים ומחצה.

הלכו לשאול את ה"אבן עזרא" זצ"ל מה לעשות, וענה להם בחכמה, בעל השלשה לחמים יקבל ארבע דינרים, ומי שהביא ב' לחמים יקבל דינר אחד. השתוממו מאוד בעלי הדינים, על הפסק הזה, ושאלו על כך את האבן עזרא, אמר להם שמעו ואסביר לכם. הרי יש כאן חמש לחמים, ואכלו מהם שלשה אנשים, א"כ איפה חלקו כל לחם לשלש, הרי לך יחד חמשה עשר שלישי לחמים, וכל אחד אכל ה' שלישים, א"כ זה שהביא ג' לחמים, הביא למעשה תשעה שלישים, ובעצמו אכל חמשה שלישים, א"כ נשאר במה שנתן לחברו ד' שלישים, וע"כ יקבל ד' דינרים, והשני שהביא ב' לחמים, הביא בעצם ששה שלישים, ה' שלישים אכל בעצמו, א"כ נשאר שנתן לחברו שלישי אחד, וע"כ יקבל רק דינר אחד.

"למען תחיה וירשת את הארץ" (טז, כ)

לפני מלחמת העולם למד החזון איש עם אחד הנקרא מאיר, שלאחר המלחמה רח"ל נטש את דרך היהדות, ואילו החזון איש עלה ונתגדל בתורה.

לאחר כמה שנים מאיר הגיע לבני ברק, ושמע שהגאון ר' אברהם ישעיה קרליץ יושב ולומד ופוסק פסקי התורה. רצה מאיר לראותו נסע אליו וכשהגיע אמר מאיר לחזון איש, אתה חושב שיש לך עולם הבא שאתה לומד בעולם הזה, אני עברתי את המלחמה וסבלתי, יש לי עולם הבא. ענה החזון איש בענוותנות: יכול להיות שאין לי עולם הבא, יכול להיות שאתה צודק, אבל דבר אחד יש בטוח חילוק ביני לבינך, שאני יש לי עולם הזה, יש לי את הגמרא והרמב"ם והשו"ע, עולם הזה הכי טוב, אתה אין לך עולם הזה. אם נתגבר על יצרנו ונהיה 'למען תחיה' חיים של תורה, אז 'וירשת את הארץ' יהיה לנו גם את העולם הזה.

"צדק צדק תרדוף" (טז, כ)

כשאתה נותן צדקה תקח זאת בצדק, למרות שלפעמים יהיה לך בושות, אחרי צדקה תרדוף.

מובא בס' משחת שמן שפעם הלך הגאון רבי אהרון קוטלר זצ"ל עם רעו הטוב כ"ק האדמו"ר רבי אברהם יהושע העשיל מקאפיטשניץ זצ"ל למסע מגבית מיוחדת עבור מוסדות החינוך

סיפורים נפלאים פרשת שופטים

אורחים תמורת בצע כסף. ואולם, המשיך, "אם באמת ברצונך לגמול עמי טובה - הנה, תוכל לעשות זאת: אחד מידידי היה בעבר חוכר השדות והפונדק שלך. אתה נישלת אותו מתפקידו, והאיש נותר חסר פרנסה. מצבו של ידידי בכי רע: אשה וילדים רעבים תלויים על צווארו - עליו לפרנסם, ואין לן מנין. זאת הטובה אשר תוכל לגמול עמי: השב לו את השדות ואת הפונדק - ויהא זה חסדך עמדי!" "מסכים אני, מסכים אני", התלהב הפריץ. אסיר התודה. "ויותר מכך: את הפונדק אתן לו, לידיך במתנה!" ואכן, החוכר חזר אל שדותיו והפונדק הפך לנחלתו. עתה הבין האיש כי ה"צמח צדק" ידע, כמובן, את אשר הוא כותב על מעטפת המכתב, ולא היה לו להרהר על כך, כלל וכלל... (מעשיהם של צדיקים)

"לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (וי, יא)

חסיד אחד נהפך עליו הגלגל, ירד מנכסיו ונעשה עני גדול. מאחר שבחוף לארץ היו לו קרובים, עשירים גדולים, שאל בעצת הגאון הקדוש מגור, בעל "חידושי הרי"ם", אם ייסע לקרוביו בחו"ל לבקש מהם עזרה, שיוכל לעשות איזה עסק להתפרנס ממנו. והצדיק לא הסכים. שאל האיש: אם כן אולי אכתוב להם מכתב, אתאר להם רוע מצבי, וישלחו לי סכום מסויים למחייתי, כי הם נדיבי לב, כל שכן שאני קרוב משפחה להם. השיב הרבי: אף לזה אינני מסכים. הדבר היה לפלא בעיני האיש, נסע בפחי נפש הביתה ובמצבו לא חל כל שינוי לטובה. אחר כך נסע עוד פעם לגור, שאל שוב את הרבי והוא שוב לא הסכים שיקש עזר וסעד מקרוביו, וכן חזר הדבר כמה פעמים. וצרת האיש גדלה. עולליו שאלו לחם וביתו ריק, ואשתו מציקתו מאוד על שאינו חס על נפשו ונפשות ביתו ואינו נוסע לקרוביו. כשבא עוד פעם לגור, בכה הרבה לפני הצדיק ואמר: איני רואה שום עצה לפני אלא לפנות לקרובי שבחוף לארץ שיתמכו בי. השיב הרבי: מה אעשה לך. אני כבר אמרתי לך דעתי. ולא יכול עוד האיש להתאפק וכתב מכתב לקרוביו על מצבו. מכתבו עשה פרי, קרוביו שלחו לו תיכף סכום הגון ומצבו השתפר. אחר כך שלחו לו עוד כמה פעמים סכומי כסף, בלי שום דרישה מצדו, והוא נחלץ מן המיצר. אבל מיד אחר זה חלה האיש במחלה אנושה, ומצבו הלך ורע מיום ליום, ולא יכול לרדת ממיטתו. צערו היה גדול ביותר, שלא יכול לנסוע לגור ולהתנצל לפני הצדיק, כי הוא תלה את סיבת מחלתו בזה שעבר על דעת הצדיק. ביקש את אחד מידידיו שיסע לגור על אודותיו. הלה נסע, הזכיר את החולה לפני הצדיק ואמר שצריך לרחמים גדולים. הצדיק שתק כמה רגעים, ואחר כך אמר: דע לך, שלפעמים כשנגזר על אחד מיתה ר"ל, יש עצה בשמים להסיר ממנו רוע הגזירה על ידי ייסורים. עני חשוב כמת, ועל ידי כך היה יכול עוד לחיות, ומה אני יכול לעשות אם הוא בעצמו דחה את העניות מאתו, כשקרוביו הסירו ממנו את הדחקות, נפסקה חיותו. ידידו של אותו חסיד נסע תיכף מגור אל החולה, וכבר לא מצאו בחיים.

א אס שבת

ה"צמח צדק", וסח באזניו את הצרה שפקדה אותו. הרבי האזין לדברי היהודי, ולבסוף נתן לו אגרת עבור יהודי אחר, בשם ר' משה, המתגורר בעירתו. "מכתב זה יעזור לך", עודדו הרבי, והיהודי יצא מחדרו רגוע. בהיותו ברחוב הביט אל מעטפת המכתב - ונפלו פניו: על המעטפה נכתב "לכבוד ר' משה ראטנר". היתכן? התפלא היהודי האומלל, היתכן שה"צמח צדק" טעה והחליף משה במשה? כי זאת לדעת: שני יהודים הנושאים את השם משה התגוררו בעירה. אחד מהם, המכנה "משה הקטן" (על שום קומתו הנמוכה), היה אדם עשיר, ויחסיו עם פריצי האזור - מצוינים היו. ואלו משה השני, שהכל כנוהו "משה הגדול" (על שום קומתו הגבוהה), היה אמנם אדם מכובד, אך בצרכי הצבור לא עסק. שם משפחתו של "משה הגדול" היה ראטנר. התפלא היהודי: מדוע ולמה פונה ה"צמח צדק" למשה הגדול שישתדל בעדי, כלום אין כאן טעות?? נבוך ואבד עצות עמד בפתח ביתו של הרבי. להיכנס ולשאול את הרבי על העניין - לא היה. ללכת אל משה הגדול גם כן לא רצה. לבסוף החליט להימלך בבני ביתו של הרבי ולנהוג בעצתם. הוא פנה אל אחד מבניו של ה"צמח צדק" וספר לו על לבטיו. "אבי אינו טועה", השיב הבן. "סע לעיירתך ועשה כפי שאמר לך לעשות". כשהגיע היהודי לעיירתו פנה אל משה ראטנר, הוא "משה הגדול", והגיש לו את מכתבו של הרבי. הלה התפלא למראה אגרתו של הרבי הממענת אליו. אך את מצות הרבי החליט לקיים. בלי הרהור ופקפוק. "עלה ושב בחדרון הקטן שבעלית הגג", אמר ליהודי שבא אל ביתו" אמור שם תהלים, נמתין לישועה שתבוא, ואולי תבוא היא באמצעותי". עלה החוכר לחדרון, ובעיניים נוטפות דמעות קרא פרקי תהלים. יומיים תמימים ישב שם, והישועה עדין לא באה. ביום השלישי נקלעה כרכרה הדורה רתומה לסוסים אבירים לקרבת ביתו של ר' משה הגבוה - שקעה שם בבוץ סמיך ואחד מציריה - נשבר. יום חרף גשום וטחוב היה אותו יום ובתוך הכרכרה השבורה ישבו הפריץ ובתו הצעירה ורעדו מקור. שעות ארוכות ישבו כך, ואיש לא בא לעזרם. היום רד ומבעד לחרכי הכרכרה הבחין הפריץ באור חלוש, הבוקע מעלית גג סמוכה. בלית ברירה עזב הפריץ את הכרכרה ופנה אל עלית הגג לבקש עזרה. הוא הקיש על דלת העץ, הרעועה, והחוכר - שזה שלשה ימים אמר הוא תהלים בעלית הגג - נגש אל הדלת ופתחה לרוחה. ממצמץ החוכר בעיניו בהפתעה. את מי רואה הוא אם לא את הפריץ, אותו אדם רע מעללים שנשלו מפרנסתו?! ואולם, הפריץ לא הכירו ושטח בפניו את הבקשה: "עזרו לי, כרכרתי נשברה ואיננו יכולים להיחלץ מן הבוץ". פנה החוכר להעיר את ר' "משה הגדול" ולספר לו על האורח. "משה הגדול" לא התרגש למראה הפריץ. הוא נגש אל הפתח והזמינו ללגום כוס תה חם. עד מהרה הובאה לבית גם בתו של הפריץ - והשנים נהנו מהכנסת אורחים למופת. הם אכלו ושבעו, לנו את שנתם, ובבקר תוקנה הכרכרה והיתה נכונה לצאת לדרך. בטרם יצאו, נגש הפריץ אל בעל הבית ואמר לו: "ברצוני לגמול לך על הכנסת האורחים שלך. אלמלא עזרתך - איני יודע אנה היינו באים. נקב אפוא את השכר המגיע לך, ואשלם לך בעין יפה". "לא אקח כסף מעמך", סרב "משה הגדול". "יהודי אינו מכניס

ליקוטים נפלאים פרשת שופטים

אברים שלך, מכל מקום לא תסור מדברי חכמים לפי שכל אבריו הם דוגמא למה שלמעלה בעולמות העליונים, וכל עשיותיו ראוי להיות על דוגמא עליונה.
(ישמח משה)

"מקרב אחיך תשים עליך מלך" (יז, טו)

בעל ה"יסוד העבודה" זי"ע, אמר פעם בשולחנו בשבת קודש בלשון זו: "מקרב אחיך תשים עליך מלך" מתוך רגשי אחווה אמיתית ('מיט ברידערשאפט') זוכים להמליך עלינו מלכותו ית"ש.

לאחר השבת ניגש אליו יהודי שנקלע אל השולחן, וישאל: "לפי דבריכם רבי, איך יתפרש חציו השני של הכתוב?! השיבו הצדיק בשאלה: מדוע רק בלבך עלתה קושיא כזו, ולא בלב אף אחד מכל הציבור שהקשיב לדברים?! והמשיך: אמשול לך משל, למה הדבר דומה, לאדם שהצטנן ולקה בריאותו. הורה לו הרופא שייקח לבנה (ב' צרויה) ויסיקנה באש וישפוך עליה חומץ, ואת האדים שיעלו ינשום אל תוך ריאותיו ויטב לו. הלך האיש, שפך חומץ על לבנה צוננת, ולא הועיל מאומה, וישב אל הרופא מתלונן שתרופתו תרופת שווא. לגלג עליו הרופא: הלא אמרתי לך להסיק את הלבנה באש ואדים יעלו ממנה, מה תועלת יש בצוננת! הנמשל: החסידים באו אל השולחן בלבבות קרועים ומורתחים, אי לכך קלטו את העניין כראוי, הלב המורתח מעלה "אדים" וירפא להם... לא כן אתה שבאת בלב צונן... את הלקח ומוסר השכל לא קלטת, וקושיה מטרידה אותך.

"וכסף וזהב לא ירבה לו... למען ילמד" (יז, יז-יט)

כסף גורם לביטול תורה, לכן אומרת התורה, לא ירבה לו כסף וזהב, למען ילמד, שיוכל לשבת במנוחה וילמד תורה.

"וכתב לו את משנה התורה הזאת" (יז, יח)

שתי ספרי תורות, אחת שהיא מונחת בבית גנזיו ואחת שהיא נכנסת ויוצאת עמו (סנהדרין כא:).
למלך בישראל, למנהיג, צריך שיהיו לו שני ספרי תורות, אחת שמונחת בבית גנזיו, לו לעצמו, שיזהר בה לכל פרטיה ודקדוקיה, בקפדנות יתרה, ואחת שתצא עמו אל העם, כלפי העם יתנהג בנחת ובוותרנות ולפנים משורת הדין.
(כתב סופר)

"שפטים ושטרים תתן לך וגו' אשר ה' אלקיך נתן לך לשבטיך" (טז, יח)

האלשי"ך הקדוש כתב שהרי יש ויכוח בין הקב"ה לבני ישראל, שבני ישראל טוענים 'אם אין קמח אין תורה', קודם צריך פרנסה בשפע וכך יוכלו לעסוק בתורה. והקב"ה טוען לעומתם 'אם אין תורה אין קמח', כשיעסקו בתורה יהיה פרנסה בשפע. הנה יש ראייה לצד שלנו, כי יעקב אבינו ע"ה כאשר ברח את השבטים הקדים את זבולון שהיה עוסק במשא ומתן, ליששכר שהיה עוסק בתורה וזבולון היה מפרנסו. וזה שאמר משה "שופטים ושוטרים", 'שופט' בגימטריא 'פרנסה' ו'שוטר' בגימטריא 'תפלה', ומשה רמז לצדיקים כיצד להמשיך שפע לישראל, קודם להמשיך פרנסה ואחר כך יגיעו לתפלה ולעבודת ה', והראיה "אשר ה' אלקיך נתן לשבטיך" כי כך בברכת השבטים סדר יעקב אבינו שהקדים זבולון ליששכר. (עטרת ישועה)

"לא יומת על פי עד אחד" (יז, ו)

פעם כשהשכמתי בבוקר, נפל לי לתוך פי פסוק ופירושו. וזהו, לא יומת על פי עד אחד, הפירוש לפי חכמינו ז"ל (סוטה מב), שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה (דברים כ, ג), אפילו אין בכך זכות אלא קריאת שמע בלבד, כדאי אתם שאושיע אתכם. והנה יש בקריאת שמע "ע" ו"ד" רבתי, עד. וזה, לא יומת על פי עד אחד, היינו הפה שמעיד על אחדות הבורא, ינצל ולא ימות. (רמתיים צופים)

"בין דם לדם בין דין לדין" (יז, ח)

פי' ה'נועם אליעזר" אצל דם רש"י אומר בין דם טמא לדם טהור, ואצל דין הוא אומר בין דין זכאי לדין חייב, למה אצל דם הוא מקדים את הדבר הלא טוב כלומר טמא ואילו אצל דין הוא מקדים את הדבר הטוב כלומר דין זכאי? אפשר לומר דבר נחוץ מאוד שצריך לידע כל איש ישראל שאצל שאלה בדיני איסור והיתר, כל זמן שאינך מברר להיתר אתה צריך להחמיר עליך ולא להתיר את עצמך עד שתדע בבירור שזה טהור ולכן הקדים טמא, אבל בדין שיש לך על אחר כל זמן שאינך מברר שהלה חייב ואינך יודע בבירור גמור תחזיקו כל הזמן בחזקת זכאי ולכן הקדים בדין זכאי.

"לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (יז, יא)

אמרו בגמרא דיש לימין חשיבות כיון שניתנה תורה בימין, ויש לשמאל חשיבות דקשירת תפילין הוא בשמאל, אמר רב נחמן בר יצחק וירא שמים יוצא ידי שניהם, נועל תחילה נעל של ימין אבל קושר תחילה נעל של שמאל, דחשיבות של שמאל הוא בקשירה. ושמא יאמר האדם מה לי לדקדק בזה, הלא ימין ושמאל אברים שלי הם ומה שייך בזה יראת שמים איך שאני נועל ואיך שאני קושר, לזה אמר הפסוק "ולא תסור מן הדבר אשר יגידו" החכמים גם במה שהוא "לך ימין ושמאל", שהם

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת שופטים

להתגאות, אבל אם אצלו גם 'לבלתי סור מן המצווה ימין ושמאל' שאינו מסיח דעתו רגע אחד מן התפילין, ואינו מבטל רגע אחד מתלמוד תורה, ואם אעפ"כ יהיה לבלתי רום לבבו מאחיו, אז יש רבותא בדבר. ואז יהיה קיום למלכותו, כי כמו שבתוך בגד תופרים סחורה מבפנים וזה נותן החוזק והצורה לבגד שיחזיק, וכמו"כ כשיש לבלתי סור מן המצווה ימין ושמאל, אז יהיה קיום למלכותו וכמו שממשיך הפסוק למען יאריך ימים על ממלכתו.

"תמים תהיה עם ה' אלוקיך" (יה, יג)

ביאר בעל הקדושת לוי "תמים תהיה" 'שלם תהיה' בהכל ולא יחסר לך כלום אם תלך "עם ה' אלקיך" בדרכי השי"ת.

"וכי יהיה איש שנא לרעהו וארב לו וקם עליו והכהו נפש ומת ונס אל אחת הערים האל ושלחו זקני עירו ולקחו אתו משם ונתנו אתו ביד גאל הדם ומת לא תחוס עינך עליו ובערת דם הנקי מישראל וטוב לך" (יט, יא)

בפרשתינו עוסקת התורה בעניין 'גואל הדם', שמי שהרג נפש בשגגה, צריך הרוצח לברוח לעיר מקלט, ובכך יציל את נפשו, אבל אם הוא לא ברח, יכול קרובו של הנרצח להרוג את הרוצח מדין 'גואל הדם'. אולם צריך לדעת, שעיר מקלט מועילה רק לרוצח בשוגג, אבל מי שרצח במזיד גם אם ברח לעיר מקלט, יכול גואל הדם להורגו שם.

ורבנו האור החיים הקדוש מבאר את כל הפרשה, בדרך רמז על היצר הרע, שהורג המון נפשות מישראל, ולעתיד לבוא הוא ירצה להינצל וינוס לעיר מקלט, אך זה לא יועיל לו, כי הוא הרג את נשמות בני ישראל במזיד, ולכן הקדוש ברוך הוא יהרוג את היצר הרע, גם אם ינוס לעיר מקלט.

וכך מפרש רבנו את הפסוקים, 'וכי יהיה איש שונא לרעהו' היצר הרע נקרא 'שונא' כי אין שונא לאדם כמו היצר הרע, 'וארב לו וקם עליו' שהוא אורב לאדם להחטיאו, ויצר הרע מסביר לאדם על העבירה שהיא מצוה, ועל ידי שהוא מכשילו בשוגג הוא כבר יכול להחטיאו במזיד. ועל ידי החטא הוא 'קם' ומתגבר ושולט על האדם, ועל ידי כך 'והכהו נפש ומת' - שהוא חובל ומכה את הנפש, ועל ידי החטא תמות הנפש.

'ושלחו אותו זקני עירו' הם הבית דין של מעלה ששם הוא עירו ומקומו של השר אדום 'ונתנוהו ביד גואל הדם' שיתנו את היצר הרע ביד אבינו שבשמים, שהוא גואל דמם של ישראל, 'ומת' שימות בעצמו על ידי נגיעת יד הקדוש ברוך הוא בו, שה' יתברך מושיט אצבעו ביצר הרע, ושורפו.

וממשיך הפסוק ואומר 'ובערת דם הנקי מישראל' שהרי כמה דמים רבים ששפך באורבו, ואז יהיה 'וטוב לך' כי בהבטל רוח הטומאה, תהיה נשלמת בחינת הטוב אצל בני ישראל.

"וכתב לו את משנה התורה הזאת" (יז, יח)

מובא ב"להורות נתן" שמעתי מש"ב הגה"צ רבי עקיבא סופר זצ"ל בעמח"ס דעת סופר שפירש הפסוק הנ"ל ודרשו חכמינו ז"ל (סנהדרין כא:): שתי תורות אחת שהיא יוצאה ונכנסת עמו ואחת שמונחת לו בבית גנזיו. ופירש על פי מה שכתב ה"חובות הלבבות" שהחסיד צהלתו בפניו ואבלו בלבבו, וכמו כן המלך כלפי חוץ התנהג בגאווה באומץ ובגבורה, אבל במעמקי לבבו היה לבו נשבר ונדכה. ולזה רימזו שתי הספרי תורות, אחת שהיא יוצאה ונכנסת עמו היינו כלפי חוץ מרה עוז וגבוה, ואחת שהיא מונחת בבית גנזיו היינו בתוך לבו שהוא שבור ורצוף עכ"ד.

"והיה כשבתו על כסא ממלכתו" (יז, יח)

אמר הרה"ק בעלה אמרי אמת מגור זי"ע איתא בחז"ל (ירושלמי בכורים ג, ג), העולה לגדולה, מוחלין לו כל עונותיו. הרי שבים עלייתו על כסא ממלכתו הוא צדיק, נקי מכל חטא ועוון, ואומרת התורה, והיה, תמיד יהיה ככה, כשבתו על כסא ממלכתו, שלא ידבק בו בשנות ממשלתו מעריצות השלטון ומתאוות המושלים, אלא נקי וטהור יישאר כביום שבתו על כסא ממלכתו.

"והיתה עמו וקרא בו" (יז, יט)

לכאורה הרי 'והיתה' לשון נקבה, ואילו 'וקרא בו' לשון זכר. ויובן זאת על פי דברי ה'דעת זקנים' שכתבו, כי ספר התורה שהיה תלוי בזרועו של המלך, לא היה כתוב בו אלא עשרת הדברות, ומכיוון שמ'אנכי' עד 'לרעך' תר"ג אותיות נגד תר"ג מצוות התורה, לכך נקרא בשם ספר תורה. לפי זה נמצא ששני ספרי התורה שהמלך כותב אינם זהים זה לזה, ואם כן לשון הפסוק מדוייק היטב. על זו שהייתה תלויה בזרועו כתב, 'והיתה עמו' בלשון נקיבה מאחר ולא היה שם כי אם פרשה אחת - פרשה לשון נקיבה היא, וזה שהיה בבית גנזיו כתב, 'וקרא בו' דהוי ספר תורה - ספר לשון זכר הוא. (כתבי אבא מארי סנהדרין קע"ה)

"לבלתי רום לבבו מאחיו" (יז, כ)

אמר כ"ק אדמו"ר ר' צבי הירש מקרעטשניף זי"ע כשאומרים בבוקר ריבון כל העולמים ואדוני האדונים לא על צדקותינו וכו', הנה דבר זה פשוט שאין מדברים כאן על אחד שקם בקושי בשעה שמונה, לאחר לילה בלא יראת שמים, שאם אחד מתנהג כן, וכי גדלות הוא לומר לא על צדקותינו וכו' כי על רחמיך הרבים, וכי יהיה עז פנים שיחשוב שיש לו איזה פנים לפני השי"ת, ועל כרחק שמדברים כאן מאחד, שלילותיו קודש, וזהו לעולם יהיה אדם ירא שמים בסתר ובגלוי וזהו הנהגת הלילה, ויהיה דובר אמת בלבבו, וכמו"כ וישכם שהוא קם לפנות בוקר, אעפ"כ יאמר ריבון העולמים וכו'. וכן יש לומר ג"כ בפירוש הפסוק, הנה אם המלך אינו בדרגה יותר משאר אחיו אזי אין שום רבותא במה שאינו מתגאה על אחיו, מתי כן שייך גדולה, רק כשהוא מתנהג בדרגה הראויה. וזהו ביאור הפסוק, 'לבלתי רום לבבו מאחיו', אך יתכן שהדבר הוא משום שאין לו במה

גיליון מס' 244 | פרשת שופטים
תשע"ז שנה חמישית

גליון זה יו"ל לזכות ידידנו החשוב
הר"ר ירמיה סולטן שליט"א
שיראה ברכה והצלחה בכל הענינים

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

פשט על הפרשה

"ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו" (פ"ט, י"ט, ט)

הנה ברוצח כ' הרמב"ם (פ"א מרוצח ה"ב) מצוה ביד גואל הדם להמית את הרוצח במזיד, ונראה דאם העידו על א' שרצח ואח"כ הוזממו העדים שיש מצוה להורגן כאשר זמם אין גואל הדם הורגן [ואין לך גואל הדם כמו האיש בעצמו שהועד עליו], והטעם משום שאינו גואל הדם שאין כאן דם.

"ואתה תבער הדם הנקי מקרבך כי תעשה הישר וגו'" (פכ"א, ט)

לכאורה אין מקום פסוק זה כאן דהרי כאן לא נודע מי הרוצח, ובגמרא דרשו מכאן שאם נמצא ההורג אחר שנערפה העגלה יהרג, ועדיין צריך ביאור הא דמסיק כי תעשה הישר וגו'. ו"ל עוד עפמ"ש"כ השל"ה בשם רבנו מנחם (וכעין זה א"י בתרגום יונתן ובראשונים) שאם היו ישראל שבאותו הדור זכאין היו יוצאין מהעגלה תולעים והולכין לבית הרוצח וב"ד היו נוטלין אותו ודנין אותו (וע"י בפענח רזא שכ' רמז לזה ואתה תבער הדם הנקי ס"ת ירמיה) וזהו דקאמר ואתה תזכה לבער דם הנקי ע"י העגלה כי תעשה הישר וגו' דהיינו כשיהי' הדור זכאין (שו"מ במג"י על פענח רזא ס"פ שופטים שכ' קצת כעין זה ע"ש).

(טעמא דקרא)

עלי שי"ח

"בין הזמנים במחיצת רבינו"

בשלוש השבועות האחרונים, ימי 'בין הזמנים', לא יצא גליון 'דברי שי"ח' כמידי שבוע, ולכן נביא כאן רשימה של ימי בין הזמנים במחיצתו של רבינו שליט"א. וטרם לכל נדגיש, כי הזמן ובין הזמנים אצל רבינו שליט"א הוא בלי שום שינוי, אבל מצד הסובב יש שינויים קלים ולהלן נביא בעז"ה מה שיהיה מזה תועלת לזכות הרבים בע"ה.

תשעה באב: בתשעה באב יצא רבינו לכל התפילות בבית הכנסת לדרמון, כשבבליה קראו מגילת איכה מקלף, וגם רבינו שמע את המגילה מתוך מגילה מיוחדת מקלף שיש לו, ואח"כ אמרו את הקינות כנהוג.

בוקר תשעה באב: שחרית כותיקין, קריאת התורה, קינות, מגילת איכה בלי ברכה, לקראת השעה 9 יצא רבינו אחרי כל התפילה לבית החיים זכרון מאיר, השנה מפני חולשתו לא יצא כלל מן הרכב, והעיתר מתוך הרכב.

עשרה באב: אחרי הצות ובמהלך היום: הגיעו עשרות רבות של ילדי חלאקה בני שלוש, לבקש את ברכת רבינו ושיגזור קצת שערות כנהוג, הסיבה שהיה כ"כ הרבה משום שבכל שלושת השבועות רבינו נוהג שלא לגזור כלל אפילו כמה שערות.

ט"ו באב: ביום זה העברנו מאות שמות שקיבלנו כמערכת 'דברי שי"ח' מאנשים המצפים לזיווג, בס"ד זכינו להעביר את כל השמות לפני רבינו ובידך את כולם (וישועת ה' כהרף עין, כבר כמה אנשים התקשרו שזכו לבוא בקשרי שידוכין אחרי ברכתו של רבינו).

בהמשך היום הביאו לפני רבינו אתרוג נאה וגדול לחג הסוכות, מנהג זה החל אצל אביו מרן הקהילות יעקב ז"ע שהיו מביאים לפניו ביום ט"ו אב אתרוג לחג הסוכות (ראה אורחות רבינו הלך ב', בטעם הדבר) רבינו בירר איזה זן הוא ובידר על כשרות ועניני המעשר.

בשבוע של פרשת עקב: רוב השבוע לא קיבל רבינו קהל, ועי"ז יכול היה להתפנות ולהשיב יותר זמן למכתבי הלכה שנצטברו על שולחנו. בריתות התקיימו כרגיל.

שבת פרשת עקב: רבינו קיבל מפטיר בשחרית של שבת לקראת היא"צ החל השבוע של אביו מרן ז"ע, לפני התיבה במוסף ניגש בנו הגר"ש. במוצאי שבת ניגש רבינו בעצמו לפני העמוד לערבית.

יום שלישי כ"ג אב: רבינו יצא לבית הכנסת לכל התפילות ועבר לפני התפילה לכבוד יום היא"צ של אביו ראש גולת ישראל מרן בעל קהילות יעקב ז"ע, בבוקר אחרי שחרית מסר שיעור תורני בענין חיוב כתיבת ספר תורה (מצורף בגליון זה) כשלאחר מכן הלך תפילין ויצא לבית החיים. השנה מפני חולשתו לא ניגש עד למקום הציון הק', רק עמד בריחוק והעיתר בתפילה, לאחר מכן אמר פרק תהלים וקדיש וחזר לביתו, וערך סיום מסכת (בתובות) לע"נ.

כ"ה אב: רבינו יצא מביתו בסוף הבוקר להשתתף במעמד קידוש השם של סיום משניות על ידי אלפי ילדים בארגון 'זכרון חנה' לע"נ בתו של רבינו מרת חנה שטינמן ע"ה, כשיצא רבינו מביתו, אמר כי בכינוס הקודם שהתקיים שנה קודם, זוכר שהגיע שם מרן רה"י הגרא"ש שטינמן שליט"א, אך הפעם שמע שקשה לו לבוא, ובירך רבינו שאי"ה בכינוס הבא של הארגון נזכה שיבוא שוב. רבינו ישב כחצי שעה והתבטא בסיפוק על קידוש השם הגדול שהיה שם.

בברכת שבת שלום
יחזקאל סולטן

שיעורו של רבינו שליט"א

שמסר בבית הכנסת "לדרמן" ביום ג' כ"ג מנחם אב ה'תשע"ז
במלאת ל"ב שנים להסתלקותו של אביו הגדול מרן בעל הקהילות יעקב זי"ע

בענין: "אי מצות כתיבת ספר תורה היא על כל התורה"

וכאן כתיב "כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל" וזה א"א ללמוד ממנו, ובאמת אם נימא שחייב לכתוב את כל התורה למה כתבה התורה כתבו לכם את השירה ולא כתבו לכם את התורה ומשמע שרק השירה חייב, אלא דאחר דאידיבך א"א לכתוב רק כל התורה, ובה מדויק לשון הפסוק ועתה כתבו וגו' היינו עתה לפי שנדבק אינכם חייבים לכתוב רק השירה אבל אח"כ שנדבק ונתחדש שאסור לכתוב מגילות ממילא מוכרח לכתוב הכל משום השירה.

ומה שהקשה מחומשים ראיתי בדרישה י"ד סימן רפ"ג שדייק מלשון הרמב"ם והטור דדווקא כל הה' חומשים מותר לכתוב אלא שאין חייב לכורכן יחד אבל חומש אחד אסור, ולפ"ז אתי שפיר שא"א לכתוב חומש דברים לבד אבל אם יכתוב כל הה' חומשים ולא יכרכם רק כל חומש לבדו באמת קיים בזה מצוות כתיבת ס"ת כיוון שכתב השירה כדינה.

עוד הערה קצרה, השאגת אריה שם בס"י ל"ה תמה על הרמב"ם בספר המצות שכתב דנשים פטורות מכתבת ספר תורה, דמנ"ל הא, ולכא"ו הטעם פשוט דהא מצות כתיבת ס"ת מוטלת עליו כמ"ש בסנהדרין כ"א אע"פ שהניחו לו אבותיו ס"ת מצוה לכתוב משלו, ואע"ג דיכול לעשות שליח מ"מ כיון שאשה פסולה לכתוב ס"ת כמ"ש הרמב"ם בפ"א מתפילין ה"ג איך אפשר לחייבה בכתיבת ס"ת ומצוה שהיא לא מחוייבת איך שייך שתעשה שליח, ולא דמי למזוזה שיכולה לעשות שליח אע"פ שאינה יכולה לכתוב, דהתם אין המצוה לכתוב דאם נכנס לבית שיש בו מזוזה א"צ לעשות מזוזה חדשה, משא"כ בס"ת שהמצוה היא הכתיבה שלו.

השאגת אריה [סימן ל"ד] נסתפק בכוונת הרמב"ם בפ"ז מהלכות ס"ת "ועתה כתבו לכם את השירה כלומר תורה שיש בה שירה זו לפי שאין כותבים את התורה פרשיות פרשיות", אם הכוונה שאין חייבים לכתוב רק השירה אלא שא"א לכתוב פרשיות ממילא מוכרחים לכתוב כולה, או שכוונת התורה לכתוב כולה שהרי אין כותבים פרשיות ועל כרחק הכוונה לכתוב ס"ת שיש בה השירה, ונפקא מינה אם כתב ס"ת ובלה ונשתייר השירה, אם אין חיוב רק לכתוב השירה הרי יש לו השירה וכתבה בהיתר [מבואר בדבריו שאילו בלה כולה בוודאי חייב לכתוב אחר ודלא כהבני יונה שהביא בפתחי תשובה י"ד סימן ע"ר סק"ג] והביא מסנהדרין כ"א ע"ב דפריך ארבא דאמר אע"פ שהניחו לו אבותיו ס"ת מצוה לכתוב משלו ופריך דהתנן גבי מלך כותב לו ס"ת, מלך אין הדיט לא [ובשלמא אם לא כרבא יש לומר שהניחו לו אבותיו, במלך חייב והדיט פטור] ומשני לא צריכא לב' תורות, וכתב השאגת אריה דזה לא קשה לו אמאי לא משני בכתב ובלה חוץ מהשירה דהדיט פטור ומלך חייב, דמתני' משמע דאתחלת כתיבה קאי ועל זה קאמר הדיט לא, אלא דקשה דלשני שאביו כתב עד השירה ומת ובנו השלים השירה דנמצא שכותב בהיתר ובה דיט פטור ומלך חייב, אלא על כרחק דגם הדיט חייב לכתוב את כל התורה, אבל הקשה דהא כותבים חומשים כמו שכתב שם הרמב"ם ה"ד וא"כ לכל הפירושים קשה יכתוב רק חומש דברים, ונשאר בקושיא.

והנה מה שכתב שאם כתב ובלה כיוון שנשאר השירה יצא אם אין חייב לכתוב רק השירה, צ"ע דלכא"ו כיוון שאין כותבים פרשיות אסור להחזיקו ולהשתמש בו אלא לגונזו או לתקנו, ועיין גיטין ס' ע"א דבמחסר במילתיה

מר"ח אלול עד אחר הושענא רבה אומרים מזמור "לדוד ה' אורי וישעי וגו'" (תהילים כ"ז)

"אחת שאלתי וגו'"

ובמדרש שוחר טוב א"ל הקב"ה לדוד אמרת אחת שאלתי וגו' וחזרת ואמרת לחזות וגו' ולבקר וגו' א"ל רבש"ע ממך למדתי, בתחילה אמרת ועתה ישראל מה וגו' כי אם ליראה ואחר כך אמרת ללכת וגו' ולאהבה וגו'. פירוש כמו התם כולם נכללין בראשון דהיינו ליראה וגו' ושפיר נקרא אחת, הכי נמי כולן נכללין בשבתי בבית ה' וגו' ולכן קראתי לו "אחת". (טעמא דקרא)

וביתר ביאור מובא בספר מנחת תודה: שמעתי מרבינו שכתוב במדרש תהילים דבר אחר אחת שאלתי. אמר לו הקב"ה, בתחלה אתה אומר, אחת שאלתי, שבתי בבית ה'. וחזרת ואמרת, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. אמר לפניו, רבונו של עולם לא יהא העבד שוה לרבו. בתחלה לא באת עלי באחת, שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלהיך. ואחר כך, פתחת עלינו במצוות הרבה, שנאמר (שם) ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו וגו'. הוי, דיו לעבד שיהא כרבו: ויש להבין אכתי מה מתרץ בכך סוף סוף הוי ג' דברים ולא דבר אחד אלא נראה לפרש דכמו שבפ"י הפסוק "ליראה את ה'" הכוונה ללכת בכל דרכיו, ולאהבה אותו, ובאמת הכל דבר אחד, ה"נ אמר דוד אחת שאלתי מאת ה' ופי' הדבר שבבקשה זו כלול בו לחזות בנועם ולבקר בהיכלו.

"ואזכרה באהלו זבחי תרועה"

רש"י (תהילים כז, ו) כתב: "הם זבחים שאומרים עליהם שיר". ולכאורה מוכח מכאן שהלויים היו אומרים שירה על קרבן תודה, וכדעת הלבוש (אורח חיים ס' תר"ד), דאילו ב"אור שמח" (פ"ג ממעשה הקרבנות הט"ו) כתב שהבעלים היו אומרים עליו דברי שבח ע"ש. אך ל"ל שדברי שבח ג"כ נקרא שיר.

"כי קמו בי עדי שקר ויפה חמס"

יש עדי שקר ממש ויש שאינם אלא יפח חמס כההיא דשבועות ל"א א' דלא לימא ל' קום את ותיקום התם ולא תימא ל' מילתא אלא שיתירא שתעייד ויודה וזהו ויפח חמס שאין זה חמס ממש אלא נופח חמס. (טעמא דקרא)

ש. המטה אפרים כתב דשיר של יום קודם לאמירת לדוד ה' אורי וגו' משום דשיר של יום הוי תדיר. וצ"ע דנהי דבכללות שיר של יום תדיר מ"מ המזמור של כל יום בפ"ע הוי פחות תדיר ממנין הפעמים שאומרים לדוד דהוי רק בערך נ' פעמים.

(שיח התורה)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק